

TIGHT BINDING BOOK

**TEXT FLY
WITHIN THE
BOOK ONLY**

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200127

UNIVERSAL
LIBRARY

ತಿಲೋತ್ತಮೆ.

[೨ನೇ ಆವೃತ್ತಿ ೧೦೦೦ ಪ್ರತಿಗಳು.]

— (೦) —

ವೀಂಕಟೇಶ ತಿರಕೋ ಕುಲಕರ್ಣಿ ಗಳಗನಾಥ.

ಈ ಗ್ರಂಥದ ಎಲ್ಲ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಕಾಪಿಡಲಾಗಿದೆ.

ಚಿಲೆ ೧ ರೂಪಾಯಿ.

ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ

ದುಃಖಪರ್ಯವಸಾಯಿಯಾದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮುಗಿದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಬೇಕಾಗಿದೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ದುಃಖಪಡುವವರು, ಸತ್ಯವಾಸದಿಂದ ನಾವೂ ದುಃಖಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಈವರೆಗೆ ಚಂದ್ರಿಕೆಯದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವ ಹಲವು ಕಾದಂಬರಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ “ ತಿಲೋತ್ತಮಾ ” ಎಂಬ ಕಾದಂಬರಿಯು ಮನೋರಂಜನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕೆಲವರಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಉಜ್ವಲವಾಗಿ ತೋರದಿದ್ದರೂ, ಇದರೊಳಗಿನ ಆಯೇಷೆ, ಲುಸ್ತಾನ, ಜಗತ್ಸಿಂಗ ಪೊದಲಾದ ಸದ್ಗುಣಮಂಡಿತ ಪಾತ್ರಗಳ ಯೋಗದಿಂದ “ ಇಳು ಬಹು ಮಹತ್ವದ್ದಾಗಿರುವವೆಂದು ನಾವು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ದಂಪತಿಗಳು ಪರಸ್ಪರ “ ತಿಲೋತ್ತಮಾ — ಜಗತ್ಸಿಂಗ ” ರಂತೆ ಪ್ರೇಮ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಇಚ್ಛಿಸುವೆವು. ಪರಸ್ಪರರ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಅಂಥ ಪ್ರೇಮವನ್ನೇ ನಾವು ಸರಸಪ್ರೇಮವೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತೇವೆ. ಅಂಥ ಪ್ರೇಮವೇ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಸುಖಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನೊದಗಿಸಿ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವು ಜಗತ್ಸಿಂಗನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಪ್ರೇಮವು ಜೋಡಾಗದ್ದರಿಂದ, ಆಯೇಷೆಯ ಒಂಟಿಗವಾದ ಆ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನಾವು ನೀರಸಪ್ರೇಮವೆಂತಲೇ ಕರೆಯುವೆವು; ಆದರಂತೆ, ಆಯೇಷೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಉಸ್ತಾನನ ಪ್ರೇಮವೂ ನೀರಸವಾದದ್ದೇ ಸರಿ; ಯಾಕಂದರೆ, ಆ ಆಯೇಷೆ-ಉಸ್ತಾನರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಕಡೆಗೂ ಯಾರಿಗೂ ಸುಖವಾಗಲಿಲ್ಲ!

ಆದರೂ “ ಆಯೇಷೆ-ಉಸ್ತಾನ ” ರವರಲ್ಲಿದ್ದಂಥ ಉಜ್ವಲವಾದ ಉಸ್ತಾನಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ವಹಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಹೇಳುತ್ತೇವೆ. ಕೇವಲ ಫಲಾಸೆ ಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕರ್ಮಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ “ ಕರ್ಮಣ್ಯೇವಾಧಿಕಾರಸ್ತೇ ಮಾಫಲೇಷು ಕಥಾ ಚನ ” ಎಂಬ ಭಗವದ್ಗೀತೆಯ ಉಕ್ತಿಯಂತೆ, ಫಲವು ಆಗಲಿ—ಆಗದಿರಲಿ,

ಆತ್ಮತ್ವಮ ರೀತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವಂಥ ನಿಷ್ಕಾಮ
ವಾದ ಕರ್ತವ್ಯಸ್ರೇಮವನ್ನು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರು ವಹಿಸಬೇಕು. ಅಂಥ ಮಹಾ
ತ್ಮರಿಂದಲೇ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳು ನೆರವೇರುವವು. ಕರ್ತವ್ಯತತ್ವರತೆಗೆ ತಕ್ಕ
ಫಲವಾಗದಿದ್ದರೆ, ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿ ಕರ್ತವ್ಯಭ್ರಷ್ಟವಾಗುವದು ಸೀಚತನವೇ
ಸರಿ

ವಿಧೇಯ

ಹಾವೇರಿ. ತಾ|| ೨೫-೧೦-೧೯೨೦

ಮೇ. ತಿ. ಕುಲಕರಣಿ.

ಗ-ಗನಾಥ.

೨ನೆಯಾವೃತ್ತಿಯ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ.

ಈಗ ಆರು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ಈ ಕಾದಂಬರಿಯ ಎರಡನೆಯ ಅವೃತ್ತಿ
ಪ್ರಿಂಟಾಗಿದ್ದು ಅದರಪ್ರತಿಗಳು ತೀರಿ ಈಗ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋಗಿರಲು,
ಈಗ ಇದರ ೨ನೆಯ ಅವೃತ್ತಿ ಪ್ರಿಂಟುಮಾಡಿಸುವ ಯೋಗವು ಒದಗಿತು!
ಪ್ರತಿಗಳು ತೀರಿದ ಕೂಡಲೆ ಪ್ರಿಂಟುಮಾಡಿಸಿದ್ದರೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅವೃತ್ತಿ
ಯನ್ನು ಹೊರಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಪುಸ್ತಕಗಳಿಗೆ
ಕನ್ನಡಿಗರು ಎಷ್ಟು ಆತುರತೆಯಿಂದ ಸಹಾಯಮಾಡುತ್ತಿರುವರೆಂಬದು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ನಾವು ಕೃತ
ಜ್ಞತೆಯಿಂದ ವಂದಿಸುವೆವು.

ಸದ್ಗುರು ಅಫೀಸ }
ಹಾವೇರಿ }
ತಾರೀಖು ೧೫-೬-೨೪ }

ಕನ್ನಡಿಗರ ಸೇವಕ

ಮೇ. ತಿ. ಕುಲಕರಣಿ.

ಗಳಗನಾಥ.

ತಿಲೋತ್ತಮ.

ಅಥವಾ

ಸರಸ-ಪ್ರೇಮ

ನಯ ಪ್ರಕರಣ--ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ.

ಸಾಮ್ರಾಟ್-ಶಿಖಾಮಣಿಯಾದ ಅಕಬರನ ಆಳಿಕೆಯ ಕಾಲವು. ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಗನಂಥ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಯು ಆ ಮೊಗಲ ಬಾದಶಹನ ಉಪಾಪಿಯಾಗಿ ಬಂಗಾಲ, ಬಿಹಾರ, ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತಗಳೊಳಗಿನ ಪರ್ವತರಾಜ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನಷ್ಟಪಡಿಸುತ್ತ, ಮೊಗಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸನ್ ಗರ್ಜನೆಯೆ ಇಸವಿಯ ಬೇಸಿಗೆಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಭಾಗವು ಒದಗಿದೆ. ಒಂದುದಿನ ಇಂಥೋತ್ತಿ ನಸಮಯ, ಒಬ್ಬ ತರುಣನು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ, ವಿಷ್ಣುವು ರವಿಂದ ಶಹಾನಾಬಾದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭರದಿಂದ ಸಾಗತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಆ ನವಯೌವನ ಸಂಸನ್ನನ ಪ್ರತಾಪದ ರಭಸಕ್ಕೂ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಸೊಬಗಿಗೂ ತಲೆದೂಗುತ್ತಿರುವಂತೆ, ಮಾರ್ಗದ ಎಡಬಲದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಅಲ್ಲಾಡತೊಡಗಿರುತ್ತವೆ. ಮಂದಮಾರುತನು ಸುಳ್ಳನೆ ಸುಳಿಯುತ್ತ ಸುಖಸ್ಪರ್ಶವನ್ನುಂಟುಮಾಡತೊಡಗಿರುತ್ತಾನೆ. ವನಪುಷ್ಪಗಳ ಘಮಘಮಿಸುವ ವಾಸನೆಯು ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ಇಡಗಿದೆ. ಇಂಥ ಸುಖಮಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತರುಣನು ಉಲ್ಲಾಸದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಆ ತೀಜಸ್ವಿಯ ವೈಭವಕ್ಕೆ ಎಣೆಯಿಲ್ಲ; ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ; ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಅಳವಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಸತ್ವಾತಿಶಯದಿಂದ ದಶದಿಕ್ಕುಗಳು ತತ್ತರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆ ವೀರಶಿರೋಮಣಿಗೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ತಾನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂಬ ಭಯವು ಲೇಶವಾದರೂ ಅತನನ್ನು ಸೋಂಕಿಲ್ಲ.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಹೊತ್ತುಮುಣುಗತೊಡಗಿತು. ಕಾರಿರುಳ ಕತ್ತಲೆಯ ಸಾವ್ರಾಜ್ಯಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮೋಡವು ಕವಿಮ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಬಿರುಗಾಳಿಬಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣುಮೂಗುಗಳನ್ನು ದೂಳವು ಮುಸುಕಲು, ತರುಣನು ತತ್ತರಿಸಿದನು. ಕುದುರೆಯ ಗತಿಯು ಕುಂಠಿತವಾಯಿತು. ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಬೇಕಾದ್ದರಿಂದ ದಾರಿಯು ತಪ್ಪಿತು. ಹೀಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರತಿಕೂಲಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತರುಣನು ಒಂದುತಾಸು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದನು. ಎತ್ತಕಡೆಗೆ ಸಾಗಬೇಕೆಂಬದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯಲೊಲ್ಲದು. ದಿಜ್ಞಾಢನಾಗಿ ಆತನು ಕುದುರೆ ಒಯ್ದತ್ತ ಸಾಗಹತ್ತಿದನು. ಬರಬರುತ್ತ ಮೋಡವು ಗದ್ದರಿಸಿ ಪಳಪಳ ಹನಿಗಳು ಉದುರಹತ್ತಿದವು. ಆದರೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಹೊಡತಕ್ಕೆ ಮೋಡಗಳು ಚದರಿಹೋದದ್ದರಿಂದ ಮಳೆಯ ಅಬ್ಬರವು ಕುಗ್ಗಿತು. ಬರಬರುತ್ತ ಗಾಳಿಯೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ಚಿಟಿಚಿಟಿಹತ್ತಿದ ಹನಿಯಿಂದ ಹುಡಿಯು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲು, ಮಾರ್ಗಕ್ರಮಣವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗತೊಡಗಿತು. ತರುಣನು ಒತ್ತರದಿಂದಸಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಒಂದುದೀಪವು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿತು. ಆದರೆ ಆ ದೀಪದ ಸುಳುವು ಹಿಡಿದು ವೇಗದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದ ತರುಣನು, ಒಂದುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಶೈಲೇಶ್ವರವೆಂಬ ಶಿವಾಲಯದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು.

ಕತ್ತಲೆಯು ಮುಸುಕಿದ್ದರಿಂದ ಶಿವಾಲಯದ ಬಾಹ್ಯಸೌಂದರ್ಯವು ತರುಣನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ದೀಪದ ಪ್ರಕಾಶದಲ್ಲಿ ಶಿವಾಲಯದ ಒಳಭಾಗವು ತರುಣನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ರಮಿಸಿತು. ಶಿವಾಲಯದ ಗರ್ಭಗುಡಿಯಲ್ಲಿಯೊಂದು, ಮಧ್ಯರಂಗದಲ್ಲಿಯೊಂದು, ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲೊಂದು ಹೀಗೆ ಮೂರು ದೀಪಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸೇವಕ ಪರಿವಾರವು ಇಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದು, ಶಿವಾಲಯದ ಹೊರಗೆ ಒಂದು ಬೆಟ್ಟದಂಥ ಕುದುರೆಯು, ತರುಣನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಲುಕೆದರಿ ಹೇಕರಿಸತೊಡಗಿತ್ತು. ತರುಣನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇಳಿದು ಅದನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಗುಡಿಯೊಳಗಿದ್ದ ಸೇವಕರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ವಿನ

ರಂದಿಂದ ತರುಣನಿಗೆ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ ಆತನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡೆ
ಕೊಂಡು ಕಟ್ಟಿಹೋದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಕುದುರೆಯ
ಜೊನು ಇಳಿಸತೊಡಗಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಕುದುರೆಯ ಮೇವು ದಾಣಿ
ಗಳ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. ಸೇವಕರ ಈ ಸೌಜನ್ಯವನ್ನೂ, ಅತಿ
ಘನೀವಾತ್ಮಕತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ತರುಣನು ಬಹಳ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟನು.
ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಆ ಸೌಜನ್ಯ ಸ್ವಭಾವದ ಸೇವಕ
ರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅಭಿನಂದಿಸುತ್ತ, ಆನಂದಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಗುಡಿಯ
ಮಧ್ಯರಂಗವನ್ನು ಹೊಗಳಲು, ಒಂದು ದಿವ್ಯ ನೋಟವು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ
ಬಿಟ್ಟು ತಟ್ಟನೆ ಆತನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿರಸವು ಉಕ್ಕೇರತೊಡಗಿತು.
ದೊಸದಕಾಂತಿಯನ್ನು ಅಡಗಿಸುವ ದಿವ್ಯ ಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಒಂದು ಶಾಂತ
ಮೂರ್ತಿಗೆ, ಆ ತರುಣನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗವಾಗಿ ಎರಗಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆ
ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯು ನಗೆಮೊಗದಿಂದ “ವಿಜಯಾಭವ, ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ”
ಎಂಬ ಆಶೀರ್ವದಿಸಲು ಹೊರಡಲು, ಆ ಮಂಗಳಲೋಕಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ
ಮಂಜುಲವಾದ ಕಂಕಣಧ್ವನಿಯು ಬೆರತು, ಸರಸವಾದ ಆ ಮಿಶ್ರಧ್ವ
ನಿಯು ತರುಣನ ಕರ್ಣರಂಧ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಧನ್ಯನನ್ನಾ
ಗಿಯೂ, ಕುತೂಹಲಸ್ಪರ್ಶನನ್ನಾಗಿಯೂ ಮಾಡಿತು. ತರುಣನು
ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯನ್ನು
ಅತ್ಯಂತ ಲಿಂಗಿತಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಆ ಕಂಕಣಧ್ವನಿಯು ಎಲ್ಲಿಯದೆಂದು
ಸುತ್ತು ಮುತ್ತು ನೋಡಲು, ಆ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲಿ
ಇಬ್ಬರು ಸುಂದರಿಯರು ಕೌತುಕದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಮರ್ಯಾ
ದೆಯಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರಿಯಾದ
ಒಬ್ಬ ತರುಣಿಯ ತಲಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ತರುಣನ ಕೆಚ್ಚುಗಟ್ಟಿದ ಹೃದ
ಯವು ಕಂಪಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರಿಯ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ಸ್ಥಿರ
ವಾಗಿ ಬಿಂಬಿಸಿತು.

ಇದರಿಂದ ತರುಣನ ಮನಸ್ಸು, ಇತ್ತೊಂಡವಾಯಿತು. ಋಷಿಸದೃಶ
ವಾದ ಆ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಭಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾದದ್ದು
ಅಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ಅದು ವೇದಧರ್ಮಿಯಾದ ಆ ತರುಣನ ತೀಲನೇ

ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತರುಣಿಯರ ಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಹಣೆಯದೆ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಹೃದಯವು. ಇಂದು ಆ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯ ಸಂದರ್ಶನಮಾತ್ರ ದಿಂದ ಕಂಪಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ತಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಜಯಶೀಲನಾಗಬೇಕು; ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಮಹಾ ಸಮರ್ಥರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿಸಬೇಕು, ಎಂಬಿವೇ ಮೊದಲಾದ ಪೌರುಷ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ, ಮೈಕಸುವನ್ನೂ ಮನಮುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ತರುಣನು. ಹೆಂಗಳೆಯರ ಓರೆನೋಟದ ಬಲೆಗೆ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಯಾವ ಸುಂದರಿಯೂ ಆ ನೀತಿವಿಶಾರದನಾದ ತರುಣನನ್ನು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಂದು ಮಾತ್ರ ಆ ತರುಣನ ಹೃದಯವು ಅಭಿವ್ಯವಾಗಿ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಸತ್ಪುರುಷ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬ ಅಪರಿಚಿತ ಸುಂದರಿಯ ಮೇಲೆ ಹರಿಹಾದವನ್ನು ನೋಡಿ ತರುಣನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾಚಿದನು; ಪರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ವಾಪಸುಬಿಡುವುದು ನೋಡಿದ ಮಹಾದೋಷಕ್ಕೆ ತಾನು ಎಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರನಾಗುವೆನೋ ಎಂದು ಬೆದರಿದನು. ಆತನು ತರುಣಿಯಮೇಲೆ ಹರಿಯುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಆ ಶಾಂತಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡತೊಡಗಿದನು. ಆದರೂ ಮನಸ್ಸು ತರುಣಿಯಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಹತ್ತಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ತೇಜೋಮೂರ್ತಿಯು ಗಂಭೀರ ಸ್ವರದಿಂದ ಆ ತರುಣನನ್ನು ಕುರಿತು—ಜಗತ್ತಿಂಹ, ಬಾ, ಇತ್ತಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳು. ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಅಂಬರಾಧಿಶ್ವರ ಮಾನಸಿಂಹರವರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವೇ? ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದ ಆ ರಜಪೂತಶ್ರೇಷ್ಠರ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ ನಡೆದಿರುವವೆ? ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಮೊಗಲರನ್ನು ಖೋರಿ ಸಿಂತಿರುವ ಕಾತಲೂಖಾನನನ್ನು ಬಗ್ಗುಬಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಕಾತಲೂಖಾನನ ಅಳವನ್ನು ಗುಪ್ತರೀತಿಯಿಂದ ತಿಳಿಸೋಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ವೇಷಾಂತರದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯವರು ಕಳಿಸಿದ್ದರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಹೋದ ಕಾರ್ಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿತಷ್ಟೆ? ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಸಂಕೋಚ

ಪಡಲಾಗದೆಂತಲೂ, ಯಾವ ಸಂಶಯ-ವಿಕಲ್ಪಗಳಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗಬಾರದೆಂತಲೂ ನಾನು ನಮ್ಮ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಈಗ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಪರಿಚಯವು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ. ನನ್ನನ್ನು ಜನರು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಯೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಮಂದಾರಣಗಡದ ಒಡೆಯರಾದ ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹರವರು ನನ್ನನ್ನು ಕುಲಗುರುಗಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವರು. ಈ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹರ ಮಗಳು. ಇನ್ನೂ ಈಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹರ ಹೆಂಡತಿಯು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹರವರು ಅಕಬರ ಬಾದಶಹನ ಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾದದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ಪಠಾಣ ಕಾತಲೂಖಾನನ ಶತ್ರುಗಳೂ, ಮೊಗಲ ಬಾದಶಹರ, ಅರ್ಘಾತ್ ಮಾನಸಿಂಹರವರ ಮಿತ್ರರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಮಾರ್ಗಶ್ವೀನ ನಾವು ಈ ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಪರಕೀಯಭಾವವನ್ನು ಎಣಿಸದೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಯಥಾರ್ಥವಾದ ಈ ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಈಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ನಾನು ಎಂದೂ ಇವರನ್ನು ನೋಡದೆಯಿರುವಾಗ, ನನ್ನ ಪರಿಚಯವು ಇಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಇವರಿಗೆ ಹೇಗಾಗಿರಬಹುದೆಂದು ಆತನು ಯೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಇನ್ನೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿಲ್ಲೆಂಬ ಮಾತು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬಹು ಇಂಪಾಗಿ ಕೇಳಿಸಿತು. ಈ ಮಾತಿನಿಂದ ಆತನಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾದ ಆಪ್ತಭಾವವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆತನು ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿದನು. ಆಗ ಅವರಿಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಯ ಸಮ್ಮೇಲನವಾಗಲು, ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ದೃಢತರವಾದ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಘನವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನೂ, ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನತೆಯನ್ನೂ ಚಾಣಾಕ್ಷಳಾದ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಈತನು ಯೋಗ್ಯವರನೆಂದು ಭಾವಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಈತನು ತನ್ನ ಅಳಿಯನಾಗುವದು ಅಸಂಭವವೆಂಬ

ಮಹಾರದಿಂದ ಆಕೆಯು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟಳು. ತಮ್ಮಂಥ ಕ್ಷುದ್ರಸಂಸ್ಥಾನಿಕರ ಮಗಳನ್ನು ಮಾನಸಿಕನಂಥ ಘನವಂತನು ತನ್ನ ಸೊಸೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದು ಅಸಂಭವವೆಂದು ವಿಮಲೆಯು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಯೋಗ್ಯವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆಕಬರನ ಬಲಗೈವಿನಿಸಿ ಆತನ ಅರ್ಧಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣನೆಂಬ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮಾನಸಿಕನ ಘನತರವಾದ ಯೋಗ್ಯತೆಯೆತ್ತು, ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಂಥ ಸಣ್ಣಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಸಮಸಾಧಾರಣ ಯೋಗ್ಯತೆಯೆತ್ತು? ಆದರೆ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ಪ್ರೇಮೋತ್ತತ್ತಿಗೆ ಅಭಿಕಾರವೈಭವಾದಿಗಳು ಪ್ರಧಾನಕಾರಣಗಳಲ್ಲ. ಜನ್ಮತ ಅಂಧವೆನಿಸುವ ಪ್ರೇಮವು ಯಾರಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವದೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಶಕ್ತವು. ಆದರಂತೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕ್ಷುದ್ರಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಮಗಳೆಂಬದರ ಹೆಗ್ಗುಣವೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಪ್ರೇಮವು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಲ್ಲಿ ಧೃಢವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಾದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಮನಸಾ ಒತಿಯೆಂದುವರಿಸಿದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೆಂಬವೆಸರನ್ನು ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಮಾಡುವ ಆ ಪ್ರಮದೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಾತಿಶಯಕ್ಕೆ ಮರುಳಾಗಿ ಬಹು ಜನ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರು ಆಕೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಆತುರಪಡುತ್ತಲಿದ್ದರು; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಈ ವರೆಗೆ ಒಬ್ಬ ತರುಣನೂ ತನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿ ತೋರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಕುಲಶೀಲಗಳನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಕೈಯೊಳಗಿನ ತುತ್ತು ನೆಟ್ಟಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರೇಮವು ಜಗತ್ತಿಂಗನಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆಯಿತು. ಮುಂದೆ ಗುರುಮುಖದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ಗೊತ್ತಾದದ್ದರಿಂದ ಆ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಹೊರತು ಅನ್ಯ ಪುರುಷನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದಳು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಆ ತರುಣ-ತರುಣಿಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ ಅವರ ದೃಢತರ ಸಂಬಂಧವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಂದು ಕ್ಷಣವು ಕೂಡಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಕ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಅಸ್ತು ವೇಗವತ್ತರವಾದವುಗಳು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತರುಣನು ಅರ್ಜುನಮಗ್ನ

ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿಯೇ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸಿನ ಈ ಸಮ್ಮೇಲನದ ವ್ಯಾಪಾರವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿಳಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟರು. ಅವರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಬಂದಿದ ಈ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸುಂದರ ಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೌತುಕಪಡುತ್ತಿರಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾತ್ಮರೇ, ತಮ್ಮ ಮತಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ತಪೋಧನರಾದ ತಮ್ಮಂಥ ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯದಮಾತು ಯಾವದಿರುವದು? ತಮ್ಮ ಆಶೀರ್ವಾದದಿಂದ ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರು. ಅವರ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯ ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳು ತಜ್ಞಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆದಿರುತ್ತವೆ. ನಾನು ಹೋದಕಾರ್ಯವೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿರುವದು. ಇಂದು ಮಹಾಪುರುಷರ ಚರಣ ದರ್ಶನವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆನು; ಆದರೆ ಮರಣಿಯರೇ, ಸತ್ಪುರುಷರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಜಂಜಲವಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ. ಮನಸ್ಸೇ ಬಂಧಕ್ಕೂ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆಂತಲೂ, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯೇ ಬಂಧವು, ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅನಾಸಕ್ತಿಯೇ ಮೋಕ್ಷವು ಎಂತಲೂ ಉಪನಿಷತ್ತಿನ ಹೇಳಿಕೆಯೇಂದು ಕೇಳಿದ್ದವರಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಸತ್ಸಮಾಗಮದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಗತ್ವವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದರ ಬದಲು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮೋಹಾಸಕ್ತವಾಗುವದಲ್ಲ! ಇದರ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು? ಮೂಢನಾದ ನಾನು ಏಶ್ವಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸಬೇಕು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸರಳಕ್ಕದಯದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ತಟ್ಟನೆ ಆಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಕೌತುಕಪಟ್ಟು, ನಗೆ ಮೊಗದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—ವತ್ಸ, ಜಗತ್ತಿಂಗ. ನಿನ್ನ ಸರಳ ಹೃದಯವೂ, ಸ್ವಪ್ನೋಕ್ತಿಯೂ ನಿನ್ನ ಪೌರುಷಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಒಪುತ್ತವೆ. ಯಾವ ಅನುಭವವೂ ಇಲ್ಲದ ನೀನು ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತುಕೇಳಿ, ಅದರಂತೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಏಶ್ವಾತ್ತಾಪ ಪಡುವದ. ಸರಿಯಲ್ಲ. ತಮ್ಮಾ, ಸಂಗದ ಅನುಭವವೇ ಇಲ್ಲದ ನಿನಗೆ ನಿಸ್ಸಂಗದ ಕಲ ನೆಯೇಕೆ? ದೊಡ್ಡ

ವರ ಬೋಧವನ್ನು ಕೇಳಿದಮಾತ್ರದಿಂದ, ಅಥವಾ ಅವರ ಬೋಧವಚನಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಮಾಡಿ ಬಾಯಿಂದ ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತಿನ ಅನುಭವವು ನಿನಗೆ ಬರಲಾರದು. ಈ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಜನರ ಪಾಲಿಗೆಗಳು ಉದ್ಭವಾಗಿರುತ್ತವಲ್ಲದೆ ಕೈಗಳು ಉದ್ಭವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ ವೇದಾಂತವು ಜನರ ಬಾಯಲ್ಲಿರುತ್ತದಲ್ಲದೆ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೋರಬರುವದಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೇದಾಂತ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಓದಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ, ಅಥವಾ ವೇದಾಂತ ವಿಷಯವನ್ನು ಸರಸವಾಗಿ ಬೋಧಿಸಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನಾವು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದೆವೆಂದು ದುರಭಿಮಾನಪಡುವವರು ಎಂದಿಗೂ ನೆಲೆಗಾಣುವದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಹ, ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟರೆಲ್ಲ ನೂರು ಕುಳ್ಳುಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ; ಅದರೆ ಸುಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವವರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕುಳ್ಳುಸಿಕ್ಕು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ಹೇಳು? ಅದರಂತೆ, ಸದ್ವಿವೇಕಗಳನ್ನು ವಿಪುಲವಾಗಿ ಕೇಳಿದರೂ ಆ ಬೋಧವಚನಗಳಂತೆ ನಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಪಶ್ಚರ್ಯಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಆ ಬೋಧವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಪಾಪ, ಇನ್ನೂ ತುಟಿಯ ಪಾಲು ಆರದ ನೀನು ಇಂಥ ಭ್ರಾಂತಿಗೆ ಈಡಾಗಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಈಗ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೊಳಗಾದದ್ದು ಅಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ, ಅದು ಅಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮೋಹಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ. ದುಷ್ಯಂತನು ಶಕುಂತಲೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿದಂತೆ ನೀನು ಈಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಮೋಹಿಸಿರುತ್ತೀ. ಬಲವತ್ತರನಾದ ಸತ್ಸಂಗದಿಂದ ನಿಸ್ಸಂಗಸ್ಥಿತಿಯು ಪ್ರಾಚೀನ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಸಾಧಕನಿಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಾನು ನಿಸ್ಸಂಗವಾಗಬೇಕೆಂದು ವೈರ್ಯ ಪೋಷಾಡಿದರೆ ಯಾವನೂ ನಿಸ್ಸಂಗನಾಗಲಾರನು. ಹೀಗಾಗಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲ ವೇಷವಾಗಬಹುದಲ್ಲದೆ ಸತ್ಯಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಲಾರದು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ಮೋಹವನ್ನು ಬಿಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಅಯೋಗ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೋಹವುಂಟಾಗದಂತೆ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿರುವದು ಪ್ರಥಮಸಾಧನವು. ನೀನು ಮಹಾಕುಲೀನನಾದ ಧ್ವರಿಂದಲೂ, ಸತ್ಸಂಗದಲ್ಲಿ ಗೃಹಶಿಕ್ಷಣವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ನೀನು ದೊಡ್ಡ ವನಾಗಿರುವದರಿಂದಲೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾವೃತ್ತಿಯ ನರಪಶುಗಳಂತೆ ಅಯೋಗ್ಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮೋಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಂಭವವೇ ಇಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಹ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು

ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಪ್ರೇಮವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ನಷ್ಟವಾಗಲಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ಮೀರುವವರು ಯಾರಿರುವರು? ಆದ್ದರಿಂದ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಬೇಕು; ಆದರೆ ಈ ಯೋಗವು ಈಗಲೇ ಒದಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಅದು ಪರಿಣಾಮದಲ್ಲಿ ಸುಖಕರವಾಗಿ ದ್ದರೂ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಪಠಾಣರ ಶಾಸನದ ಕೆಲಸವು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಹವಾಸವು ನಿನಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾಗುವದು. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಎಷ್ಟು ಜಗ್ಗಿದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಗೊಡವಿಗೆ ನೀನು ಹೋಗಬೇಡ. ಪುನಃ ಆಕೆಯ ದರ್ಶನವೂ ನಿನಗೆ ನಿಷೇಧವೆಂದು ತಿಳಿ; ಯಾಕಂದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿನಾಹಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಹಿರಿಯರ ಅನುಮತಿಯೂ ಬೇಕಾಗಿರುವದು.

ಈಮೇರೆಗೆ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿತ್ತದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಜಗತ್ಪ್ರಿಯನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ತನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯಳೆಂದು ತಿಳಿದು, ಗುರುಗಳಾದ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ತನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಶತಶಃ ಆವರನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಅಭಿವಂದಿಸಿದಳು. ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ, ಯೋಗ್ಯವರನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಮಲಾದೇವಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಆ ಶಿವಾಲಯದಲ್ಲಿ ಆನಂದದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವು ಉಂಟಾದಂತೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಲಂಬವಾಗುವದನ್ನು ನೋಡಿ ವಿಮಲಾದೇವಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯದಿಂದ—ಮಹಾಸ್ವಾಮಿ, ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯು ಶಿರಸಾವಂಧ್ಯವಾಗಿರುವದು; ಆದರೆ ದೇಶದ ಈಗಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳನ್ನೂ, ನಮ್ಮ ಕ್ಷುದ್ರಬಲವನ್ನೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಒಬ್ಬ ಬಲಿಷ್ಠನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಮಾಡಿಬಿಡುವದು ನನಗೆ ಹಿತಕರವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಅವಿ

ವಾಹಿತರಾದ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯರಿಗೆ ದುಷ್ಟ ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಯಾವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಂಥಮಾನಹಾನಿಯ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿತೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಾವುದ್ದೀನನ ಕಾಲದಿಂದ ಈ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಕವಾದ ಅನಿಷ್ಟ ವರ್ತನಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನರಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಒದಗುತ್ತ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣದ ಆಶೆಯು ಬಹುಜನ ರಜಪೂತ ಸಂಸ್ಥಾನಿಕರಲ್ಲಯೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿತ್ತು, ಅವರು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹಲವು ಮುಖಗಳಿಂದ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಬಹು ಜನರ ಆಶೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಿರುವಾಗ ನಾವು ಆಕೆಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಆದಷ್ಟು ಜೇಗನೆ ಮಾಡಬಿಡುವದು ಸೆಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ಸುಯೋಗವನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವನು. ಈಗಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಇನ್ನು ಒಂದುತಿಂಗಳ ಮೇಲೆಯಾದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹಯೋಗವು ಒದಗಿಬರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ವಿಮಲಾದೇವಿಯ ಮಾತುಗಳು ಅಯೋಗ ವಾದವುಗಳಿದ್ದಿಲ್ಲವಾದರೂ, ದೊಡ್ಡವರ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವಾಸವಿತ್ತು, ಆಕೆಯು ಸಮಾಧಾನತಾಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಸಾಂಸಾರಿಕರಿಗೆ ಎಂಥ ತಾಳ್ಮೆಯೂ, ದೃಢವಾದ ವಿಶ್ವಾಸವೂ ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗಬೇಕು? ಸಾಂಸಾರಿಕರು, ದೊಡ್ಡವರು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳುವರು. ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಉಪಾಯಾಂತರದಿಂದ ಮೀರಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವರು. ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ಸ್ತುತಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಆಯಿತು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆಕೆಯ ಮಾತಿಗೆ ಛಿದ್ರಕೂಗಲಿಲ್ಲ. ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸೂಚನೆಗಳನ್ನು ಮಾಡುವದು ದೊಡ್ಡವರ ಕೆಲಸವಲ್ಲದೆ, ತಮ್ಮ ಮಾತು ನಡೆಯಲೇಬೇಕೆಂದು ಆಗ್ರಹಮಾಡುವದು ಅವರ ಕೆಲಸವಲ್ಲ. ಅದರಂತೆ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ವಿಮಲಾದೇವಿಗೆ—“ಆಹುದು, ನೀವನ್ನುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಅಲ್ಲಗಳೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಯೋಗವಿದ್ದಂತೆ ಆಗಲಿ. ಬ್ರಹ್ಮಸಂಕಲ್ಪವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದು ಯಾರಿಂದಲೂ ಅಗದು. ಜಗತ್ತಿನಿಗನ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ತಿಂಗಳಮೇಲೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹ ಸಮಾರಂಭವನ್ನು ಜರುಗಿಸಬಹುದು. ಈಗಿನ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಮಾನ

ಸಿಂಗರವರು ಮಾತ್ರ ಮಗನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಮೇಲಾಗಿ ನಮ್ಮಂಥ ಸಣ್ಣಸಂಸ್ಥಾನಿಕರೊಡನೆ ಸಂಬಂಧ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಅವರು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿದು, ಮುನ್ನಾನಾದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನಾದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹನ ಬೆಗನೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ವಿಮಲಾದೇವಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸಿ, ಮೊನವಿಂಪು ಆಕೆ ಮಾತಿಗೆ ತನ್ನ ಅರ್ಧ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನಿತ್ತಹಾಗೆ ಮಾಡಿದನು. ಪರೇಂದ್ರನಾದ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವದು ಶಕ್ತನು ಎಂದು ಬಗೆದು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದುಬಿಟ್ಟರು.

೨ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಸಹಸ್ರಪ್ರೇಮ.

ಮರುದಿನ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧನಾದನು. ಅವಿವಿಂವ ಒಂಗಳುಗಳಿಗೆ ಮಂದಾರಣ ಗಡಕ್ಕೆ ವಿವಾಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಆತನು ಬರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ವೇಗದಿಂದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿ, ಜಯಾಬಾಸದಲ್ಲೆ ಸೈನ್ಯದ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ತನ್ನ ತಂದೆಯಬಳಿ ಹೋದನು. ಬಂಡುಖೋರನಾದ ಕಾತಲೂಪಿನನ ಐವತ್ತುಸಾವಿರ ಪಠಾಣ ಸೈನ್ಯವು ಘಾರ ಪುರದ ಬಳಿಯಲ್ಲರುತ್ತದೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಮಗನಿಂದ ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಆ ಅಂಬರಧಿಶ ರನು ದರ್ಬಾರು ನೆರಿಸಿದನು. ಶೂರರು ಅಂಚಿತಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಗನು ಪಠಾಣರ ಶಾಸನಮಾಡುವದನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ವರ್ಣಯು ಉತ್ಸಾಹವಾಗುವಂತೆ ಮಾತಾಡಲು, ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ವೀರರ ಬಾಯುಗಳು ಸ್ಫುರಣಗೊಂಡವು. ಪಠಾಣರ ಶಾಸನಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರುತ್ತೇವೆಂಬ ಭಾವವನ್ನು ಬಹುಜನರು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರುವದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಇನ್ನು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ರಲು; ತಾನು ಈ ಯುದ್ಧದ ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಸೇರುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮೊದಮೊದಲು ಆತನು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು; ಆದರೆ ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಅಂದಿನ ಉಜ್ವಲಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕನಾದ ಕ್ಷಾತ್ರತೇಜವು ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದರಿಂದ, ವೀರಾವೇಶದಲ್ಲಿ ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮರೆತು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಎದ್ದುನಿಂತು—ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ಐದು ಸಾವಿರ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಹೋಗಿ, ಪಠಾಣರನ್ನು ಸುವರ್ಣರೇಖಾನದಿಯ ಆಚೆಯಕಡೆಗೆ ಅಟ್ಟಿಬರುವೆನು, ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನುಡಿದು ಸಭಾತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ವೀರೋಚಿತವಾದ ಮಗನ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನ ಚರಣಕ್ಕೆ ರಗಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಗನು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ವಾತ್ಸಲ್ಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಡಿದೆತ್ತಿ ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಆತನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿದನು.

ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ದಂಡಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಆತನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಪಠಾಣರಮೇಲೆ ಬೀಳಲು, ಘೋರವಾದ ಕದನಕ್ಕೆ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಕಾತಲೂಖಾನನ ಪಠಾಣ ಸೈನ್ಯದವರು ರಜಪೂತರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪುಹಾಕುವಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅವರು ಎಚ್ಚರಗೆಟ್ಟಿರುವಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅವರ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಸೈನ್ಯದ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆಗಹತ್ತಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸೈನ್ಯವು ಸಂಖ್ಯೆಯಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಿದ್ದರೂ, ಆರಿಸಿದ ಆತನ ಸೈನಿಕರು ಯುದ್ಧವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ಒಳಿತಾಗಿ ನುರಿತವರಾಗಿದ್ದರು. ಮೇಲಾಗಿ ಸ್ವತಃ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಲಾಕಿಕ ವೀರರಲ್ಲಿ ಗಣಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣವಾದ ರಜಪೂತ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂಡುಗಾರರಾದ ಪಠಾಣರು ಈಡಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವರು ಹೆಣ್ಣಾಗಹತ್ತಿದರು. ಅವರಿಗೆ ನೆಲೆಯೂರಿ ನಿಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದವು ದೊರೆಯದಾಯಿತು. ಹೀಗೆಯೇ

ಇನ್ನು ಕೆಲವು ದಿನ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪಠಾಣರ ಬೆನ್ನುಹತ್ತಿ
 ಧರೆ, ಆತನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸಹಜವಾಗಿ ನೆರವೇರುವಹಾಗಿತ್ತು. ಪಠಾಣರು
 ಸುವರ್ಣರೇಖಾನದಿಯ ಆಚೆಗೆ ಅಟ್ಟಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ ಅವರು ಜಗ
 ತ್ಸಿಂಗನಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಶರಣುಬರುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ
 ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತೆ,
 ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗತೊಡಗಿತು. ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹವೇ
 ಕಾರ್ಯಘಾತಕವು, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯಂತು ಆ ಅವಸಾನ
 ಘಾತಕವೃತ್ತಿಗೆ ಸರ್ವಥಾ ಆಸ್ಪದವು ದೊರೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ; ಆದರೆ ದುರ್ದೈ
 ವದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಂಥ ಕೆಚ್ಚಿದೆಯ ನಿಷ್ಕುರ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯ ವೀರನುಕೂಡ
 ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ಒಳಗಾದನು. ಇದರಿಂದ ಆತನ ಸತ್ಯವು
 ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತ ಹೋದದ್ದರಿಂದ ಪಠಾಣರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ದೊರೆ
 ತಂತಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಾದ ದಿವಸವು ಬಂದೊದಗಲು, ಜಗತ್ತಿಂ
 ಗನು ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ವಿವಾಹವಾದಕೂಡಲೆ ಬರೋಣವೆಂದು
 ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿಯ ಮುಖ್ಯಸ್ಥರಿಗೆ ಯಾವದೋ ಒಂದು ನೆವ
 ಹೇಳಿ ತಾನು ಮಂದಾರಣಗಡದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದನು. ಆತನ ಕುದುರೆಯು
 ಗಡದ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಪೂರ್ವ ಸಂಕೇತದಂತೆ ಸ್ವತಃ ವಿರೇಂ
 ಗ್ರಸಿಂಹನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಬಂದು ಅಳಿಯನನ್ನು ದುರ್ಗದೊಳಗೆ
 ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ತನ್ನ ಈ ವಿವಾಹವು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲೆಂ
 ಬದು ಸ್ವತಃ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಆತನು ತನ್ನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ
 ತಂದೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ತಂದೆಯ ಘನವಂತಿ
 ಗೆಯೂ, ಕುಲಾಭಿಮಾನವೂ, ಕಾರ್ಯದಕ್ಷತೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿ
 ದ್ದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂಥ ಯುದ್ಧದ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ವಿರೇಂದ್ರಸಿಂಹನಂಥ
 ಹೃದ್ರಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಮಗಳನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವವಕ್ಕೆ ತಂದೆಯು ಒಪ್ಪಿಕೊ
 ಳ್ಳುವದಿಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು, ಈ ವಿವಾಹವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಿಕೊ
 ಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಬೆಕ್ಕು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ
 ಹಾಲುಕುಡಿಯುವವನ್ನು ಮಂದಿಯು ನೋಡುವದಿಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆ ಜಗ

ತ್ಸಿಂಗನ ಈಲಗ್ನದ ಒಳಸಂಚು ಅವನ ಸೈನ್ಯದೊಳಗಿನ ಜನರಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಬಂಡುಗಾರರಾದ ಪಠಾಣರಂತು ಗುಪ್ತಚಾರರ ಮುಖಾಂತರ ಈ ಲಗ್ನದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಸಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಒಬ್ಬನೇ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಪಠಾಣರು ತಾವು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕಿ ಗಡದೊಳಗಿನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ಮನಸಿಂಗನು ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಬರುವನೆಂದು ಅವರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದರು. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅವರು ತಮ್ಮ ಆರಿಸಿದ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಾದು ಇಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಮುಖ್ಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಾದಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಪಠಾಣರ ಸೈನ್ಯದ ಕಸುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿ, ಅವರು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಲಿಕ್ಕೆ ಬಹುಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಪಠಾಣರು ತಾವುಯೋಚಿಸಿದಂತೆ ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಹು ಗುಪ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಲಗ್ನದ ದಿವಸ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಈ ಗುಪ್ತಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ದುರ್ಗದೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ಜನರನ್ನು ದುಡ್ಡುಕೊಟ್ಟು ಅವರುಬಡಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಸುದ್ದಿಯು ಜಗತ್ಸಿಂಗನಿಗಾಗಲಿ, ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನಿಗಾಗಲಿ ಗೊತ್ತಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭದ ಸೌರಣಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರು ತೊಡಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭದಲ್ಲಿ ವಿಸರವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅವರು ಎಲ್ಲಿರುವರೆಂಬದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ.

ನಿಯಮಿಸಿದ ದಿವಸ ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ತಪ್ಪದೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಗಡದೊಳಗಿನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಮಲಾದೇವಿಗೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೂ ಸ್ವರ್ಗವು ಮುರೇಗೇಣು ಉಳಿದಿತ್ತು. ತನ್ನ ಮಗಳು ಜಗತ್ಸಿಂಗನಂಥ ಘನವಂತನ ಕೈಹಿಡಿದದ್ದರಿಂದ, ವಿಶೇಂದ್ರಸಿಂಹನು ಬಹು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಈ ಮಂಗಲ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಇಲ್ಲದೆಯಿದ್ದದ್ದು ಆತನಿಗೆ ದುರ್ಲಕ್ಷಣವಾಗಿ ತೋರಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಆದರೂ ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭದ ಯಾವತ್ತು ವಿಧಿಗಳು ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಮಂದಾರಣಗಡದ ಜನರು ಮಹೋತ್ಸವ ಮಗ್ನರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದುಜೀಷ್ಠಶುದ್ಧಪಂಚಮಿಯರಾತ್ರಿಯು. ಚಂದ್ರನು ಅದೇ ಮುಣುಗತೊಡಗಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಏಕಾಂತ ಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲಂಕೃತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಏಕಾಂತ ಗೃಹದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಸುಗಂಧವು ಇಡಗಿತ್ತು, ದೀಪಜ್ಯೋತಿಗಳಿಂದ ಅದು ಸುಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿ ಲಕಲಕಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಲೋಕಸುಂದರಿಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಸ್ಥಿ ಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನು; ಅಷ್ಟರೊಳಗೆ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಲಕಲ ಧ್ವನಿಯುಂಟಾಗಿ, ಜನರ ಆರ್ತಧ್ವನಿಯು ಕೇಳಿಸಹತ್ತಿತು. ಪಠಾಣರ ದೀನ್ ದಿನ್ ಎಂಬ ಧ್ವನಿಯು ಅಂತರ್ಗೃಹದ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಹತ್ತಿತು. ಆಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಭಯದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಅಂತರ್ಗೃಹದ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತು ರೋದನಮಾಡಹತ್ತಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಕೆಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆಯೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ವತ್ಸ, ಜಗತ್ತಿಂಗ, ಮಹಾತ್ಮರಾ ದೇವಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಾತುಮೀರಿ ನಾವು ವಿನಾಹಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಮ್ಮಿ ಮಹಾಪರಾಧವಾಯಿತು. ಈ ಅನಿಷ್ಟ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗುವದನ್ನು ತಿಳಿದೇ, ಆ ಮಹಾಪುರುಷರು ಎಲ್ಲಿಯೋ ಮಾಯವಾಗಿರುವರು. ದುಷ್ಟ ಪಠಾಣರು ಯಾವ ಮಾಯದಿಂದಲೋ ದುರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನಿನ್ನ ಮಾವಂದಿರನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರು. ಆ ಕಠಿಣಹೃದಯರಾದ ಯವನರು, ಅಗೋ ಇತ್ತಕಡೆಗೇ ಬಂದರು! ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಎಂಥ ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡಿದೆವಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಗತಿ ಏನಾದರೂ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ; ಆದರೆ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದ ನೀನೂ, ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ದುಷ್ಟ ಯವನರ ಕೈಸೇರುವ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿತು! ನೀನು ಮಹಾಪರಾಕ್ರಮಿಯೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನಾದರೂ, ಸಹಾಯರಹಿತನಾದ

ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ಆಟವು ಕ್ರೂರ ಪಠಾಣರ ಹಿಂಡಿನ ಮುಂದೆ ಏನು ನಡೆಯುವದು? ಬಾಳಾ, ಜಗತ್ತಿಂಗಾ, ನೀನು ಇನ್ನು ಹೇಗೆಮಾಡುವೆ? ಪಠಾಣರು ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದರಲ್ಲ, ಎಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಸಂತಯಿಸುತ್ತಿರಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡು ರೋದನಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹೃದಯವು ಅತ್ಯಂತ ಕೋಮಲವಾದದ್ದು. ಅದು ಪತಿಯ ಅನಿಷ್ಟಪ್ರಸಂಗದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಆಘಾತದಿಂದ ಬಹಳ ಗಾಸಿಯಾಗಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇತ್ತ ಧೀರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಸಂರಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಕಾದಲಿಕ್ಕೆ ತಟ್ಟನೆ ಎದುರಾದನು. ತನ್ನ ನೂತನ ಪತಿಯು ಅಸಹಾಯಶೂರನಾಗಿ ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಹಿಂಜರಿಯದೆ ಕಾದುವಪರಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಂಥ ಕೋಮಲಹೃದಯದ ಸುಂದರಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಏರಾವೇ ಶವ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ, ಆಕೆಯು ಶಸ್ತ್ರರಹಿತಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪತಿಯ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಮುಂದುವರಿದಳು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ದೊಡ್ಡ ಗಾಯವಾಗಿ ಆತನು ಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ನೆಲಕ್ಕೆಬೀಳಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಅವನೊಡನೆ ಮೈಮರೆತು ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದಳು. ಹೀಗೆ, ತನಗೆ ಅಶ್ರಯಭೂತವಾಗಿರುವ ವೃಕ್ಷದೊಡನೆ ಮಲ್ಲಿಗೆಯ ಬಳ್ಳಿಯೂ ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವಂತೆ, ತನ್ನ ನೂತನ ಪತಿಯೊಡನೆ ನೆಲಕ್ಕುರುಳಿದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ದುಃಖಿತಳಾದಳು. ಆಕೆಯು ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ದಿಕ್ಕುಗೆಟ್ಟು ಮುಂದುಗಾಣದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿರಲು, ಪಠಾಣರು ಆ ಮೂವರನ್ನೂ ಸೆರೆಹಿಡಿದರು. ಅಂದಿನ ಒಂದು ದಿನದ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಮಂದಾರಣಗಡವು ಪಠಾಣರ ಹಾವಳಿಯಿಂದ ಶೂನ್ಯವಾಯಿತು.

ಮುಂದೆ ಬಹಳಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಎಚ್ಚತ್ತು ನೋಡಲು, ತಾನು ಯಾವದೋ ಒಂದು ತಾಂತವಾದ ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಮಲಗಿರುವಂತೆ ಆತನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಕನಸಿನಿಂದ ಎಚ್ಚತ್ತವನಂತೆ ಆತರು ಣನಪೂರ್ಣ ಸ್ಮೃತಿಯನ್ನು ಪಡೆದಾಗ, ತಾನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗಾಯಪಟ್ಟು ಮೂರ್ಛಿತನಾದದ್ದು ನೆನಪಾಗಿ, ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ವಿಮಲಾದೇವಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದು

ಕೊಂಡನು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಯವನರ ಕೈಸೇರಿದರೆಂದು ನೆನಿಸಿ ಆತನು ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟನು. ತನ್ನ ಪಂಚಸ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪರ್ವಾಣರ ದುರ್ವರ್ತನಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾದಳಲ್ಲ, ಎಂದು ಆತನು ತಳವಂಬಿಸಿದನು. ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದ್ದು, ಅನರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಪಶ್ಚತ್ತಾಪಪಟ್ಟನು. ಆತನು ತನ್ನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲ ಲಕ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೋಡಲು, ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಬೀಸಣಿ ಕೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದು, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಆಜ್ಞಾಧಾರಕನ್ಯತ್ತಿಯಿಂದ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಇವರಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮಲಾಮು ಹಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಳು. ಕೆಲವಂಶದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರೂಪವನ್ನು ಕೂಡ ಹೀಯಾಳಿಸುವಂಥ ಆಕೆಯ ಸುಂದರ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ, ಈ ಪುಣ್ಯವಂಶಳು ಯಾವಳಿರಬಹುದೆಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದನು. ಯಾಕೆ ಶ್ವಿತ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲೆಂಬದು ಆ ಪ್ರಮದೆಯ ಮುಖಚರ್ಯದಿಂದ ಒಡೆದು ಕಾಣಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಲಾಗಿ ಆ ಸುಂದರಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನಳೆಂಬದೂ ಆಕೆಯ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ತಾನು ಎಂದೂ ನೋಡದೆಯಿದ್ದ, ಹಾಗೂ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವಳಲ್ಲದ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯವರನ್ನು ಕಾಫರರೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವ ಮುಸಲ್ಮಾನಜಾತಿಯ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು, ಆಪ್ತಳಂತೆ ಯಾವ ಎಗ್ಗೂ ಇಲ್ಲದೆ ಕೈಮುಟ್ಟಿ ತನ್ನ ಗಾಯಗಳಿಗೆ ಮಲಾಮು ಹಚ್ಚುತ್ತಿರುವವನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದನು. ಪರಕೀಯಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯಿಂದ ಹೀಗೆ ಉಪಚಾರಮಾಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಆತನಿಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗತೊಡಗಿತು. ಆತನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಆ ಸುಂದರಿಯ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಉಪಕಾರದ ಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲು ತಾನು ಶಕ್ತನಲ್ಲೆಂದು ಸುಂದರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲು, ಸುಂದರಿಯು ಆತನ ಯತ್ನವನ್ನು ನಡೆಯಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ನೀವು ಈಗ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಏಳು

ವದರಿಂದ ಕಟ್ಟಿದ ಗಾಯಗಳು ಸಡಲಿ ರಕ್ತವು ಸುರಿಯಬಹುದಾದುದರಿಂದ, ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯು ಮಂಜುಲಧ್ವನಿಯಿಂದ ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸದೆ ಇರುವುದು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ; ಆತನು ಅನಿರ್ವಾಹ ಪಕ್ಷ ಸುಮ್ಮನೆ ಆ ಸುಂದರಿಯಿಂದ ಗಾಯಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳಹತ್ತಿದನು.

ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ಈಕೆಯು ಯಾರಿರಬಹುದು? ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾರು ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದಿರಬಹುದು? ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯೂ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು? ಈ ತರುಣಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವೂ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದೇ? ಈಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಏನೆಂದು ಮಾತಾಡಿಸಲಿ? ಎಂದು ಆತನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಕಡೆಗೆ ಗಟ್ಟಿಮನಸ್ಸುಮಾಡಿ ವಿನಯದಿಂದ ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯೇ, ನೀನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಆಪ್ತರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಆಸಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಉಪಚರಿಸಲು ಕಾರಣವೇನು? ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾರು ಕರೆತಂದರು? ಮಂದಾರಣಗಡದ ಅಂತರ್ಗೃಹದೊಳಗೆ ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರು? ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಬಹಳ ಉಪಕಾರವಾಗುವದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಸಿನ್ನಂಥ ಪುಣ್ಯವಂತಳ ಪರಿಚಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿರಿಯದು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಯವನ ತರುಣಿಯು ಮಿಣುಕಾಡುವವನ್ನು ಹೀಯಾಳಿಸುವ ತನ್ನ ಮಂಜುಲಧ್ವನಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ಪುಣ್ಯವಂತನಾದ ರಾಜಪುತ್ರನೇ, ನಾನು ನವಾಬ ಕಾತಲೂಖಾನನ ತಮ್ಮನ ಮಗಳು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಆಯೇಷೆ. ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉಪಚರಿಸತೊಡಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ನವಾಬ ಕಾತಲೂಖಾನನ, ಅಂದರೆ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೀರಿ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯೂ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವರು. ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಅವರಿಬ್ಬರ ದರ್ಶನವು ಈಗ ಆಗಲಾರದು. ಮಂದಾರಣಗಡದ ಪೀಠೇಂದ್ರಸಿಂಹರವರನ್ನು ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನು ಗಲ್ಲಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿದನು; ಆದರೆ

ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗವು ನಿಮಗಾಗಲಿ, ತಿಲೋತ್ತಮಾ-ವಿಮಲಾದೇವಿಯವರಿಗಾಗಲಿ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಮಂದಾರಣಗಡದ ಮುತ್ತಿಗೆಗೆ ನವಾಬ ಉಸ್ತಾನ ಖಾನನೊಡನೆ ನಾನೂ ಪುರುಷವೇಷದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ನೀವು ಅಂತರ್ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಕಾದಿವ್ವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಿನಿಂದ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದೆ. ನಿಮ್ಮನ್ನೂ, ತಿಲೋತ್ತಮಾ-ವಿಮಲಾದೇವಿಯವರನ್ನೂ ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಡು ಕೆ ನಾನು ಸಮರ್ಥಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇದ್ದರೆ ಹೇಳಿರಿ, ಈಗಲೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತರಾಗ ಮಾಡುವೆನು. ಅನ್ನಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಶ್ವಾರ್ಯಮಗ್ನನಾದನು. ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಗುಪ್ತಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಆತನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಆಯೇಷೆಯ ದೊಡ್ಡಿಸ್ತನವನ್ನು ಹೊಗಳಹತ್ತಲು, ಆಕೆಯು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳದೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಆಯಾಷ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡಿರಿ. ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಆಯೇಷೆಯು ನಿಮ್ಮ ಸೇವಾತತ್ಪರಳಾಗಿರುವಳು. ತಾವು ಬಂಧಮುಕ್ತರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ, ಅದೊಂದು ಲಾಭವೆಂತಲೇ ಆಕೆಯು ಭಾವಿಸುವಳು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಹಿಂದಿನಿಂದ ಯಾರೋ “ ನವಾಬಜಾದಿ, ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯಕೆಲಸವು” ಎಂದು ಹೆಂಗಸಿದರು.

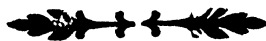
ಈ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನೂ, ಆಯೇಷೆಯೂ ಅತ್ಯಕಡೆಗೆನೋಡಲು, ಉಸ್ತಾನನು ಕಣ್ಣಿಗೆಬಿದ್ದನು. ಉಸ್ತಾನನು ಕಾತಲ್ಮಾ ಖಾನನ ಮಗನು. ಆತನು ತರುಣನು, ಸುರೂಪಿಯು, ಶೂರನು, ಮಹಾ ನೀತಿವಂತನು ಇದ್ದನು. ಆಯೇಷೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೇಮಬಹಳ. ಆಯೇಷೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಅತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಯೇಷೆಯು ಈಪರಿಯಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದು ಉಸ್ತಾನನ ಅಸೂಯೆಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ರಾತ್ರಿ ಪುರುಷನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು ಆತನ ಶುಶ್ರೂಷೆಮಾಡುತ್ತ ಈಪರಿ ಮಾತಾಡುವದು ಕುಲಿನತೆಗೂ, ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೂ ಕುಂದುತರೂ ಮಾತೆಂಬದನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಸ್ತಾನನು ಹೀಗೆ ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಡಿದನು. ಈ ವರ್ತನೆಯನ್ನು ಅರಿತು ಸರಲಹೃದಯ ಸುಲತೆ

ಯಾವ ಆಯೇಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಉಸ್ಮಾನ, ಒಳ್ಳೆಯ ಕೆಲಸವೇನು ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆತನು ವ್ಯಂಗೋಕ್ತಿಯಿಂದ— “ ರಾತ್ರಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಸೆರೆಯಾಳಿನ ಸಂಗಡ ಏಕಾಂತವಾಡುವದು ನನಾಬನ ಮಗಳಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದಲ್ಲವೇ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆಯಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ—ಉಸ್ಮಾನ, ಇನ್ನು ಸಂಕೋಚವೇಕೆ? ಯಾವಮಾತನನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿ ತೋರಿಸುವ ಅವಶ್ಯವಿದ್ದಿಲ್ಲವೋ, ಆ ಮಾತನ್ನು ಈಗ ಅಡಿತೋರಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೀನು ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅಡಿಬಿಡುತ್ತೀನೆ, ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು. ಈ ಸೆರೆಯಾಳು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನಿರುತ್ತಾನೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಲಕ್ಷ್ಯದಲ್ಲಿಡು. ಹಾಗಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ರಾಜಕುಮಾರರ ಸಂಗಡ ಆಯೇಷೆಯು ಈ ಪ್ರಕಾರ ಎಂದೂ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಂದಾರಣಗಡದ ಅಂತರ್ಗೃಹದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಪುರುಷವೇಷದಿಂದ ನಾನು ಬಂದಾಗ ಈ ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಇವರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನ್ಯಪುರುಷನಿಗೆ ಆಸ್ಪದವು ಸರ್ವಥಾ ದೊರೆಯಲಾರದು. ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ಅನ್ಯಪುರುಷನನ್ನು ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡಲಾರೆನು. ನಾನು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಸ್ತ್ರೀಯೂ-ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ರಜಪೂತ ಪುರುಷರೂ ಇರುವದರಿಂದ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದಾಂಪತ್ಯಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ದೊಡ್ಡವಿಘ್ನವಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಜಗತ್ತಿಂಗರೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರರೆಂಬ ನನ್ನ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅಂತರವಾಗಲಾರದು. ಇನ್ನೊಂದು ಕ್ಷಣದಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಮರೆಯಾಗಿ, ನನ್ನ ಮರಣಸಮಾಂತರ ನನಗೆ ಅವರ ದರ್ಶನವಾಗದಿದ್ದರೂ, ಅವರು ನನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನಮಾಡದೆ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ರಮಮಾಣರಾದರೂ, ರಣಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ದೇಹವನ್ನಿಟ್ಟರೂ, ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸಿದರೂ ಅವರು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರರೇ ಆಗಿರುವರು! ನನ್ನ ಪತಿಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಅಂತರವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಚ್ಛಿಸುವ ದಾಸಿಯಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಹೃದಯ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಯಾವಾಗಲೂ ಅವರನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ಇವರೊಡನೆ ಏಕಾಂತವನ್ನೇನು

ಅಡುತ್ತಿದ್ದೆನೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಾನು ಇವರಿಗೆ—ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ತಿಲೋತ್ತಮಾ—ವಿಮಲಾದೇವಿಯರನ್ನೂ ಬಂಧುಮುಕ್ತ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದೆನು. ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದ್ದರೆ ಇವರನ್ನಂತು ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಕ್ತಮಾಡಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹಾಗಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಇವರ ನಖದ ದರ್ಶನವು ಕೂಡ ಅಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನ, ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದರೆ ನನ್ನ ಕಕ್ಕಂದಿರ ಮುಂದೆ ನಾನು ಪೀಗೆಯೇ ಹೇಳತಕ್ಕವಳು, ಎಂದು ನುಡಿದು, ರಾಜಪುತ್ರನಾದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯದಿಂದ— “ ನಾನು ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಆಡಿದ ಈ ಮಾತುಗಳಿಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಉಸ್ಮಾನನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಪೀಡಿಸದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ಕಾಮವಗ್ಧ ಹೃದಯವು ಎಂದಿಗೂ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಹಳ ಹೇಳುವದೇನು? ಕಾಲ ತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಯಾರ ಕಿವಿಗೂ ಈ ಮಾತು ಮುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ, ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಪುನಃ ಆಕೆಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ—ಅಣ್ಣಾ, ಉಸ್ಮಾನಾ, ತಂಗಿಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅಂತರಿಸಬೇಡ, ಎಂದು ನುಡಿದು ಆಕೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಟ್ಟನೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಉಸ್ಮಾನನಾದರೂ ಹತಬುದ್ಧನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ನಡೆದನು.

— (೦) —

೨ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಆಯೇಷೆಯ ಸೌರುಷ.

ಆಯೇಷೆಯು ಅಲೌಕಿಕ ಗುಣವತಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಗೌರವವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಬಹುವಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆದರಿಸದವರೇ ವಿರಲ. ಆಕೆಯ ನೈತಿಕ ನಿಷ್ಕರತೆಯ ವರ್ಚಸ್ಸು ಎಲ್ಲರಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯು ನಬಾಬಕಾತಲೂಖಾನನ ಪಂಚಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದಳು. ಖಾನನು ಮಗಳ ಮಾತನ್ನು ಉಗುಳುಹಾಕಿ ದಾಟುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಿರರ್ಥಕ ಮಾತುಗಳು ಆಯೇಷೆಯ ಮುಖ

ಓಂದ ಎಂದೂ ಹೊರಡವು. ತಂದೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯ ಆಕೆಯ ಬೇಡಿಕೆಗಳೂ ಪರೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದವಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕೆಯು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರ್ಷದವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಿಚಾರವು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪುತ್ರಳೆನಿಸುವ ಆ ಸೌಂದರ್ಯದ ಖನಿಯನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡೇನೆಂಬ ನಂಬಿಗೆಯು ಯಾವ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಲ್ಲಿಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಾಣೆಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ತಾವು ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಪುರುಷರೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದರು. ಆಯೇಷೆಯು ಪುರುಷರ ಬಾಹ್ಯಾಡಂಬರಕ್ಕೆ ಅಥವಾ ಐಶ್ವರ್ಯ-ಬಲಗಳಿಗೆ ಮೆಚ್ಚುತಕ್ಕವಳಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇಂಥ ಕೃತ್ರಿಮವಾದ ಯಾವ ಸಾಧನಗಳಿಂದಲೂ ಆಯೇಷೆಯಲ್ಲಿ ವೈವಾಹಿಕ ಪ್ರೇಮವು ಉಂಟಾಗುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಲೀಲಾ ಉಸ್ಮಾನನಂಥ ಸರ್ವಗುಣಸಂಪನ್ನನಾದ ತರುಣನು ಬಹು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರೂ ಆಯೇಷೆಯು ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನನಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕುಂದುಕೊರತೆಗಳನ್ನೂ ಎಣಿಸುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಒಂದೊಂದು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಅಡಿದವರು. ಇಂಥವನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗದ ಆಯೇಷೆಯು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭಳೆಂದು ಯಾಕೆ ಬರೆಯಬೇಕು? ಇಂಥ ದುರ್ಲಭಳಾದ ಆಯೇಷೆಯು ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವನ್ನಿತ್ತದ್ದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೇ? “ಮನೋಹಿ ಜನ್ಮಾಂತರಸಂಗತಿಜ್ಞಂ” ಎಂಬ ಕಾಲಿದಾಸೋಕ್ತಿಯಂತೆ, ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸಿನ ಜನ್ಮಾಂತರ ಸಂಗತಿಯ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಅದು ಜಗತ್ತಿಂಗನಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬಹುದು. ಆಯೇಷಾ-ಜಗತ್ತಿಂಗರಲ್ಲಿ ಅಂಥ ಜನ್ಮಾಂತರದ ಸಂಬಂಧವೇನಾದರೂ ಇದ್ದಹೊರತು ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕರಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದು ಯುಕ್ತಿಗೆ ಹೊರಗಾದದ್ದೇ ಸರಿ.

ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಗೌರವಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿ-ಪ್ರೀತಿಸದಿರಲಿ, ಆಯೇಷೆಯಂತು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿರ್ಹೇತುಕವಾದ ಉತ್ಕಟಪ್ರೇಮವನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರುವದು ಆಕೆಗೆ

ಬಹುಕಷ್ಟದಾಯಕವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಓಡಿಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಆಕೆಯು ಯಾವಾಗೋ ಆತನನ್ನು ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಪಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಕಳ್ಳತನವು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಸೇರದ್ದರಿಂದ, ಆಯೇಷೆಯು ಆತನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕೆ ಅನ್ಯೋಪಾಯಗಳನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕಕ್ಕನಾದ ಕಾತಲೂಖಾನನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಂಡಹೊರತು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ರೀತಿಯಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಗವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಕ್ಕನು ತನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮೊಗಲ-ಸರ್ವಾಂಗರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದ್ವೇಷವಿರುವಾಗ, ಮೊಗಲಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಂಥ ಗೌರವದ ಮನುಷ್ಯನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕೆ ಆತನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂಬ ಸಂಶಯವು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಬಾಧಿಸಹತ್ತಿತು. ಆಕೆಯು ಹಲವು ಹಂಚಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ನೋಡಿದಳು; ಆದರೆ ಒಂದೂ ಬಗೆಹರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ, ಒಂದುದಿನ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಆತನಿಗೆ ಬೇಟೆಯ ಲಕ್ಕುಬಹಳ. ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಆತನು ಒಳ್ಳೆಯ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದನು. ಅನೆಯಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯಾಡುವ ಘಾತಕಪ್ರಸಂಗಕ್ಕಂತು ಆತನು ಒಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬೇಟೆಗಾರನು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಡಲು, ಆಯೇಷೆಯೂ ಆತನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಳು. ಆಯೇಷೆಯ ಪೌರುಷವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆಕೆಯು ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಗೆ ಅಸವಾದವಾಗಿದ್ದಳೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುವದು; ಯಾಕಂದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಪೌರುಷವೃತ್ತಿಯವರು ಸಿಗುವದು ತೀರದುರ್ಲಭವು. ಆಕೆಯು ಮಹಾಧೈರ್ಯಶಾಲಿನಿಯೂ, ಯುದ್ಧಕಲೆಯನ್ನು ಒಳತಾಗಿಬಿಟ್ಟವಳೂ ಇದ್ದಳು. ಅಡಿಗೆಮಾಡುವಲ್ಲಿಯಂತು ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾವ ಹೆಂಗಸೂ ಸರಿಗಟ್ಟುವಂತೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಉಂಡವರು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾಗುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಸದ್ಗುಣಮುಚ್ಚೆಯಾದ ನಬಾಬಜಾದಿಗೆ ಅಡಿಗೆಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ಹೇಗೆ ಬರಬೇಕು? ಆ ತೀಕ್ಷ್ಣಬುದ್ಧಿಯ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ತನ್ನವರ ಸಂತೋಷಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಂತೋಷಬಂದಾಗ ಅಡಿಗೆಮಾಡಿದರೆ ಅದೊಂದು

ಸುಯೋಗವೆಂದು ಉಣ್ಣುವವರು ಉಣ್ಣುತ್ತಿದ್ದರು.

ಕಕ್ಕನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಯೇಷೆಯು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಂ, ಅವನ್ನು ಸಂಗಡ ತಕ್ಕೊಂಡು ಬೇಟೆಗೆ ಹೊರಟಿದ್ದಳು. ಆಯೇಷೆಯು ಮಹಾ ನಿರ್ಧಾರದ ಮನುಷ್ಯಳು. ಹಿಡಿದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಎಂದೂ ಬಿಡುವ ವಳಲ್ಲ. ಕಾತಲೂಖಾನನು ಬೇಟೆಗಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಯೇಷೆಯೂ, ಉಸ್ಮಾನನೂ ಆತನ ಮೈನೆರಳಿನಂತೆ ಆತನ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನವಾಯಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಅಂದು ಪೆಟ್ಟಿನಮೇಲೆ ಪೆಟ್ಟು ಮೂರು ಹುಲಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದದ್ದರಿಂದ ಆವೇಶಗೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ಬೇಟೆಯ ಉತ್ಸಾಹವು ಕುಗ್ಗಲೊಲ್ಲದು. ಆತನ ಅನುಯಾಯಿಗಳು ಬೇಟೆ ಯಾಡಿ ದಣಿದಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ಒಡೆಯನು ಯಾವಾಗ ಬೇಟೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸುವನೋ ಎಂದು ಅವರು ಹಾದಿಯ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ತಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಅಂದಿನ ಬೇಟೆಯ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ, ಉಸ್ಮಾನನೂ, ಆಯೇಷೆಯೂ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡಿದ್ದರು. ಇನ್ನೊಂದು ಹುಲಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದು, ಮನೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕೆಂದು ಕಾತಲೂಖಾನನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಹುಲಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಹತ್ತಿದನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತಾದರೂ ಹುಲಿಯು ಸಿಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕಾತಲೂಖಾನನ ಆನೆಯು ನಿಶಂಕೆಯಿಂದ ಒಂದು ಕೊಳ್ಳವನ್ನು ಇಳಿಯುತ್ತಿರಲು, ಒಂದು ಭಯಂಕರವಾದ ಹುಲಿಯು ನೆರೆಯ ಪೆಳೆಯೊಳಗಿಂದ ಅಭಟಿಸಿತು. ಆ ಅರ್ಭಾಟದ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಆನೆಯು ಬೆದರಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುತ್ತಿರಲು, ಹುಲಿಯು ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಿತು. ಈ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಹುಲಿಗೆ ಇರಿದ ಬರ್ಚಿಯ ಇರಿತವ ಗುರಿತನ್ನಿ ಬರ್ಚಿಯು ಕೈಜಾರಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ತುಬಾಕಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊಡೆಯುವಷ್ಟರೊಳಗೆ ಹುಲಿಯು ಆನೆಯ ಕುಂಭಸ್ಥಳವನ್ನು ತನ್ನ ನಖಪಂಜರಗಳಿಂದ ಸೀಳಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಆನೆಯು ಘೀಳಿಡುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ಹುಲಿಯು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಹಾರಿ ಕಾತಲೂಖಾನನ ಗಂಟಲಕ್ಕೆ ಬಾಯಿಹಾಕಲಿಕ್ಕೆ ಹವಣಿಸಹತ್ತಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಖಾನನು ಬೆದರಿವನು. ಆತನ ಕಸುವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಹತ್ತಿತು. ತಾನು ಹುಲಿಯ ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾ ಪ್ರವೀಣನೆಂದು

ಹೆಮ್ಮೆ ಪಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದೇ ಇಂದು ತನ್ನ ನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು. ಆತನ ಬರ್ಚಿಯಂತೂ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿತ್ತು. ಆಗ ತುಬಾಕಿಯ ಉಪಯೋಗವು ಆಗುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ದೊರೆಯಲೊಲ್ಲದು. ಇದರಿಂದ ಖಾನನು ನಿರಾಶೆಪಟ್ಟು, ಹುಲಿಯೊಡನೆ ಕುಸ್ತಿಯ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ನೆಲಕ್ಕೆ ದುಮುಕುತ್ತಿರಲು, ಹುಲಿಯ ಹಣೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಗುಂಡುತಾಕಿ ಅದು ಅಭಟಿಸುತ್ತ ನೆಲಕ್ಕುರಳಿ, ಪ್ರಾಣಸಂಕಟವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಅದು ರೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಖಾನನಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ದುಮುಕಿತು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ಮಂಜುಳ ಸ್ವರದಿಂದ “ ಕಕ್ಕಾ, ಹೆದರೆ ಬೇಡಿರಿ ” ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತ ಬರ್ಚಿಯಿಂದ ಹುಲಿಯಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಇರಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹುಲಿಗೆ ಖಡ್ಗಪ್ರಹರಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಹುಲಿಯು ನೆಲಕ್ಕುರಳಿ, ಕಾತಲೂಖಾನನು ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರಾದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮೇಲಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವೇ ಅಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾದದ್ದೂ, ಬಲವತ್ತರವಾದದ್ದೂ ಇತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು; ಅಂತೇ ಆಯೇಷೆಯು ಹೊತ್ತುಸಾಧಿಸಿ ಹುಲಿಗೆ ಗುಂಡುಹಾಕಿ, ಕೂಡಲೆ ಅವನ್ನು ಬರ್ಚಿಯಿಂದ ಇರಿದು ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡಿದ ಭಾರವನ್ನು ಕಕ್ಕನಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಮಗಳನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು — “ ನನ್ನ ಕುಲದಿಃಪವಾದ ಆಯೇಷೆಯೇ, ನೀನೇ ಇಂದು ನನಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನಮಾಡಿದೆ. ನೀನಿಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಹುಲಿಯ ಚಾಯಿಗೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಮಾಡಲಿ? ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು ಹೇಳು ” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಆಯೇಷೆಯು — “ ಅಪ್ಪಾ, ತಂದೆಯಮೇಲೆ ಮಗಳು ಮಾಡುವ ಉಪಕಾರವೇನು? ಹೊತ್ತಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಒದಗಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಸಂತೋಷವು ಬೇರೆಯಾತರಂದಲೂ ನನಗೆ ಆಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನೀವು ಬಹಳವಾಗಿ ದಣಿದಿರುತ್ತೀರಿ. ನಿಮಗೆ ಹಸಿವೆಯು ಆಗಿರಬಹದು. ಮೊದಲು ಊಟಮಾಡಿ ಆಮೇಲೆ ನನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಿರಿ, ” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ

ಕಾಶೀಖಾನನು ಲಯೇಷಂ ಸೌಖ್ಯಕೃತ್ಯಾ. ಪ್ರೇಮಕೃತ್ಯಾ ಸಂತೋಷ.
 ಒಟ್ಟು. ಲೇಕೇಂದ್ರ ಮೆವಟ್ಟನ್ನಾಗನ್ನ ಉಂದು ಪರಮಾನಂದಪಟ್ಟನು.
 ಖಾನನುಅಯೇಷೆಯಮೇಲೆ ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದನು. ನೀನು ಏನಾದರೂ ಕೇಳಿ
 ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಅಯೇಷೆಗೆ ದುಂಬಾಲಂಬಿದ್ದನು. ಅಯೇಷೆಯಾದರೂ
 ಇದೇ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಕೆಯು ಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯ
 ದಿಂದ—ಕೇಂದ್ರೇ. ತವ್ಯ ಲಗ್ರ ಕವಿರವದಿಂದ ನಾನಾದರೂ ಅಸ್ಥೆಯಿಂದ
 ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು ನನ್ನ ಮಗಳು ಒಳು ಅಯೋಗ್ಯಳೆಂದು ತಿರಸ್ಕ
 ರಿಸರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳ. ನನ್ನಮೇಲೆ ತಾವು ಪ್ರಸನ್ನವಾದದ್ದೇ
 ನಿಜವಿರದೆ. ಶಿಕ್ಷಣಗರ್ವ. ಅತನ ಸಂಗಡಿಗಾದ ತಿಲೋತ್ತಮ—ವಿಮು
 ಲಾದೇವಿಯರನ್ನೂ ಒಂಧವುಕ್ತಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವ ಕೃಪೆಮಾಡಬೇಕು.
 ಹಿರಿಯರಾದ ತಮ್ಮವುಂದೆ ಮುಚ್ಚುವಂತಮಾಡುವದು ನನ್ನ ಶೀಲವಲ್ಲ
 ತಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ತೋರಲೆ, ಅಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೇ ತೋರಲಿ; ನನ್ನ
 ಮನಸ್ಸು ಶಿಕ್ಷಣಗರ್ವ ಲಗ್ರ ಕವಿರವದಿಂದ, ಇನ್ನು ನಾನು ಅನ್ಯ
 ಪುರುಷರ ವಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯಳಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ನನಗೆ ಅವಿವಾಹಿತ
 ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜನ್ಮಕಳೆಯುವ ಪ್ರಸಂಗಬದಗಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ, ಜಗತ್ತಿಂ
 ಗನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧದೋಗಿಂದ ಬಿಡಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬದಗಿರದಿದ್ದರೆ, ತಮ್ಮ
 ಕರ್ಣಗಳಿಗೆ ಕೇಳೋರವಾಗಿ ತೋರುವ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಸರ್ವಥಾ
 ಅಡುತ್ತಿದ್ದೆ ನಾನು ಲಗ್ರ ಕವಿರವದ ಸ್ವರೂಪವುಂದೆ ತೆಗೆಯದೆ,
 ಅವಿವಾಹಿತಳಾಗಿ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು, ಲಕ್ಷ್ಮಿಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿರಿಕೊಂಡುನಿಂತು ಅಯೇ
 ಷೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಕತ್ತಲು, ಅರನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಶೀಖಾನನು
 ಬೆರಗಾಗಿ ಸವ್ಯಸ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟನು. ೨೪ ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಆತನ ಮುಖ
 ದಿಂದ ಶಬ್ದಗಳೇ ಹೊರದಲಿಲ್ಲ. ವಿಚಾರಾಂತರ ಲತನು ವಿವೇಕದಿಂದ ಅಯೇ
 ಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ವತ್ಸ. ನೀನು ಕೃತಿಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದಿದ್ದರೂ,
 ಪವಿತ್ರವೇವದು ವಿಹರವು ಅತಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವದಿಂದ, ನಿನ್ನಮೇಲೆ
 ನಾನು ಬಿಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ ನೀನು ಕೃತಿಯು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಸತ್ಯ
 ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೆರೆದಿಟ್ಟಿರಬೇಕೆ ನೀನು ನಾನು ಒಹಳವಾಗಿ ಶ್ಲಾಘಿಸು

ವೆನು. ಮಗುವೇ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನಮ್ಮ ಪ್ರಿಯರಿದ್ದರೂ ಆತನು ಮುಸಲ್ಮಾನನಾದರೂ ಆಗಿದ್ದರೆ, ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಾನಪಡಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಇನ್ನು ನನ್ನ ಸಮಾಧಾನ-ಅಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಾಡುವದೇನು? ನಿನಗೆ ವಚನಕೊಟ್ಟಂತೆ ನಾನು ಜಗತ್ತಿಂಹನನ್ನೂ, ತಿಲೋತ್ತಮಾ-ವಿಮಲಾದೇವಿಯರನ್ನೂ ಕಾಂಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಮಾಡುವೆನು. ಪ್ರೇಮದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಒತ್ತಾಯವು ಕೆಲಸದಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ನೀತಿಸಂಪನ್ನಳಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಮಾಡಬಹುದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಿಲೋತ್ತಮಾ-ವಿಮಲಾದೇವಿಯರನ್ನು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದವಾದ ಒಳಿಕೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನೂ ಬಿಡುವೆನು. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ನಾಳೆ ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಹರನ್ನು ಸಂಧಿಗಾಗಿ ಯಾಚಿಸುವೆನು. ಯಾವಮಾತಿಗೂ ನೀನು ಅಸಮಾಧಾನಪಡಬೇಡ. ಅನೀತಿಕಾರಕವಾದ ಯಾವಪಾಪಕ್ಕೂ ನಿನಿಂದ ಸಂಘಟಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಆತನು ಎಲ್ಲ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ತನ್ನ ಪಾಳಯಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆತನ ಆಪ್ತಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯೂ ಬಂಧಮುಕ್ತರಾದರು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೋಮಲಹೃದಯವನ್ನು ವಾಚಕರುಬಲ್ಲರಷ್ಟೆ, ಆಕೆಯು ಮಹಾಪತಿವ್ರತೆಯೂ, ಪತಿಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಳೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಪತಿಯ ಚಿಂತನದಹೊರತು ಅನ್ಯವಿಷಯಗಳನ್ನು ಆಕೆಯು ಚಿಂತಿಸಳು. ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ಔದಾಸೀನ್ಯದಿಂದ ಆಕೆಯ ಕಾಲಹರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಸ್ವಚ್ಛಂದವೃತ್ತಿಯ ಪರಾಣರು ಕೂಡ ಆ ಕೋಮಲೆಯ ದೈನ್ಯಮುದ್ರೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಮರುಗುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಆಕೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸ್ವತಃ ಕಾತಲೂಖಾನನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಜನಾನುಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದನು. ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಆತನ ಆ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ಅಳಿದುಹೋಗಿ, ಅವನು ತನ್ನ ಆ ವಿಚಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನು ಒಂದು ಪ್ರಕಾರದ ಪುಣ್ಯಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ತಾಳಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು,

ಅಯೇಷೆಯ ದೀರ್ಘಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಲು, ಅಕೆಯು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಪತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಅತುರಪಟ್ಟಳು. ಪತಿಯಬಳಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವಾಗ ಅಕೆಯ ಹೃದಯವು ಅನಂದಾತಿಶಯದಿಂದ ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಲಿತ್ತು. ತನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಪತಿಯು ಅನಂದಪಟ್ಟು ಸಂತಯಿಸಬಹುದೆಂದು ಅಕೆಯು ಭಾವಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ನಿಷ್ಪಾಪಳಾದ ಅಸುಂದರಿಯು ಪತಿಯಬಳಿಗೆಹೊರಟಿರುವಾಗ ಅಕೆಯ ಹಾದಿಯೇ ಸಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾರಾಗೃಹವು ಅಕೆಗೆ ಬಹುದೂರವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಅಕೆಯು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಅತುರತೆಯಿಂದಲೂ, ಪತಿವಿಷಯಕವಾದ ಸುಮಂಗಲ ಕಲ್ಪನೆಗಳಿಂದಲೂ ಉಲ್ಲಾಸಪಟ್ಟವಳಾಗಿ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಆಸ್ಥೆಯಿಂದ ಹೋದಳು. ಅದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಕೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿ ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ಸಂತಯಿಸುವ ವಂತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಉಳಿಯಿತು!

ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕ ಹಿಂದೂ ತರುಣ ಸ್ತ್ರೀಯರ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಮನಸ್ಸು ಅಪವಿತ್ರವಾಗುತ್ತಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ಹಿಂದೂಜನರ ನಾಡಿಕೆಯಾಗಿತ್ತು. ಈ ನಾಡಿಕೆಯು ತಿಳುವಳಿಕೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಂಶಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಅತನದ್ರಢತರವಾದ ಪ್ರೇಮವೇ ಅತನ ಸಂಶಯದ ಹೆಚ್ಚಳಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿತ್ತು. ಸೆರೆಮನೆಯ ವಾಸದಲ್ಲಿ ಅತನಿಗೆ ಎರಡನೆಯ ಉದ್ಯೋಗಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಇಲ್ಲದ ದುಷ್ಕಲ್ಪನೆಗಳನ್ನು ಅತನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಲುಷಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮೊದಲೇ ರಜಪೂತರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಕ್ಕೆ ಗೌರವವು ಹೆಚ್ಚು, ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಗನಂಥ ಕುಲೀನ ರಜಪೂತನ ಮಗನ ಹೆಂಡತಿಯ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ವಿಚಾರವು; ಅಂದಬಳಿಕ ಕೇಳುವದೇನು? ದುಷ್ಟ ಕಲ್ಪನೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖವಲೋಕನವೂ ತ್ರಾಸದಾಯಕವಾಯಿತು. ಅತನು ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕೆಕ್ಕರಿಸಿ ನೋಡಿ—ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಕುಲೀನಳಾದ ರಜಪೂತ ತರುಣಿಯು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದು, ತನ್ನ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧವಾಡಿದಹೊರತು ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಪತಿಯವರಿಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಾರಳು. ಹೋಗು, ಅಪವಿತ್ರಳಾದ ನಿನ್ನ

ಮುಖವಲೋಕನವನ್ನು ಕೂಡ ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಕಾತಲೂಖಾನನ ಜನಾನಖಾನೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಪ್ರೀತಿಸಾತ್ರಳಾಗಿರುವದೇ ಯೋಗ್ಯವು. ಇನ್ನು ಅಂಬರಾಧಿಶ್ವರನಾದ ಮಾನಸಿಂಗನ ಮಗನು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಭಾಷಣಮಾಡಲಾರನು, ಎಂದು ನುಡಿದು, ಉಸುರ್ಗಲೆದು ಸಂತಾಪದಿಂದ ಉರಿಯಹತ್ತಿದನು.

ಪತಿಯ ಈ ಕಠೋರ ವಚನಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಎದೆಯೊಡೆದು ನೀರಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಭಯದಿಂದ ಕಂಪಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕತ್ತಲುಗೂಡಿಸಿದವು; ಕಾಲುಗಳು ತತ್ತರಿಸಿದವು. ಪತಿಯ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಶಬ್ದವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ ದುಃಖಾತಿಶಯದಿಂದ ಆಕೆಯು ಮೈಮರೆತು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಳು; ಅದರ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ದಯೆಬರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಲಿಲ್ಲ. ವಜ್ರದಂತೆ ಕಠಿಣ ಹೃದಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತ ಸಂತಾಪಪಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು, ಈ ಅನರ್ಥವನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರ ಪಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಅತ್ಯಂತ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸಿ ಎಬ್ಬಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದಳು. ಅದರ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಭ್ರಮಿಷ್ಠಳಂತೆ ಆಗಿದ್ದಳು. ಆಯೇಷೆಯು ಅವಾಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೇನು ಮಾತಾಡದೆ, ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ—ರಾಜಪುತ್ರರೇ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ, ಅಂತೇ ಆಕೆಯು ಈವರೆಗೆ ಪಠಾಣರ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಪತಿಧ್ಯಾನ ಪರಾಯಣಳಾಗಿ ತನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡಿರುವಳು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕನ ರಾಣೀವಾಸದಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡಿಯಾಗಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಪುಣ್ಯವಂತಳ ಮಂಗಳಕಾರಕವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಕಾತಲೂಖಾನನ ದುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯು ನಾಶವಾಗಿ, ಆತನಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಇರಲಿ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಈಕೆಯನ್ನೂ, ವಿಮಲಾದೇವಿಯನ್ನೂ ಬಂಧುಮುಕ್ತ ಮಾಡಿ ಕಳಿಸುವೆನು. ತಮ್ಮ ವರ್ತನಕ್ಕಾಗಿ ಧಾವಿಸಿಬಂದಿದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅವಸ್ಥೆಯು ಹೀಗಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ನನಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗುತ್ತದೆ, ಎಂದು ನುಡಿದು, ಆಕೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೊರಟು.

ಹೋದಳು. ಇತ್ತ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಕಠಿಣಹೃದಯವನ್ನು ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡ ಹತ್ತಿದನು.

—[೦]—

ಳನೆಯ ಪ ,ಕರಣ, ಸಮರ್ಪಕಬೋಧ.

ಈಮೇರೆಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯು ಪಟ್ಟ ಒಳ್ಳೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿ ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಮಾಡಿ ಅತ್ಯಂತ ವಾದ ಪ್ರೇಮದ ಹಂಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಬಳಿಗೆಬಂದಿರುವ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಗುಣದೋಷಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದೆ, ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಮರಮರನೆ ಮರುಗಿದನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನಂಥ ಸರಳಹೃದಯದ ತರುಣರ ಗತಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಸರಿ. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವದೊಂದು ವಿಚಾರವಾಗಲಿ, ವಿಕಾರವಾಗಲಿ, ಕಲ್ಪನೆಯಾಗಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾದರೆ ತೀರಿತು; ಅದು ಬಡಬಡ ಮೊಡ್ಡದಾಗಿ ಅದರ ಭವ್ಯಸ್ವರೂಪವು ಜನರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತೊಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇಂಥವರಿಗೆ ಸಾವಧಾನದ ಸುದ್ದಿಯೇ ಗೊತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಸ್ತಿಯ ವಿಷಯದ ಕೆಟ್ಟಕಲ್ಪನೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದರೆ ತೀರಿತು. ಅವನ್ನೇ ಅವರು ನಿಜವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿ, ವಿಕಾರವಶರಾಗುವರು. ಇಂಥವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪು ತಿಳಿಯಲು, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುವದೂ ತಡವಲ್ಲ. ಒಗೆ ಒಮ್ಮೆ ವಿಕಾರವಶರಾಗಿ ಸಂತಾಪಗೊಳ್ಳುವದೂ, ಒಮ್ಮೆ ವಿಚಾರವಶರಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುವದೂ ಸರಳಹೃದಯದ ನಿರ್ಧಾರಸ್ವಭಾವದ ತರುಣರಪಾಲಿಗೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಬರುವದರಿಂದ, ಅವರು ಬಹಳ ಗಾಸಿಯಾಗುವರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೆಯೇ ಆಗಿತ್ತು. ಆತನು ತನ್ನ ಕಠೋರತನಕ್ಕಾಗಿ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ತಿಲೋ

ತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸೇನೆನ್ನುವ ಹಾಗೆ ಆತನಿಗೆ ಆಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಪರಾಧೀನನಾದ ಆತನಿಗೆ ಏನುಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಬರುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹಳಿಮಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಪುನಃ ಅಲ್ಲಿಗೆಬಂದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಜಗತ್ಸಿಂಗನಿಗೆ, ತನ್ನ ಒಬ್ಬ ಪರಮ ಆಪ್ತಳನ್ನು ಕಂಡಂತೆ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಮುಂದೆ ಜಗತ್ಸಿಂಗನೇ ತನ್ನ ಪತಿಯೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಆ ತರುಣ ರಜಪೂತನು ಕಿವಿಮುಟ್ಟಿ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇಂಥ ಸಮಾಹವಾಗಲಿ, ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯೂ ಅವಳ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪತ್ತಿಭಾವವನ್ನು ವಹಿಸಿಆನಂದಪಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯು ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆತನು “ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪತ್ತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನೆ” ಎಂದು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಹೇಳಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದಂತು ಇರಲಿ, ಆಯೇಷೆಯ ಮಾತಿಗೆ ತೋರಿಕೆಗಾದರೂ ಆತನು ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಮೇಲಿನ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವು ರವಷ್ಠಾದರೂ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮದದಾರ್ಥ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ, ಚಂಚಲಪ್ರೇಮದ ತಾನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಕಾರಣ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನಾಚಿದನು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ನೋಡಿ, ಮುಗುಳು ನಗೆಯಿಂದ—

ಆಯೇಷೆ—ನಿಮ್ಮ ತರುಣ ಪುರುಷರ ಪ್ರೇಮವು ಎಷ್ಟು ಚಂಚಲವದು! ನೀವು ಮಂದಾರಣಗಡದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರೇಮಸಾತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟಿ ನೋಡಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಈಗನೀವು ಏನೂ ವಿಚಾರಮಾಡದೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನಷ್ಟಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರಂತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ನಿರಪರಾಧಿಯಾದ ಆ ಸುಕುಮಾರಿಯ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಾಪವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದಿರಲ್ಲ! ಇದು ನ್ಯಾಯವೋ?

ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ಪ್ರಿಯರಿಗೆ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯವೇ ಅಲಂಕಾರವು. ಪ್ರಾಣಾಂತ ಸುಮಯ ಒದಗಿದರೂ ಆ ಅಲಂಕಾರವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳದ ಸ್ತ್ರೀಯೇ ಆದ ರಣೀಯಳು. ಪರಸ್ಪ್ರೀಲಂಪಟರಾದ ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು

ಧಿವಸ ಇಷ್ಟು ದೇಹತ್ಯಾಗಮಾಡದೆಯಿದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧ
ಕೆಂದು ನಾನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು? ನಾಯಿಮುಟ್ಟಿದ ಗಡಿಗೆಯಂತೆ ಪತಿವ್ರ
ತೆಯಲ್ಲದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಎಲ್ಲರಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡುವವಳೇ ಸರಿ.

ಆಯೇಷೆ—ನಿಮ್ಮ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಸರ್ವಥಾ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವೆನು;
ಆದರೆ ಪರಗೃಹವಾಸಮಾಡಿ ಬದುಕಿ ಉಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅಪವಿ
ತ್ರಳೇ ಎಂದು ನೀವು ಭಾವಿಸುವದೂ, ಮುಸಲ್ಮಾನರಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ತ್ರೀಲಂಪಟರೇ
ಇರುವರೆಂದು ನೀವು ತಿಳಿಕೊಂಡಿರುವದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ.
ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಭಂಗವಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗಬದಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ
ಮುಖವು ತಿರುಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ನಿಶ್ಚ
ಯವಾಗಿ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಗುಣಸುಂದರಿಯು ಇಂದು ನಿಮ್ಮ
ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ, ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರಾದ ಕಾತಲೂಖಾನರ ಸದ್ಗುಣವು ಕಾರಣ
ವೆಂಬದನ್ನು ನೀವು ಮರೆಯಬೇಡಿರಿ. ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು
ತನ್ನ ಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವರು. ಅವರು ಹಾಗೆ ಭಾವಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ವಿನಂ
ತೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಗನೆ ಅವರು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡು
ವರು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ತಂಪೆಯವರ ಕಡೆಗೆ
ಅವರು ತಮ್ಮ ವಕೀಲನನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವರು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾದ ಕೂಡಲೆ
ನಿಮ್ಮ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವದು.

ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ನಿಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರ ನಡತೆಯನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟೆನು;
ಅವರು ಇಷ್ಟು ಪರನಾರಿಸೋದರಲ್ಲ. ಹಿಂದೂ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಂತು ಅವರ ಪಾಪ
ವಾಸನೆಯ ಬಲೆಗೆ ಸಿಲುಕದೆ ಪಾರಾಗಲಾರರು.

ಆಯೇಷೆ—ಅದು ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ
ಅವಳ ಮೇಲೆ ಕೆಟ್ಟ ಆರೋಪಹೊರಿಸುವವರ ನಾಲಿಗೆಗೆ ಹುಳಬೀಳುವದೇ
ಸರಿ! ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಅವರಿಗೆ ನನ್ನನ್ನು
ನೋಡಿದಂತೆ ಆಗಿ, “ ಬೇಟಾ ಆಯೇಷಾ ” ಎಂದು ಅವರು ಒಮ್ಮೆ ಕರೆ
ದರು. ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಿರಬಹುದು ಎಂದೂ ಸುಳ್ಳಾಗ
ಲಾರದು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ಭಾವನೆಯು ಎಂದೂ
ಅಳಿಸಲಾರದು. ಒಮ್ಮೆ ಅವರು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿ

ಸಿದ್ಧು ಭಾವಿಸಿಹೋಯಿತು. ತಿರುಗಿ ಆ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತರವಾದರೆ ಕಾತಲೂ
ಖಾನರ ಚಿತ್ತಸ್ಥೈರ್ಯಕ್ಕೂ, ಪ್ರಾಮಾಣಿಕತನಕ್ಕೂ ಕೊರತೆಬಂದಿತ್ತು.
ಜಗತ್ತಿಂಗ, ಈ ಆಯೇಷೆಯು ಕಾತಲೂಖಾನನ ಮಗಳಲ್ಲವೆ? ನಿಮ್ಮ ವಿಷ
ಯವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿರುವ ಆಕೆಯ ಪತಿಭಾವನೆಯು, ನೀವು ಆಕೆಯನ್ನು
ಪ್ರೀತಿಸಿರಿ—ಪ್ರೀತಿಸದಿರರಿ, ಆದರಿಸಿರಿ—ಆದರಿಸದಿರರಿ, ಆಕೆಯಮನಸ್ಸಿಗೆವಿಷಾದ
ವಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿರಿ, ಅಥವಾಸಾವಿರಸ್ತ್ರೀಯ
ರನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಿರಿ, ಎಂದೂ ನಷ್ಟವಾಗದು. ತನ್ನ ಭಾವನೆಯನ್ನು
ಕಾಯ್ದುಕೊಂಡು ತದನುಸಾರವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿಪರಿಯ ಕಷ್ಟ
ಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸುವ ದೇಕಾತಲೂಖಾನನ ಮಗಳಾದ ಆಯೇಷೆಯು ಶೀಲವು.
ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದೇನು? ಕಾಲತ್ರಯದಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯ ಮುಖದಿಂದ
ಅಸತ್ಯವಾಣಿಯು ಹೊರಡದು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಾನೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು! ಇದೇ
ಷ್ಟತಿಜ್ಞನು ನನ್ನ ಕಕ್ಕನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀವು ನಿಜವೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಆಯೇಷೆ, ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು.
ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳ ವರ್ಚಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುವವು. ನಿನ್ನ
ಮಾತುಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಕಲ್ಪನೆಯಿಲ್ಲ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು
ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ
ಶಿಕ್ಷೆಯೇನೆಂಬದನ್ನು ನೀನೇ ವಿಧಿಸು.

ಆಯೇಷೆ—ನಾನೇನು ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವದು? ನೀವು
ಬಂಧವಿಮೋಚನವನ್ನು ಹೊಂದಿದಕೂಡಲೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಲಗ್ನ
ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು; ಮತ್ತು ಆ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಬೇಕು; ಇದೇ
ನಿಮಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು!

ಆಯೇಷೆಯು ವಿಧಿಸಿದ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕೆಯ
ಸರಳ ಹೃದಯಕ್ಕೂ, ನಿರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ಬಹಳವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿ
ದನು; ಆದರೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಹರಿಯ
ಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ವಿಷಯವಾಸನಾತ್ಯಪ್ತಿಗಾಗಿ ಬಹುಜನ ಹೆಂಡಿರನ್ನು
ಲಗ್ನವಾಗುವಂಥ ಸರ್ವಸಾಧಾರಣ ಮನುಷ್ಯನಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಗೆ
ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದನು. ಆತ

ನನ್ನ ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೋಲಿಸಬಹುದು. ಜಗತ್ಪ್ರಸಂಗನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಪತ್ನೀಭಾವದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಆತನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವೇ ಉಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸುದೈವದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಾದರೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ಮಾತಿನಲ್ಲಿಯೂ ಎರಡನೆಯ ಸ್ತ್ರೀಯಕಡೆಗೆ ಹರಿಯಗೊಡದಂಥ ಸದ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಜಗತ್ತಿನೊಳಗೆ ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣತೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮುಗಿಯಿತೆಂದು ಮೇರೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠವಸ್ತುವು ದೊರೆಯುವದು ದುರ್ಲಭವೆಂಬಂತೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ತಲೆಮೆಟ್ಟಿಹಾರುವಂಥ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳುವದು ಸಾಹಸದ ಮಾತಾಗಿದ್ದರೂ, ಸದ್ಗುಣಸಮುಚ್ಚಯದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಹೋಲುವ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಸಿಗುವದು ದುರ್ಲಭವೆಂತಲೇ ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುವೆವು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಮಾತ್ರ ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮೀರಿದವಳಿದ್ದಳು. ಅಂಥ ಲೋಕೋತ್ತರ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ತರುಣಿಯು ತಾನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಆಕೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸುವಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಸೀತಾಮಾತೆಯ ಹೊರತು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಾಗ ಆತನು ಆ ಧನ್ಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ— “ ಈ ರಾಮಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತಸ್ಥನಾಗಿರುವೆನು, ಮುಂದೆ ಕೃಷ್ಣಾವತಾರದಲ್ಲಿ ಬಹು ಪತ್ನಿಗಳ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಯೋಗವಿರುವದರಿಂದ, ಆಗ ನಿಮ್ಮ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವೆನೆಂದು ವಚನಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಸದ್ಗುಣ-ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಲುಬ್ಧನಾಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಆಯೇಷೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯಂತು ಆಸ್ಪದವಿಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಈಮಾತನ್ನು ಚಾಣಾಕ್ಷಳಾದ ಆಯೇಷೆಯು ಅರಿತದ್ದರಿಂದ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಮನಸಾಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವ್ರತದಿಂದಲೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡತಕ್ಕದೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದಳು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಾಣಕಾತಲೂಖಾ-
ನನಿಗೂ, ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಗನಿಗೂ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾದದ್ದರಿಂದ ಪಠಾಣ
ಮೊಗಲರಲ್ಲಿಯ ಯುದ್ಧವು ನಿಲ್ಲಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ
ಮುಕ್ತನಾದನು. ಒಂದುದಿನ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತ
ಮೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಅವಿಚಾರದಿಂದ ತಾನು ಆಕೆ
ಯನ್ನು ತೀರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಆಯೇಷೆಯು
ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯ ಸಂಗಡ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಬಂದಿದ್ದನು.
ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ರಾಜಪುತ್ರ ಜಗತ್ತಿಂಗ, ನೀವು
ಇಂದಿನಿಂದ ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾದಿರಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಸದ್ಗುಣಿಗಳು ರಾಜ
ಕಾರಣದ ಮೂಲಕ ಇಷ್ಟುದಿನ ಕಾರಾಗೃಹ ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಬೇ
ಕಾಯಿತು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗಿದೆ. ಈಗ
ಮೊಗಲರಿಗೂ, ಪಠಾಣರಿಗೂ ಸಖ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ ನೀವು ನಮ್ಮ
ಮಿತ್ರರಾದಿರಿ. ಈವರೆಗೆ ನಮ್ಮಿಂದ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ, ಅಥವಾ ಪ್ರಮಾದ
ದಿಂದ ಘಟಿಸಿದ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಯಾವಕಾರಣ
ದಿಂದೇ ಆಗಲಿ, ಇಷ್ಟುದಿನ ನಿಮ್ಮಂಥ ಗುಣಿಜನರ ಸಹವಾಸವಾದದ್ದರಿಂದ
ನಾವು ಧನ್ಯರಾದೆಂತಲೇ ಹೇಳುವೆವು. ಈಗ ನಮ್ಮ ಕಕ್ಕಂದಿರಾವ ಕಾತ
ಲೂಖಾನರವರು ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕಾಗಿ
ತಮ್ಮ ಚಿಕ್ಕಮಕ್ಕಳಾದ ಈ ನಬಾಬ ಉಸ್ಮಾನಖಾನರವರನ್ನೂ, ನನ್ನನ್ನೂ
ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಮಂಗಲಸ್ನಾನವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ,
ಬಹುಮಾನದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನು ಡಿಸಿ ತೊಡಿಸಿ, ಮಿಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವಾ
ದನಂತರ ಆತನನ್ನು ಕಾತಲೂಖಾನನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡುಹೋದರು.
ಖಾನನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದುಹೋಗಿ,
ಆತನನ್ನು ಮರ್ಯಾದೆಯಿಂದ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರತಂದು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ
ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದಮೇಲೆ ಖಾನನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು
ಕುರಿತು—ರಾಜಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗಜೀ, ನಿಮ್ಮ ಪರಾಕ್ರಮದ ಸುದ್ದಿಗಳನ್ನು
ನಾನು ಕೇಳಬಲ್ಲೆನು. ನಿಮ್ಮಂಥ ವೀರಶಿರೋಮಣಿಗಳು ಯುದ್ಧ
ದಂಥ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು

ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಖೇದವಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೂ ನಿಮ್ಮಂಥ ಆಲೌಕಿಕ ಪುರುಷರಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಲಾಭವಾದದ್ದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಗಳಂತೆ ನಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆಕೆಯು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಆಯೇಷೆಗೆ ಸರಿಯಾದವಳು. ಜಗತ್ತಿಂಗ, ಇನ್ನು ನೀವು ಹೋಗಿರಿ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಿ, ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರ ಮಾನಸಿಂಗರ ವರ ವಂಶವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಿರಿ. ಕಾತಲೂಖಾನನು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಮಿತ್ರನಿರುತ್ತಾನೆ. ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಳಗಿನ ಈ ಮಿತ್ರತ್ವವು ದೃಢವಾಗಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು.

ಸುಶೀಲೆಯಾದ ಆಯೇಷೆಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ ಹಗಲಿರುಳು ಆತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಇತ್ತ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಕಳಿಸಿದ್ದ ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಮಂದಾರಣಗಡದ ಹಾದಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸಾಗಿದನು. ತಾನು ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಹಂಬಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಸೆರೆಮನೆಯ ಸೋಬತಿಯಾದದ್ದರಿಂದ, ದಿಲ್ಲೆಬಾದಶಹನ ವಿಜಯಸಂಪಾದನೆಗೆ ದೊಡ್ಡ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗಿರಲು, ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠನಾದ ತನ್ನ ತಂದೆ ಮಾನಸಿಂಗನು ತನಗೆ ಏನು ಶಾಸನಮಾಡುವನೋ ಎಂದು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಂಜುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗಿನ ಅಕಬರನ ಆಳಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಗನಂಥ ತೇಜಸ್ವಿಗಳು ಇಡೀ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಅಕಬರನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಸಂಪಾದನೆಯ ಶ್ರೇಯಸ್ಸು ಮಾನಸಿಂಗನಪಾಲಿಗೆ ಇತ್ತು. ಸ್ವತಃ ಅಕಬರಬಾದಶಹನು ಕೂಡ ಮಾನಸಿಂಗನ ಸಂಗಡ ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಮಾನಸಿಂಗನು ಮುಸಲಿಮರೊಡನೆ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವದು ಅನ್ಯರಿಗೆಬಹು ಕಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು. ಇಂಥದರ್ಪದ ತಂದೆಯು ಬಳಿಗೆಅಪರಾಧಿಯಾದ ನಾನು ಹೇಗೆಹೋಗಲೆಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಹೇಗಿದ್ದರೂ ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ

ಹೋಗದಿರುವದು ಆತನಿಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತೋರಲಿಲ್ಲ. ಆತ್ಮ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಒಪ್ಪಂದವಾದದ್ದರಿಂದ ಮಂದಾರಣಗಡವು ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ವಿಮಲಾದೇವಿಯ ವಶಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೊಡನೆ ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ಈಗ ಮಂದಾರಣಗಡದೊಳಗೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಆಯೇಷೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಈಗ ತಾನು ತಂದೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕೋ ಎಂದು ಆಲೋಚಿಸಹತ್ತಿದನು. ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಆತನು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆತನಿಗೆ ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕುದುರೆಯಿಳಿದು ಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಅಭಿವಂದಿಸಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲು, ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳು ಆಶೀರ್ವಚನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಂದಾರಣಗಡದಲ್ಲಿ ಬೇನೆಯಿಂದ ಬಳಲುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದರು.

ತಂದೆಯ ಕಡೆಗೆ, ಹಾಗೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮನಸ್ಸು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳ ಮಾತಿನಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಒಲಿಯಿತು. ತಂದೆಯಮುಂದೆ ನಿಂತು ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದ ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ನೆವದಿಂದ ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದಾಗ, ಆ ಕೋಮಲಹೃದಯದ ತರುಣಿಯು ಪರಿತಾಪಗೊಂಡು ಬೇನೆಬಿದ್ದಳು. ಆ ಚಿತ್ತಪರಿತಾಪದಿಂದ ಆಕೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕ್ಷೀಣವಾಗತೊಡಗಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಕ್ಕೌಶಾಂಗವನ್ನೂ, ಆಕೆಯ ನಿಸ್ತೇಜವಾದ ಮುಖವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಎದೆ ಯೊಡೆದು ನೀರಾಯಿತು. ತನ್ನ ಕೃತಘ್ನತೆಗಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಳಿದುಕೊಂಡನು. ಇಂಥ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಆತನ ಕಾಲುಗಳು ಎಳದಾದವು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ

ನೆಟ್ಟಿಗಾಗುವವರೆಗೆ ತಾನು ತಂದೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಅಸಹಾಯವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಹತ್ತಿದನು. ತನ್ನ ಪತಿಯು ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಹತ್ತಿದ್ದೇ ಆಕೆಗೆ ಮಹಾಪದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಹತ್ತಿದಳು. ಅತಿ ಪರಿಚಯದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಪರಿಚಯವು ಜಗತ್ತಿನಿಗಾಗಿ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚು ಹೆಚ್ಚು ಆಗಹತ್ತಲು, ಆತನು ಆ ಸುಂದರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲದಾದನು. ಹೀಗಾಗುತ್ತ ಕೆಲವು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪೂರ್ಣ ಅರೋಗ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಜಗತ್ತಿನೊಡನೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹವನ್ನು ಸಮಾರಂಭದಿಂದ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಇಚ್ಛೆಯು ವಿಮಲಾದೇವಿಗೂ, ಮಂದಾರಣಗಡದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಮಲಾದೇವಿಯು ಅಭಿರಾಮಸ್ವಾಮಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಲು, ಅವರು—“ದೇವೀ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಮೊಗಲರ ಹಾಗೂ ಪಠಾಣರ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹದಿಂದ ಸುಖವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆಗಿರುವ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಯುದ್ಧದ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಮೊನ್ನೆ ಅಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಕಾತಲೂಖಾನನು ಮರಣಹೊಂದಿದನು. ತಾರುಣ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಆತನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿಯದೆ ಬಿಡರು. ಪಠಾಣರು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಪ್ರಿಯರು; ಪಾರತಂತ್ರ್ಯವು ಅವರಿಗೆ ಮರಣಪ್ರಾಯವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಬೇಗನೆ ಮೊಗಲರಿಗೂ, ಪಠಾಣರಿಗೂ ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾಗುವದು. ಆ ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದಬಳಿಕ ಲಗ್ನ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಮಾಡುವದು ಯೋಗ್ಯವು. ಮೇಲಾಗಿ ಲಗ್ನಸಮಾರಂಭಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಂಗರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಅವಶ್ಯವಿರುತ್ತದೆ. ಅವರು ಯುದ್ಧದ ನಿರ್ಣಯವಾಗುವವರೆಗೆ ಮಗನ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ವಿಮಲಾದೇವೀ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ವಿವಾಹಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡು. ಜಗತ್ತಿನಿಗೂ ತಂದೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನ ಕ್ಷಮೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಮುಂದೆ ಬೇಗನೆ ಒದಗಬೇಕಾಗಿರುವ ಪಠಾಣರ

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ತನ್ನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು; ಆದರೆ, ಭವಿತವ್ಯವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವವರು ಯಾರು? ವಿಮಲಾಜೇವಿಯ ಅಗ್ರಹದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹಸಮಾರಂಭವು ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಆಯ್ಕೆ ವೇಯೂ ಬಂದಿದ್ದಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೊಡನೆ ಆದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ವಿವಾಹವನ್ನು ನೋಡಿ ಆಯೇಷೆಯು ಕೌತುಕಪಟ್ಟಳು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕೃತಜ್ಞತೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸಿದನು. ತಿಲೋತ್ತಮಾ-ಆಯೇಷೆಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಅಕ್ಕಿತ್ತಿಮ ಸ್ನೇಹವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ತನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಿದಂತೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇತ್ತು; ಆದರೆ ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಒಂದುದಿನ ಮಧ್ಯರಾತ್ರಿಯ ಸಮಯವು ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಶಯನಗೃಹದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಗೆ ನಿದ್ರೆಯು ಬರಲೊಲ್ಲದು. ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ನನ್ನನ್ನು ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ನಾನು ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಹೊರತು ಅನ್ಯರನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ನಾನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ಇದ್ದೇನೆಂದರೆ, ಉಸ್ಮಾನನು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ತಾಪಪಡಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆತನಿಗೆ ತಾಪಕೊಡುತ್ತ ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರುವದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ಉಸ್ಮಾನನು ನನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆಯವರನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವನು. ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ದೈವದ ವಿಚಿತ್ರಗತಿಯೇ!! ನಾನು ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲೊಲ್ಲನು; ಅತ್ತ ಉಸ್ಮಾನನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲೊಲ್ಲನು. ಇಂಥ ಇಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಜೀವದಿಂದಿರುವದಕ್ಕಿಂತ, ವಿಷಪಾನದಿಂದ ದೊಹತ್ಯಾಸ ಮಾಡುವದು ನೆಟ್ಟಗೆ, ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ತನ್ನ ಬೆರಳೊಳಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದ

ಉಂಗುರದೊಳಗಿನ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದು ದುಃಖದಿಂದ ಮುಕ್ತಳಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯುಉಂಗುರವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡಳು. ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಪುನಃಆಕೆಯುನನ್ನಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿ—“ಅಲ್ಲಾನು ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವನೋ? ನಾನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಬಂದು ಭೋಗಿಸತಕ್ಕ ದುಃಖಗಳನ್ನು ಭೋಗಿಸದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿಯಾದರೂ ಫಲವೇನು? ನನ್ನ ಲಗ್ನಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆಯೇಷೆಯು ಹೀಗೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗ ಮಾಡಿದಳೆಂದು, ತಿಳಿದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ದುಃಖವಾದೀತಲ್ಲ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನಿಗೆ ದುಃಖವಾಗುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಯಾಕೆ ಮಾಡಬೇಕು? ಎಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು, ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಪುನಃ ಬರಬೇಡೆಂದು ಆ ಉಂಗುರವನ್ನು ಆಕೆಯು ಕೋಟೆಯ ಕಂದಕದಲ್ಲಿ ಬಿಸಾಟಿದಳು.

ಜನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಕರ್ಮಫಲ.

ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವಾದ ಬಳಿಕ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು, ಆಯೇಷೆಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದಳು. ಇತ್ತ ನವವಧುವಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೊಡನೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ವಿಲಾಸಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಹತ್ತಿದನು. ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನಳೂ, ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯೂ, ಸಾಧ್ವಿಯೂ ಆದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಹವಾಸವು ಆತನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಯಿತು. ದಾರುಕೇಶ್ವರ ನದಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೈನ್ಯದ ಬೀಡು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ವಾಸಮಾಡಿದ್ದ ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಗನು, ಪತಾಣಿಯೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗಿ ಯುದ್ಧವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ನಿಂತುಹೋದದ್ದರಿಂದ, ತನ್ನ ತಾಣ್ಯವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಪಾಟಣಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ದಾರುಕೇಶ್ವರ ತೀರದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗುವಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆತನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆಸಹ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಯಾವಭಾರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಆತ

ನಿಗೆ ಅಧಿಕಾರವಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮಂದಾರಣಗಡದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಮಾಗ ಮದ ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುತರ ಆತನ ಕಾಲಹರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಕೆಲಸವೇನುಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅವರು ದಾರುಕೇಶ್ವರ ನದಿಯತೀರದಲ್ಲಿ ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು.

ಒಂದುದಿನ ಸಾಯಂಕಾಲದ ಸಮಯವು. ನಾಲ್ಕುತಾಸು ರಾತ್ರಿಯಾಗಿದೆ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಉನ್ನತವಾದ ಸುಂದರ ಅಂತಃಪುರದ ಮುಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತು ಇತ್ತಿಂದತ್ತು ಓಡಾಡಹತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿರುವಂತೆ ಆತನ ಮುಖಮುದ್ರೆಯಿಂದ ತೋರುತ್ತಲಿದೆ. ಆತನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲಿದ್ದ ಯಾವ ಸುಂದರ ವಸ್ತುಗಳಿಂದಲೂ ಆತನ ಮನಸ್ಸು ರಮಿಸದಾಗಿದೆ. ವಾಚಕರೇ, ತನ್ನ ತನು-ಮನೋ-ಧನಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸೇವಾತತ್ಪರಳಾಗಿರುವಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ವೃತ್ತಿಯು ಹೀಗೆ ಯಾಕಾಗಿರಬಹುದು? ಆತನಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಮಾಗಮವಾಗಿ ಇನ್ನೂ ಒಂದು ತಿಂಗಳುಸಹ ಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಯಾತರ ಕೊರತೆಯೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು ಆತನು ಈಗ ಅತ್ಯಂತ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಂದಗಮನದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ—

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನಿಂದ ತಡವಾಗಲಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ?

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ನಿನಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ತಡವಾಗದಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗವು ನನಗೆ ದುಸ್ಸಹವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನೀನು ಅಲ್ಪಕಾಲ ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿಹೋದರೂ ನನಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುವದು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವೆನು.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಸುಖೀಲೇ, ನಿನ್ನ ಕೃತಜ್ಞಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ. ನಾನು ಬಹು ಪುಣ್ಯಶಾಲಿಯಾದದ್ದರಿಂದಲೇ ನಿನ್ನಂಥ ಅಮೂಲ್ಯರತ್ನದ ಲಾಭವು ನನಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಳಪತ್ನಿಯಾದ ದಮಯಂತಿಯಂತೆ ನೀನು ದೇವಾದಿಕರಿಗೂ ದುರ್ಲಭಳಾಗಿರುವಾಗ, ಹೃದ್ರವಾನವನಾವ ನನಗೆ ನೀನು ಲಭಿಸಿದ್ದು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಿನ ಪುಣ್ಯವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೇನು?

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಪ್ರಾಣನಾಥ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಗೌರವಿಸುವ ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಒಹಳ ನಾಚಿಕೆಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರ ಮಾನ ಸಿಂಗರವರ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರರ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಮಾನದಿಂದ, ನಾನು ಎಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರಳಿರುವೆನೆಂಬದನ್ನು ಅರಿತೀರುವೆನು. ನಾನೆಂದರೆ, ಮಂದಾರಗಡದ ಒಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರ ನಾಯಕನ ಮಗಳು! ಯುವರಾಜರ ದಾಸಿಯ ದಾಸಿಯಾಗಲಿಕ್ಕೂ ಯೋಗ್ಯಳಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಯುವರಾಜರು ಚರಣದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಕೊಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡುವ ಅವಸರದಲ್ಲಿ ತಾವು ಮಾವಂದಿರಾದ ಮಾನಸಿಂಹರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಅವರು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಸಿಟ್ಟುಸಹ ಆಗಿರಬಹುದು! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಲು, ತಾವು ನನ್ನಮೇಲೆ ಮಾಡಿದ ಅನುಗ್ರಹವು ಸಾಮಾನ್ಯವಾದದ್ದೇ?

ಹೀಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತಂದೆಯ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಮೋರೆಯು ಕಪ್ಪಿಟ್ಟಿತು. ಆತನು ಅತ್ಯಂತ ಭಯಗ್ರಸ್ತನಾಗಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು—

ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರ! ನನ್ನ ಹಿರಿಯರು ನನ್ನಮೇಲೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಸಿಟ್ಟಾಗಿರುವರು. ಅವರು ಅಪೂರ್ವವೀರರು, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವನೆಯಂತೆ ಅವರು ಕಾರ್ಯಮಾರ್ಗವೆಂದೂ ಬಿಡರು. ಅವರ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಸಾಮಾನ್ಯವಾರಲ್ಲ. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹರು ಸಹ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವರೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಅತಿಶಯೋಕ್ತಿಯಾಗದು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ (ಅತ್ಯಂತ ಭಯದಿಂದ ಮೆಲ್ಲನೆ)—ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ತಾವು ಈಗಾದರೂ ಜಾಗರೂಕರಾಗಬಾರದೇನು?

ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ಪ್ರಿಯೇ, ಇನ್ನು ಜಾಗರೂಕವಾಗಿ ಮಾಡುವದೇನು? ನಿನಗೆ ಸಮಾಗಮದ ಮುಂದೆ ರಾಜ್ಯಪದವನ್ನು ಕೂಡ ತುಚ್ಛವೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು. ಘೋರಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಿಡದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನಿನೊಡನೆ ವಾಸಿಸುವದು ನನಗೆ ಸುಖಪ್ರದವಾಗಿರುವದು; ಆದರೆ ಮಹಾ ಸಮರ್ಥನಾದ ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ನಾನು ಪಾರಾಗಿ 'ಹೋಗುವದೆತ್ತು? ನಾನು ಪಾತಾಳವನ್ನು ಸೇರಿದರೂ ಆತನು ನಂಬಿಗನಿ ನನ್ನನ್ನು ಹುಡುಕಿಸಬಹುದು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಮಹಾರಾಜ, ಮಾನಸಿಂಗರವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರಲ್ಲವೆ? ಅಂಥ ಭಯಂಕರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನಾದರೂ ಅವರು ತಮಗೆ ಏನು ಮಾಡುವರು?

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಸುಶೀಲೆ, ನನ್ನ ತಂದೆಯು ಮೋಹದಿಂದ ಅಂಥ ಭಯಂಕರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಭಿಮಾನಿಗಳಾದರ ಜಪೂತರ ಮನಸ್ಸಿನ ಸ್ಥಿತಿಯು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವದು ಕಠಿಣವು. ಮಾನಸಿಂಗರವರು ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ನನಗೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮರಣಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆಯಿದ್ದರೂ, ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯಂತು ನನಗೆ ತಪ್ಪಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮರಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದ ಖವು ನನಗೆ ದುಸ್ಸಹವಲ್ಲವೆ?

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಮಹಾರಾಜರೇ, ನನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ತಮಗೆ ಎಂಥ ಕಷ್ಟವು ಬದಗಿತಲ್ಲ? ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ದೈವಹೀನೆಯಾದ ನಾನು ನಿಮಗೇನು ಸಹಾಯ ಮಾಡುವಹಾಗಿದ್ದೆನೆ. ಹಿರಿಯರು ನಿಮಗೆ ಮರಣಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದರೆ, ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೂ ಮರಣವು ಸಿದ್ಧವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಿಮಗೆ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯಾದರೆ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯಂತೆ ಸೇವಾತತ್ಪರಳಾಗಿ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುವೆನು. ಇದಕ್ಕಿಂತೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನನ್ನಿಂದೇನು ಆಗುವಹಾಗಿದೆ?

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ—ಪ್ರಿಯೇ, ಹೆದರಬೇಡ. ಯಾವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ನಮ್ಮ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗದು. ನಿನ್ನ ಆಶೆಯಿಂದ ನಾನು ಬೇಕಾದಂಥ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಭೋಗಿಸುವೆನು. ಕರ್ಮಭೋಗವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಆದರೆ ಪ್ರಿಯೇ, ಎಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡರೂ ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಇರಲಿ, ಇನ್ನು ನಾವು ಈ ವಿಚಾರವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡೋಣ. ಎಂದು ನುಡಿದು, ಇಬ್ಬರೂ ಸ್ವಸ್ಥ ಮಲಗಿಕೊಂಡರು. ಯಾರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯು ಒರಲಿಲ್ಲ. ಅವರು ಒಂದು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅಂದಿನ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದರು. ಬೇಗಿಗೆ ಇನ್ನು ಎರಡು ತಾಸು ಅವಕಾಶವಿರಬಹುದು. ಅವರಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅದೇ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಣ್ಣುರಟ್ಟಿದ್ದಳು.

ಅದರೆ ನಿಜವಾದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನರಿಯದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಆಕೆಯ ಬಾಹುಪಾಶವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಸಿಗೆಯಿಂದೆದ್ದು ಅಂತರ್ಗೃಹದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಬೆಳಗಿನ ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಹವೆಯಲ್ಲಿ ಅಶ್ವಾರೂಢನಾಗಿ ಯಥೇಚ್ಛ ಸಂಚರಿಸಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತಿಳಿದು ಆತನು ಅಶ್ವಶಾಲೆಗೆ ಹೋದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಸಜ್ಜುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಕೋಟೆಯಹೊರಗೆ ಬರುವದರೊಳಗೆ ಅಣ್ಣೋದಯವಾಯಿತು. ಬೆಳಗಿನ ತಂಗಾಳಿಯಿಂದ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಆತನ ಮನಸ್ಸಿನ ಔದಾಸೀನ್ಯವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಶುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು, ಆತನಿಗೆ ಆಕಳಿಕೆಗಳು ಬರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆತನ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯು ಚಿರಸುರಚಿತವಾದ ಭಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಡೆಯನಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ ಅನಂದದಿಂದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಹತ್ತಿತು.

ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ದುರ್ಗದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಅಂತರ್ಗೃಹದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡದೆಯಿರುವದು ಆತನಿಂದ ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಅತ್ತ ಹೊರಳಿ ನೋಡಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕಿಡಕಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಮೋರೆಯು ಬಾಡಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಪಾಗಿದ್ದವು. ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಹರವಿದ ಕೇಶಗಳು ಮೋರೆಯಮೇಲೆ ಬಂದಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಅಸುವು ಅಳಿದಂತಾಯಿತು. ಆತನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಇಬ್ಬರೂ ನಿಶ್ಚಲರಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಜಗತ್ತಿಂಗನು, “ ನಾನು ಇದೇ ಈಗ ಬರುವೆನೆ ” ಎಂದು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಆತನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲದು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ದೃಷ್ಟಿಯು ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದಳು. ಬೇಗನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆತನಿಗೆ ಕೊರಳಾಣೆ ಇಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನಾದರೂ ತಲೆಹಾಕಿ ಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸಿ, ಒಳಗೆ

ಹೋಗಿಂದು ಸನ್ನೆಯಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕದಲಲಿಲ್ಲ. ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ಒಂದೇಸವನೆ ನೀರುಗಳು ಸುರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗದಾನು; ಆದರೆ ಈಗ ತಿರುಗಿ ಬರೋಣವೆಂದು ಅಂದುಕೊಂಡು ಆತನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಚಬಕದಿಂದ ಒಮ್ಮೆ ಹೊಡೆದನು. ಕೂಡಲೆ ಅದು ವಾಯು ವೇಗದಿಂದ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಿತು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮಂದಾರಣಗಡದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಳಿ ನೋಡಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ, ಆಕೆಯ ಅಂತಃಕರ್ಮವೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ.

ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕುದುರೆಯು ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸ ಹತ್ತಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ರಮಣಿಯ ಕಲ್ಯಾಣಕಾರಕ ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ನೆನಿಸುತ್ತ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುತ್ತ ಪರಾಧೀನನಂತೆ ಕುದುರೆ ಒಯ್ಯುತ್ತ ಸಾಗಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೂರ ಎಷ್ಟೋ ಕುದುರೆಗಳ ಕೊಳಗಗಳ ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಆತನಿಗೆ ಭಾಸವಾಯಿತು. ಆತನು ಸಪ್ಪಳವಾಗುತ್ತಿರುವ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಅಲಿಸಿ ಕೇಳಹತ್ತಿದನು. ಬರಬರುತ್ತ ದೂಳವು ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಈ ಸೈನ್ಯವು ಯಾರದಿರಬಹುದೆಂಬದರ ಅನುಮಾನವು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಿ ರಲು, ರಜಪೂತ ಸವಾರರು, ಆತನ ಎದುರಿಗೆ ಬರಹತ್ತಿದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕುದುರೆಯು ಅವರ ಗುರುತುಹಿಡಿದುಉಲ್ಲಾಸದಿಂದಹೇಕರಿಸಹತ್ತಿತು. ಬರಬ ರುತ್ತ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೂ ಎದುರಿಗಿನ ಸೈನ್ಯದ ಗುರುತುಹತ್ತಿತು. ಅವರು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸೈನ್ಯದೊಳಗಿನವರೆಂಬದನ್ನು ಆತನು ಅರಿತನು; ಆದರೆ ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಸಮಾ ಧಾನವಾಗುವದರ ಬದಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಭಯವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಆತನ ಹೃದಯವು ಕಂಪಿಸಿ ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವಾಯಿತು. ತನ್ನನ್ನು ಹಿಡ ಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ಈ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಕಳಿಸಿರುವ ನೆಂದು ಆತನು ತರ್ಕಿಸಿದನು. ದೂರದಿಂದ ಸೈನ್ಯವು ದೊಡ್ಡದಾಗಿ ತೋರಿ ಸರೂ, ಅದು ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಅದರಲ್ಲಿ ಐವತ್ತು ಜನ ಕುದುರೆಯ ಸವಾ ರರು ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಭವ್ಯತರೀರಗಳು, ಯುದ್ಧವಿಶಾರದರು, ಶಸ್ತ್ರ

ಧಾರಿಗಳು ಇವರು; ಆದರೆ ರಣಧೀರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಇಂಥ ಶೂರಸೈನಿಕ
 ರನ್ನು ನೋಡಿ ಹೇಡಿತನವಿಂಪ ಹೆವರಲ್ಲಿ. ಆತನು ರಣಶೂರನಿದ್ದನು. ವೀರ
 ರಜಪೂತಕುಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಜನ್ಮವಾಗಿದ್ದು, ಆತನು ಕುಲಭೂಷಣನಾಗಿದ್ದನು.
 ಆತನಿಗೆ ಮರಣದಭಯವು ಲೇಶವಾದರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಕೇವಲ ಮಾನ
 ಸಿಂಹನ ಭಯವು ಆತನನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಕ್ರೋಧದ
 ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಆತನು ಅರಿತಿಹುದು. ಆ ಚಿಕ್ಕ ಸೈನ್ಯದ ಮುಂದೆ ಅದರ ನಾಯ
 ಕನು ಇದ್ದನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೂ ಆ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರ ಉಳಿದಿರು
 ವಾಗ, ಆ ಸೇನಾನಾಯಕನೂ, ಜಗತ್ತಿಂಗನೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡಿ
 ದರು. ಸೇನಾನಾಯಕನ ಅಪ್ಪಣೆಯಮೇರೆಗೆ ಯಾವತ್ತು ಸವಾರರು ತಮ್ಮ
 ಕುದುರೆಗಳ ಕಡಿವಾಣಗಳನ್ನು ಜಗ್ಗಿಹಿಡಿದು ಅವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ
 ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಎದೆಗೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು— “ಅಕಬರಬಾದಶ
 ಹರ ಜಯಜಯಕಾರವು! ಮಾನಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರವರ ಜಯಜಯಕಾ
 ರವು!!” ಎಂದು ಜಯಘೋಷಮಾಡಿದರು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನೂ ತನ್ನ
 ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು— “ಅಕಬರಬಾದಶಹರ ಜಯ
 ಜಯಕಾರವು! ಮಾನಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರ ಜಯಜಯಕಾರವು!!” ಎಂದು
 ಜಯಘೋಷಮಾಡಿ ಸಹಾನುಭೂತಿಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ
 ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸೇನಾನಾಯಕನನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಥುರಾಸಿಂಹ, ವಿಶೇಷ
 ವರ್ತಮಾನವೇನು? ಶಹಾನಶಹರವರಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಮಹಾರಾಜರು ಸುಖ
 ರೂಪವಾಗಿರುವರೆ? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಕುದುರೆಯಿಂದ
 ಇಳಿದು ಕೈಜೋಡಿಸಿ—ಮಹಾರಾಜ, ಭಗವಂತನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ
 ಅಮಂಗಲದ ಸುದ್ದಿಯಿರುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸಿಪಾ
 ಯಿಯು ಮಥುರಾಸಿಂಹನ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹಿಡಕೊಳ್ಳಲು, ಆ ನಾಯಕನು
 ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಳಿಗೆಬಂದು ಬಹು ಆದರದಿಂದ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ, ತನ್ನ
 ಮುಂಡಾಸದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು, ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ
 ಕೊಟ್ಟನು. ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ ಏನಾದರೂ
 ಅನಿಷ್ಟಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗಿರುವದೆಂದು ಯುವರಾಜನು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದನು. ಈಗ
 ತಂದೆಯ ಪತ್ರವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಂದಬಳಿಕಂತು ಆತನ ಭಯವು ಹೆಚ್ಚಿತು.

ಕೈಗಳು ನಡಗುತ್ತಿರಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪತ್ರವನ್ನು ಒಡೆದು ಓದಹತ್ತಿದನು. ಇನ್ನು ತನ್ನ ಸುಖದ ದಿವಸಗಳು ಮುಗಿದವೆಂದು ಆತನು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದು ನಿಜ ವಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಓದುವದಾದಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮಥುರಾಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಮಥುರಾಸಿಂಹ, ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಮತ್ತೇನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು?

ಮಥುರಾಸಿಂಹ—ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಚರಣಸೇವಕನು. ಪತ್ರ ದಲ್ಲಿ ಬರೆದದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆನು ಹೇಳಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ವಿಶೇಷವಿಷ್ಟೆ; ತಮ್ಮ ದರ್ಶನವಾದ ಕೂಡಲೆ ತಾವು ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಡಕೊಂಡು ಬರುವದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ತಾವು ಈಗ ಹೀಗೆಯೇ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರಬೇಕಾಗುವದು.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಈಗ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕು?

ಮಥುರಾಸಿಂಹ—ಸುಖದಲ್ಲಿದ್ದು ಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಗೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಇಂದು ಒಂದು ದಿನ ದುರ್ಗದಲ್ಲಿತ್ತು ನಾಳೆಯೆಂದರೆ?

ಮಥುರಾಸಿಂಹ (ಕೈಜೋಡಿಸಿ)—ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಿ ಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಂದೆ ಮುಂದೆ ನೋಡಿದರೆ, ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಘ್ನ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಕರತರಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾ ಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಮಂದಾರಣಗಡದಲ್ಲಿ ನನ್ನವರು ಕೆಲವರುತ್ತಾರೆ. ಅವ ರನ್ನು ಕಂಡು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಬರಲಿಕ್ಕೂ ಅಸ್ಪದವಿಲ್ಲವೋ?

ಮಥುರಾಸಿಂಹ (ಕೈಜೋಡಿಸಿ)—ನಾನು ತಮ್ಮ ದಾಸನು, ಕ್ಷಮಿಸ ಬೇಕು. ತಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಅವಶಾಶಕೊಡಲಾಗದೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ.

ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚುಮಾತು ಬಳಸುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲೆಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಿಳಿದನು. ಒಬ್ಬ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವಂತೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನೆಂದು ಆತನು ಭಾವಿಸಿದನು. ಆತನು ಮಥುರಾಸಿಂಹ ನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವವರು

ಈ ಭರತಖಂಡದಲ್ಲಿ ಯಾರಿರುವರು? ನಾನಂತು ಅವರ ಕ್ಷುದ್ರನಾದ ಸೇವಕನು; ಆದರೆ ಮಥುರಾಸಿಂಹಜೀ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನೊಂದು ಮಾತು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ, ಅದನ್ನು ಹೇಳುವಿರಾ? ನಾನು ಈಗ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರೆ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಮಗೆ ಹಿರಿಯರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ? ಅನ್ನಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಮಥುರಾಸಿಂಹನು—ಮಹಾರಾಜ, ತಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ತಾವು ಜೀವದಿಂದ ಸಿಗಲಿ, ಮರಣಹೊಂದಿ ಸಿಗಲಿ, ಸಿಕ್ಕಹಾಗೆ ಹಿಡತರಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿದೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ತನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರು ಎಷ್ಟು ಕಠಿಣಹೃದಯರಾಗಿರುವರೆಂಬದನ್ನು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಿಳಿಕೊಂಡನು. ಆತನು ಪುನಃ ಮಥುರಾಸಿಂಹನನ್ನು ಏನೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರ ಎದುರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತಬಳಿಕ ಭೋಗಿಸಬೇಕಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಭೋಗಿಸಿದರಾಯಿತು. ಸುಮ್ಮನೆ ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವಿಲ್ಲ. ಈಶ್ವರಾಜ್ಞೆಯನ್ನಾದರೂ ಮೀರಬಹುದು; ಆದರೆ ಮಾನಸಿಂಹರವರ ಸೈನಿಕರು ಮಾನಸಿಂಹರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಲಾರರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಭುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಡೆದೇ ತೀರತಕ್ಕವರು; ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಮಥುರಾಸಿಂಹನ ಸಂಗಡ ಅರೆದಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವೇನು? ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಮಥುರಾಸಿಂಹನನ್ನು ಕುರಿತು—ನಡೆಯಿರಿ ಮಥುರಾಸಿಂಹ, ಇನ್ನು ವ್ಯರ್ಥ ತಡಮಾಡುವದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಸೈನಿಕರೂ ಸೇವಕರೂ ದಾರುಣೇಶ್ವರರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಶಹಾಬಾದದದಲ್ಲಿ ಇರುವರು, ಅವರ ಗತಿಯೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಮಥುರಾಸಿಂಹನು—“ ನಾನು ಅವರ ಯೋಗ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವೆನು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಬ್ಬ ಸೈನಿಕನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಸೈನಿಕನು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿರಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀನು ಮಂದಾರಣಗಡದಮೇಲಿಂದಹಾದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, “ ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪಾಟಣಾಕ್ಕೆ ಹೋದನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಆಜ್ಞೆ ತಿಳಿಸು ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಮೇಲೆ ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿ ಒಂದು

ಭಾಗವು ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಸಾಲ್ಗೊಂಡು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು, ಅವುಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನೊಡನೆ ಮಥುರಾಸಿಂಗನು ನಡೆದನು.

ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುವಾಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ನೆನಿಸಿ ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಪಟ್ಟನು. ತಾನು ಮಂದಾರಣಗಡವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬರುವಾಗ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಆಕೆಗೆ ನಿರ್ದಿಹತ್ತಿ ದಾಗ ಕಳ್ಳನಂತೆ ನಡೆದ ತನ್ನ ಕಠಿಣಹೃದಯಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಳಿದುಕೊಂಡನು. ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳ ಬಾಡಿದ ಮೊರೆಯೂ, ಬಿಗನೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಆಕೆಯು ತನಗೆ ಇಟ್ಟ ಕೊರಳಾಣೆಯೂ, ಭಯಗೊಂಡು ಭಕ್ತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಕೆಯು ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಣಾಮವೂ ಈಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ, ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ಆತನ ಕುತ್ತಿಗೆಯ ತಿರಗಳು ಬಿಗಿದವು. ಮಥುರಾಸಿಂಹನಮುಂದೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಳುವದಂತು ಇರಲಿ, ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಬಾರದ್ದರಿಂದ, ಜಗತ್ತಿಂಗನ ದುಃಖವು ಆತನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸಹತ್ತಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಒಂದೊಂದೇ ಸುಗುಣಗಳೂ, ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮವೂ, ಸುಲಲಿತಭಾಷಣಗಳೂ, ಮನೋಹರ ನಡತೆಗಳೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದು, ಆತನನ್ನು ಮೂಢನಾಗಮಾಡಿದವು. ಬರಬರುತ್ತ ಯುವರಾಜನು ಭ್ರಮಿಸ್ಥನಂತಾದನು; ಆದರೆ ತಾನು ತಂದೆಯ ಸೆರೆಯಾಳಾಗಿ ಮಥುರಾಸಿಂಹನೊಡನೆ ನಡೆದಿರುವೆನೆಂಬ ಎಚ್ಚರವು ಮಾತ್ರ ಆತನಿಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಎಚ್ಚರಗೊಡತನದ ಕೃತಿಗಳು ಆತನಿಂದ ಒದಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಡೆಯುವಾಗ ಒಬ್ಬರೂ ಚಕಾರಶಬ್ದ ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರು ಒಂದೊಂದುಬಗೆಯ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಯುವರಾಜನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೊದಗಿದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತ ಮಥುರಾಸಿಂಗನು ಬಹಳ ಉದಾಸೀನನಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಒಡೆಯನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವದಂತು ಇರಲಿ, ಒಡೆಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುವ ಮನಸ್ಸು ಸಹ ಆತನಿಗಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಗನ ಕಠಿಣತರವಾದ ಅಜ್ಞೆಯಮೂಲಕ ತನಗೆ ಯುವರಾಜನ ಒಂದು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನಾದರೂ ಪೂರ್ಣಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲೆಂದು ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಳಿದ ಸೈನ

ಕರು ಮಾನಸಿಂಹನ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಕರತೆಗಾಗಿ ಭಯಗೊಂಡು ಸುಮ್ಮನೆ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಚಿಂತಾಮಗ್ನರಾಗಿರುವಾಗ ಅವರವರ ಕುದುರೆಗಳು ತಮ್ಮ ಚಿರಪರಿಚಿತವಾದ ಭಾರಗಳನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ದ್ರುತಗಮನದಿಂದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸುತ್ತಲಿದ್ದವು.

ಜನೆಯ ಪ್ರಕರಣ--ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಕರತೆ.

ಇತ್ತ ಮಾನಸಿಂಗನು ತನ್ನ ಮಗನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮಗನು ಪಠಾಣರ ಸೇರೆಯಾಳಾದಾಗಲೇ ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಆತನ ಕೃತಿಗಳೆಲ್ಲ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದವು. ತನ್ನ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಕುಲಿನಮನೆತನದೊಡನೆ ಮಂದಾರಣಗಡದಂಥ ಹೃದ್ರಸಂಸ್ಥಾನಿಕನ ಸಂಬಂಧವಾದದ್ದು ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಪಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿ ತೋರಿತು. ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನನ್ನು ಆ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನು ನೀಚನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವೀರೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಭಾಷಣಮಾಡುವದುಸಹ ಆತನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಅಥವಾ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಸಹ ತನಗೆ ಹೇಳದೆ ಮಗನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದದ್ದರಿಂದಂತು ಮಾನಸಿಂಗನು ಸಿಟ್ಟುಬೆಂಕಿಯಾಗಿದ್ದನು. ಆದರೂ ಆ ಸಿಟ್ಟನ್ನು ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸದೆ ಮಾನಸಿಂಗನು ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಕೊಂಡನು. ಮಗನು ಈಗ ಎಲ್ಲ ಇರುವನು, ಏನು ಮಾಡುವನು ಎಂಬ ಉಸಾಬರಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಆತನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ತಾವು ಬಾದಶಹನ ನೌಕರರಿದ್ದು, ಬಾದಶಹನ ಹಿತವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿ ತನ್ನ ಮಗನು ಸ್ವಾರ್ಥವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ಆತನು ರಾಜದ್ರೋಹದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಪಾತ್ರನೆಂದು ಆ ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠ ರಜಪೂತನು ನಿರ್ಧರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವು ಬಿಡುಬಿಟ್ಟಲ್ಲಿ ತಾನು ಇರದೆ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು

ಮಂದಾರಣಗಡದಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದ್ದು ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಅಕ್ಷಮ್ಯ ಅಸರಾಧವಾಗಿ ತೋರಿತು. ಇಂಥ ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾದ ಮಗನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ, ತನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಪಕ್ಷಪಾತದ ದೋಷವು ಬಂದು, ತನ್ನ ವರ್ಚಸ್ಸು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವದೆಂದು ಆ ಅಭಿಮಾನಿಯು ಭಾವಿಸಿದನು. ಈ ಭಾವನೆಯಿಂದಲೇ ಆತನು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನ್ಯಾಯಾಸನದ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ವಿಚಾರಿಸಿ, ಯೋಗ್ಯ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತನನ್ನು ಹಿಡತರಲು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಐವತ್ತು ಜನ ಶೂರ ರಜಪೂತ ರಾವುತರೊಡನೆ ಮಥುರಾಸಿಂಹನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದನು. ಅದರಂತೆ ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ಜಗತ್ತಿಂಗನೊಡನೆ ಪಾಟಣಾಕ್ಕೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದನು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಒಂದುದಿನ ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಹನು ಪಾಟಣಾದಲ್ಲಿ ದರ್ಬಾರುನಿರಿಸಿದನು. ಅಂದು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಜನರ ಸಂದಣಿಯು ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಇಂದಿನ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಸಂಭವಸಂಗತಿಯು ಒದಗುವದೆಂದು ದರ್ಬಾರದ ಜನರು ತರ್ಕಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾನಸಿಂಗನ ಹಿರಿಯ ಮಗನ ಅಸರಾಧದ ವಿಚಾರಣೆಯು ಈ ದಿನದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದರಿಂದ ಜನರ ಕೌತುಕಕ್ಕೆ ಕಳೆಯೇರಿತ್ತು. ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಕೆಲವು ಜನರು ಈ ನ್ಯಾಯವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಿವೂರ್ವಕವಾಗಿ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೂ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ದರ್ಬಾರವು ಜನಸಮೂಹದಿಂದ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿಯೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ನಿಯಮಿತವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನೌಬತ್ತು ಬಾರಿಸಹತ್ತಿತ್ತು. ಬೇರೆ ವಾದ್ಯಗಳ ಧ್ವನಿಗಳು ನಾಲ್ಕುಕಡೆಗೆ ಪಸರಿಸಿದವು. ವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳು ನಿಂತಕೂಡಲೆ ಮಹಾರಾಜರ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ದರ್ಬಾರದ ಜನರು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಮಹಾಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರ ಮಾನಸಿಂಹಮಹಾರಾಜರು ಧೀರಗಂಭೀರಗಮನದಿಂದ ಸಭಾಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅವರ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆಯೇ ಅವರ ಅನುಚರರೂ, ಸೇನಾಪತಿಗಳೂ, ಸಭಾಸದರೂ ಬಂದರು. ಅವರೆಲ್ಲರ ಮೋರೆಗಳು ಬಾಡಿದ್ದವು. ಏನಾದರೂ ಭಯಂಕರ ಪ್ರಸಂಗವು ಒದಗುವದೆಂಬ ವಿಚಾರದಿಂದ ಅವರು ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹ

ಮಹಾರಾಜರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡಕೂಡಲೆ, ಉಳಿದವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆಯಂತೆ ಆಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಇಂದು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಗಾಂಭೀರ್ಯವು ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಕೂಡಲೆ ಆತನು—“ ಅಪರಾಧಿಯನ್ನು ತಂದು ನಿಲ್ಲಿಸಿರಿ” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಚಂಚಲ ಚಿತ್ತರಾದರು. ಅವರ ಮೋರೆಗಳಲ್ಲಿ ಚಿಂತೆಯ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಹೆಚ್ಚಿದವು. ಅವರು ತೇಜೋಹೀನರಾಗಿ, ಬಾಗಿಲಕಡೆಗೆ ನೋಡಹತ್ತಿದರು. ಕಾವಲುಗಾರರಿಂದ ಸುತ್ತುಗಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಬರತೊಡಗಿದನು. ಯಾವತ್ತು ಜನರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ನೀರುಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು. ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ದಟ್ಟಣೆಯಾಗಿದ್ದರೂ ಅಲ್ಲಿಶಾಂತತೆಯೂ, ಸ್ತಬ್ಧತೆಯೂ ಮೂರ್ತಿಮತ್ತಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದವು. ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಮಾತಾಡುವದಂತು ಇರಲಿ, ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದವರ ಸಂಗಡ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡುವ ಧೈರ್ಯವು ಕೂಡ ಯಾರಿಗೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಮಹಾರಾಜರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಮೇಲೆ ಅವರು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ—ಸೆರೆಯಾಳಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನೇ, ನೀನು ಮಹಾಪರಾಧಿಯಾಗಿರುವೆ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಮನೆತನದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಹಾಗು ಬಾದಶಹರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೀಗೆ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೀ. ಮೊದಲು ಮನೆತನದ ಸಂಬಂಧದ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ ಬಳಿಕ, ನಿನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಏನೂ ಮಾತಾಡದೆ, ಮತ್ತಿಷ್ಟು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ವೃದ್ಧ ಮೊಗಲಸರದಾರನು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದುನಿಂತು, ಸದ್ಗತಿಯಂತೆ ಮಾನಸಿಂಹರಾಜನಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ,—ಮಹಾರಾಜರು ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಕುಮಾರರ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಕೂಡಿದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ವಿಚಾರಮಾಡುವದೇ ಮಹಾರಾಜರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೆ ದರ್ಬಾರದಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಬೇಕು, ಎಂದು

ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಂಗನು—ಇಲ್ಲ, ಯಾರೂ ದರ್ಬಾರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಈ ಸೆರೆಯಾಳಿನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅಪರಾಧವು ಅವನ ರಾಜಕೀಯ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ತಿಳಿಕಟ್ಟವಾಗಿ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಮೊದಲಿನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದೆಂದರೆ, ಈತನ ರಾಜಕೀಯ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದ ಹಾಗೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆ.

ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆ ವೃದ್ಧ ಸರದಾರನು ಉಪಾಯಗಾಣದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಎಲ್ಲ ಜನರು ಪಾಷಾಣ ಮೂರ್ತಿಗಳಂತೆ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸದೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರು. ಇನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಗೆ ವಿಚಾರಿಸುವರೆಂಬದರ ಕಡೆಗೆ ಎಲ್ಲರ ಲಕ್ಷವಿತ್ತು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು—

ಮಾನಸಿಂಗ—ಎಲೈ ಅಪರಾಧಿಯೇ, ಈಗ ನಾನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನೀನು ನಿಜವಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧದ ಸ್ವರೂಪವು ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾಗುವದು.

ಜಗತ್ತಿಂಹ (ಅಹಂಕಾರದಿಂದ)—ಮಹಾರಾಜರು ಹೀಗೆ ಸೂಚಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಹನ ಮುಖದಿಂದ ಸುಳ್ಳು ಮಾತುಗಳು ಎಂದೂ ಹೊರಡవు.

ಮಾನಸಿಂಗ—ಹೀಗೋ? ವೀರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕೋಟೆಯಲ್ಲಿ ಆತನ ಮನೆಯ ಹೆಂಗಸರೊಡನೆ ಪಠಾಣರು ನಿನ್ನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದಿದ್ದರೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಹೌದು, ಸೆರೆಹಿಡಿದದ್ದು ನಿಜವು.

ಮಾನಸಿಂಗ—ಪಠಾಣರ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ನೀನು ಕಾತಲುಖಾನನ ಮಗಳಾದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಜಗತ್ತಿಂಹ—ಮಹಾರಾಜರೇ, ಈ ಪ್ರಶ್ನದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪದ ರಲ್ಲಿ ಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬರುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇವಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವ ದಾಗಬೇಕು. ನಬಾಬ ಕಾತಲುಖಾನನ ಮಗಳು ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಹಿತಕರ್ತೃವಾಗಿರುವಳು. ಈ ದಿನ ಸೆರೆಯವನಾಗಿಯೇ ಆಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಜೀವದಿಂದ ಬದುಕಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆ ನಬಾಬ ಕುವರಿಯ ದೀರ್ಘಪ್ರಯತ್ನವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದು. ಗಾಯಹೊಂದಿ ಸೆರೆಮ

ನೆಯಲ್ಲಿ ನೆರಳುತ್ತ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಆ ಆಯೇಷೆಯು, ಹಡೆದತಾಯಿಯಂತೆ, ಬೆನ್ನಿನಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ತಂಗಿಯಂತೆ, ಮಾಡಿಕೊಂಡ ಹೆಂಡತಿಯಂತೆ ನನ್ನ ಸೇವಾ ಸೂತ್ರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಈಗ ಜೀವಿಸಿರುವೆನು. ಆ ದೇವಿಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ದೃಢವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿರುವದು. ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸಿಸುವೆನು. ನನಗಿಂತಲೂ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಭಾವಿಸುವೆನು. ಆಕೆಯ ದಯಾಪೂರ್ಣದೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ನೋಡುವ ಧೈರ್ಯವು ಕೂಡ ನನಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಒಬ್ಬ ಪೂಜ್ಯದೇವತೆಯೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು; ಆದರೆ ಗುಣವತಿಯಾದ ಆ ನಂಬಾಳಕುವರಿಯ ಪ್ರೇಮವು ಅಧಮಾಧಮನಾದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ದುರ್ಭವದಿಂದ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲು, ನನ್ನ ಎದೆಯು ದಸಕ್ಕೇದಿತು; ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಂಪವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ನನಗೆ ಮೋಹಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಗುಣಸುಂದರ ತರುಣಿಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟು ವ್ಯಥೆಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾರೆನು. ಆ ದಯಾಮಯಸುಂದರಿಯ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗಾದರೂ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲು ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲದು. ನನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿದ್ದರೆ, ಏನಾದರೂ ಮಾಡಿ ನಾನು ಅದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಏನುಮಾಡಿದರೂ ನನ್ನಮೇಲಿನ ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಡಿಮೆಮಾಡುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ(ತಿರಸ್ಕಾರದ ಸ್ವರದಿಂದ)—ಇದೇಯೋ ನಿನ್ನ ಸತ್ಯವಾ ತಿನ ರೀತಿಯು! ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಸದ್ಗುಣಪೂರ್ಣಸುಂದರಿಯು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅದಾವ ತರುಣನು ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೆಯಿದ್ದಾನು? ಜಗತ್ತಿನ ಹ, ಇಂಥ ಹುಚ್ಚು ಮಾತಿಗೆ ನಾನು ಮರುಳಾದೇನೆಂದು ನೀನು ಕಲ್ಪಿಸಿದೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ?

ಜಗತ್ತಿನ ಹ—ಮಹಾರಾಜ, ತಾವು ಸಮರ್ಥರಿರುವಿರಿ; ಶಾಸನಮಾಡ

ಲಿಕ್ಕೂ, ಪಾಲನಮಾಡಲಿಕ್ಕೂ ತಮಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅಧಿಕಾರವಿರುವದು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮುಖದಿಂದ ಅಸತ್ಯವಾಣಿಯು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಹೊರಡದು. ಆಯೇಷೆಯ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪ್ರೇಮಮಾಡುವದಿಲ್ಲೆಂಬ ಮಾತು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. *

ಮಾನಸಿಂಹ(ಕಲೋರಸ್ವರದಿಂದ)—ಅದಿರಲಿ, ವಿರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಿನ್ನ ಉಪಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವಳಲ್ಲವೆ?

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಚಿತ್ತವು ಚಂಚಲವಾಯಿತು; ಆತನ ಮೈ ಮೇಲಿನ ಕೂದಲುಗಳು ನೆಟ್ಟಗಾದವು; ಆದರೂ ಆತನು ಧೈರ್ಯತಾಳಿ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—“ಮಹಾರಾಜ, ತಾವು ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸುವಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಧರ್ಮಮೂರ್ತಿಗಳಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ತಾವು ಈಗ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ನಾನು ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಾರೆನು. ವಿರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳು ನನ್ನ ಉಪಪತ್ತಿಯಲ್ಲ, ಧರ್ಮಪತ್ತಿಯಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಪವಿತ್ರ ಮಂತ್ರಾನುಷ್ಠಾನಸಹಿತವಾಗಿ ಅಗ್ನಿ-ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸಮ್ಮುಖ ನಾನು ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣೈಗೃಹಣವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಸಹ ಧರ್ಮಿಣಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ. ”ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಹನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರುಧನಾಗಿ—ನರಾಧಮನೇ! ರಜಪೂತ ಕುಲಕಲಂಕನೇ! ನರಕದೊಳಗಿನ ಕೆಟ್ಟ ಹುಳವೇ!!! ಈ ಪಾಪವನ್ನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಉಚ್ಚರಿಸುವಾಗ ನಿನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯು ಯಾಕೆ ಕಡಿದು ಬೀಳಲಿಲ್ಲವು? ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಹೇಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಏನಂದಿ? ವಿರೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಕನ್ಯೆಯು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ತಿಯಿರುವಳೇ? ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಉಪಪತ್ತಿಯೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ನೀಚತನದಿಂದ ನೀನು ಆ ಅಧಮವಂಶೋತ್ಪನ್ನಳನ್ನು ಧರ್ಮಪತ್ತಿಯೆಂದು ಬೊಗಳುತ್ತೀ! ತಂದೆಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ, ಆತನ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸದೆ, ಯಾವ ಅಧಮ ಪುತ್ರನು ನೀಚಕುಲೋತ್ಪನ್ನಳಾದ ಕನ್ಯೆಯೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವನೋ, ಆತನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸುವದೇ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಇಂದಿನಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಗನಲ್ಲ, ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಲ್ಲ. ಈವೊತ್ತಿನಿಂದ ನೀನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಪುತ್ರನೆಂದು ಜನರಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ

ಹತ್ತಿದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೇರಿಸುವೆನು.

ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ಜನರೆಲ್ಲ ತೆಪ್ಪಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಅಂಜಕೆಯಿಂದ ಅವರು ಮಿಟ್ಟನೆ ಮಿಸುಕದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ರಾಜಕೀಯ ಅಪರಾಧದ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವದು. ನೀನು ಬಾದಶಹನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಮುಖ ಸೇನಾಪತಿಯಿದ್ದು, ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಜವಾಬ್ದಾರಿಯ ಕೆಲಸವಿರುತ್ತಿರಲು, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ಕಳ್ಳನಂತೆ ಎರಡನೆಯವರ ಕೋಟಿಯೊಳಗೆ, ಆಕೋಟಿಯ ಒಡೆಯನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ನೀನು ಯಾಕೆ ಹೋಕ್ಕೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸುಮ್ಮನೆ ತಲೆತಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಗಳು ಭೂಮಿಯ ಕಡೆಗಿದ್ದವು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನಿಗೆ—“ಐದುಸಾವಿರ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಪಠಾಣರನ್ನು ಓಡಿಸುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿಯೂ ನೀನು ಕಾರ್ಯಘಾತಮಾಡಿದೆ. ನೀಚನಾದ ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸದೆ, ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯ ವಿಲಾಸಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ಬಿದ್ದಿದ್ದು ಅಪರಾಧವಲ್ಲವೋ? ಅನ್ನಲು, ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮತ್ತೆ ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಪಠಾಣರ ಸೆರೆಮನೆಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆ ಹೊಂದಿದ ಬಳಿಕಾದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ದಂಡಿನ ಛಾವಣಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎರಡನೆಯ ಕಡೆಗಿರುವಾಗ ನೀನು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ? ಎಂದು ಗದ್ದರಿಸಲು, ಅದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಗ ಪುನಃ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—“ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ತಳವು ಕಿತ್ತಿದಾಗ ಸೈನ್ಯದ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಗಡ ಯಾಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ? ಪರವಾನಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಂದಾರಗಡದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆಯಿದ್ದೆ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಒಂದು ತುಟಿಯನ್ನು ಎರಡು ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ

ಮಾನಸಿಂಹನು ಅತ್ಯಂತ ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತನಾಗಿ ಮಗನಿಗೆ—“ಎಲೈ ಅಧಮಾಧಮಾ, ಮಾತಾಡು. ನಿನಗೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗೆ ದೇಹಾಂತ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೇ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯು”. ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಕರನಾದ ಮಾನಸಿಂಹನು ಉಚ್ಚರಿಸಿದ ಈ ಕಠೋರವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಭಿಕರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಆಗ ಮೊದಲಿನ ಆವೃದ್ಧ ಮೊಗಲಸರದಾರನು ಎದ್ದುನಿಂತು, ಅತ್ಯಂತ ವಿನಯದಿಂದ ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ, ಆ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಹುಜೂರ, ನಾನು ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಕುಮಾರರು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಿರುತ್ತಾರೆ” ಅನ್ನಲು, ಮಾನಸಿಂಹನು ಗಂಭೀರಸ್ವರದಿಂದ—“ಈ ಅಧಮನಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗನೆಂದು ಯಾರು ಅನ್ನುವರು? ನನ್ನ ಮಗನು ಹೀಗೆ ಕರ್ತವ್ಯಹೀನನೂ, ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೂ ಆಗಲಾರನು. ಈತನ ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕಡಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ನಾನು ಮೊದಲು ಈತನ ಮನೆತನದ ಸಂಬಂಧದ ಅಪರಾಧದ ವಿಚಾರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಹಾಗೆ ನಾನು ವಿಚಾರಮಾಡಿದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಇದ್ದ ಈತನ ಪುತ್ರತ್ವದ ಸಂಬಂಧವು ನಷ್ಟವಾಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಪುನಃ ಆ ಆವೃದ್ಧ ಮೊಗಲಸರದಾರನು ಎದ್ದುನಿಂತು—“ಗರೀಬಪರವರ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ಕುಮಾರನ ಪಾಲಕರು ತಾವೇ ಇರುತ್ತೀರಿ. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವ ಮಾನದಿಂದ ತಾನು ವಿಧಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಹಾರಾಜರು, ದಯಾ ದ್ರವ್ಯರಾಗಬೇಕು. ಕುಮಾರರ ವಯಸ್ಸು ತೀರ ಚಿಕ್ಕದಾಗಿರುವದಕ್ಕಡೆಗೂ ಲಕ್ಷಕೊಡಬೇಕು, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡನು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಗನು ವಿಚಾರ ಮಗ್ನನಾಗಿ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಏ! ಉಂಡಮನೆಗಳ ಎಣಿಸುವ ನೀಚನೇ, ಕೃತಘ್ನಾ, ಕೇಳು. ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ, ನಿನಗೆ ಮರಣಶಿಕ್ಷೆಯಹೊರತು ಬೇರೆ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಲ್ಲ; ಆದರೂ ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿ, ನಿನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ದಯಾಳುವಾಗಿ, ಮರಣಪರ್ಯಂತ ಕಾರಾಗೃಹಪಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿಧಿಸಿರುತ್ತೇನೆ. ಸೇನಾಪತೀ, ಈ ಅಪರಾಧಿಯ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಸೆಳೆದುಕೊಂಡು, ನನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಇವನ

ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸೆರೆಮನೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ನಡೆಯಿರಿ, ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಮಾನಸಿಂಹನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಕಾರ್ಯವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ವಿಲಂಬವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಸೆರೆಯಾಳಿನ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಆತನ ಕೈಕಾಲುಗಳಿಗೆ ಬೇಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದರು. ದರ್ಬಾರದ ಜನರ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅಶ್ರುಗಳುುದುರಿದವು! ಯಾವತ್ತು ಸೇನಾನಾಯಕರು ಮೋರೆತ್ತಗ್ಗಿಸಿದರು. ಕಾವಲುಗಾರರು, ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ನಡೆದರು. ಬಳಿಕ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಎಳೆದು, ಸಭೆಯ ವಿಸರ್ಜನವಾಯಿತು.

—(೦)—

೬ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು.

ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನಿಗೆ ಮರಣ ಪರ್ಯಂತ ಕಾರಾಗೃಹದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿ, ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಹನು ತನ್ನ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠುರತೆಯನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಅತ್ತ ಪರಾಣರು ತಾವು ಮಾನಸಿಂಗನೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಅಪಮಾನಕರವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ಮುರಿಯುವದಕ್ಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರಾಣರು ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ಸ್ವರ್ಣಗಡವನ್ನು ತಮ್ಮರಾಜಧಾನಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಕಾತಲುಖಾನನ ಹಿರಿಯಮಗನಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನೂ, ಚಿಕ್ಕಮಗನಾದ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನೂ, ಸಾಕುಮಗಳಾದ ಆಯೇಷೆಯೂ ಆ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗಿ ಯುದ್ಧವು ನಿಂತುಹೋದದ್ದರಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯೊಳಗಿನ ಜನರು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕಾತಲುಖಾನನ ಇಬ್ಬರು ತರುಣ ರಾಜಕುಮಾರರಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯದ ವಿಷಯವಾಗಿ ಕಲಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬಾರದೆಂದು, ಮಾನಸಿಂಗನು ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನೆಂಬ ಚತುರನಾದ

ವೃದ್ಧನನ್ನು ಮುಖ್ಯ ವಜೀರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ಯಾವತ್ತು ರಾಜ್ಯ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದನು. ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನ ದಕ್ಷತೆಯ ಕಾರಭಾರದಿಂದ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಸಂತೋಷವು ತೋರಿಬರದೆ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳು ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಕಾತಲುಖಾನನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳ ಸ್ವಭಾವವು ಪರಸ್ಪರ ಅತ್ಯಂತ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದದರಿಂದ, ಈ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳು ಸ್ಥಿರವಾದಾವೆಂಬ ಲಕ್ಷಣವು ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹಿರಿಯನಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನು ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ತರತರದ ಮದ್ಯಗಳನ್ನು ಕುಡಿಯುವದರಲ್ಲಿಯೂ, ವೈಶ್ಯಯರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನ ಕಾಲಹರಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ವಿಷಯ ಲೋಲುಪತೆಯಲ್ಲಿ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವದೇ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಸಾರವೆಂತಲೂ, ಇದೇ ಸುಖದ ಪರಮಾವಧಿಯೆಂತಲೂ ಆತನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಸುಖಸಾಧನದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆತನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವುಗಳ ಉಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದಕಡೆಗೆ ಹಣಕೆಸಹ ನೋಡದಾದನು. ಆದರೆ ಅಣ್ಣನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯು ಉಸ್ಥಾನಖಾನನಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತತೆಯಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವದು ತೀರ ಅಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ಆತನ ನಡತೆಯು ಅತ್ಯಂತ ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿತ್ತು. ಪಠಾಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಮರಸಾಂಡಿತೃವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ, ತರುಣಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುತ್ತಿಗೆಯಿಂದ ತೇಜೋಹೀನನಾಗುವದು ಅತ್ಯಂತ ನೀಚತನವೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು!

ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಉಸ್ಥಾನನು ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಲ ಹರಣಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಮೊಗಲರು ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ಆಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನ ಅಂತಃಕರಣವು ವ್ಯಥಿತವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮೊಗಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲು ಪಠಾಣರೇ ಹಿಂದೂ ಜನರನ್ನು ಗೆದ್ದು, ದಿಲ್ಲಿಯ ಬಾದಶಾಹಿಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ ನೂರಾರು ವರ್ಷ ಆಳಿದರೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಆತನು ಮರೆತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮೊಗಲಬಾದಶಹರ ಮೂಲಪುರುಷನಾದ ಬಾಬರಶಹನು ಪಠಾಣರನ್ನು ಗೆದ್ದು ಬಾದಶಾಹಿಯ ಪದವಿಯನ್ನು ತಾನು ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಮೊಗಲರ ಈ ಕೃತಿಯು ಉಸ್ಥಾನನ ಅಭಿ-

ಮಾನದ ಸ್ವಭಾವದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನ್ಯಾಯ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕಾಲ ಮುಮೆಯಿಂದ ಪಠಾಣರ ವರ್ಚಸ್ಸು ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಕಡಿಮೆಯಾದರೂ, ಹಿಂದುಸ್ಥಾನದ ಬಾದಶಾಹಿಯ ಪದವಿಯ ಉಪಭೋಗದ ಹಕ್ಕು ಅವರಿಗೇ ಇರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಉಸ್ತಾನನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದರೆ, ಪುನಃ ಪಠಾಣರ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಗಿ, ಅವರು ಮತ್ತೆ ಬಾದಶಾಹಿಯ ಪದವಿಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಪಡೆಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಈಗಿನ ಹೀನಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯುತ್ತ ಬಿದ್ದು ಕೊಳ್ಳುವದು ಹೇಡಿತನದ ಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಉಸ್ತಾನನು ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಂಗನೊಡನೆ ಆದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಿಂದ ಆತನು ತೀರ ಅಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದನು. ಮಾನಸಿಂಗನ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವದು ಅಶಕ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದನು ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಕಾತಲುಖಾನನ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಮರಣದಿಂದ ನಾಲ್ಕುಕಡೆ ಗುಂಟಾದ ಗೊಂದಲ, ಮಾನಸಿಂಗನ ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಯುದ್ಧಸೌರಣಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಆ ತರುಣ ಉಸ್ತಾನನು ಮಾನಸಿಂಗನೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಕಾರಣಗಳು ನಷ್ಟವಾದಕೂಡಲೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಹವಣಿಕೆಯ ಮೂಲಕ ಆತನಿಗೆ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು.

ಉಸ್ತಾನನ ಈ ಔದಾಸೀನ್ಯಕ್ಕೆ “ಆಯೇಷೆಯೂ” ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದಳು. ಆ ಲಾವಣ್ಯ ಪ್ರತಿಮೆಯು ಆತನ ಜೀವನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಹರಣಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆ ಸುಂದರಿಯ ತಡೇಕಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಆ ತರುಣನು ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಮಾತ್ರ ಉಸ್ತಾನನನ್ನು ಪತಿಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸದೆ, ಬಂಧುಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯು ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ವಾಚಕರು ಬಲ್ಲರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪತ್ನೀಭಾವದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದರೂ, ಜಗತ್ತಿಂಗನಲ್ಲಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯ ಪತ್ನೀಭಾವನೆಯು ಎಂದೂ ನಷ್ಟವಾಗದಷ್ಟು ಧೃಢವಾಗಿ ಇತ್ತು. ಇಂಥ

ಅಲೌಕಿಕಸ್ತ್ರೀಯಾದ. ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕಾತಲುಖಾನನ ಮಗಳೆಂದು ಹಿಂದೆ ಯೊಮ್ಮೆ ಹೇಳಿದ್ದು ವಾಚಕರ ಸ್ಮರಣದಲ್ಲಿರಬಹುದು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಕಾತಲುಖಾನನ ಹೊಟ್ಟೆಯಮಗಳಲ್ಲ, ಆಕೆಯು ಪಠಾಣಕುಲದಲ್ಲಿ ಸಹ ಹುಟ್ಟಿದವಳಲ್ಲ. ಕಾತಲುಖಾನನ ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶದ ಬೇಗಮ್ಮಳು, ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮಗಳಾದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿ, ಆಕೆಯನ್ನು ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧನಾಗಿದ್ದ ಕಾತಲುಖಾನನೂ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ಕಾಶ್ಮೀರಿ ಬೇಗಮ್ಮಳು ಮೊಗಲಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಪಠಾಣ ಕಾತಲುಖಾನನಿಗೆ ಮರುಳಾಗಿ ಆತನ ಬೇಗಮ್ಮಳಾಗಿದ್ದಳು. ಈ ಬೇಗಮ್ಮಳ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನೇ ಆಕೆಯು ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲ ಜನರು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ನವಾಬನ ಮಗಳೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಯೇಷೆಯೂ, ಉಸ್ಮಾನನೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆ ಓರಿಗೆಯವರಾಗಿದ್ದರು. ಚಿಕ್ಕಂದಿನಿಂದ ಅವರು ನಬಾಬನ ಮಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿ ಆಡಿದ್ದರು. ಆಯೇಷೆಯು ರೂಪದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸುಂದರಿಯೂ, ಶಿಕ್ಷಣ-ಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿವಿಖ್ಯಾತಳೂ, ಬುದ್ಧಿಸಾಮರ್ಥ್ಯ-ಸದ್ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಾಧಾರಣಳೂ ಇದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಪ್ರಬುದ್ಧಳಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ, ಆಕೆಯ ಮೇಲಿನ ಉಸ್ಮಾನನ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಪ್ರೇಮವು ರೂಪಾಂತರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ, ಕಡೆಗೆ ಆತನು ಆಯೇಷೆಯ ದಾಸನಾದನು; ಆದರೆ ಉಸ್ಮಾನನ ಮೇಲಿನ ಆಯೇಷೆಯ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಪ್ರೇಮವು ಮಾತ್ರ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ!

ಸಾಯುವಮೊದಲು ಕಾತಲುಖಾನನು ಆಯೇಷೆಗೆ ವಿಪುಲವಾದ ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟು ಸಂಪತ್ತನ್ನು ಆತನು ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಹ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ಪಂಜಾಬಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿನ ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಜಹಗೀರಿನ ದೊಡ್ಡ ಉತ್ಪನ್ನವು ಆಯೇಷೆಯ ಕೈಸೇರಿತ್ತು. ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಮಾತು ಕಾತಲುಖಾನನಿಗೂ, ಕಾಶ್ಮೀರಿಬೇಗಮ್ಮಳಿಗೂ ಪೂರಾ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯ ಮಾತು-ಕಥೆಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೂ, ನಡತೆ ನಡಾವಳಿಗಳ ಮೇಲಿಂದಲೂ ಆಕೆಯ

ಪ್ರೇಮವಾದರೂ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುತ್ತದೆಂದು ಜನರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು. ಆಯೇಷೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಕಲ್ಯಾಣವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಮಹತ್ವದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಆಲೋಚನೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದು, ಆತನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳಿಗೂ ಆಕೆಯು ಪಾಲುಗಾರಳಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇವುಗಳ ಮೇಲಿಂದ ಜನರು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನೇ ಆಯೇಷೆಯು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದ್ದರು; ಆದರೆ ವಸ್ತು ಸ್ಥಿತಿಯು ಇದಕ್ಕೆ ತೀರ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆಯೇಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಇದು ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪರಕೀಯರಾದ ಸ್ತ್ರೀ-ಪುರುಷರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಹತ್ತಲು, ವಿಪರೀತಭಾವನೆಯಾಗುವದೇ ಲೌಕಿಕದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು. ಆಯೇಷೆಗೆ ಈಗ ವಿಪುಲವಾದ ಸಂಪತ್ತು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಈಗ ಈಕೆಗೂ, ಉಸ್ಮಾನನಿಗೂ ಲಗ್ನವಾದರೆ ಅವರ ಸುಖಕ್ಕೆ ಜೋಡಿಸಲ್ಪಡುವ ನಬಾಬ ಕಾತಲುಖಾನನೂ, ಕಾತ್ಯೇರದ ಬೆಂಗಳೂರು ಸಹ ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಕಾತಲುಖಾನನಿಗೆ ತನ್ನ ಈ ತಿಳುವಳಿಕೆಯು ಕೇವಲತಪ್ಪಾದದ್ದೆಂಬದರ ಅನುಭವವಾಗುವದರೊಳಗೇ ಆತನು ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವು ಎಷ್ಟು ದೃಢವಾಗಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಉಸ್ಮಾನನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಂದೆ ಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿತ್ತು.

ಹೀಗೆ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತ ಉಸ್ಮಾನನು ಒಂದುದಿನ ಸ್ವರ್ಣಗಡದೊಳಗಿನ ಒಂದು ಭವ್ಯವಾದ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ದಾರುಣವಾದ ಕ್ಲೇಶ ಭಾರವಿಂದ ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಜೀವವು ಬೇಡಾಗಿತ್ತು. ಆಗ ಹೊರಗೆ ಒಂಬತ್ತು ತಾಸು ಆಗಿರಬಹುದು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಗಾರಿಯು ಬಾರಿಸಹತ್ತಿತು. ಉಸ್ಮಾನನು ತಟ್ಟನೆ ಎದ್ದು ಮಂದಿರದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರಲು, ಉದ್ವಿಗ್ನವಾದ ವೃದ್ಧ ವಜೀರನಾದ ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನು ಆತನಿಗೆ ಇದಿರಾದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ವಜೀರನ ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನೂ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಉಸ್ಮಾನನು

ವಜೀರನ ಕೈಹಿಡಿದು ಒಳಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಆತನನ್ನು ಉಚಿತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತಾನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ವಜೀರನು ಕುಳಿತಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಉಸ್ಮಾನ—ಏನಾದರೂ ಹೊಸ ಸುದ್ದಿಯು ಇರುವದೋ?

ಖ್ವಜಾಇಸಾಖಾನ—ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕಾರಾಗೃಹದವಾಸದ ಸಂಗತಿಯು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರಬಹುದು.

ಉಸ್ಮಾನ—ಹೌದು, ಅದು ಗೊತ್ತಾಗಿರುವದು; ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಲಾಭ ಹಾನಿಗಳೇನಿರುವವು?

ಖ್ವಜಾಇಸಾಖಾನ—ಯಾಕೆ? ಅದರಿಂದ ಲಾಭಹಾನಿಗಳು ಯಾಕೆ ಇರುವದಿಲ್ಲ? ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರು ನಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಅಕಬರಬಾದಶಹರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಮಾನಸಿಂಗರವರು ಮಾಡಿದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಮುರಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನಮ್ಮ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತನಿಗೆ ನಾವು ಯಾವಬಗೆಯ ತ್ರಾಸವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ, ಆತನನ್ನು ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಆ ರಾಜಕುಮಾರನು ಅಕಬರಬಾದಶಹರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿ ನಮ್ಮೊಡನೆ ಈಗಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸೆರೆಮನೆಯ ಸೋಬತಿಯಾದದ್ದರಿಂದ, ನಮಗೆ ಒಂದುಬಗೆಯ ಹಾನಿಯಾದಂತಾಗಲಿಲ್ಲವೆ?

ಉಸ್ಮಾನ—ವಜೀರಸಾಹೇಬ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಸ್ಥಿರಪಡಿಸುವದರಲ್ಲಿ ನಮಗೇನು ಲಾಭವು ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ನಾವು ಯುದ್ಧಮಾಡಿ, ನೀರಿನ ಹಾಗೆ ದುಡ್ಡನ್ನೂ, ಅನಂತ ಪ್ರಾಣಹಾನಿಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಗಳಿಸಿದ ಸಮಗ್ರ ಬಂಗಾಲಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಈ ಕೆಟ್ಟ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಯೋಗದಿಂದಲೇ ನಾವುಕಳಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು; ಜನನ್ನಾಧಮಂದಿರವನ್ನೂ, ಪುರಿಪಟ್ಟಣವನ್ನೂ ಮೊಗಲರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅತ್ಯಂತಲಜ್ಜಾಸ್ಪದವಾದ ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ವಿಘಾತಕವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುವದು! ಅಕಬರಬಾದಶಹನು ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲವೆ? ಇದಕ್ಕಿಂತ ಅನಂದದಾಯಕ ಪ್ರಸಂಗವು ಬೇರೆ ಯಾವದಿರುವದು?

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ (ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಆಲೋಚಿಸಿ) —ನಾನು ಈ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹುಜೂರಿನ ಸಂಗಡ ವಾದಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ. ತಾವೇ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡತಕ್ಕದ್ದು. ಈಗಿನಕಾಲವು ನಮ್ಮ ಪಠಾಣಜನರಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪ್ರತಿ ಕೂಲವಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ನೀವಾಡುವ ಮಾತುನಿಜವಾದದ್ದು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಎಂದು ರಾಗಿ ಕಾದುವಷ್ಟು ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಈಗ ನಮ್ಮಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಅಂಥ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾವು ಎಂದಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿರುವೆವೋ?

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ—ನನ್ನ ಮೈತುಂಬ ಕೆಲಸಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಮುಸ್ಲಿಮ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಂಥ ಜವಾಬುದಾರಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಕೂಡುವದಿಲ್ಲ, ಏನು ಮಾಡಬೇಕು?

ಉಸ್ಮಾನ—ನಿಜವು. ನಿಮ್ಮ ವಿಚಾರಸದ್ಧತಿಯು ನಿಮ್ಮ ವಯೋಮಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಮುಸ್ಲಿಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧದಗೊಂದಲದಲ್ಲಿ ಖೀಳದಿರುವದೇ ಯೋಗ್ಯವು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ, ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೆ ಶಾಂತತೆಯು ಉಂಟಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನಾನು ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ನಿಂದ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದ ಕೂಡಲೆ ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟಿ ಇಟ್ಟು, ನಾನು ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡುವೆನು; ಆದರೆ ಈಗಿನಿಂದಲೇ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ಅದೇ ಉದ್ಯೋಗದಲ್ಲಿ ತೊಡಗುವೆನು. ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಆದಬಳಿಕ ತಮಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ—ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಯೋಗ್ಯ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ತೀರ ಅಸಮರ್ಥನು. ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರವರು ಯಾತ್ರೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಪುರಿಗೆ ಬರುತ್ತಿರುರಿಂಬ ಸುದ್ದಿಯಿರುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಕಾಫರರಾದ ಹಿಂದುಗಳು ಕಲ್ಲಿನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ದೇವರೆಂದು ಪೂಜಿಸುವರು; ಆದರೆ ಮೊಗಲರ ಬೀಗನಾದಮಾನಸಿಂಗನೂ ಇಂಥ

ಮೂರ್ತಿಪೂಜೆಯಸಲುವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವನೆಂಬ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಂಭವವಾಗಿರುವದು?

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ — ಮಾನಸಿಂಗರವರು ಒಳ್ಳೆ ನೈಭವದಿಂದ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಬರುತ್ತಿರುವರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯಂತು ಬಂದಿದೆ.

ಉಸ್ತಾನ — ಬರಲಿ, ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಂತೆ ನಾವು ಪುರಿಯನ್ನು ಮೊಗಲರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತೇವೆ. ಅಂದಬಳಿಕ ಬಂಗಾಲದ ಸುಬೇದಾರನಾದ ಮಾನಸಿಂಗನು ನೈಭವದಿಂದಾದರೂ ಬರಲಿ, ಬಿಕ್ಕಿ ಬೇಡುತ್ತಾದರೂ ಬರಲಿ; ಅವರ ಗೊಡವೆ ನಮಗೇನು?

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ — ಹೀಗೆಂದರೆ ಹೇಗಾದೀತು? ನಾವು ಮೊಗಲರ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಂಗರವರು ನಮ್ಮ ಒಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿಂದ ಹಾದು ಹೋಗುವಾಗ, ನಮ್ಮ ಪ್ರಾಂತದ ಹದ್ದು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ಅವರ ಆದರಾತಿಥ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಸರಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ, ನಾವು ಅವರ ಸಂಗಡ ಹೋಗಬೇಕಾಗುವದು ಮಾನಸಿಂಗ ಮಹಾರಾಜರವರು ಅಕಬರಬಾದಶಹರ ಪ್ರತಿನಿಧಿಗಳಾದದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಂಗರವರಿಗಾದ ಮಾನಾಪಮಾನಗಳು ಅಕಬರಬಾದಶಹರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವವು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಸ್ತಾನಖಾನನು ಕುಳಿತವನು ಎದ್ದು ನಿಂತು, ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಓಡಾಡಹತ್ತಿದನು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಆತನು ಸಂತಾಪದಿಂದ ವಜೀರನನ್ನು ಕುರಿತು — ಇಷ್ಟು ಅಪಮಾನವು ನನ್ನಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸಹನವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಗನು ಶೂರನಿರಬಹುದು, ಬಹಾದ್ದೂರನಿರಬಹುದು, ಆತನ ಮೇಲೆ ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಭಾರವೂ ಇರಬಹುದು; ಆದರೆ ಇಷ್ಟು ಇದ್ದರೂ ನಾವು ಆತನನ್ನು ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಗುಲಾಮನೆಂತಲೇ ತಿಳಿಯುವೆವು! ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನಾವು ಬಲಹೀನರಾಗಿದ್ದರೂ ಸ್ವತಂತ್ರರಿರುತ್ತೇವೆ. ತನ್ನ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ತಂಗಿಯನ್ನು ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಮನೆಹೊಗಿಸಿ, ತನ್ನ ಧರ್ಮದ, ಹಾಗೂ ಕುಲದ ಗೌರವವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡ ಆ ಮಾನಸಿಂಗನ ಮುಂದೆ ಉಸ್ತಾನಖಾನನು ತನ್ನ ಮಸ್ತಕವನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಾಗಿಸಲಾರನು. ಈಗ ನಮಗೆ ವಿಪರೀತ ಕಾಲವು ಒದಗಿರುವದು; ಒದಗಲೊಲ್ಲದೇಕೆ? ನಾವು

ಇಂದಿನವರೆಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಲೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾವು ಸ್ವತಂತ್ರರಿರುತ್ತೇನೆ. ಜಯಾಪಜಯಗಳು ಯಾರ ಸ್ವಾಧೀನವೂ ಅಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಓಡಿಸಾದ ಸ್ವತಂತ್ರ ರಾಜನು ಮಾನಸಿಂಗನಂಥ ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಗುಲಾಮನ ಜೋಡುಗಳನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಣಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಎಂದೂ ಇಚ್ಛಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ—ಮಾನಸಿಂಗರವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರವೂ ಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದ ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನು ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಉಸ್ತಾನಖಾನನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಅದನ್ನು ಮಾನಸಿಂಗನು ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಬರೆದಿದ್ದನು. ಆ ಪತ್ರದ ಮುಖ್ಯ ಅಶಯವು—“ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪುರುಷೋತ್ತಮ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅವರ ಹಾದಿಯು ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದ ಸೀಮೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವದು. ಮಹಾರಾಜರು ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿಂದ ಹಾದು ಹೋಗುವಾಗ, ಒಡಿಸಾದ ಇಬ್ಬರು ನವಾಬರೂ ಅವರನ್ನು ಕಾಣುವರೆಂದು ಆಶಿಸಲಾಗುವದು” ಎಂಬದಾಗಿತ್ತು. ಉಸ್ತಾನನು ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿವಜೀರನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟು,

ಉಸ್ತಾನ—ಇಂದು ವಿಚಾರಮಾಡಿ, ಇದರ ಉತ್ತರವನ್ನು ನಾಳೆ ಕೊಡುವೆನು.

ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನ—ಆಗಬಹುದು; ನಾನು ಇನ್ನು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಹೋಗುವಾಗ ತಮಗೆ ಸೂಚಿಸುವದೇನೆಂದರೆ—ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರು ಕೇವಲ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮಾತಿನಿಂದಲೇ ಪಾಟಣಾದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಿಂದಲೇ ನಾವು ಒಡಿಸಾದ ನವಾಬಗಿರಿಯನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವದರ ಕೂಡ ಮೊಗಲರ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನೂ ನಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುವದು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವೇ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆವು. ಮಾನಸಿಂಗರವರು ಎಂಥ ಮನುಷ್ಯರಿದ್ದರೂ, ನಾವಾಗಿಯೇ ಅವರೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೇವೆಂಬದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ದಿಲ್ಲಿ ಶ್ವರನ ಹಸ್ತಕರಾಗಿ ಒಡಿಸಾದ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರಮಾಡಲು ನಾವು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂ

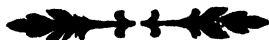
ದಿರುತ್ತೀನೆಂಬದನ್ನು ಮರೆಯಲಾಗದು. ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪ ಕಾಲದಲ್ಲಿ
ತಾವು ಈ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮರೆಯುವದು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ.

ಉಷ್ಣಾನ—ಸರಿಸರಿ, ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಎಂದೂ ಮರೆಯುವದಿಲ್ಲ.
ಈ ಅವಮಾನದ, ಹಾಗೂ ಅಗೌರವದ ಸಂಗತಿಗಳು ನನ್ನ ಸ್ಮೃತಿಪಟದೊಳ
ಗಿಂದ ಎಂದೂ ಅಳಿಸಿಹೋಗಲಾರವು. ಅಲ್ಲನ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಈ ಕಲಂಕಗಳು
ಬೇಗನೆ ತೊಳೆದುಹೋಗಬಹುದು!

ಪ್ರಾಜಾಇಸಾಖಾನ—ನಮ್ಮ ಸಿದ್ಧತೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗುವವರೆಗೆ ನಾವು
ದಿಲ್ಲೇರ್ಪರನ ಸತ್ಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬಾದಶ
ಹನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ಇಂದೇ ನಮ್ಮ ಪಾಲಿಗೆಬಂದೀತು. ನಾನು
ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದಿಷ್ಟೇ. ಏನು ಮಾಡುವದನ್ನು ವಿಚಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡ
ಬೇಕು. ನನ್ನ ಅವಸ್ಥೆಯಂತು ತಮಗೆ ಗೊತ್ತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಮುಪ್ಪು
ನನ್ನನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆವರಿಸಿದ್ದು, ನನ್ನದೊಂದು ಕಾಲು ಕಬರಸ್ಥಾನದಲ್ಲೇ
ಇಟ್ಟಹಾಗಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾವುಜೀವದಿಂದಿರುವವರೆಗೆನೀವು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದದ್ದನ್ನು
ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ನೀವು ಯುದ್ಧದ
ಉಪಾಬದಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡಿರಿ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯು! ಒಳ್ಳೆದ್ದು,
ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಆ ವೃದ್ಧ ವಜಿರನು ಹೊರಟುಹೋದನು.

೭ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು.

ಇತ್ತ ಉಷ್ಣಾನನು ಅಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಹೊರಹೊರಟನು. ಆತನು
ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಎಷ್ಟು ಅವಮಾನವಿದು! ಕೇವಲ ಸ್ವತಂತ್ರರಾಗಿದ್ದ ನಾವು, ಮೊಗ
ಲರ ಮಗಾಂಡಲಿಕಾಗಿ ಹೋದೆವಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಹಿರಿಯರಾದ ನಬಾಬಕಾತಲು

ಖಾನರವರು ಇದೇ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಗೆದ್ದು, ಆತನ ಮಗನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದು ಬಂಗಾಲದೊಳಗಿನ ವಿಷ್ಣುಪುರದವರೆಗೆ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲವೆ? ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ನಾವಾಗಿ ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ಮಾನಸಿಂಹನು ಎಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು; ಹಿರಿಯರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲ ಕೆಲಸವು ಕೆಟ್ಟು ಹೋಯಿತು! ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಉಪಟಲಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಕಾಲುದೆಗೆಯಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲ್ಲ ಬಂಗಾಲಪ್ರಾಂತವು ನಮ್ಮ ಆಧೀನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿರಿಯರ ಮರಣದಿಂದ ನಮಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿರಲು, ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಬಲ ಶತ್ರುವಿನೊಡನೆ ಕಾದುವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ತಿಳಿದು ನಾವು ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೆದರುವದು ಪತಾಣರ ಶೀಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಪತಾಣರು ಎಂದೂ ವಿಮುಖರಾಗಲಾರರು. ಮೊಗಲರ ಚಂಡುಗಳನ್ನು ಕೊಯ್ಯಲಿಕ್ಕೆ ಅವರು ಎಂದೂ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡಲಾರರು. ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಔದಾರ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಗನು ನಮ್ಮನ್ನು ಕೇವಲ ಮೊಗಲರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಮಾಡಿದ್ದು ಉಚಿತವಲ್ಲ. ಇಂದಿನ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಆಜ್ಞಾ ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆದಂತೆ ಬರೆಯದೆ, ಆತನು ನಮಗೆ—

“ ನಾವು ಓಡಿಸಾದೊಳಗಿಂದ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ; ಹೊಸ ನವಾಬರ ಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬಹುದೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುವೆವು ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರೆ, ಎಷ್ಟೋ ಸೌಮ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆವು; ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರರಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮದೃಢಿಯೂ ಆಗಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಉನ್ನತ ಮಾನಸಿಂಗನು ಹಾಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡುವನು? ಆಗಲಿ, ಆತನ ಉನ್ನತತನಕ್ಕೆ ನಾವಾದರೂ ಯಾಕೆ ಸೊಪ್ಪುಹಾಕಬೇಕು? ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನಂತು ಕೇವಲ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನು. ಆತನಿಗೆ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದ ಗೊಡವೆಯೇ ಬೇಡ. ಆತನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಹೋದರೆ ನಾಳೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಈ ಮಾತಂತು ಆಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಯಾವನಾದರೂ ಒಬ್ಬ ಯೋಗ್ಯ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿ, ಮಾನಸಿಂಹನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನೂ

ತಕ್ಕೊಂಡರಾಯಿತು. ನಜರಾಣಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಳಿಸುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಇದೆಲ್ಲ ಸರಿ. ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ತನ್ನನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿರುವಳೆಲ್ಲ, ಇದಕ್ಕೇನು ಮಾಡಬೇಕು? ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿರುವದು ಇದ್ದದ್ದರಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಗೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಯಾತರನೆಟ್ಟಿಗೆ? ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಜೀವದಿಂದಿರುವವರೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯು ಅನ್ಯರಿಗೆ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನಮ್ಮ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ್ದಾಗೇ ಆತನನ್ನು ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಎಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲ? ಇದರಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಒಲಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಈ ಪ್ರಕಾರದ ವಿಚಾರಗಳ ತೆರಿಗಳೊಡನೆ ತೇಲುತ್ತ ಉಸ್ಮಾನನು ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಸಾಗಿರಲು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ—“ ಉಸ್ಮಾನ, ಬೇಟಾ ಉಸ್ಮಾನ” ಎಂಬ ಶಬ್ದಗಳು ಒಬ್ಬ ರಮಣಿಯ ಮಂಜುಲ ಕಂಠದಿಂದ ಹೊರಟು, ಉಸ್ಮಾನನ ಕರ್ಣರಂಧ್ರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದವು. ಆಗ ದನಿಯು ಕೇಳಬರುವದಿಕ್ಕಿಗೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಹೊರಳಿನೋಡಲು, ಒಂದು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಘ್ರಾಢನ ಯಸ್ಸಿನ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಅತ್ಯಂತವಾದ ಮಾತೃಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ಆ ಸುಂದರಿಯು ಕಾತಲೂಖಾನನ ಬೇಗಮೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಮಲತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಕಾಶ್ಮೀರೀಬೇಗಮಳೆಂದು ಹಿಂದೆ ವಾಚಕರು ಆಕೆಯ ಗುರುತು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವರು. ಕಾಶ್ಮೀರೀಬೇಗಮೆಯು ಆಯೇಷೆಯ ಹಡೆದ ತಾಯಿಯಂತೆಯಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಆ ಬೇಗಮೆಯು ಬಹಳ ಆದರಣೀಯಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೆ ಉಸ್ಮಾನನು ತಲೆಬಾಗಿ ವಂದಿಸುತ್ತಿರಲು, ಬೇಗಮೆಯು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—“ ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಹಾದಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನೀವು ಬಂದರೆ ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿಮ್ಮ ಮಾಸಾ ಹೇಬರ ಮುಂದೆಯೂ ನಾನು ಹೇಳಿಬಂದಿದ್ದೆನು ! ”

ಉಸ್ಮಾನ (ವಿನಯದಿಂದ)—ಮಾಸಾಹೇಬರ ಅಜ್ಜೆಯೇನಿರುವದು?

ಬೇಗಮೆ—ಹೀಗೆ ನಿಂತನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ಕೇಳಿದರೆ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ?

ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಆಡುವ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವನ್ನು ನೀವು ಕುಳಿತೇ ಕೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದು. ನನ್ನ ಮಹಾಲಿಗೆ ನಡೆಯಿರಿ; ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೆ, ನಾನು ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಯಾಕೆ? ನನ್ನ ಮಹಾಲಿಗೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮಗೆ ಸಂಕೋಚವಾಗುವದೇನು? ನಬಾಬ ಸಾಹೇಬರ ಅಂತರ್ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು-ಮರಿಗಳಿಗೆ ಓಡಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಬಂಧವಿರುವದಿಲ್ಲ. ನಾನಂತು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗನಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ; ಯಾಕೆ, ಬರುತ್ತೀರಷ್ಟೇ?

ಉಸ್ಮಾನ(ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿ)—ನೀವು ನನಗೆ ಮಲತಾಯಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಹಡೆದ ತಾಯಿಯಂತಲೇ ತಿಳಿದಿರುವೆನು. ಮೇಲಾಗಿ ನೀವು ಆಯೇಷೆಯ ತಾಯಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸನ್ಮಾನ ಮಾಡುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬರುವದು ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ಅಜ್ಜೆಯನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ಕುಲ್ಲಂಘಿಸಲಾರೆನು.

ಬೇಗಮೆ—ಮಗುವೇ, ನಡೆ! ಇದರಲ್ಲಿ ಪದ್ಧತಿಯ ವಿರುದ್ಧವೇನಿರುವದು? ನಾನಾಗಿ ಕರೆಯುವದರಿಂದ ಪದ್ಧತಿಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದಂತಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಮೇಲಾಗಿ ಕಾಯದೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದು, ಮುರಿಯುವದು ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯೊಳಗಿರುತ್ತದೆ. ನ್ಯಾಯಾನ್ಯಾಯಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಈಗ ನಿಮ್ಮಕಡೆಗೇ ಇರುವದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅಂಜಿಕೆಯಾತರದು?

ಬೇಗಮಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಮಹಾಲಿಗೆ ನಡೆದನು. ಮಹಾಲಿನೊಳಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಒಂದು ರತ್ನಗಂಬಳಿಯಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರು ಕುಳಿತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ಬೇಗಮಳು—“ ನಾನು ಆಯೇಷೆಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ” ಅನ್ನಲು, ಉಸ್ಮಾನನ ಎದೆಯು ಡವಡವ ಹಾರಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಅವನು,

ಉಸ್ಮಾನ—ಹೇಳುವದಾಗಬೇಕು.

ಬೇಗಮೆ—ಆಯೇಷೆಯ ಕಕ್ಕನ ಆಸ್ತಿಯು ಪಂಜಾಬದಲ್ಲಿದ್ದು, ಅದರ ಮಾಲಕಳು ಆಯೇಷೆಯೇ ಇರುತ್ತಾಳೆಂಬಮಾತು ನಿಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದಷ್ಟೇ?

ಉಸ್ಮಾನ—ಹೌದು, ಬಹಳದಿವಸದಹಿಂದೆ ಕೇಳಿದಹಾಗೆ ನನ್ನ ನೆನಪಿ
ಪಿನ್ನಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ, ಬಹಳದಿವಸವಾದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಪ್ನ ಸ್ಮರಣವಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಬೇಗಮೆ—ಹೌದು, ಬಹಳ ದಿವಸಗಳಾದದ್ದೇನೋ ನಿಜ. ಆಯೇ
ಷೆಯ ಕಕ್ಕನು ಸತ್ತು ಹತ್ತುವರ್ಷಗಳಾಗಿ ಹೋದವು. ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರು
ಯೋಗ್ಯವುಷ್ಯರನ್ನು ಕಳಿಸಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಆ ಅಸ್ತಿಯ ಯೋಗ್ಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯ
ನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಈಗ ಆಯೇ ಷೆಯು ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ತನ್ನ ಅಸ್ತಿ
ಯನ್ನು ತನ್ನ ವಶಕ್ಕೆ ತಕ್ಕೊಳ್ಳದಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ಸರಕಾರದವರು ತಮ್ಮ ವಶಕ್ಕೆ
ತಕ್ಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆಂದು ಸಂಜಾಬದ ಅಧಿಕಾರಿಯಿಂದ ನಿಮ್ಮ ವಜೀರರ
ಕಡೆಗೆ ಬರೆದು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಒಬ್ಬ ನಬಾಬರ ಜಿಂದಿಗೆಯಷ್ಟು ಆಯೇಷೆಯ
ಜಿಂದಿಗೆಯು ಇರುವದು. ಆದರೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ?
ನಿಮ್ಮ ಹೊರತು ಆ ಅಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಯಾರೂ ಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ—ನೀವು ಹೇಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೀರಿ?

ಬೇಗಮೆ—ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆಮಾಡುವದೇನು? ನೀವು ಮಾಡಿದ್ದೇ ನನಗೆ
ಸಮ್ಮತವು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಸಂಜಾಬಕ್ಕೆ ಹೋಗಲು ಇಚ್ಛಿಸುವಳು.
ಬಂಗಾಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಬಂದದಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಪುಕ್ಕತಿಯು ಅಸ್ಪೃಶ್ಯವಾಗಿದೆ
ನಬಾಬಸಾಹೇಬರ ಮರಣದಿಂದಲೋ, ಬೇರೆಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೋ
ತೀಯದು, ಆಕೆಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಸೊರಗುತ್ತ ನಡೆದಿರುವಳು, ಆಕೆಗೆ ಊಟ
ಉಡಿಗೆಗಳು ಬೇಡ, ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳು ಬೇಡ, ಆಕೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ಔದಾ
ಸೀನ್ಯದಿಂದ ಕಾಲಕಳೆಯುವಳು. ಯಾವಾಗಲೂ ನೆಲದಮೇಲೆಯೇ ಕುಳಿ
ತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಸಂಜಾಬಕ್ಕೆ ಹೋದಬಳಿಕ ನನಗೆ ವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ದೊರೆ
ಯಬಹುದೆಂದು ಆಕೆಯು ಅನ್ನುವಳು. ನನಗಾದರೂ ಹಾಗೆಯೇ ತೋರು
ತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನದ ಸಂಗತಿಯು! ಆಯೇಷೆಯ
ಅಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಆಯೇಷೆಯ
ತಂದೆಯಮೇಲೆ ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಕೃಪೆಯಿತ್ತೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ.
ಬಾದಶಹನಿಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪರಿಚಯವೂ ಇರುವದು; ಬಾದಶಹರ ದರ್ಬಾ
ರದೊಳಗಿನ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಜನರ ಪರಿಚಯವೂ ಆಯೇಷೆಗೆ ಇರುತ್ತದೆ;

ಅಂದಬಳಿಕ ಆಕೆಯ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಚಿಂತೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರೆ, ಒಮ್ಮೆಲೆ ದೀಪತೆಗೆದ ಹಾಗಾದೀತಲ್ಲ.

ಬೇಗಮೆ—ಉಸ್ಮಾನ, ಆಯೇಷೆಯಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದು. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಲಗ್ನಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಬಾಬಸಾಹೇಬರ ಮುಂದೆ ನಾನು ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೆನು. ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ ಆ ಮಾತು ಬಂದಿತ್ತು; ಆದರೆ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಆ ಯೋಗವು ಒದಗಿಬರಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಿವಾಹವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಅತ್ತ ಆಯೇಷೆಯು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವಳು; ಇತ್ತ ನೀವುಯಾವ ಅಲೋಚನೆಯಲ್ಲಿರುವಿರೋ ಏನೋ, ಸದಾಮಗ್ನರಾಗಿರುತ್ತೀರಿ. ಆಯೇಷೆಯು ಅರಗಳಿಗೆ ಅಗಲಿದರೆ ಸೈರಿಸದ ನೀವು, ಇತ್ತಿತ್ತ ಅಂತರ್ಗೃಹಕ್ಕೆ ಬರುವದನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರಿ; ಆಯೇಷೆಯ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸದಾದಿರಿ. ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಎದೆಯೊಡೆದು ನೀರಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಮಾಸಾಹೇಬ, ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಇಂದಿಗೂ ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಆಯೇಷೆಯಮೇಲೆ ನಿವಾಳಿಸಿಬಗೆಯುವಹಾಗಿದ್ದೇನೆ, ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಸುಟ್ಟುಹೋಗುವದಲ್ಲದೆ, ಅದರ ಸೆಕೆಯು ನಿಮಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬಡೆಯಬಹುದಾಗಿದೆ. ಆಯೇಷೆಯು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು? ಆಕೆಯ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ. ಆಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಹೊರತು ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸಿ ಆಕೆಯ ವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಮೇಲೆ, ಆಕೆಯ ಆಸ್ತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವೆನು.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು, ಉಸ್ಮಾನನು ಬೇಗಮಸಾಹೇಬರನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ, ಅವರ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ಆಯೇಷೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಆತನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೆ ಹುಡುಕಿದನು;

ಆದರೆ ಆಕೆಯಗೊತ್ತು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಆತನನ್ನು ಕಂಡು, ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಪ್ರಣಾಮಮಾಡಿ, ಆಯೇಷೆಯು ಮಹಾಲಿನ ತೀರ ಹಿಂದುಗಡೆಯ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಇರುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಉಷ್ಣಾನನು ದಾಸಿಯ ಬೆನ್ನಹತ್ತಿ ನಡೆದನು. ಆಯೇಷೆಯಿರುವ ಕೋಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ ದಾಸಿಯು ಹಿಂದಿರುಗಿದಳು. ಖಾನನೂ ಆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟನೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಕೂಡಲೆಹಿಂದಿರುಗಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಮಲಗಿದ್ದಳು; ಆಕೆಗೆಗಡದ್ದು ನಿದ್ರಹತ್ತಿತ್ತು; ಆಕೆಯಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿದ್ದವು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಮ ಉಚಿತವಲ್ಲೆಂದು ನೀತಿವಂತನಾದ ಉಷ್ಣಾನನು ತಿಳಿದು ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದನು. ಸಂಗಮರವರಿಯಕಲ್ಲಿನ ನೆಲಗಟ್ಟಿನಮೇಲೆ, ಒಂದು ಮಖಮಲಿಯತಲೆಗಿಂಬು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಆ ಭುವನ ಸುಂದರಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಎಶ್ವದೊಳಗಿನ ಯಾವತ್ತು ಶೋಭೆಯೂ, ಸೃಷ್ಟಿಯೊಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ರಮಣೀಯತೆಯೂ, ಸೃಷ್ಟಿದರ್ಶನದ ಯಾವತ್ತು ಕೌಶಲ್ಯವೂ ಆ ನಿದ್ರಿತಳಾದ ಸುಂದರಿಯ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಗೂಡಿದಂತೆ ಆಗಿದ್ದವು! ಉಷ್ಣಾನನು ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ಆ ಸುಂದರಿಯ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋಡಿ ನೇತ್ರಗಳ ಸಾಫಲ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳದೆಂಬಿರುವದು ಆತನಿಂದ ಆಗಲೊಲ್ಲದು. ಆತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ತಿರುಗಿ ಹೋಗದಾದನು. ಆ ಸೌಂದರ್ಯಶಾಲಿನಿಯನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಕಣ್ಣುತುಂಬ ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಆತುರ ಪಡಹತ್ತಿದನು. ತನ್ನ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯ ದರ್ಶನವು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಆದ ಹೊರತು, ಆತನ ಕಾಲುಗಳು ಅಲ್ಲಿಂದ ಕಿತ್ತದಾದವು. ಆತನು ಹೊರಗಿನಿಂದಲೇ ಆಯೇಷೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಹತ್ತಿದನು. ಬರಬರುತ್ತ ಆತನು ಪರವಶನಾದನು.

ಹೀಗೆ ಪರವಶನಾಗಿ ಉಷ್ಣಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಕೆಯ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಏನೋ ಕರ್ರಿಗೆ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದ ಹಾಗೆ ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಅದೊಂದು ಹಗ್ಗವಿರಬಹುದೋ, ಅಥವಾ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಕೃಷ್ಣಕೇಶಗಳೊಂದು ಸೆಳಕು ಇರಬಹುದೋ ಎಂದು ಉಷ್ಣಾನನು ತರ್ಕಿಸಹತ್ತಿದನು. ಹಗ್ಗವೆನ್ನಬೇಕೆಂದರೆ, ಅದು ಬಹಳ ಕರ್ರಿಗೆ ಇತ್ತು;

ಕೇಶಗಳ ಸೆಳಕೆನ್ನ ಬೇಕೆಂದರೆ ಅದು ಬಹಳ ಉದ್ದವಾಗಿದ್ದು, ಆಕೆಯ ತಿರಸ್ಸಿಗೆ ಅದರ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ಇದು ಏನಿರಬಹುದು? ಹೀಗೆಂದು ಖಾನನು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆ ಕರಿಯ ಪದಾರ್ಥವು ಸರಿ ದಾಡಹತ್ತಲು, ಖಾನನು ಮೆಟ್ಟಿಬಿದ್ದನು. ಆತನ ಎದೆಗು ದಸಕ್ಕೆಂತಿತು! ಆಯೇಷೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುವ ಆತನ ಇಚ್ಛೆಯು ನಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆತನು ಗಾಬರಿಯಾಗಿ, ಹತ್ತರ ಬರಲು ದಾಸಿಗೆ ಕೈಸನ್ನೆಮಾಡಿದನು. ದಾಸಿಯು ಹತ್ತರಬಂದಕೂಡಲೆ ಖಾನನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ನಬಾಬಕೆವರಿಯು ಮಲಗಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀನು ಕಾಲ ಸಪ್ಪಳಾಗದಂತೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೋಗಿ, ಆಕೆಯ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಕರ್ರಿಗೆ ಕಾಣುವದು ಏನಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ಬೇಗನೆ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಾ. ಹು, ಹೋಗು, ಬೇಗನೆ ಹೋಗು. ಎಂದು ಒತ್ತರಿಸಲು, ದಾಸಿಯು ಕಾಲಸಪ್ಪಳಮಾಡದೆ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು; ಆದರೆ ಒಳಗೆ ಹೋದವಳು ಕೂಡಲೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗ ಅಂಜಿಕೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಮೋರೆಯು ಹುಚ್ಚು ಇಟ್ಟಿತ್ತು. ಮೊದಮೊದಲು ಆಕೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಹೊರಡಲೊಲ್ಲವು. ಉಸ್ಮಾನನು ಆಕೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಧೈರ್ಯಹೇಳಿದಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು—ಸಂಕಟವು ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದಿರುವದು. ನಬಾಬ ಕುವರಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆಕೆಯ ಪ್ರಾಣಾಂತವಾಗುವದು. ಆಕೆಯ ಎದೆಯಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು ಮಲಗಿರುವದು!

ದಾಸಿಯ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಶಬ್ದಗಳು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ ಖಾನನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವಿಚಾರಮಾಡಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಪತ್ನಿಯ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುಗಿ ಒಮ್ಮೆ ಅಲ್ಲಾನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಆತನು ದಾಸಿಗೆ—“ಗದ್ದಲಗದ್ದಲಮಾಡೀ” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಆತನು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿದನು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಯಮಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು ಆಯೇಷೆಯ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡಿತ್ತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಆ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕಚ್ಚದೆ ಬಿಡುವ ಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಧೀರನಾದ ಉಸ್ಮಾನನು ಹೆದರಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಮನ

ಸ್ಥಿನಲ್ಲಿ— “ಈ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು ಕಡಿದ ಮೇಲೆ ಈಕೆಯ ಪ್ರಾಣವು ಹೋಗುವದು; ಹೀಗೆ ವಿಷದ ಪ್ರಖರತೆಯಿಂದ ಈ ಸಂಸಾರಸಾರರತ್ನವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮರೆಯಾಗುವಾಗ ನಾನು ಅದನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳದೆಯಿರಬಹುದೆ? ಆಯೇಷೆಯು ಈ ಮೇರೆಗೆ ಸರ್ಪದಂಶದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗುವದೇ ನಿಶ್ಚಯವಿದ್ದರೆ, ಅಕೇಗಿಂತ ಮೊದಲು ನಾನು ಸಾಯಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು; ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಈ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಆಯೇಷೆಗಿಂತ ಮೊದಲು ಮೃತ್ಯುವು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು!! ” ಇಷ್ಟು ಅಂದುಕೊಂಡು ಖಾನನು ಒಂದು ಚಾಪಲ್ಯದಿಂದ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪದ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸರಕ್ಕನೆ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಎದೆಯಮೇಲಿಂದ ಏಳಿದು ಕೋಣೆಯಹೊರಗೆ ಅದನ್ನು ಸೆಳೆದೊಗೆದನು. ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವು ಹೊರಗೆ ಹೋಗಿ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು; ಅದು ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಹೆಡೆದೇಗಿದು ಅರ್ಭಟಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ವರಲ್ಲಿ ಖಾನನು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಸರ್ಪವು ಅಂತ್ಯಂತವಾದ ತ್ವೇಷದಿಂದ ಆತನ ಮೈಮೇಲೆ ಏರಿ ಹೋಯಿತು. ಖಾನನಾದರೂ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆ ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪದ ಪೆಟ್ಟನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅದರ ಹೆಡೆಯನ್ನು ಒಳ್ಳೆ ಕಸುವಿನಿಂದ ಅದು ಉಲುಕದಂತೆ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದನು. ತನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಖಾನನನ್ನು ಕಡಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಸರ್ಪಕ್ಕೆ ಬಾರದಾಯಿತು. ಕೃಷ್ಣ ಸರ್ಪವಾದರೂ ತನ್ನ ಹೆಡೆಯಹಿಡಿತವನ್ನು ಸಡಿಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಒಂದು ಹಂಚಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿತು. ಅದು ತನ್ನ ಶರೀರದ ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಖಾನನಕ್ಕೆಗೆ ಸುತ್ತುಹಾಕಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಿಗಿಯಹತ್ತಿತು.

ಇಷ್ಟಾದರೂ ಖಾನನು ಬೆದರಲಿಲ್ಲ; ಎದೆಗುಂದಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಚಂಚಲವಾಗಗೊಡಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಮೇಲೆಕ್ಕೆತ್ತಿ ದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ—ಎಲೈ ಪರವರದಿಗಾರ, ಅಲ್ಲಾ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು! ಈ ಕ್ಷುದ್ರವಾದ ದುಷ್ಟ ಜಂತುವಿನ ಕೈಯೊಳಗಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ನೀನೇ ಬದುಕಿಸಿದೆ. ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಲುತ್ಪನ್ನೇ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬದುಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಷ್ಟರವನು! ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡುತ್ತ ದಾಸಿಯು ಒಂದು ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ಥರ ಥರ ನಡಗುತ್ತ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಉಸ್ಮಾನನ ಕೈಯು ಬಲಬರುತ್ತ ಒಡಕವಾಗಿ ಸೇಡಹತ್ತಿತು. ದಾಸಿಯು ಅದನ್ನು ನೋಡಿ

ಅಂಜುತ್ಮಂಜುತ್ಮ ಉಸ್ಥಾನನನ್ನು ಕುರಿತು—ಜಹಾಪನಾಹೆ, ತಮ್ಮ ಧೈರ್ಯದ ಪರಮಾವಧಿಯಾಯಿತು; ಆದರೆ ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು? ಈ ಹಾವು ನಿಮ್ಮ ಕೈಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬಿಡಬೇಕು? ಯಾರನ್ನಾದರೂ ಕರೆಯಲೇನು? ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮ ಗಂತ್ತು ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಬಲಗೈಯನ್ನೇ ಅದು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಉಸ್ಥಾನನು—ಮೋತೀ, ಬೆದರಬೇಡ, ಎಡಗೈಯಿಂದ ನಾನು ಹಾವಿನಸುತ್ತ ಗಳನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡೆನು; ಆದರೆ ಈ ದುಷ್ಟಸರ್ಪದ ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶವು ಬೇಗನೆ ಆಗ ಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಒಳಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಠಾರಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಾ, ಇದನ್ನು ಚೂರು ಚೂರು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನಗೇನಾಗುತ್ತದೆ? ನೀನು ಯಾರನ್ನೂ ಕರೆಯುವ ಗೊಡವಿಗೆ ಹೋಗಬೇಡ. ಕರೆದರೆ ಬೇಗಮಸಾಹೇಬರ ಹೊರತು ಉಳಿದವರು ಅಂತರ್ಗೃಹದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾರಾದರೂಹೇಗೆ? ಬೇಗಮಸಾಹೇಬರು ಬಂದರೆ ಅವರೂ ಗಾಬರಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಾರು; ಆದ್ದರಿಂದ ತಡಮಾಡದೆ ನೀನು ಕಠಾರಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಕಠಾರಿಯನ್ನು ತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ದಾಸಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಸರ್ಪದ ಬಿಗಿತದಿಂದ ಉಸ್ಥಾನನ ಕೈಯು ಬಹಳ ಸೇದಹತ್ತಿತು; ಆದರೂ ಅವನು ಅದರಬಾಯನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ದಾಸಿಯು ಕಠಾರಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬರಲು, ಖಾನನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀನು ಇನ್ನು ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಮತ್ತೆ ಅಂಜಿಕೊಂಡಿ. ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಿ ನಬಾಬಕುವರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೋ, ಆಕೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗ ಗೊಡಬೇಡ. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಕೆಗೆ ಎಚ್ಚರವಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಹೊರಗೆ ನಡೆದಿರುವದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಆಕೆಗೆ ತಿಳಿಯಗೊಡಬೇಡ, ಎಂದು ಹೇಳಲು, “ಜೀ ಸರಕಾರ” ಎಂದು ದಾಸಿಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದಳು; ಆದರೆ ಖಾನನು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ಹಾವನ್ನು ಹೇಗೆ ಸೀಳುವನೆಂಬದನ್ನು ನೋಡುವ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಆಕೆಯು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಾಗಿಲ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನೋಡಹತ್ತಿದಳು. ಖಾನನು ಎಡಗೈಯಲ್ಲಿ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು

ಸರ್ಪದ ತುಂಡುಗಳನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಎಂಥ ಭಯಂಕರ ಕೆಲಸವದು! ಅವನ ಎಂಥ ಸಾಹಸವದು! ಎಂಥ ಪುಸಂಗಾವಧಾನವದು! ಸರ್ಪವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಖಾನನಿಗೆ ಬಹಳಹೊತ್ತು ಬೇಕಾಗಲಿಲ್ಲ. ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಕಠಾರಿಯು ಹತ್ತದಂತೆ ಸರ್ಪವನ್ನು ತುಂಡರಿಸಬೇಕಾದದ್ದರಿಂದ, ಸರ್ಪದ ಪೂರಾ ತುಂಡುಗಳಾಗದಂತೆ ಅತನು ಬಹು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಕೆಲಸಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು. ಸರ್ಪದ ದೇಹವು ಒಂದು ಮಾಲೆಯಂತೆ ಕಾಣಹತ್ತಿತು. ಅದರ ರಕ್ತದಿಂದ ಖಾನನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ತೊಯ್ದವು. ಆ ಸರ್ಪದೇಹಮಾಲೆಯು ನೆಲದವರೆಗೆ ಜೋತಾಡಹತ್ತಿದರೂ ಖಾನನು ಸರ್ಪದ ಬಾಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಬಾಯಬಳಿಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡಭಾಗವು ತುಂಡರಿಸದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಉಳಿದಿತ್ತು. ಆ ಭಾಗವೇ ಬಹು ಭಯಂಕರವಾದದ್ದಿತ್ತು. ಖಾನನು ಮೊದಲು ತನ್ನ ಎಡಗೈಯೊಳಗಿನ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟನು! ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪದ ಮುಖವು ಈಗ ಹೆಸರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ದೇಹಕ್ಕೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು; ಅದರೂ ಅದು ಇನ್ನೂ ಖಾನನನ್ನು ಕಡಿಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುತ್ತ ಒದ್ದಾಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆಗ ಖಾನನು ಮುಖವನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಬಹು ಎಚ್ಚರದಿಂದ ಅದನ್ನು ದೂರ ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ತೊಳಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿದ್ದ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋದನು; ಅದರೂ ಸರ್ಪವು ಅವನಕಡೆಗೆ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ನೋಡುತ್ತ ಅತನನ್ನು ಕಚ್ಚುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಾಯಿತೆರೆಯುತ್ತಿತ್ತು!

— (೦) —

ಆನೆಯ ಪ್ರಕರಣ—ತಿರಸ್ಕಾರ.

ಮುಂದೆ ಆಯೇಷೆಯು ಬೇಗನೆ ಎಚ್ಚತ್ತುಳು. ಆಗ ದಾಸಿಯು ಸಲಾಮು ಮಾಡಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಆ ನವಾಬಕುವರಿಯ ಅಪ್ಪ ಜೊೆಯಿಂದ ಆಕೆಯ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಸರಿಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಆಗ ದಾಸಿಯು ತಂದಿದ್ದ ಗುಲಾಬದನೀರಿನಲ್ಲಿ ಕರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೋಯಿಸಿಕೊಂಡು, ಮುಖವನ್ನು ಒರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಯೇಷೆಯು ಪಾಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಆಯೇಷೆ—ಮೋತಿ, ನೀನು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ?
ಮೋತಿ—ಸರಕಾರ, ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದೇನೆ.

ಆಯೇಷೆ—ನನಗೆ ಕನಸು ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಮುತ್ತಿಗೆ
ಹಾಕಿದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಏನೋ ತಣ್ಣಗೆ ಹತ್ತುತ್ತಿತ್ತು, ಇಂಥ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೋತಿ, ನೀನೇಕೆ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಿದ್ದೆ?

ಮೋತಿ—ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಆಯೇಷೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾರಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದರೇನು?

ಮೋತಿ—ಹೌದು, ಸಣ್ಣ ನವಾಬಸಾಹೇಬರು ಬಂದಿದ್ದರು.

ದಾಸಿಯ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಆಯೇಷೆಯು ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ
ನಾಗರಹಾವಿನಂತೆ ತಳಮಳಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಆಕೆಯು ದಾಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—
ಏನಂದಿ? ನವಾಬಸಾಹೇಬರು ಬಂದಿದ್ದರೋ? ನಾನು ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿ
ದ್ದೆನು; ನನ್ನ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡ ವಸ್ತ್ರವು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಇಂಥ
ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಬಂದಿದ್ದರು? ಅವರು ಇಲ್ಲಿ
ಬಂದು ಏನು ಮಾಡಿದರು? ಹೇಳು, ಬೇಗನೆ ಹೇಳು, ಈಗ ಅವರು ಎಲ್ಲರು
ವರು? ಎನ್ನಲು, ಮೋತಿಯು ತನ್ನ ಒಡತಿಯ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ
ಬೆದರಿದಳು. ಅಂಜುತ್ತಲೇ ಆಕೆಯು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಸರ
ಕಾರ, ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಅವರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾಡಿದರೆಂಬದನ್ನು
ನನಗೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಿಗೆಯಿಲ್ಲ. ನವಾಬಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ತೋಟ
ದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅನ್ನಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಕೂಡಲೆ ಸಿಟ್ಟು
ನಿಂದ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಆಕೆಯ ಕೆಂದುಟೆಗಳು ನಡಗುತ್ತಿದ್ದವು.
ಆಕೆಯು ಅದೇ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡಿ ಎದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕೆಂಡದಂತಾಗಿ
ದ್ದವು! ಆಕೆಯ ಕೋಮಲಾಂಗವು ಕಂಪಿಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ಈ ಕ್ರುದ್ಧಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಾ
ದರೂ ಆಯೇಷೆಯ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಯೇ
ಷೆಯು ಮತ್ತೆ ತನ್ನ ದಾಸಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮೋತಿ, ಅದನ್ನು ಹೇಳ
ಲಿಕ್ಕೆ ನಿನಗೆ ಪರವಾನಿಗೆಯಿಲ್ಲವೋ? ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದ್ದ
ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನವಾಬಸಾಹೇಬರು ಕ್ಷುದ್ರ ಮನುಷ್ಯರಂತೆ ವಿಕಾರವಶ
ವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದರೋ ಏನು? ನಡೆ ಹಾಗಾದರೆ, ಈಗ ಅವರು ಎಲ್ಲಿ
ಇದ್ದಾರೆ ನೋಡೋಣ.

ಮೋತಿಯು ಉದ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿತ್ತ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ಉಸ್ಮಾನನು ಪುಷ್ಕರಣಿಯಲ್ಲಿ ಕೈಕಾಲುಗಳನ್ನು ತೊಳಕೊಂಡು, ಒಂದು ವೃಕ್ಷದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ದಾಸಿಯು ಆಯೇಷೆಗೆ—
ಅದೋ ನೋಡಿರಿ, ನಬಾಬಸಾಹೇಬರು ಪುಷ್ಕರಣಿಯ ದಂಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಕೊಂಡಿರುತ್ತಾರೆ, ಎಂದು ಬೆರಳುಮಾಡಿ ತೋರಿಸಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಅತುರದಿಂದ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಳು. ಆಕೆಯ ನೂಪುರದ ಮಂಜುಲಧ್ವನಿಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಕಿವಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಇನ್ನೂ ದೂರವಿದ್ದರೂ ಆಕೆಯ ಸನ್ಮಾನಕ್ಕಾಗಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಎದ್ದು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತಳಾದ ಆಯೇಷೆಯು ಖಾನನ ಬಳಿಗೆಬಂದು ಕೂಡಲೆ ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು—“ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಾ? ನಾನು ನಿದ್ದೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಅಸ್ತವ್ಯಸ್ತವಾಗಿರಲು, ನೀವು ನನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರಾ? ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೆಂತಲೂ, ಸಂಭಾವಿತರೆಂತಲೂ ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಇಂದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ವರೂಪನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿ, ನಿಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಲಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಿ, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಯೇಷೆಯ ಉಗ್ರಮುದ್ರೆಯನ್ನು ಖಾನನು ನೋಡದಾದನು. ಆತನು ಕೆಳಗೆ ಮೋರೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಶಾಂತಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—
ನಬಾಬಕುವರಿ, ನಾನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥ ಅನಿರ್ವಾಹ ಪ್ರಸಂಗವೇ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬರಬೇಕಾಯಿತು.

ಆಯೇಷೆ—ಅದೆಂಥ ಅನಿರ್ವಾಹಪ್ರಸಂಗವೋ ನಾನರಿಯೆ! ನೀವಾಗಿ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಿರಲಿ, ಎರಡನೆಯವರ ಮಾತಿನಮೇಲಿಂದ ಬಂದಿರಲಿ; ಆದರೆ ಒಬ್ಬಳೇ ಹೆಂಗಸು ನಿದ್ದೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿರುವಾಗ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬರುವದುವಲ್ಲಿಯ ರೀತಿಯು? ಖಾನಸಾಹೇಬ, ನೀವು ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬಂದಿರನ್ನೇ ಅಲ್ಲ, ನನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಿರಿ!

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೆ, ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳದೆ ನೀನೇಕೆ ನನಗೆ ಇಲ್ಲದ ಆರೋಪಹೊರಿಸುತ್ತೀ? ಉಸ್ಮಾನನು ಅಡ್ಡಹಾದಿಯನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ತುಳಿಯನು; ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ಸಿಟ್ಟಾಗುತ್ತೀ?

ಆಯೇಷೆ—ಸುಳ್ಳಾದಲಿಕ್ಕೂ ನಿಮಗೆ ನಾಚಿಕೆಬರುವದಿಲ್ಲವೇ? ಈಗ ನೀವು ನಬಾಬರಿರುತ್ತೀರಿ; ಯಾವತ್ತು ಮಹಾಲಿನಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವಿರುತ್ತದೆ; ನೀವು ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಜನರು ನಿಮ್ಮ ಕೈಹಿಡಿಯುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಹೀಗಿರುವದೆಂದು ತಿಳಿದು ನೀವು ಅಂತರ್ಗೃಹದಲ್ಲಿಲ್ಲ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ನಬಾಬಗಿರಿಯು ಸಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಣ್ಣುಗೂಡಿ ಹೋದೀತೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡಿರಿ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೇ, ನೀನು ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಕರಮಾತುಗಳನ್ನಾಡಿ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಬೇಡ. ನಾನು ಎಷ್ಟುಮಾತ್ರವೂ ಅಡ್ಡಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಒಳಗೆ ಯಾಕೆಬಂದೆನೆಂಬದನ್ನೂ, ನಾನು ಒಳಗೆ ಬಂದು ಏನು ಮಾಡಿದೆನೆಂಬದನ್ನೂ ನಾನೂ ಹೇಳಲಾರೆನು, ನಿನ್ನ ದಾಸಿಯೂ ಹೇಳಲಾರಳು!

ಆಯೇಷೆ—ಏನೆಂದಿರಿ? ನೀವು ಹೇಳಲಾರಿರಿ? ದಾಸಿಯೂ ಹೇಳಲಾರಳೇ? ಅದೇಕೆ? ನೀವು ಒಳಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದಿರೆಂಬದನ್ನೂ, ಒಳಗೆ ಬಂದೂ ಏನು ಮಾಡಿದಿರೆಂಬದನ್ನೂ ನೀವೇ ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಜೀವಿಸಲಾರಳು.

ಉಸ್ಮಾನ(ಬಹಳಹೊತ್ತು ವಿಚಾರಿಸಿ)—ಆಯೇಷೆ, ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಹಟಮಾರಿತನವು! ನಾನು ಯಾವ ಮಾತನ್ನು ಎಂದೂ ನಿನ್ನಮುಂದೆ ಹೇಳಬಾರದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೋ! ಆ ಮಾತನ್ನು ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಹೇಳಬೇಕಾಯಿತು. ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ! ಒಳ್ಳೇದು ನಡೆ ಆಯೇಷೇ, ನನ್ನ ಸಂಗಡ ನಡೆ.

ಖಾನನು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗಹತ್ತಿದನು. ಆಯೇಷೆಯು ಆತನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆದಳು. ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪದ ಛಿನ್ನವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಕರೀರವು ಬಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು—ಇತ್ತು ನೋಡು, ಆಯೇಷೆ, ಇಲ್ಲಿ ಏನು ಬಿದ್ದಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ನೋಡು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಛಿನ್ನ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಆಯೇಷೆಯು ಅಂಜಿ ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿದು—ಅವ್ಯಯ್ಯ! ಇದು ಭಯಂಕರವಾದ ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವು!

ಇದರ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಯಾರು ಮಾಡಿದರು? ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮ ಉಡಿಗೆ-ಶೋಡಿಗಳಿಗೆ ರಕ್ತ ಮುಣುಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನೀವೇ ಈ ಸರ್ಪವನ್ನು ಕೊಂದಿರೆಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಅದು ನೋಡಿರಿ, ಇನ್ನೂ ಅದರ ಜೀವವು ಹೋಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ಅದು ಹೇಗೆ ಬಾಯಿ ತೆರೆಯುತ್ತದೆ! ಅನ್ನಲು ಖಾನನು—ಆಯೇಷೇ, ಇದ್ದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಪುಕ್ಕಾಂತಿಯು ನೆಟ್ಟಗಿಲ್ಲೆಂದು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲು, ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿ, ಕೂಡಲೆ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದೆನು; ಆದರೆ ನೀನು ನಿದ್ರೆಹತ್ತಿ ಮಲಗಿದ್ದೆ, ಕೂಡಲೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅಲೋಚಿಸಹತ್ತಿದೆನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವಾಗತೊಡಗಿತು. ಕೆಲವು ಸಂಗತಿಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಹೊರಗೆ ನಿಂತು ಅಲೋಚಿಸುತ್ತ ನಿನ್ನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡುತ್ತಿರಲು, ನಿನ್ನ ಎದೆಯಮೇಲೆ ಏನೋ ಕರಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವಂತೆ ನನಗೆ ಕಂಡಿತು. ನನಗೆ ಮೊದಲು ಅದು ಹಾವಿನಂತೆ ತೋರಲೇ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕೇಶಗಳದೊಂದು ಸೆಳಕು ಬಿದ್ದಿರಬಹುದೆಂದು ತರ್ಕಿಸಿದೆನು; ಆದರೆ ಆಪ್ತರಲ್ಲಿ ಆ ಕರಿಯ ಪದಾರ್ಥವು ಸರಿದಾಡಿದಂತೆ ತೋರಲು, ಅದೇನಿರುತ್ತದೆ, ಚನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ಬಾ ಎಂದು ನಿನ್ನ ಈ ದಾಸಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಕಳಿಸಿದೆನು. ಆಕೆಯು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಅದು ಕೃಷ್ಣಸರ್ಪವೆಂದು ಹೇಳಲು, ನಾನು ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಯಿತು. ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಲ್ಲಾಡಿದರೆ ಸರ್ಪವು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕಚ್ಚುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಕೂಡಲೆ ನಾನು ಒಳಗೆಹೋಗಿ ನಿನ್ನ ಅಂಗಸ್ಪರ್ಶಮಾಡದೆ ಸರ್ಪದ ಬಾಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡು, ಕಡೆಗೆ ಅದನ್ನು ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಗೊತ್ತಿಗೆ ಹಚ್ಚಿದೆನು. ಆಯೇಷೇ, ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದುರಾಲೋಚನೆಯಾಗಲಿ, ದುರ್ವ್ಯವಹಾರವಾಗಲಿ ಏನಿರುತ್ತದೆ ಹೇಳು ನೋಡೋಣ! ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿದ ಅಪವಾದಗಳು ತೀರ ಸುಳ್ಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಅಂಥ ನೀಚತನಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಂದಿಗೂ ಹೋಗಲಾರೆನು.

ಈಗ ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನಿಚ್ಚಳವಾಗಿ ತೆರೆದವು. ಆ ಸರಳ ಹದಯದ ಬಾಲೆಯು ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ದೇವರನ್ನು

ಕುರಿತು—ಹೇ, ದಯಾಮಯ ಪ್ರಭುವೇ, ಪರಮೇಶ್ವರಾ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. ನಿನ್ನ ಸರ್ವಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮನುಷ್ಯನು ಕಲ್ಪಿಸಲಾರನು; ಆದರೆ ದೀನಬಂಧುವೇ, ನೀನು ಉಸ್ಮಾನನ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಏಕೆ ಬದುಕಿಸಿದೆ? ನನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಮಹತ್ಕೃತ್ಯವು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ಅದಿರಲಿ, ಉಸ್ಮಾನನ ಸಂಕಟನಿವಾರಣವಾದದ್ದು ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು, ಎಂದು ನುಡಿಯುವಾಗ ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರುಗಳು ಸುರಿಯ ಹತ್ತಿದವು. ಆಕೆಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಆತನ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು—ಅಣ್ಣಾ, ಉಸ್ಮಾನ, ಈ ಕ್ಷುದ್ರ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಲುವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಮಾಡಿದ್ದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಆ ಸರ್ಪವು ಮಲಗಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನನಗೆ ತಣ್ಣಗೆ ಹತ್ತಿತೆಂದು ಈಗ ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು; ಆದರೆ ನಿನ್ನಿಗಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ನನ್ನ ಮೈಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟರೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಅಣ್ಣಾ, ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ನಿನಗೆ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಮಾತಾಡಿದ್ದು ಅಪರಾಧವಾಯಿತು. ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ನಿಸ್ಸೀಮವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಯೋಗ್ಯತೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ; ಆದರೆ, ಅಣ್ಣಾ ಉಸ್ಮಾನ, ನನ್ನ ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವೆಯಷ್ಟೆ? ಎಂದು ನುಡಿದು, ಉಸ್ಮಾನನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಹಿಡಕೊಳ್ಳಲು, ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ— “ ಇದರಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವೇತರದು, ಕ್ಷಮೆಯೇತರದು? ಆಯೇಷೆ, ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀ? ಕಾಗೆ ಕೂಡಲಿಕ್ಕೂ ಟೊಂಗಿ ಮುರಿಯಲಿಕ್ಕೂ ಗಂಟುಬಿದ್ದಂತೆ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಒದಗಿದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವದೇಕೆ? ನಿನಗೆ ನಾನೇನು ಪರಕೀಯನೇ? ನಿನ್ನ ಕಠೋರ ಶಬ್ದಗಳು ಕೂಡ ನನ್ನ ಕಿವಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಮೃತವನ್ನು ಸ್ರವಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ನಿನ್ನ ಮಾತಿಂದ ನನಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಯೇಷೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹೀನಕೃತ್ಯಮಾಡುವವನೆಂದು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಮಾತ್ರ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ.

ಆಯೇಷೆಯು ಮೋರೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡು ಖಾನನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಆಯೇಷೇ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ನೀನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ, “ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನನ್ನ ಪತಿಯೆ” ದು ಹೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ ನಾನು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಕ್ಷಮೆಗೋಸ್ಕರ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಡ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೇಳು. ಆಮೇಲೆ ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡು. ನಾನು ಬದುಕಲಿಕ್ಕೂ—ಸಾಯಲಿಕ್ಕೂ, ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಸುಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸಲಿಕ್ಕೂ—ದುಃಖದಿಂದ ಕೊರಗುವದಕ್ಕೂ ನೀನು ಕಾರಣಳಾಗಿರುತ್ತೀ. ಎಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ನಾನು ಕಗ್ಗನಂತೆ ವಿಚಾರವಶನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುವದಿಲ್ಲ. ಕೇವಲ ವಿಷಯಸುಖಭೋಗವೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿದ್ದರೆ, ಜುಲುಮೆಯಿಂದಾದರೂ ನಿನ್ನ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಕಾತಲುಖಾನರ ವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ವಿವಾಹವಾಗುವದು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ನಿನ್ನ ತಾಯಂದಿರಾದ ಕಾಶ್ಮೀರಿಬೇಗಮರವರು ಈಗಲೂ ನಿನೊಡನೆ ನನ್ನ ಲಗ್ನ ವಾಗಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇಷ್ಟು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಲು, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುವದೇಕೆ? ನನ್ನ ತಂದೆಗೆ ಹಲವು ಜನ ಸುಂದರ ಬೇಗಮರು ಇದ್ದರಲ್ಲದೆ, ಬೇರೆ ಉಪಪತ್ನಿಯರೂ ಬಹು ಜನರು ಇದ್ದರೆಂಬದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನು ನಕ್ಷತ್ರ ಪತಿಯಂತೆ, ಸದಾ ಯುವತಿಯರ ಹಿಂಡಿನ ನಡುವೆ ವಿಲಾಸಭೋಗಿ ಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ನೀನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದನೋಡುತ್ತಿರುವೆ. ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂದರೆ ನನಗೆ ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕೊರತೆಯಿರುವದೆಯೆ? ಆದರೆ ಕೇವಲ ನಿನ್ನ ಸಲು ವಾಗಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನಾನು, ಈವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಲೇ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಆಗದೆಯಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದಲೇ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುವೆನು. ಆಯೇಷೇ, ವಿಚಾರಮಾಡು. ನನ್ನ ಮಾತುಗಳು ಯಾವ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದಲೂ ಅಯೋಗ್ಯವಾದವುಗಳಲ್ಲ; ನಿನಗೆ ಅಹಿತಕಾರಕವಾದವುಗಳೂ ಅಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯು—ಉಸ್ಮಾನ, ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನಮೇಲೆ ನಿನ್ನ ಅನಂತ ಉಪಕಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಅಣ್ಣಾ, ನಿಜವಾಗಿ ನೀನು ಮಾನವಕೋಟಿಯೊಳಗಿನವಲ್ಲ ಮಾನವರ ಕ್ಷುದ್ರ ವಿಚಾರ

ಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹುದೂರ ಹೋಗಿರುತ್ತದೆ. ಇವನ್ನು ನಾನು ಇಂದಿನವರೆಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಉಸ್ಮಾನನು ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ—ಆಯೇಷೇ, ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲು; ನಡುವೆ ಏನಾದರೂ ತಟ್ಟನೆ ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಡ. ನಾನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಕೇಳಿಕೋ. ನನ್ನ ಮಾತಿನ ಭಾವವನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ “ ಅಣ್ಣಾ ಅಣ್ಣಾ ” ಎಂದು ಕರೆಯುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತದೆ. ಎಲೈ ಕಲ್ಯಾಣಿಯೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಪ್ರಾಣವಾಗಿರುತ್ತೀ. ನಾನು ಹೀಗೆ ನಿನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣವಾಗುತ್ತ ಒಂದು ದಿನ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆಯೋ? ನಿನ್ನ ಅಪ್ರಾಪ್ತಿಯಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಭಯಂಕರವಾದ ವಿರಹಾನಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತಿರುವದು ನಿನಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರುತ್ತದೆಯೋ? ಎಲೈ ಹೃದಯೇಶ್ವರಿಯೇ, ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ನನಗೆ ದೊರೆಯುವದಿಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿವಾಳಿಸಿಬಿಡುವ ನನಗೆ, ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾನವು ಸಿಗುವದಿಲ್ಲವೆ? ನೀನು ಇಷ್ಟು ನಿಷ್ಕುಳಾಗಿರುವೆಯಾ? ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವ ಉಸ್ಮಾನನ ಕೈಯನ್ನು ಆಯೇಷೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಆದರದಿಂದ ಹಿಡಕೊಂಡು— ಅಣ್ಣಾ ಉಸ್ಮಾನಾ, ನಿನ್ನ ಹಾಗೆ ಪ್ರೇಮಮಾಡುವವರನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣುವದು ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಇಚ್ಛಿಸಿ ನೀನು ಪ್ರೇಮ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆಯೋ ಅಕೆಯು ನಿಜವಾಗಿ ಧನ್ಯಳು! ಉಸ್ಮಾನ, ನೀನು ಮನುಷ್ಯನಲ್ಲ, ದೇವರು! ಆದರೆ ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನೊಬ್ಬ ಕ್ಷುದ್ರಸ್ತ್ರೀಯು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರೇಮಮಾಡಿದ್ದು ಅನ್ಯಾಯವಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ದೃಢವಾದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ನಾನು ಅಸಾತ್ರಳಿರುತ್ತೇನೆ. ಉಸ್ಮಾನ, ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವ ಶಕ್ತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರೆ. ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೆನು; ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನಿನ್ನಾಧೀನವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ಸತ್ತಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಅಣ್ಣಾ, ನೀನು ಹಾವಿನವಡೆಯೊಳಗಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಯಾಕೆ ಉಳಿಸಿದೆ? ನಾನು ಸತ್ತು ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಇದಕ್ಕೂ ಎಷ್ಟು ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು! ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆಯೇಷೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರ

ಡದಾದವು. ಆಕೆಯು ಕಣ್ಣು ಒರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಸ್ಮಾನನ ಮಸ್ತಕಕ್ಕೆ ಸಿಡಿಲು ಬಡೆದಂತಾಯಿತು. ಆತನು ಮೂಢನಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟನು. ಆತನು ತನ್ನೊಳಗೆ—
“ಯಾವಾಗಾದರೂ ಅದೇ ಮಾತು; ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ದಗ್ಧಮಾಡುವಂಥ ಮಾತುಗಳನ್ನೇ ಯಾವಾಗಾದರೂ ಆಯೇಷೆಯು ಆಡುವದು! ಹಾಯ್ ಹಾಯ್!! ನನ್ನ ಶರೀರವು ದಗ್ಧವಾಗಹತ್ತಿತು. ಈ ಪರಿಯಾಗಿ ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದುಲೇಸು! ಏನು, ನಾನು ಸಾಯಬೇಕೆ? ನಾನು ಆತ್ಮಹತ್ಯೆ ವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾ? ಆತ್ಮಹತ್ಯೆಯೇ! ಛೇ! ಅದು ನನ್ನಂಥ ವೀರನಿಗೆ ಸಲ್ಲದು. ಅದು ಹೆಂಗಸರ ಕೆಲಸವು; ಹೇಡಿಗಳಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕದ್ದು. ನಾನು ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿ ದೇಹವಿಡುವೆನು, ಎಂದು ನುಡಿದು, ಹತಾಶನಾದ ಉಸ್ಮಾನನು ಖಿನ್ನಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಹೊರಟುಹೋದನು.

೯ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ-ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು.

ಅನೇಕ ಆಪ್ತಸ್ವಜನರಿಂದಲೂ, ದಾಸ-ದಾಸಿಯರಿಂದಲೂ, ಆಳು ಹೋಳುಗಳಿಂದಲೂ, ಅಸಂಖ್ಯ ಚತುರಂಗಸೇನೆಯಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ಅಂಬ ರಾಧೀಶ್ವರ ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜನು ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಪುರೀಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಇಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸಮುದ್ರತೀರದ ಒಂದು ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಬಯಲಲ್ಲಿ ಅವರ ವಿಶಾಲವಾದ ಡೇರೆಗಳು ಹೊಡಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆ ಡೇರೆಗಳು ಹಲವು ವಿಧದ ಬಣ್ಣಗಳಿಂದ ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಹು ಚಂದವಾಗಿದ್ದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಗಮಹಾರಾಜರ, ಹಾಗೂ ಅವರ ಪರಿವಾರದವರ ಸಲುವಾಗಿ ಹೊಡೆದಿದ್ದ ಡೇರೆಯಂತು ಬಹು ಮನೋಹರವಾಗಿತ್ತು. ಅದು ಬನಾತಿನ ಅರಿವೆಯದಿದ್ದು, ಅದರ ಮೇಲ್ಮೈಗಳು ಸುವರ್ಣಕಳಸಗಳಿಂದ ಒಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದವು.

ರಿಂದ ಅದುಬಹು ಶೋಭಾಯಮಾನವಾಗಿತ್ತು. ದಾಸ-ದಾಸಿಯರ ಸಲುವಾ-
ಗಿಯೂ, ಆಳುಹೋಳುಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೂ, ಪಹಿಲವಾನರು-ಬಿಲ್ಲಾಳು-
ಗಳು ಮೊದಲಾದವರಸಲುವಾಗಿಯೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರಾಹುಟೆಗಳು ಹೊಡೆ-
ಯಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಆನೆ-ಕುದುರೆ-ಒಂಟೆಗಳ ಸಲುವಾಗಿಯೂ ಚಾಟು ಮಾಡ-
ಲ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾಂಡಾರವನ್ನು ಒಂದು ವಿಸ್ತೃತವಾದ ತಂಬುವಿನಲ್ಲಿ
ಸಂಚಯಿಸಿದ್ದು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪಾಕಶಾಲೆಗಳು ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದವು. ಈ
ಮೇರೆಗೆ ಅರ್ಥಹರದಾರಿಯವರೆಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಪರಿವಾರದ ವಸತಿಯಾ-
ಗಿತ್ತು. ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅದೊಂದು ಸುಂದರವಾದ ಪಟ್ಟಣದಂತೆ ಕಾಣು-
ತ್ತಿತ್ತು. ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡ ಮುವರೇ ರಾಣಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದರು.
ಅವರಲ್ಲಿ ಜೋಧಪುರದ ಮನೆತನದ ಉರ್ಮಿಲಾದೇವಿಯು ಇದ್ದಳು. ಉರ್ಮಿ-
ಲಾದೇವಿಯು ಪಟ್ಟದರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಮಾನಸಿಂಹರವರ ಅತ್ಯಂತ
ವಾದ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದಳು. ಬಾದಶಹನ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಹ-
ರವರು ದೂರ ದೂರ ಪ್ರವಾಸಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇಂಥ
ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಯಾವತ್ತು ರಾಣಿಯರನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು
ಖಚುತರ ಅಶಕ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಎಲ್ಲ ರಾಣಿ-
ಯರನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಉರ್ಮಿಲಾ
ರಾಣಿಯು ಮಾತ್ರ ಯಾವಾಗಲೂ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು.
ರಣಾಂಗಣದಲ್ಲಿರುವಾಗಷ್ಟು ಕಾಲಮಾತ್ರ ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯು ಮಹಾ-
ರಾಜರನ್ನು ಅಗಲಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಳಿದ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು
ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯು ನೆರಳಿನಂತೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಇರತಕ್ಕವಳು.

ಯಾವತ್ತು ರಾಣಿಯರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ತಾಯಿಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯೂ,
ಅಧಿಕಾರವೂ ಹೆಚ್ಚಿನವಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ಅಧಿಕಾರ-ಯೋಗ್ಯತೆಗಳು
ಅಷ್ಟು ದೊಡ್ಡವಿದ್ದರೂ, ತಾನು ಪಟ್ಟರಾಣಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನು ಯಾವಾ-
ಗಲೂ ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡಯಿರುವುದು ಆಕೆಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಹಾ-
ರಾಜರಾದರೂ ಆ ಪಟ್ಟಮಹಿಸಿಯಿಂದ ಪ್ರಣಯಕ್ಕಿಂತ ಮಾನಮರ್ಯಾದೆ
ಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಯಾಕಂದರೆ ಆಕೆಯ ಯೋಗ್ಯ-
ತೆಯು ಉಚ್ಚತರದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ಮಹಾರಾಜರ ಸಂಗಡ ಬಂಗಾಲ

ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆ ಸುಭೇದಾರಿಯಮೇಲೆ ಬಾರದೆ, ಅಂಬರನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ಎಂದಿ ನಂತೆ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಹಾರಾಜರು ಪಾಟಣಾದಿಂದ ಪರಭಾರೆ ಪುರು ಷೋತ್ತುಮುಕ್ತೇಶ್ವರಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಈ ಯಾತ್ರೆಯಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿಯೂ ಪಟ್ಟರಾಣಿಯು ಮಹಾರಾಜರಸಂಗಡ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದುವಾರ ಇರ ಬೇಕೆಂದು ಮಹಾರಾಜರು ನಿರ್ಧರಿಸಿದರು. ಅದರಲ್ಲಿ ಎರಡು ದಿನಗಳು ಹೋದವು. ಪ್ರತಿದಿನ ಮಹಾರಾಜರು ಲಾಣಿಗಳೊಡನೆ ಶ್ರೀ ಪುರುಷೋತ್ತ ಮನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ತಾಸುಗಳು ಪೂಜೆಪುನಸ್ಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವು. ದಿನಾಲು ಮಹಾರಾಜರು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ವಿದ್ಯುಕ್ತ ಜಗನ್ನಾಥನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡು ತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ರವ್ಯದ ಅಶೆಯಿಂದ ದೂರದೂರದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದ ಶಿರುಡರು ಕುಂಟರು ಮೊದಲಾದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯ ಸಾವಿರಾರು ರೂಪಾಯಿ ಗಳ ದಾನಧರ್ಮ ಮಾಡುತ್ತ ಮಹಾರಾಜರು ಡೇರೆಗೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು.

ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಆದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಿಂದ ಪುರಿಯ ಅಧಿಕಾರವು ಆಕ ಬರ ಸಾಮ್ರಾಟನ ಕೈಸೇರಿತ್ತು. ಓಡಿಸಾದ ಉಳಿದ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಪಠಾ ಣರು ಸ್ವತಂತ್ರದಿಂದ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪುರಿಯು ಪಠಾ ಣರ ಕೈವಶವಾಗುವ ಮೊದಲು, ಅಲ್ಲಿ ದೇವವಂಶದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾಜರು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ವಂಶದ ಹತವೈಭವ ರಾಜನಾದ ರಾಮ ಚಂದ್ರದೇವನೆಂಬವನು ಜೀವದಿಂದಿರುತ್ತಿದ್ದನು. ಪುರಿಯ ಅಧಿಕಾರವು ತನ್ನ ಕೈಸೇರಿದಕೂಡಲೆ ಮಾನಸಿಂಗನು ಆ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ರಾಮಚಂದ್ರದೇವ ನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ತೀರ ಮೂಲೆಗುಂಪಾಗಿದ್ದ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದ್ದನು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನು ಮಾನಸಿಂಗನ ಅದರಾತಿಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು. ಮಾನಸಿಂ ಹನ ಛಾವಣಿಯೊಳಗಿನ ಯಾವನೊಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯನ ಬೇಡಿ ಕೆಯು ಕೂಡ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ರಾಜನಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ತತ್ಪರತೆ ಗಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಗನು ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನ ಮೇಲೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ದ್ದನು; ಆದರೆ ಹೊಸ ನಬಾಬರಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾ, ಹಾಗೂ ಉಸ್ತಾನಖಾ ಎಂಬ ತರುಣರ ಔದ್ಧತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಮಾನಸಿಂಗನು ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟಾಗಿದ್ದನು.

ಆ ಹೊಸ ನಬಾಬರ ಪ್ರಾಂತದೊಳಗಿಂದ ಪ್ರವಾಸಮಾಡುವಾಗಂತು ಆ ತರುಣರು ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ; ಮಾನಸಿಂಹನು ಪುರಿಗೆ ಬಂದು ಎರಡು ದಿನಗಳಾದರೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನಿಗಳಾದ ಆ ಇಬ್ಬರು ಬಂಧುಗಳು ಆತನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಅವರ ವಜೀರನೂ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನು ಪಾಟಣಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ರಾತ್ರ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ನಬಾಬಬಂಧುಗಳ ಪತ್ರವನ್ನು ಆತನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನು. ಆ ಪತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವರು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ— “ಓಡಿಸ್ಸಾದ ನಬಾಬರು ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಾರದಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ನಬಾಬರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರ ಮುಕ್ಕಾಮು ಪುರಿಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ ಒಂದು ದಿವಸ ಉಸ್ಮಾನಖಾನರವರು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರಬಹುದು. ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಅನುಕೂಲತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪತ್ರವತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಸೇವಕನು ತತ್ಪರನಿರುವನು, ಸೇವೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವದಾಗಬೇಕು,” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದರು.

ಈ ಪತ್ರವನ್ನು ಓದಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಆದ ರಂತೆ, ಆ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಬರೆದ ಉತ್ತರವನ್ನು ಓದಿ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನಿಗೂ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಿಲ್ಲ! ವೃದ್ಧ ವಜೀರನಾದ ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನು ಬೇನೆಯಿಂದ ತೀರಹಣ್ಣಾದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಜಮ ಈಸಾಖಾನನು ವಜೀರನಾಗಿರುವನೆಂಬದನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನು ಕೇಳಿದ್ದನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಬೇಗನೆ ಯುದ್ಧಹೂಡಬೇಕಾಗುವದೆಂದು ಮಾನಸಿಂಹನು ತರ್ಕಿಸಿದನು; ಆದರೂ ಆತನು ಎಳ್ಳಿಷ್ಟಾದರೂ ಅಸಮಾಧಾನಪಡಲಿಲ್ಲ. ಆತನ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನಡೆದಿದ್ದವು. ಧರ್ಮಕೃತ್ಯಗಳ ಪ್ರಬಲಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ಆತನ ಚಿತ್ತದ ಮಾಲಿನ್ಯವೆಲ್ಲ ತೊಳೆದುಹೋಗಿ, ಆ ಶುದ್ಧಚಿತ್ತಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮ, ದಯಾ, ಭಕ್ತಿ, ಶಾಂತಿ ಇವು ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದವು. ಎರಡುದಿನ ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಸೇವಾಸೂತ್ರಗಳು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ನಡೆದವು. ಮೂರನೆಯ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಆರತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಛಾವಣಿಗೆ ಬಂದಬಳಿಕ ಉರ್ಮಿಕಾರಾಣಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ.

ಹೋದನು. ವಿಲಾಸೋಪಭೋಗದಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಮೊಗಲಬಾದಶಹರ ಪ್ರೇಮಸಂಸಾದನೆಯಿಂದ ಆತನ ವಿಲಾಸಭೋಗಕ್ಕೆ ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಕಳೆಯೇರಿತ್ತು. ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಮಂಟಪವನ್ನು ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಎರಡು ಕಣ್ಣುಗಳು ಸಾಲು ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ಮಂಟಪವನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದ ಅಂತರ್ಗೃಹವು ಹಲವು ದೀಪಜ್ಯೋತಿಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿತವಾಗಿದ್ದು, ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಸುಗಂಧಗಳಿಂಪ ಅದು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿತ್ತು. ಮಾನಸಿಂಹನು ಒಳಗೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಬೀಸಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಳು; ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಸುಗಂಧೋದಕವನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದಳು; ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ತಾಂಬೂಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡುಬಂದಳು. ಮಾನಸಿಂಹನು ದಣಿದವನಂತೆ ಶುಭ್ರಶಯ್ಯೆಯಮೇಲೆ ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದ ಮಲಗಿಕೊಂಡು ದಾಸಿಯರನ್ನು ಕುರಿತು— “ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳು?” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ವಿನಯದಿಂದ—ಅವರು ಸಾಕಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾರಾಜರ ಭೋಜನದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರುವರು, ಈಗ ಬರಬಹುದು, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು—ಈಗ ತಾಂಬೂಲವೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ, ನೀರೂ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಬೀಸಣಿಕೆ ಬೀಸುವ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಮಾತ್ರ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಉಳಿದವರು ಹೋಗಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಉಳಿದ ದಾಸಿಯರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಬೀಸಣಿಕೆ ಬೀಸುವದಾಸಿಯು ಗಾಳಿಯ ಹಾಕಹತ್ತಿದಳು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಒಮ್ಮೆಲೆ ನೋಡುವವರಿಗೆ ರಾಣಿಯ ವಯಸ್ಸು ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಇದ್ದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಗಿಡ್ಡತರದವಳಾಗಿದ್ದಳು; ಅದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯು ಪ್ರಾಣವಯಸ್ಸಿನವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಪ್ರಾಯಸ್ಥಳಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಉಪವರ್ಷದ ತರುಣಿಯಂತೆ ಆಕೆಯು ತೇಜಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಮೈ ಬಣ್ಣವು ಚೊಕ್ಕಚಿನ್ನದಂತೆ ಇತ್ತು. ಹಸ್ತಪಾದಗಳ ತಲಗಳು ರಕ್ತವರ್ಣದವಾಗಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ವಿಶಾಲನೇತ್ರಗಳು ತೇಜಃಪುಂಜವಾಗಿದ್ದವು. ಹಣೆ

ಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಿಗೆಗಳು ಬಿದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಅಚ್ಚುಕರಗಿನ ಉಂಗುರು ಗೂದಲುಗಳ ಹೆರಳಿನಿಂದ ಮುಖದ ಸೌಂದರ್ಯವು ದ್ವಿಗುಣಿತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸ್ವಭಾವಸುಂದರಿಯು ಬಗೆಬಗೆಯ ಅಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ಹಾಸ್ಯಮಯಿಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನವದನೆಯೂ, ಪರಿಹಾಸನಿವುಣೆಯೂ ಆಗಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಶೋಭಾ-ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತ ಉರ್ಮಿಳಾದೇವಿಯು ಪತಿಯಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಒಬ್ಬಳೇ ಬಂದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಿಯಾದ ತರುಣಿಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದಳು. ಆ ನೂತನ ತರುಣಿಯು ರಾಣಿಯ ಹಿಂದೆ ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಶಾಂತವಾದ ಮುಖಮುದ್ರೆಯು ಗ್ರಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಣಿಯ ಹಿಂದುಗಡೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ನೂತನ ತರುಣಿಯನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಉರ್ಮಿಳೆಯೊಡನೆ ವಿನೋದವಾಡುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಈ ಲೋಕೋತ್ತರ ಸುಂದರಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಒಂದು ಕ್ಷಣವಾದರೂ ಅಗಲಿಯಿರುವದಾಗದು. ಆ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ ಒಂದು ರಾತ್ರಿ ಉಪವಾಸವಿರುವದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ, ಅನ್ನಲು, ಮಹಾರಾಣಿಯು—“ಊಟ-ಉಡಿಗೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಮರೆಯುವ ಚಾಳಿಯು ನೆಟ್ಟಗಲ್ಲ. ಏಳಬೇಕು, ಭೋಜನಪಾತ್ರೆಯು ಸಿದ್ಧವಾಗಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ನುಡಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಿಗಾಗಲು, ಆ ನೂತನ ತರುಣಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಳು. ಆಗ ಅವರು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಮಾನಸಿಂಹ—ಈ ಬಾಲಿಕೆಯಾರು?

ರಾಣಿ—ಈಕೆಯು ನನ್ನ ಒಬ್ಬ ಚಿಕ್ಕಂದಿನ ಗೆಲತಿಯ ಮಗಳು. ಮಹಾರಾಜರ ಪಾದವಂದನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದಾಳೆ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಆ ನೂತನ ತರುಣಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಚರಣಕ್ಕೆರಗಿ, ಅವರ ಚರಣಧೂಲಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣವಾಗಿದ್ದವು; ಆದರೆ ಯಾರೂ ಅದನ್ನು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ! ಆ ತರುಣಿಯು ತಲೆಬಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಮತ್ತೆ ರಾಣಿಯ ಮಗಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂ

ಡಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು—

ಮಾನಸಿಂಹ—ಈ ಬಾಲಿಕೆಯು -ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಂತೆ ಸೌಂದರ್ಯ ಶಾಲಿನಿಯಾಗಿರುವಳು. ಈಕೆ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ಭೆಟ್ಟಿಯಾದಳು?

ರಾಣಿ—ಈಕೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಂಗಡ ಜಗನ್ನಾಥನ ದರ್ಶನ ಕೃಗಿ ಬಂದಿರುವಳು. ಈಕೆಯು ತಾಯಿಯು ಊರಿಗೆ ಹೋದಳು; ಆದರೆ ಈಕೆಯನ್ನು ಅನಕಾ ನಾಲ್ಕುದಿನ ಇರೆಂದು ನಾನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಕೆಲವು ದಿವಸ ಈಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಒಳ್ಳೇದು, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೋ. ಹುಡುಗಿಯು ಒಳ್ಳೇ ಸುಶೀಲೆಯಿರುವಳು. ಈಕೆಯ ಯಾವತ್ತು ಲಕ್ಷಣಗಳು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿತ್ವವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಮಾಡುತ್ತವೆ. ಸ್ವಭಾವವೂ ಬಹು ಕೋಮಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿರುವದೇನು?

ರಾಣಿ—ಹೌದು, ಈಕೆಯ ಲಗ್ನವಾಗಿರುವದು. ಈಕೆಯ ಲಗ್ನದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿವೆ; ಆದರೆ ಇಂದು ಬೇಡ, ಮತ್ತೆ ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳೋಣವಂತೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆಗಲಿ; ಆದರೆ ಈಕೆಯಯೋಗಕ್ಷೇಮದವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಗಿರುವದಷ್ಟೆ?

ರಾಣಿ—ಮಹಾರಾಜ, ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಸರಿಯಾಗಿ ಆಗಿರುವದು.

ಹೀಗೆ ರಾಣಿಯು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಹನು ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಳಿ—“ಅಹಹಾ! ಈ ದಿನ ಎಷ್ಟುಶಕೆ ಕುಚ್ಚುತ್ತದೆ, ಅನ್ನಲು, ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಬಿಸಣಿಕೆಯನ್ನು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಒಳಗೆ ಹೋದಳು; ಆದರೆ, ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದಬಿಸಣಿಕೆಯನ್ನು ಆಕೆಯು ನೋಡಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆ ನೂತನ ಶರುಣಿಯು ತಟ್ಟನೆ ಆ ಬಿಸಣಿಕೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಗಾಳಿಯಹಾಕಹತ್ತಿದಳು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು—ತಂಗೀ, ಬೇಡವ್ಯಾ, ನೀನು ಗಾಳಿಯ ಬೀಸಬೇಡ. ಈಗ ದಾಸಿಯು ಬರುವಳು, ನಿನ್ನ ಕೈಗಳು

ನೋಡುವು, ಅನ್ನಲು, ಆ ತರುಣಿಯು ಮಧುರಸ್ವರದಿಂದ—ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಸೇವಿಸುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವೆನು, ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉರ್ಮಿಕಾರಾಣಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ತರುಣಿಯ ಉತ್ತರದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿದ್ದರು. ಅವರು ರಾಣಿಗೆ—“ಈ ಹುಡುಗೆಯ ಹೆಸರೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳಲು, ರಾಣಿಯು—ಈಕೆಯ ಹೆಸರು “ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು” ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಜರು—ಹೆಸರು ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೇ ಈ ಹುಡುಗೆಯು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇರುತ್ತಾಳೆ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಮನೆಯ ವನು ನಿಜವಾಗಿ ರಾಜನೇ ಆಗಿರಬೇಕೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ಈ ಮೇರೆಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ರಾಣಿಯು—“ಮಹಾರಾಜರು ಇನ್ನು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಏಳಬೇಕು, ರಾತ್ರಿಯು ಬಹಳವಾಯಿತು, ಎಂದು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು, ರಾಣಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭೋಜನಗೃಹಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಉರ್ಮಿಕಾರಾಣಿಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಭೋಜನಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಮಹಾರಾಜರ ಭೋಜನದ ಯಾವತ್ತು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಜಾಗೃತೆಯನ್ನೂ, ಸುವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮಹಾರಾಜರು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟರಾದರು. ಅಂದಿನಿಂದ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಸೇವಾ-ಚಾಕರಿಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಮಹಾರಾಜರಿಗಾದರೂ ಆಕೆಯ ಹಂಬಲವು ಬೇಗನೆ ಹತ್ತಿತು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಕೂಡಲೆ ಮೊದಲು “ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಲ್ಲಿರುವಳು?” ಎಂದು ಅವರು ಕೇಳಹತ್ತಿದರು. ಆಕೆಯ ಕೃತಿಗಳು ಅವರಿಗೆ ಸೇರುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕೆಯ ಪ್ರೇಮಸ್ವಭಾವಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರು. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕೈಮುಟ್ಟಿದ ಕೆಲಸಗಳು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸೇರದಾದವು. ಪ್ರತಿ ಒಂದು ಕೆಲಸವನ್ನು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಗುಣಲಬ್ಧರಾದ ಮಹಾರಾಜರು ಉರ್ಮಿಕಾರಾಣಿಯ ಒಳಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆ

ಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ಲಾಘಿಸುತ್ತಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಪ್ರಿಯವಾಚಕರೇ, ಈ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಯಾರೆಂಬದರ ಗುರುತು ನಿಮಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತೇನು?

— (೦) —

೧೦ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ--ಶೂರರ ಸರಳಹೃದಯ.

ಪಠಾಣರ ವೃದ್ಧಮಂತ್ರಿಯಾದ ಖ್ಯಾಜಾಇಸಾಖಾನನು ವ್ಯಾಧಿಸೀಡಿತ ಸಾಗಿದ್ದನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿವೆಯಷ್ಟೆ? ಆತನು ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಆ ವೃದ್ಧಮಂತ್ರಿಯು ಇಬ್ಬರು ತರುಣ ನಬಾಬರ ಪ್ರೇಮಾ ದರಗಳಿಗೂ ಪಾತ್ರನಿದ್ದನು. ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನೂ, ಮಹಾಕೇಜ್ರಿಯಾದ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನೂ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ತರುಣನಬಾಬರು ಇಸಾಖಾನನ ಪ್ರೇತಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಬಹುಸವಾರಂಭವಿರುವ ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಮಂತ್ರಿವನವು ಬಿಜರ ಖಾನನೆಂಬ ತರುಣನಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೊಸಮಂತ್ರಿಯ ವಯಸ್ಸು ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕತ್ತುವರ್ಷಗಳನ್ನು ಮೀರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಒಳ್ಳೇ ಸಾಹಸಿಯೂ, ಸಮರಪ್ರಿಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನೊಡನೆ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಸಖ್ಯವು ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಯಾವಬಾಬಿನಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ, ಅವರಿಬ್ಬರ ಮತದಲ್ಲಿ ಏಕೈಕ ಕಂಡುಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತೇ ಉಸ್ಮಾನನು ಬಿಜರಖಾನನನ್ನು ವಜೀರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಸುಲೇಮಾನಖಾನನು ಕೇವಲ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾದದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ರಾಜಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಅವರಿಬ್ಬರು ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರು ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಸಾಖಾನನ ಮರಣದನಂತರ ಯಾವತ್ತು ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ವಜೀರನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸದೆ, ಉಸ್ಮಾನಖಾನನೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರಭಾರವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವರಿಬ್ಬರು ಬಂಧುಗಳು ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಸುಲೇಮಾನಖಾನನು ವಿಲಾಸನು ಸ್ನಾನದದ್ದರಿಂದ, ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರದ ಯಾವಭಾರವನ್ನು ಹೊರಲಿಕ್ಕೂ ಅವನು

ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಯಾವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿಯೂ ಕೈಹಾಕುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ.

ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಸ್ವತಂತ್ರದಿಂದ ಸಾಗಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆತನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ ಅರಸೋತ್ತಿಗೆಯು ನಡೆಯಹತ್ತಿತು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನ ಗುಪ್ತಚಾರರು ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ತಿಳಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದರು. ಈ ಸ್ಥಿತ್ಯಂತರದ ಸಮಗ್ರ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನು ರಿಪೋರ್ಟ್‌ನರೂಪದಿಂದ ಅಕಬರಬಾದಶಹನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದನು. ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಬೇಗನೆ ಯುದ್ಧಹೂಡಬೇಕಾಗುವದೆಂಬದು ಆ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹೋಗಿತ್ತು; ಆದರೂ ಪಠಾಣರು ಒಪ್ಪಂದವನ್ನು ಮುರಿಯುವವರೆಗೆ ತಾನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಆರಂಭಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಲೈಂದು ಆ ರಜಪೂತವೀರನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು. ಈ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನು ಕುರಿತು ಪುರಿಯ ರಾಜನಾದ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನೊಡನೆ ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಲೋಚನೆಗಳು ನಡೆದಿದ್ದವು. ಒಂದು ವಾರ ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಮಾನಸಿಂಹನು, ಹತ್ತು ದಿನಗಳಾದರೂ ಪುರಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕಿತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ದಿನಗಳಿದ್ದರೂ, ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಆತನ ಭೆಟ್ಟಿಗೆ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನು ಕಳುಹಿದ ಪತ್ರಕ್ಕೆ ಆತನು ಸಮಾಧಾನಕರವಾಗಿ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಕಳಿಸಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ, ಬಾದಶಹನ ಸಂತುಷ್ಟತೆ-ಅಸಂತುಷ್ಟತೆಗಳೆರಡನ್ನೂ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಲಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸಲಿಕ್ಕೂ ಆ ತರುಣನಬಾಬನು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನು ಕ್ರೋಧಸಂತಪ್ತನಾಗಿದ್ದನು. ಪಠಾಣರನ್ನು ಮಣ್ಣುಗೂಡಿಸುವಷ್ಟು ಸೈನ್ಯಬಲವೂ ಆತನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿತ್ತು; ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಠಾಣರು ಅಡ್ಡಹಾದಿಯನ್ನು ತುಳಿಯದೆ, ಅವರ ಮೇಲೆ ಶಸ್ತ್ರಹಿಡಿಯಬಾರದೆಂದು ಆ ನರವೀರನು ನಿಶ್ಚಯಮಾಡಿದ್ದನು.

ಹೀಗಿರುವಾಗ ಉಸ್ಮಾನನು ಮಾನಸಿಂಹನ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಪುರಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಕೆಲವು ಅಗತ್ಯದ ಕಾರಣಗಳ ಸಲುವಾಗಿ ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವನೆಂದು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದನು.

ನಿಯಮಿತದಿವಸ ಹಗಲು ಒಂಬತ್ತುತಾಸಿನ ಸುಮಾರಿನಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಆತನ ಮಿತ್ರಮಂಡಲಿಯೊಡನೆ ರಾಜಾರಾಮ ಚಂದ್ರದೇವನೂ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಕಾಲವು ಸಮೀಪಿಸಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಬಂದ ವರ್ತಮಾನವು ಹತ್ತಿದ ಕೂಡಲೆ, ವಾದ್ಯಗಳು ಬಾರಿಸಹತ್ತಿದವು. ಮಾನ ಸಿಂಹನು ಯಾವತ್ತು ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಸನ್ಮಾನಾರ್ಥವಾಗಿ ಎದ್ದು ಹೊರಗೆ ಬಂದನು. ಆತನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನನ್ನು ಉಚಿತವಾಗಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿ, ಖಾನನ ಕೈಹಿಡಿದು, ಆತನನ್ನು ದರ್ಬಾರದೊಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಆತನ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು; ತಾನು ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಪರಸ್ಪರ ಕುಶಲಪ್ರಶ್ನೆಗಳಾದವು. ಖ್ವಾಜಾಇಸಾಖಾನನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಶ್ಲಾಘಿಸಿ, ಆತನ ಮರಣಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಮಾನಸಿಂಹನು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟನು. ಉಸ್ಮಾನನ ಸುಂದರರೂಪವನ್ನೂ, ಆತನ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನೂ ನೋಡಿ ದರ್ಬಾರದ ಜನರು ಆತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅದರವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಆ ತರುಣ ನಬಾಬನು ಭರರಝಿಯ ಪೋಷಾಕು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ಶಿರೋಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ತುರಾಯಿಯು ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಟೊಂಕದ ಎಡಗಡೆಯಲ್ಲಿ ಖಡ್ಗವು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿತ್ತು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಖಾನನ ಪೋಷಾಕು ಅತ್ಯುತ್ಕೃಷ್ಟವಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಖಾನನ ಸುಂದರವಾದ ಸೌಮ್ಯಮೂರ್ತಿಯು ವಿಚಾರಯುಕ್ತವೂ, ಉದಾಸವೂ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಖಾನನು ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು—“ಓಡಿಸಾದಲ್ಲಿ ಇದ್ದೂ, ನನಗೆ ಓಡಿಸಾದ ನಬಾಬರ ದರ್ಶನವಾದೀತೆಂದು ತೋರಿದ್ದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಆಗಮನವಾದದ್ದೊಂದು ಭಾಗ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಈ ಮಾರ್ಮಿಕ ಭಾಷಣವು ಉಸ್ಮಾನನ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ನಟ್ಟಿತು. ಆತನು ಕೆಲಹೊತ್ತು ವಿಚಾರಮಾಡಿ—ತಮ್ಮ ಮಾತು ಯೋಗ್ಯವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು; ಯಾಕಂದರೆ, ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವೇ ಅಷ್ಟು ಇರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ, ನಾವು ತಮ್ಮ ಗುಲಾಮರು. ಗುಲಾಮರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಯಾರಿಗಾದರೂ ಅನಂದವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವದೋ?

ಗುಲಾಮರು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಾಯಿತೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ತಿಳಿ ಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ? ಅನ್ನಲು, ಮಾನಸಿಹನ ವ್ಯಂಗೋಕ್ತಿಗೆ ಬಡ್ಡಿ ಸಹಿತವಾಗಿ ಉಸ್ತಾನನು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಂತೆಯಾದದ್ದರಿಂದ, ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನು ಸ್ವಲ್ಪ ರೇಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಉಸ್ತಾನನಿಗೆ—ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಗುಲಾಮರೂ ಸ್ವಾಭಿಮಾನವನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ಎಷ್ಟೋ ಗುಲಾಮರು ಸ್ವಾಭಿಮಾನ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರುತ್ತಾರೆ; ಆದರೆ ಅದೆಲ್ಲ ಅವರವರ ಗುಣವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ತಾವು ಮೊಗಲರ ಆಧೀನತೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿರುತ್ತೀರಿ. ಅವರೊಡನೆ ಏಕರೂಪವಾಗುವದು ಬಿಡುವದು ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಮಹಾರಾಜರ ಈ ಮಾತಿ ನಿಂದ ಖಾನನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದಂತೆ ತೋರಿತು. ಆತನು ದುಃಖಿತನಾದನು. ಅವನ ಮೋರೆಯು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಹನು ಖಾನನ ಮೋರೆಯಮುಂದೆ ಆತನನ್ನು ಗುಲಾಮನೆಂದು ಕರೆದನು! ಖಾನನು ಅಷ್ಟು ನೊಂದುಕೊಂಡರೂ, ಅಷ್ಟು ಸಿಟ್ಟಾದರೂ ಆತನು ತನ್ನ ಸಿಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲ ನುಂಗಿಕೊಂಡನು. ಖಾನನ ಸಹನಶೀಲತೆಯು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದಿತ್ತು. ಶೌರ್ಯಸಾಹಸಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಆತನ ಕೈಯು ಮುಂದಾಗಿತ್ತು. ಶೌರ್ಯವಿದ್ದಲ್ಲಿ ಸಹನಗುಣವಿರುವದು ಕೇವಲ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವೆರಡೂ ಗುಣಗಳು ಖಾನನಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಯೇಷೆಯಷಯದ ಪ್ರೇಮಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಖಾನನ ಆತ್ಮಸಂಯಮನವು ಆಗಾಗ್ಗೆ ಪ್ರಕಟವಾದದ್ದನ್ನು ವಾಚಕರು ಅರಿತಿರುವರು. ಆ ಆತ್ಮಸಂಯಮನವನ್ನು ಖಾನನು ಈಗಲೂ ಪ್ರಕಟಿಸಿದನು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕಳಿಸಿಕೊಂಡು ಖಾನನು ಮಾನಸಿಹನನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯದಿಂದ—

ಉಸ್ತಾನಖಾ—ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಜಗಳಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮಂಥ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಧಿಕಾರಿಗಳೊಡನೆ ನನ್ನಂಥ ಹೈದ್ರ ಸೇವಕನು ವಾದಿಸುವದು ಯುಕ್ತವೂ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಎಷ್ಟೋ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ಮಹಾರಾಜರ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂತಲೂ, ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂತಲೂ ಬಂದಿದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನನ್ನ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಮೊದಲಿಗುತ್ತಿಗೆ ನೋಣತಂದಂತೆ ವಿರೋಧ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವ ಸಂಭಾ

ಷಣದ ಯೋಗವು ಆರಂಭಕ್ಕೇ ಒದಗಿತು. ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ನಾನು ಆಡಬಾರದಾಗಿದ್ದ ಮಾತುಗಳು ಆಡಹೋದವು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೂ ಕೇವಲ ಅಪಾತ್ರನಿರುತ್ತೇನೆ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕು; ಆದರೆ ಹೋಗಹೋಗುತ್ತ ನಾನು ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆನ್ನುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಬೇಡಿಕೆಯು ಮಹಾರಾಜರ ಮನನಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ್ದಿರುವುದರಿಂದ, ಮಹಾರಾಜರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೂ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು ಮಹಾರಾಜರ ಮುಂದೆ ಈಗ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ; ಮಹಾರಾಜರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೇನು?

ಮಾನಸಿಕ—ತಾವು ನಿರ್ಬಾಧವಾಗಿ ಮಾತಾಡಬಹುದು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ. ತಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಯಾವಬಗೆಯಿಂದಲೂ ವಿರೋಧಬಿಳಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನನಗಿರುವದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಮಾತಿನ ತಾತ್ಪರ್ಯವಿಷ್ಟೇ, ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿ ನಡೆಕೊಂಡಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಹಿತವೇ ಆಗುತ್ತಿತ್ತು.

ಉಸ್ಮಾನಖಾ—ಹೋಗಲಿ, ಇನ್ನು ಆ ವಿರೋಧಕಾರಕವಾದ ಮಾತಿನ ಸುದ್ದಿಯೇ ಬೇಡ. ನಾನು ಮಹಾರಾಜರಲ್ಲಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ವಿನಂತಿಯೇ ನಂದರೆ—ತಾವು ತಮ್ಮ ಪುತ್ರರಾದ ಕುಮಾರಜಗತ್ತಿಂಗರನ್ನು ಆಮರಣ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿರುವರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಕುಮಾರರಿಗೆ ಇಂಥ ಭಯಂಕರ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಮುಂದುವರಿದ ಹಲವು ಕಾರಣಗಳಲ್ಲಿ, ನಬಾಬನಂದಿ ನಿಯಾದ ಆಯೇಷೆಯಮೇಲೆ ಕುಮಾರರಪ್ರೇಮವಿರುತ್ತದೆಂಬದೊಂದು ಕಾರಣವಿರುತ್ತದೆಂತಲೂ ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಾತು ನಿಜವೋ?

ಮಾನಸಿಕ—ನಬಾಬನಂದಿನಿಯಾದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದೂ, ಆಕೆಯು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವಂತೆ ಯತ್ನಿಸುವದೂ ನಿಜವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಘೋರ ಅಪರಾಧಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಈಗ ವಿಧಿಸಿರುವ ಶಿಕ್ಷೆಯು, ಆತನ ಈ ಘೋರ ಅಪರಾಧಗಳ ಮಾನದಿಂದ ನನಗೆ ಅಲ್ಪವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆತನು ಕೇವಲ ಉಚ್ಛ್ರಂಖಲವೃತ್ತಿಯವನೂ, ರಾಜಕಾರ್ಯಗಳ ಅಪಹೇಲನ ಮಾಡುವವನೂ, ರಾಜತತ್ತ್ವವಿವೇಕವನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಿಸುವವನೂ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಈ ಗುರುತರವಾದ ಅಪರಾಧಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಆತನಿಗೆ ಆಮರಣ

ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನಖಾ—ಕುಮಾರರಗಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯ ಯೋಗ್ಯಾಯೋಗ್ಯವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ನನಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ನನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಅವರ ಸರ್ವಸ್ವದ ನಾಶವಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ; ಅದರೂ ಅಂಥ ವೀರರು ಹೀಗೆ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಿಪತ್ತುನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಕೊಳೆಯುವದು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜ, ನಾನೊಂದು ಗೂಢಸಂಗತಿಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಹೇಳಲಿಯಷ್ಟೆ?

ಮಾನಸಿಂಹ—ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳಬೇಕು, ಸಂಕೋಚಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೇಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿರುವದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಬೇಕೆಂದು ಅವರು ಯಾವಪ್ರಕಾರದ ಯತ್ನವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಯೇಷೆಯು ತಾನಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆ. ಆಕೆಯು ತಾನಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿರುವಳು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಆಯೇಷೆಯ ವಿನಂತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ಮನ್ನಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಆಕೆಯೊಡನೆ ಬರಿಯ ಪ್ರೇಮಯುಕ್ತ ಭಾಷಣವನ್ನು ಕೂಡ ಎಂದೂ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ನನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ, ಮಹಾರಾಜರವರ ಮುಂದೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀವು ಜಗತ್ತಿಂಗನೊಡನೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧವನ್ನು ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದಿರಿ?

ಉಸ್ಮಾನ—ಮಹಾರಾಜ, ಬಹು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ನಡೆದಿದ್ದ ಈ ನಮ್ಮ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದ ಸಂಗತಿಯು ಸಹ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆಂದ ಹಾಗಾಯಿತು! ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧದ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಮಹಾರಾಜರು ಕೇಳಬೇಕು. ಆಯೇಷೆಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವಾಗಿರುವಳು. ಆಕೆಯ ಅಶೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಈವರೆಗೆ ಜೀವಿಸಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಕಿಂಚಿ

ತಾದರೂ ಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯಲಿಲ್ಲದು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಹೃನ್ಮಂದಿರದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ಅಂತೇನಾನು ಜಗತ್ತಿಂಗರವರನ್ನು ಶತ್ರುವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ ಹಾಗಾದ ಹೊರತು ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸ್ಥಳವು ಸಿಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಇರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಉಂಟಾಗುವ ಸಂತಾಪಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ದಗ್ಧನಾಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಹಿಂದಿನ ಆ ದ್ವಂದ್ವಯದ್ದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪುನಃ ಅಂಥ ಸಂಧಿಯು ಒದಗುವ ಕಾಲವನ್ನು ನಾನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವೆನು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಅಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕೊಳೆಯಹತ್ತಿದರೆ, ನನಗೆ ಆ ಸಂಧಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರೆಯಬೇಕು? ಅಸಂಧಿಯು ದೊರೆಯದಿದ್ದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರ ಪರಲೋಕ ಯಾತ್ರೆಗೆ, ನಾನು ವಿರೋಚಿತವಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು? ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು ಮರಣ ಹೊಂದುವವರೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಅವರನ್ನು ಮರೆಯುವಂತೆಯಿಲ್ಲವಾದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಅವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಹಾರಾಜ, ನಾನು ತಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನಂದರೆ, ತಾವು ಕುಮಾರರನ್ನು ಬಂಧುಮುಕ್ತಮಾಡಿ, ರಣಭೂಮಿಗೆ ಕಳಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ನಿಮ್ಮ ಶತ್ರುತ್ವದ ಪ್ರಕಾರವು ನಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂದೂ ಪ್ರೇಮಮಾಡದೆಯಿರುವದರಿಂದ, ಆತನು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ನೀವೇ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ; ಮತ್ತು ಆತನನ್ನು ಕಾರಾಗೃಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಮಾಡಿ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿ, ಆತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ಎಂದು ನೀವೇ ಹೇಳುತ್ತೀರಿ; ಇದು.....

ಉಸ್ಮಾನ—ನಾನು ಸ್ವಾರ್ಥಸಾಧನಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆಂದು ತಿಳಿದು, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಅಸತ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಡಿರಿ. ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ್ದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿಕೊಂಡೆನು. ಅದನ್ನು ನಡಿಸುವದು-ಬಿಡುವದು ತಮ್ಮ ಕಡೆಗೆ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಬೇಕು. ರಾಜಕೀಯವಾದ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕಾಗದಪತ್ರಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಅವನ್ನು ಪರಸ್ಪರರು ತಿಳಿಸಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಅವನ್ನು

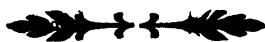
ಹೇಳಲವಶ್ಯವೂ ಇಲ್ಲ.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಔಪಚಾರಿಕವಾಗಿ ಸಭಿಕರೆಲ್ಲರನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸುತ್ತ, ಸಭಾಮಂಟಪದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದನು. ಮಹಾರಾಜರು ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನನ್ನು ಕುರಿತು—ಮೊಗಲರ ಹಾಗೂ ಪಠಾಣರ ನಡುವೆ ಆಗಿರುವ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯು ಬೇಗನೆ ಮುರಿಯುವದು, ಎಂದು ನುಡಿದು, ಉದ್ವಿಗ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ಸಭಾಸ್ಥಾನದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು, ಶ್ರೀ ಜಗನ್ನಾಥನ ಆರತಿಯನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅಂದು ಮಹಾರಾಜರ ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ ತಿರುಗಿತು. ಕುಮಾರನು, ತಾನು ನುಡಿದಂತೆ ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಶುದ್ಧಾಂತಃಕರಣನಾಗಿರುವದನ್ನೂ ಉಸ್ಮಾನನ ಮುಖದಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗಿನಿಂದ, ಅವರಿಗೆ ಒಂದುಬಗೆಯ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅಷ್ಟರಿಂದ ತನ್ನ ಮಗನು ನಿರಪರಾಧಿಯೆಂದು ಆ ನ್ಯಾಯ ನಿಷ್ಪತ್ತಿರನಾದ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನು ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಮರುದಿವಸವೇ ಪುರಿಯಿಂದ ಹೊರಟನು. ನಬಾಬ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಮಹಾರಾಜರ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಮಹಾರಾಜರು ತಮ್ಮ ನಬಾಬರನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವರ್ಣಗಡಕ್ಕೆ ಬರುವರೆಂದು ಪಠಾಣರು ತಿಳಿದಿದ್ದರು; ಆದರೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸ್ವರ್ಣಗಡಕ್ಕೆ ಹೋಗದೆ ಹಾಗೆಯೇ ಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಪಠಾಣರಿಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಇದರಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನ ದ್ವೇಷವು ಹೆಚ್ಚಿತು. ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಮಾನಸಿಂಹನು ತಾನಾಗಿ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದರೆ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಾನೇ ಯಾವದೊಂದು ನೆನದಿಂದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದು ಆತನು ಪಠಾಣನು ಹವಣಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆತನು ಯುದ್ಧಸೌರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದನು. “ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲಲಿ, ಗೆಲ್ಲಲಿ; ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ ಬಿಡಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ” ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಯುದ್ಧದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಆತನು ಕೂಡಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆತನ ಒಲುವಿಗನುಸರಿಸಿ, ಆತನ ವಜೀರನಾದ ಖಜರಖಾನನೂ ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಸಹಾಯಮಾಡಹತ್ತಿದನು. ಇವರಿಂದ ಸರಳಹೃದಯದ

ಶೂರಉಸ್ಮಾನನ ಯುದ್ಧಾತ್ಮಕವು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗ
ತೊಡಗಿತು!

—(೦)—

೧೧ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ. ವಿಯೋಗ

ಒಂದುದಿನ ಅಂತಃಪುರದ ಉದ್ಯಾನದ ಒಂದು ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಒಬ್ಬನೇ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೇ ಹೊರಗೆ ಮಂಜುಲಸ್ವರದಿಂದ—“ನಬಾಬಸಾಹೇಬರು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರೇ ಇರುವರೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಕೇಳುವವಳ ದನಿಯು ತೀರಗುರುತಿನದಾಗಿದ್ದರೂ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಶ್ಚರ್ಯಮಗ್ನನಾದನು. ಇತ್ತಿತ್ತು ಎಂದೂ ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಹೊರಬೀಳದೆಯಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯು, ತಾನಾಗಿ ತನ್ನನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗದೆಯೇನು ಮಾಡಿತು? ಖಾನನು ಉತ್ಕಂಠಿತನಾಗಿ—“ಯಾರು ಆಯೇಷೇ, ಎರಡನೆಯವರಾರೂ ಇಲ್ಲ, ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಇದ್ದೇನೆ. ಬಾ, ಏನು, ನನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲಿಕ್ಕೆ ಬಂದಿಯೋ ಏನು? ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಆಯಾಸಪಟ್ಟೀ? ಯಾರ ಸಂಗಡಲಾದರೂ ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದ್ದರೆ, ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆ ನಲ್ಲ,” ಎಂದು ನುಡಿದು, ಆಕೆಯ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕಾಗಿ ಆತನು ಪೀಠದಿಂದ ಎದ್ದು ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಆಯೇಷೆಯು ತಲೆಬಾಗಿ ಸಿಕ್ಕೊಂಡು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಬಂದಳು. ಖಾನನು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಯೇಷೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು—ಆಯೇಷೇ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವು ಯಾಕೆ ಉದಯವಾಗಿರಬಹುದು? ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ನನ್ನ ನೆನಪು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಆಗಿರಬಹುದು? ಕರೆಕಳುಹಿದರೆ ನಾನು ಬರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬ ಅಪನಂಬಿಗೆಯು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು? ಹಾಗೆ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ತನಕ ನೀನು ನಡೆದು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಶ್ರಮಬಟ್ಟೆ? ಹೇಳು,

ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಲೆಬಾಗಿಬಿಡೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯು—ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವೇನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ವಿಚಾರಿಸಿದಮೇಲೆ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರುವದು ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಉಷ್ಣಾನ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಎಂದೂ ಸ್ಮರಿಸುವದಿಲ್ಲೆಂದು ನಿಮ್ಮ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ಒಳ್ಳೆದು ಅದಿರಲಿ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಏನೋ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿರುವೆನು, ಕೇಳಲಾ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಲು, ಉಷ್ಣಾನನು—
 'ಕೇಳು ಆಯೇಷೆ, ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಉತ್ಸುಕವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕೇಳು ಕೇಳು. ಏನು ಕೇಳುವದನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೇಳು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆ, ನಾನು ಎಂದಾದರೂ ನಿನಗೆ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವಾಡಿದ್ದೇನೆ? ಅಂದಬಳಿಕ ಇಂದೇ ಯಾಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ?

ಖಾನನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನ ಅಂಚನ್ನು ತಿಡುತು ಖಾನನ ಮೋರೆನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಉಷ್ಣಾನನು—ಆಯೇಷೆ, ಮಾತಾಡು, ಸಂಕೋಚಪಡುವದೇಕೆ? ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಂದಿರುತ್ತೀ? ಈ ಉಷ್ಣಾನನ ಆಶೆಯೇನಾದರೂ ಸಫಲವಾಗುವಹಾಗಿರುತ್ತದೇನು? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯು ಸೆರಗಿನ ಅಂಚನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ—“ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಯುದ್ಧದ ಸೌರಣ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಥವಾ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾಗಿರುವದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತು ಈಗ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಪರವಾನಿಗೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಈಗಾದರೂ ತಮಗೆ ಕೆಲಸದ ಅವಸರವಿದ್ದರೆ, ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗಾದರೂ ಕೇಳುವೆನು. ಬರುತ್ತೇನೆ ಹಾಗಾದರೆ, ಎಂದು ಹೊರಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಆಗ ಉಷ್ಣಾನನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ದೀನ ಮುದ್ರೆಯಿಂದ—ಆಯೇಷೆ, ಹೀಗೆ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಕೀಯತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಒಹಳ ದುಃಖವಾಗುವದು. ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ನಿರರ್ಥಕ ಮಾತುಗಳ

ನ್ನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡರೂ, ಅವನ್ನು ನಾನು ಬಹು ಮಹತ್ವದ
ವೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು. ಆಯೇಷೇ, ಸಾವಿರಾರು ಕೆಲಸಗಳಿದ್ದರೂ ಅವನ್ನು
ಬದಿಗಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡೇನು.
ನೀನು ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನು ಎರಡನೆಯ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡ
ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹು, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಅನುವವನ್ನೀಯುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡ
ತೊಡಗು, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಡ.

ಆಯೇಷೆ (ಸದ್ಗದಿತ ಕಂಠದಿಂದ)—ನಬಾಬಸಾಹೇಬರೇ, ನನ್ನನ್ನು
ನೀವು ಅತ್ಯಂತವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವಿರಿ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಪರಮಾ
ನುಗ್ರಹವಿರುವದು; ಆದರೆ ಅಧಮಾಧಮಳಾದ ನನ್ನಿಂದ ಇಂದಿನವರೆಗೆ
ನಿಮಗೆ ದುಃಖವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ; ಈಗಂತು.....

ಈ ಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುವಾಗ ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ಅಶ್ರುಪೂರ್ಣ
ವಾದವು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ಆತುರತೆಯಿಂದ—

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೇ, ನೀನೆಂದು ನನಗೆ ದುಃಖ ಪಡಿಸಿರುತ್ತೀ?
ನೀನು ದುಃಖಪಡಿಸಬೇಯೆಂದು ನಾನೆಂದು ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಆಡಿದ್ದೇನೆ?
ನಾನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿರುವದಾದರೂ ಏನು ಹೇಳು?
ಆಯೇಷೇ, ನೀನು ಅಧಮಾಧಮಳಲ್ಲ; ನನ್ನ ಹಿತಚಿಂತಕಳಾಗಿರುತ್ತೀ;
ನಬಾಬನ ಅಂತಃಪುರದ ಪ್ರಕಾಶವಾಗಿರುತ್ತೀ. ಹಲವುಜನ ಸುಂದರಿಯ
ರನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿವಾಳಿಸಿ ಚೆಲ್ಲಬಹುದು! ಆಯೇಷೇ, ಇಂದು ನೀನು
ಹೀಗೇಕೆ ಮಾಡುತ್ತೀ?

ಆಯೇಷೆ—ನನ್ನ ಈ ಕೃತಘ್ನದೇಹವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಇಡಬಾರ
ದೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಉಸ್ಮಾನ(ಆರ್ತಸ್ವರದಿಂದ)—ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವವರು ಇಲ್ಲಿ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ಹೇಳು?
ಕದಾಚಿತ್ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವೆನೆಂದು ನೀನು ತಿಳಿದಿರಬಹುದು.
ಆದರೆ ಯೇಷೇ, ಅನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವದಂತು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಇರಲಿ,
ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ಅಸ್ಥಿತಸ್ಥಿಯಾದರೂ ಮಾಡಲಿ
ಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು. ಅದಿರಲಿ, ಆಯೇಷೇ, ಇಂದು

ನೀನು ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ನಿಷ್ಕರಮಾತನ್ನು ಆಡುತ್ತೀ? ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗಿ
ಲಿಕ್ಕೆ ಯಾರೇನು ಅಂಥ ಅಪರಾಧ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ? ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇರದಿದ್ದರೆ
ಮತ್ತೆ ಯಾರು ಇಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು? ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದಲೇ ಉಸ್ತಾನ
ನನು ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆಶೆಯನ್ನು
ಉಸ್ತಾನನು ಜೀವವಿರುವವರೆಗೆ ಬಿಡಲಾರನು. ನನ್ನ ಆಶಾಭಂಗ
ಮಾಡುವದು ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯವೇ? ನೀನು ಇಷ್ಟು ಕಠಿಣಹೃದಯಳು
ಹೇಗಾದೆ? ನನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಹೋಗುವದಾದರೂ ಎಲ್ಲಿಗೆ?

ಆಯೇಷೆ(ಅಳುತ್ತ)—ಉಸ್ತಾನ, ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ? ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿ
ಸುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರಿಗೆ
ಇದ್ದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ದುಃಖಕ್ಕೆ ಈಡು ಮಾಡಲಾ? ಆದರೆ ಏನು ಮಾಡಲಿ?
ನಿನಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಪಾಷಾ
ಣಹೃದಯದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿ, ನೀನು ವೃಥಾವಾಗಿ ಶರೀರಶೋಷ
ಣಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ. ಈ ಚಾಂಡಾಲಳು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಮರೆಯಾದಹೊರತು,
ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸುಖವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ
ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಆಯೇಷೆಯ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳು
ತ್ತಿದ್ದ ಖಾನನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರ ತಡೆದು, ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಉಸ್ತಾನ—ಆಯೇಷೇ, ಹೀಗೆ ದೀನನಾದ ಉಸ್ತಾನನ ಪ್ರಾಣಹರಣ
ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ನಿನಗೇನು ಲಾಭವಿರುತ್ತದೆ ಹೇಳು? ನೀನು ಇರುತ್ತಿರುವ
ಮಹಾಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಈ ದೈವಗೇಡಿಯಾದ ಉಸ್ತಾನನು ಇರುತ್ತಿರುವದರಿಂದ,
ಅವನು ತನ್ನನ್ನು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದನು; ಆದರೆ
ಅಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವೂ ಅವನ ಪಾಲಿಗೆ ಇರಬಾರದೆಂದು ನಿನಗೆ ತೋರುತ್ತದೋ?
ನೀನು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದರಿಂದ ಎಂದಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು;
ನಿನ್ನ ಮಧುರ ಭಾಷಣಶ್ರವಣದ ಲಾಭವೂ ಆತನಿಗೆ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು.
ಅಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಆತನು ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಅದೂ ನಿನ್ನ
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಾರದಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ!

ಆಯೇಷೆ—ಉಸ್ತಾನ, ನಿನ್ನ ಆತ್ಮಸಂಯಮನವು ಅಪೂರ್ವವಾದದ್ದಿ

ರುತ್ತದೆ. ನೀನು ಜಾಣನಿರುತ್ತೀ, ನಿನಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆಯಿರುತ್ತದೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಹೀಗೆ ಯಾಕೆ ಮಾತಾಡುತ್ತೀ? ವಿಚಾರಮಾಡು. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋಗುವದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸುಖವಾಗುವದೆಂದು ನಾನು ಭಾವಿಸಿರುವದಿಲ್ಲ; ನಾನು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣುಮರೆಯಾಗುವದರಿಂದ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ನನ್ನ ವಿಸ್ಮೃತಿಯಾಗುತ್ತಹೋಗಿ ಕಡೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಹಂಬಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡುವ ಸಂಭವವಿರುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೇ, ಇದು ನಿನ್ನ ಭ್ರಮವು; ಅಥವಾ ತಪ್ಪು ತಿಳುವಳಿಕೆಯು. ದೂರ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಪ್ರಣಯಿಜನರಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಸುಖವಾಗುವದೆ? ಅವರು ವಿರಹಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧರು ಮಾತ್ರ ಆಗಬಹುದು. ನಾನು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಈವರೆಗೆ ನಾನಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಸಾರೆ ಬಂದಿರುತ್ತೇನೆ ಹೇಳು? ಒಮ್ಮೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದಿರುವೆನು; ಅಂದಬಳಿಕ ನನ್ನಿಂದ ಒಂದು ವಿಧವಾಗಿ ನೀನು ದೂರವಿದ್ದಂತೆಯೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ನನ್ನ ಅಂತರ್ದಾಹವು ಕಡಿಮೆಯಾಗತಕ್ಕದ್ದು; ಆದರೆ ಕಡಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಆಗಿದೆ? ಆಯೇಷೇ, ಸುಮ್ಮನೆ ಯಾಕೆ ನಿನಗೆ ಸಮಾಧಾನಹೇಳುತ್ತೀ? ದೂರ ಹೋಗುವದರಿಂದಲೇ ದುಃಖಶಮನವಾಗುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನಿನ್ನಿಂದ ದೂರ ಹೋಗಿರುವಾಗ ನಿನಗೆಲ್ಲಿ ದುಃಖಶಮನವಾಗಿದೆ? ನೀನು ದಿನಕ್ಕೊಂದು ಚಂದ ಸೊರಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು ಹೇಳು?

ಆಯೇಷೇ—ಗಂಡಸರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸಗಳಿರುತ್ತವೆ; ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಹಲವು ಅಶೆಗಳು ಅವರನ್ನು ಸುತ್ತು ಹಾಕಿರುತ್ತವೆ; ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಂದರೆ ಅವರು ಹಲವುಜನ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗಬಹುದು; ಬೇರೆ ಉಪಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನಾದರೂ ರಕ್ಷಿಸಬಹುದು. ಹೀಗೆ ಗಂಡಸರ ಸಮಾಧಾನಕ್ಕೆ ಹಲವು ಮಾರ್ಗಗಳಿರುವವು; ಆದ್ದರಿಂದ ಉಸ್ಮಾನ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು. ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರೆ, ಬಹುಬೇಗನೆ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಮರೆತುಬಿಟ್ಟೀ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಅಶಕ್ಯವು, ಆಯೇಷೇ, ತೀರ ಅಶಕ್ಯವು! ನನ್ನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಕಬರಸ್ಥಾನದೊಳಗಿನ ತಂಪಾದ ಮಣ್ಣುಹತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಮಾತ್ರ ಅದರ ದಾಹವು ಶಾಂತವಾದರೆ ಆಗಬಹುದು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಮರೆತೇನೆಂಬ

ಮಾತನ್ನು ನೀನು ಮರೆತುಬಿಡು. ನಿನಗೆ ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ಹೇಳಿರುವೆನಷ್ಟೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಆಶೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾಡಿರುತ್ತೇನೆ. ಆಯೇಷೇ, ಪ್ರಖರವಾದ ಉಷ್ಣತೆಯಿಂದ ಕಲ್ಲೂ ಕರಗುತ್ತದೆ; ಈಶ್ವರೀತಂತ್ರದಿಂದ ಉಸುಬಿನ ಬೈಲು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರವಾಗುತ್ತದೆ; ಅದರಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಜೀವದಿಂದ ಇದ್ದರೆ, ಆಯೇಷೆಯು ಎಂದಾದರೂ ಆತನ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಳು, ಆತನ ಪ್ರೇಮಯಾಚನೆಯು ಎಂದಾದರೂ ಸಫಲವಾದೀತು ಎಂದು ಆತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದರೆ ದುರ್ಭಾಗ್ಯನಾದ ಉಸ್ಮಾನನು ಅಷ್ಟು ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ; ಅವನ ಕೋರಿಕೆಯು ಸಫಲವಾಗುವ ಆಶೆಯು ತೋರುವದಿಲ್ಲ!

ಆಯೇಷೆ—ಉಸ್ಮಾನ, ಸತ್ಯವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದದ್ದಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಹೋಲುವ ಪ್ರೇಮವು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವದು ಶಕ್ಯವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿಲ್ಲೆಂದು ನೀನು ಅನ್ನುತ್ತೀ; ಆದರೆ ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪ್ರೇಮದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರಿತುಕೊಂಡಿರುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮನೋದಯದಂತೆ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಕೊಡಲು ನಾನು ಸಮರ್ಥಳಿರದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ನಿನಗೆ ಅಷ್ಟು ಪಾಪಾಣಹೃದಯಿಯಾಗಿಯೂ, ಅಧರ್ಮಾಧರ್ಮಳಾಗಿಯೂ ತೋರುತ್ತೇನೆ! ಅಣ್ಣಾ, ಉಸ್ಮಾನ, ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧಳಿರುತ್ತೇನೆ. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಈಡಾಡುವಳು! ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೀರಿದ ಮಾತಿನ ಸಲುವಾಗಿ ನೀನು ಕೊರಗಹತ್ತಿದರೆ, ಅಕೆಯೇನು ಮಾಡಬೇಕು, ನೀನೇಹೇಳು? ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಾನು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಮೇಲೆ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದುಃಖವಾಗಲಿ, ಸುಖವಾಗಲಿ; ನನಗೆ ಪರಪುರುಷರ ವಿಚಾರಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನ, ಈ ವರೆಗೆ ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ಈಗಾದರೂ ಕ್ಷಮಿಸು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ, ಸೆರೆಗೊಡ್ಡಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನದಿಷ್ಟು ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು. ಈ ದೈವಹೀನಸ್ತ್ರೀಯ ಮುಬ್ಬಿಗೆಬಿದ್ದು,

ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ದುಃಖಮಯವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ. ನೀನು ದುಃಖದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ನನ್ನ ಜೀವವು ತಳಮುಳಿಸುತ್ತದೆ! ನನಗೆ ಸುಖವಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಬಯಸುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸುಖಿಯಾಗು. ಈ ಸರ್ಪಿಣಿಯ ಮೋಹಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕು ವೃಥಾ ಗಾಸಿಯಾಗಬೇಡ. ಅಣ್ಣಾ, ಉಸ್ಮಾನ, ನನ್ನದಿಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸುವೆಯಾ? ಇಷ್ಟು ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನನಗೆ ಹಾಕುವೆಯಾ?

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೆ, ನೀನು ಬೇಕಾದದ್ದು ಅನ್ನು, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸುವದೂ, ಕೊಲ್ಲುವದೂ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿಲ್ಲೆಂದು ಈವರೆಗೆ ಕಾಲಹರಣಮಾಡುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ಮತ್ತು ದುಃಖವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಇನ್ನುಳಿದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯಾದರೂ ನಾನು ಮಾಡುವೆನು. ಇನ್ನು ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಡೆಯ ಉಪಾಯವು ಒಂದೇ ಉಳಿದಿರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನ್ಯಾಪಿಸಿ ಕುಳಿತು, ನನ್ನನ್ನು ಹೊರದೂಡಿದ ಆ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಈ ಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಹೊರಡಿಸಿ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುವೆನು. ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಆತ ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ಆಮೇಲೆಯಾದರೂ ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಬರಿದಾಗಿ, ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು! ನಿನಗೆ ಬರುತ್ತದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ಆಗಾದರೂ ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ? ಇಷ್ಟಮಾಡಿದರೂ ದುರ್ದೈವದಿಂದ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಸ್ಥಳವು ನನಗೆ ಸಿಗದಿದ್ದರೆ, ನನ್ನ ವೈರಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಆನಂದದಿಂದ ನನ್ನ ತಾಪವನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳೊಳಗಿಂದ ಘಳಘಳನೆ ನೀರುಗಳು ಬರತೊಡಗಿದವು. ಆಕೆಯು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳುತ್ತ—ಹಾಯ್ ಹಾಯ್, ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುಃಖದ ಸರವುಗಳನ್ನು ಹರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಯೇಷೆಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಬಂಧುವೇ, ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಮನಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ; ನೀನು ಸುಖದಿಂದಿರುವದನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ದುರ್ದೈವಿಯಾದ

ನನ್ನ ಹಣೇಬರಹದಲ್ಲಿ ಹಾಗಾಗುವ ಯೋಗವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಇರಲಿ, ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಹೋಗಿಬರುತ್ತೇನೆ, ಅಂಥದೊಂದು ದುಃಖದ ಪುಸಂಗವೇನಾದರೂ ಬಂದರೆ, ಆಗ ನನ್ನನ್ನು ನೆನಿಸು; ಕೂಡಲೆ ನಾನು ಬರುವೆನು; ಆದರೆ ಅಣ್ಣಾ ಉಸ್ಮಾನಾ, ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪುನರ್ವರ್ತನದ ಯೋಗವಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ದುರ್ಯ್ಯವಿಯಾದ ತಂಗಿಯನ್ನು ಮರೆಯಬೇಡ ಕಂಡೆಯಾ! ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ನೆನಪು ಇರಲಿ; ಆದರೆ ಅಣ್ಣಾ, ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ, ಹಾಗಲ್ಲ. ನಾನು ಹೇಳುವಾಗ ತಪ್ಪಿದೆನು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಸ್ಮರಿಸಬೇಡ. ನನ್ನನ್ನು ಪೂರಾ ಮರೆತುಬಿಡು!

ಆಯೇಷೆಯ ಈ ಹೃದಯ ವಿದಾರಕವಾದ ಭಾಷಣಗಳನ್ನು ಉಸ್ಮಾನನು ಮನಸ್ಸು ಕಲ್ಲುಮಾಡಿ ಕೇಳುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆಕೆಯ ಮಾತು ಮುಗಿದರೂ ಆತನು ತಗ್ಗಿಸಿದ ಮೋರೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಸುಮ್ಮನೆ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿನ ವಿಚಾರತರಂಗಗಳ ಗಲಿಬಿಲಿಯು ತಗ್ಗಿದಮೇಲೆ ಆತನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಮುಖವೆತ್ತಿ ನೋಡಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಆತನು ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟನು; ಹತಬುದ್ಧನಾದನು; ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು “ ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ ” ಎಂಬ ದುಃಖೋದ್ಗಾರವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಡವಿದನು!

ದುಃಖದ ಹೆಚ್ಚಳದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಏನೂ ತೋಚದಾಯಿತು. ಎಂದೂ ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕಿಗೊತ್ತಿಲ್ಲದ ಆ ವೀರನ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರುಗಳು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು. ಹೀಗೆ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಅತ್ತು, ಶೋಕವು ಕಣ್ಣೀರಿನ ರೂಪದಿಂದ ಸೋರಿಹೋಗಿ ಅದರ ಕಸುವು ಕಡಿಮೆಯಾದಮೇಲೆ, ಉಸ್ಮಾನನಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯವಿಷಯದ ನಿರಾಶೆಯುನೆಲೆಯೂರಿತು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಏನ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ತನಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಆಯೇಷೆಯ ಹೊರತು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದಂತು ಆತನು ಮೊದಲೇ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಅವರಿಸಿದ್ದ ನೀಚವಾದ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಾಮೋಹದ ಅವರಣವು ಈಗ ಹರಿದುಹೋಗಿ

ಉಷ್ಣಾನನು ಗ್ರಹಣಮುಕ್ತನಾದ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆಗ ವೀರೋಚಿತವಾದ ಸಾಹಸದ ಉರ್ಮಿಗಳು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಮೊಳೆದೊರಹತ್ತಿದವು. ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗೆ— “ ಆಯೇಷೇ, ಪ್ರಿಯ ಭಗಿನಿಯಾದ ಆಯೇಷೇ, ನಿನ್ನ ಪವಿತ್ರ ಪ್ರೇಮದ ಗುರುತು ಮೋಹಾಂಧನಾದ ನನಗೆ ಮೊದಲು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಿನ್ನ ನಿರ್ಧಾರದ ಅಚರಣೆಯೆಂಬ ದಿವ್ಯಾಂಜನವು ನನ್ನ ಅಂಧತ್ವವನ್ನು ದೂರಮಾಡಿತು. ನೀನು ಸಾಧ್ವಿಯರ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾಗಿರುತ್ತೀ; ನಮ್ಮಂಥ ಅಧಮ ಪುರುಷರ ನಷ್ಟವಾದ ಪೌರುಷವನ್ನು ಪುನಃ ಹುಟ್ಟಿಸುವ ದಿವ್ಯಾಂಶಧಿಯಾಗಿರುತ್ತೀ! ಎಲೈ ಸತ್ವಶೀಲೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೇ, ಏನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವು, ಏನು ನಿನ್ನ ಮನೋನಿಗ್ರಹವು! ಇಂಥ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಪ್ರೇಮದ ದಿವ್ಯ ಮೂರ್ತಿಯಾದ ನೀನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಪಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿ ಗೃಹಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪದ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನೂ ಧನ್ಯನೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಪರವರದಿಗಾರ ಅಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ಲೀಲೆಯು ಅಗಾಧವಾದದ್ದು. “ ಆಯೇಷೇ-ಆಯೇಷೇ ” ಯೆಂದು ಯಾವಾಗಲೂ ಕನಕರಿಸುತ್ತ ಕೃಶನಾದ ನನಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲೊಲ್ಲದು. ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿ ಈತನೇ ಪತಿಯೆಂದು ನೆರೆನಂಬಿ ಸಾಧ್ವೀಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿ ಆಚರಿಸುವ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಒಲ್ಲನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಳೆಯಬೇಕೋ, -ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಹಳೆಯಬೇಕೋ-ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಹಳೆಯಬೇಕೋ? ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ನೋಡಲು, ನಾವು ಮೂವರೂ ಸತ್ವಶಾಲಿಗಳಾದದ್ದರಿಂದ ಸಮಾನ ಧರ್ಮವುಳ್ಳವರಾಗುವೆವು. ಅಂದಬಳಿಕ ನಮ್ಮ ಮೂವರಲ್ಲಿ ಮಿತ್ರತ್ವವು ಇರಲಿಕ್ಕೆ ಬೇಕು; ಹೀಗಿರದೆ, ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡಲು ಒಪ್ಪದೆ, ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಬಂಧುಪ್ರೇಮವನ್ನು ತಾಳಿರುವ ಆಯೇಷೆಗೆ— “ ನೀನು ನನ್ನ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣಮಾಡೆ ” ಎಂದು ನಾನು ಒತ್ತಾಯಗೊಳಿಸುವದು ಭಗಿನಿದ್ರೋಹವೂ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹವೂ ಆಗಿರುವದಲ್ಲವೇ? ಆಯೇಷೆಯು ನನ್ನ ತಂಗಿಯು, ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರಳು; ಅಂದಬಳಿಕ ಆಕೆಯ ಪತಿಯಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವವಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯತ್ನಿಸುವದು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಘ್ನತೆಯಷ್ಟೇ.

ಅಲ್ಲ, ಮಿತ್ರದ್ರೋಹವೂ ಆಗಿರುವದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸತ್ವಶಾಲಿತ್ವದ ಸಮಾನಧರ್ಮದ ಯೋಗದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನನ್ನ ಮಿತ್ರನಾಗಿರುತ್ತಾನೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೂ ಕೇಡು ಬಗೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ!

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪರಮೋದಾರನಾಗಿ, ತನ್ನ ಆ ಔದಾರ್ಯದ ವೈಭವದಲ್ಲಿ ಕೆಲಕಾಲ ಆನಂದಪಟ್ಟನು. ಆಗ ಆತನಿಗೆ ಜಗತ್ತೇ ಆನಂದಮಯವಾಗಿ ತೋರಹತ್ತಿತು. ಈವರೆಗೆ ಆತನಿಗೆ ಎಂದೂ ಆಗದೆಯಿದ್ದ ಸಮಾಧಾನವು ಈಗ ಆಯಿತು!

೧೨ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವು!

ಮಾನಸಿಂಹನು ಜಗನ್ನಾಥಪುರಿಯ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪಾಟೀಣಾಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ವಾಚಕರು ಬಲ್ಲರಷ್ಟೇ? ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗಿ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವು ನಿಂತಂತೆಯಾದ್ದರಿಂದ, ಮಾನಸಿಂಹಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವಿಶ್ರಾಂತಿಯು ದೊರೆತಹಾಗೆ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಆತನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ವಸ್ಥತೆಯಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಚಂಚಲಸ್ವಭಾವದ ಉದ್ಧಟರಾದ ಪಠಾಣರು, ಬಹುದಿನ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯ ಆತಂಕಕ್ಕೆ ಒಳಗಾಗಿ ಇರದೆ, ಬೇಗನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದು, ಅವರು ಮತ್ತೆ ತಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಅಣಿಯಾಗುವರೆಂದು ಆ ರಜಪೂತ ವೀರಾಗ್ರಣಿಯು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನ ಯುದ್ಧವಿಷಯಕವಾದ ತಾಪವು ನಿಜವಾಗಿ ಬೂರವಾದಂತೆಯಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಆಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದು, ಬರಬರುತ್ತ ಆ ರಜಪೂತ ವೀರನ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗತೊಡಗಿತ್ತು. ಉಸ್ಮಾನನು ಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಕಂಡು, ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮನಸ್ಸು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ಹೇಳಿದಾಗಿನಿಂದತು, ತನ್ನ ಮಗನು, ಅಂಥ ಘೋರ ಅಪರಾಧಿಯಲ್ಲೆಂದು ಮಾನಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆಯಹ.

ತ್ವಿತು; ಆದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಮಾಡಿದ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಹೆಣಗಿದ್ದೂ, ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಪಡೆಯದೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಲಗ್ನವಾದದ್ದೂ ಮಾನಸಿಕನಿಗೆ ಮಹಾಪರಾಧಗಳಾಗಿ ತೋರಿ, ಆ ಅಪರಾಧಗಳಿಗಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ತಾನು ಆಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ನ್ಯಾಯವೆಂದು ಆತನು ತನ್ನ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದನು; ಆದರೂ ಪುತ್ರಮೋಹವು ಮಾನಸಿಕನನ್ನು ನೋಯಿಸದೆ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಮಗನನ್ನು ನೆನಿಸಿ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಒಂದು ದಿನ ಮಾನಸಿಕನು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ವ್ಯಸನ ಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಒಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಬಂದು—ಸರಕಾರ, ಕೆಲವು ಜನ ಪಠಾಣರು ಒಂದು ಮೇಣೆಯನ್ನು ಜಾಗ್ರತಿಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಪಾಟೆಣಾಕ್ಕೆ ಬರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟಿದ್ದರು. ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ನಮ್ಮ ಕೆಲವರು ಸೈನಿಕರು ಅವರಿಗೆ ಎದುರಾದರು. ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಹೀಗೆ ಬರುವ ಪಠಾಣರನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಗೆ ಶಂಕಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಆ ಪಠಾಣರು ಮೇಣೆಯನ್ನು ಇಳಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಆಗ ನಾವು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು—ನಿವು ಎಲ್ಲಿಯವರು? ಹೀಗೆ ಮೇಣೆಯನ್ನು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಯಾಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಿರಿ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಮಾಡಿದೆವು; ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪಠಾಣರು ಸರಿಯಾಗಿ ಉತ್ತರ ಕೊಡದೆ, ಎಟ್ಟೆತನದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಮಾತುಗಳು ಬಳಸಿಹೋಗಿ, ಕೈಗೆಕ್ಕೇಹತ್ತುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತು. ಆಗ ಮೇಣೆಯೊಳಗಿದ್ದ ಸ್ತ್ರೀಯು ತಮ್ಮವರನ್ನು ಸುಮ್ಮನೆನಿಸಿ, ನಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಪ್ಪಗಳಿರಾ, ಸುಮ್ಮನೆ ಜಗಳವೇಕೆ? ನಾನು ಮಾನಸಿಕರವರನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ; ನನ್ನನ್ನು ಈಗ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದರಿಂದ, ನಾವು ಆ ಮೇಣೆಯನ್ನು ಪಠಾಣರ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಹೊರಡಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿ ಪ್ರಭುಗಳ ಒಪ್ಪಿಗೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದಾಳೆ. ಅಪ್ಪಣೆಯಾದರೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಸೇವಕನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಕನು, ನನ್ನ ದರ್ಶ

ನಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪಠಾಣಸ್ತ್ರೀಯು ಯಾರಿರಬಹುದೆಂದು ಶಂಕಿಸುತ್ತ, ಆಕೆಯನ್ನು ಕರತರುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸೇವಕನಿಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಬುರುಕಿಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಬ್ಬಳೇ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯು ಮಾನಸಿಂಹನ ಎದುರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ಈ ದಿಟ್ಟತನವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾನಸಿಂಗನು ಸೋಜಿಗಪಟ್ಟು ಅತ್ಯಂತ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಾಯೋ, ನೀನು ಯಾರು? ಪರಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನಭಂಗ ಮಾಡುವದು ಹಿಂದುಗಳ ಶೀಲವಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಸೈನಿಕರು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರತಂದಿರಬಹುದು. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಲಿ, ನಿನ್ನ ಮುಖಾವಲೋಕನ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೆಲಸವೇನು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿಬಂಧಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಬಂದಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರಟುಹೋಗಬಹುದು. ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಈಗ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಒಬ್ಬರು ಒಬ್ಬರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು ತನ್ನ ಬುರುಕಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಸಜೀವವಾದ ದೇವತಾಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಗೌರವದಿಂದ, ನೋಡುವವರಲ್ಲಿ ಲೀನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತ, ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಶೋಭೆಯನ್ನು ಪಸರಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆಗ ಆತನು ಆ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಸುಮಂಗಲೆಯೋ, ನೀನು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಇರುತ್ತೀ. ನೀನು ಯಾರು? ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಯಾಕೆಬಂದೆ? ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನೀನು ನನ್ನ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಯಾಕೆ ಮಾಡಿದೆ? ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ನೀನು ಉತ್ತರಕೊಡಲೇಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಆಗ್ರಹವಿಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈಗಾದರೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಬಂದಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬಹುದು, ಅನ್ನಲು, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯು—ತಾವು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವದರಿಂದ, ನಾನಾದರೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಡೆದ ತಂದೆಗೆ ಸಮಾನವೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕಿ ಮಗಳಿಗೆ ಸಂಕೋಚವೇನು? ನಾನು ನಬಾಬ ಕಾತಲುಖಾನನ ಸಾಕುಮಗಳು;

ನನ್ನ ಹೆಸರು ಆಯೇಷೆ. ಪ್ರಭುಗಳ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವದು ಏನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ.

“ ಆಯೇಷೆ ” ಎಂಬ ಶಬ್ದವು ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಕೂಡಲೆ ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯು ಹೀಗೆ ಸಾಮಾನ್ಯಳಂತೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಬಂದದ್ದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಆತನು ತಿಳಿಯದಾದನು. ಇದರಿಂದ ಆತನ ಕೌತುಕವು ಮತ್ತಿಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚಿ, ಆತನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,

ಮಾನಸಿಂಗ—ಆಯೇಷೇ, ನೀನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯೇನು ಹೇಳದಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನಿಂದ ಹಲವು ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ; ಆದರೆ ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಸಮಾಧಾನಕಾರಕಗಳಾದ ಉತ್ತರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ, ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುವದು.

ಆಯೇಷೆ—ಮಹಾರಾಜ, ಆಯೇಷೆಯ ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದ ಆಯುಷ್ಯ ದೊಳಗಿನ ಯಾವ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಗುಪ್ತವಾಗಿಯಿಡುವಂತೆ ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿ ಮಹಾರಾಜರನ್ನು ಯಾಕೆ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸಲಿ? ಕೇಳಬೇಕಾದದ್ದನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ ಕೇಳಬೇಕು.

ಮಾನಸಿಂಗ—ನೀನು ಸ್ವಜನರನ್ನು ಓಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬಳೇ ಪಾಟಣಾಕ್ಕೆ ಯಾಕೆಬಂದೆ?

ಆಯೇಷೆ (ವಿಚಾರಿಸುತ್ತ ಕೆಲಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆನಿಂತು)—ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗರವರನ್ನು ಬಂಧುಮುಕ್ತಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ.

ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಂಗನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆತನು ಮಗನ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವದನ್ನು ವಾಚಕರುಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಈವೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕುಮಾರನ ಮುಕ್ತತೆಯವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದಾದರೂ ಆಲೋಚನೆಯು ಆತನಿಗೆ ಹೊಳೆದಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ಆಯೇಷೆಯು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಮಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸತೊಡಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನಿಗೆ ಒಂದು ವಿಧದಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಯಿತು. ಅವನು ಬಹು ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,

ಮಾನಸಿಂಗ—ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ

ನೀನೇನು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿರುವೆ?

ಆಯೇಷೆ—ಬಾದಶಹರ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗರವರ ಒಂದು ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾನಸಿಹ—ಸುಬೇದಾರನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿದೆ, ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನೀವು ಬಾದಶಹರ ಕಡೆಗೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ಹೇಗೆ?

ಆಯೇಷೆ—ತಮ್ಮ ಮುಖಾಂತರವಾಗಿಯೇ ಬಾದಶಹರವರ ಕಡೆಗೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು; ಆದರೆ ಕುಮಾರರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದವರು ತಾವೇ ಆಗಿರುವದರಿಂದ, ತಮ್ಮ ಮುಖಾಂತರ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜನ ಕಾಣದಿರಲು, ನಾವು ಪರಭಾರೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಕಳಿಸುವದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿದೆವು. ಕುಮಾರರ ಬಂಧ ವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ತಾವೇ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಕಲಂಕ ಉಂಟಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿದು, ಈ ಮಾರ್ಗದಿಂದ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾಯಿತು.

ಮಾನಸಿಹ—(ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತ)—ಅರ್ಜಿಯು ಬಾದಶಹರ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ಬರೆದು, ಅದರ ಮೇಲೆ ಕುಮಾರರ ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಸೇವಕನ ಸಂಗಡ ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಮುಟ್ಟುವಂತೆ ಯೋಗ್ಯ ಬಂದೋಬಸ್ತಿನಿಂದ ಕಳಿಸಿ ಕೊಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ. ಸೇವಕನು ಇಷ್ಟುಹೊತ್ತಿಗೆ ಪ್ರಯಾಗವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗಿರಬಹುದು.

ಮಾನಸಿಹ—ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಆತನ ಸಹಿಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಮಾಡಿಸಿದಿರಿ? ಏನು ಸುಳ್ಳು ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಗಿಡಿದಿರೋ ಏನು?

ಆಯೇಷೆ—ಮಹಾರಾಜರೇ, ಹಾಗೇನು ಸುಳ್ಳು ಸಹಿ ಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರರು ಎಲ್ಲ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಅರ್ಜಿಯಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ಸಹಿಯನ್ನು ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ.

ಮಾನಸಿಹ—ನೀವು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೋಗಿದ್ದಿರೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಬಹಳ ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾಯಿತು, ದ್ರವ್ಯದ ಆಶೆಹಚ್ಚಿ ಕಾರಾಗೃಹದ ಕಾವಲುಗಾರರನ್ನು ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡೆವು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಆಯೇಷೆ, ನೀನು ಬಹು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯಿರುತ್ತೀ; ಈವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೆಲ್ಲ ನೆಟ್ಟಗಾಯಿತು; ಆದರೆ ಬಾದಶಹರ ಬಳಿಗೆ ಅರ್ಜಿಯು ಮುಟ್ಟುವ ಸಂಭವವೇ?

ಆಯೇಷೆ—ಅದರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನಾದರೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅರ್ಜಿಯು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಕೂಡಲೆ ಅದು ಬಾದಶಹರ ಕೈಗೆ ಸೇರುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ; ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಬಾದಶಹರು ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಆದರೆ ಆಯೇಷೆ, ನೀನು ಅಪರಾಧಿಯಾದ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು ಯಾಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತೀ?

ಈ ಪ್ರಶ್ನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಗಿಸಿದಳು. ಅಕೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡದಾದವು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನು ಸಂಕೋಚಪಡುವಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನಾನು ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗ್ರಹಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದಿರಲಿ, ನೀನು ಸ್ವತಃ ಎಂದಾದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆಯೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಇಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಆತನನ್ನು ಕಾಣುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನಿನಗೆ ಇರುವದೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಇಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ನಿನ್ನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆಯೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಇಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾದರೆ ಪರಸ್ಪರ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದರ್ಶನವಾಗಬಹುದೋ?

ಆಯೇಷೆ—ಇಲ್ಲ.

ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಣಯದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಮಾನಸಿಂಗನು ಕೇಳಿ

ದ್ದನು. ಈ ರಮಣಿಯ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೇಮವು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮೇಲಿರುತ್ತದೆಂಬುದಾದರೂ ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿತ್ತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯು ಈಪರಿ ಸಾಹಸ ಮಾಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಈಕೆಯು ತನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾದರೂ ಅರ್ಪಿಸದೆಯಿರಲೆಂಬುದು ಮಾನಸಿಂಗನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹೊಳೆದು, ಇಂಥ ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪ್ರೀತಿಸದಿರುವದನ್ನು ನೆನಿಸಿ, ಆತನು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟನು. ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆತನ ದರ್ಶನಾಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾಡದಷ್ಟು ಆಕೆಯು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಾನಸಿಂಗನ ವಜ್ರದಂಥ ಹೃದಯವು ಕೂಡ ಕರಗಿತು. ಆತನಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ದಯೆಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾದ ನಂತರ ಈ ದೇವಕನ್ಯೆಯ ಮಾನಸಿಕಸಂತಾಪವನ್ನು ದೂರಮಾಡಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆತನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಆತನು ಆಯೇಷೆಯಮನಸ್ಸನ್ನು ಪೂರ್ಣ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಂಗೀ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕೃತಘ್ನನು, ಅತ್ಯಂತನೀಚನು; ಅಂಥವನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ನೀನೇಕೆ ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುವೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು, ಆಯೇಷೆಯು ಏನೂ ಉತ್ತರಕೊಡಲಾರದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯು ಮೋರೆ ತಗ್ಗಿಸಿ ನೆಲವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಮುಖವು ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಆವರಿಸಿತು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಗನು,

ಮಾನಸಿಂಗ—ಸುಶೀಲೆಯೇ, ಯಾಕೆ? ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಉತ್ತರಕೊಡಲಿಕ್ಕೆ ನೀನೇಕೆ ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡುವೆ?

ಆಯೇಷೆ—ಮಹಾರಾಜ, ನಾನೇನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಲಿ? ದೀಪಕ್ಕೆ “ನೀನು ಮಂದಿಯ ಸಲುವಾಗಿ ಯಾಕೆ ಸುಡುತ್ತೀ” ಯೆಂದು ಯಾರಾದರೂ ಕೇಳಿದರೆ, ಅದು ಏನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕು? ಜ್ವಲನ ವ್ಯಾಪಾರವು ದೀಪದ ಸ್ವಭಾವಗುಣವಾಗಿರುವಂತೆ, ಜಗತ್ತಿಂಗರ ಸಲುವಾಗಿ ತಾಪ ಪಡುವುದು ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವ ಗುಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಮೇಲಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗರು ಕೃತಘ್ನರಲ್ಲ; ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಅವರು ನೀಚರೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅವರು ಪಾಪ

ಭೀರುಗಳೂ, ಅತ್ಯಂತ ಉಜ್ವಲ ವಿಚಾರದ ಧೀರ ಪುರುಷರೂ ಆಗಿರುವರು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಅಮ್ಮಾ, ಆಯೇಷಾ, ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯರೊಳಗಿನ. ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವಾಗಿರುತ್ತೀ; ಚಿಂತೆಮಾಡಬೇಡ. ನಾನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಈ ದುಃಖನಿವಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸುವೆನು.

ಆಯೇಷೆ—ನನ್ನಂಥ ಚಿಕ್ಕವಯಸ್ಸಿನವಳ ಮುಖದಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡಬಾರದಾಗಿತ್ತು; ನಾನಾಗಿ ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಮ್ಮಂಥ ವಯೋವೃದ್ಧರಮುಂದೆ ಎಂದೂ ಒಡನುಡಿಯತಕ್ಕದ್ದಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ, ಉಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ನುಡಿಯಬಾರದ್ದನ್ನು ನಾನು ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನುಡಿದು ಬಿಟ್ಟೆನು. ಯಾಕಂದರೆ, ನಾನು ಮೊದಲೇ ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿಯುವ ಬಗ್ಗೆ ತಮಗೆ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಅಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದಿದ್ದರೆ, ತಮಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು, ನಾನು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ಹೇಳಿದೆನು. ನನ್ನ ಈ ನಿರ್ಲಜ್ಜತನಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಹಾರಾಜರು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಆಯೇಷೆ, ನಿನ್ನಂಥ ಸದ್ಗುಣಮಂಡಿತ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನದ ತಪ್ಪನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸದಿರಲಿಕ್ಕೆ ನಾನೆಷ್ಟು ರವನು? ನೀನು ಅಪರಾಧಮಾಡಿದ್ದು ರಷ್ಟೇ ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವದು! ಆದರೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು; ಉದಾರಾಂತಃಕರಣದ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನು ಮಾನಸಿಂಗನು ಬಹಳವಾಗಿ ಮನ್ನಿಸುವನು. ಅಂಥವರ ದುಃಖವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡುವದು ಆತನಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ಆಗದು. ಆದರೆ ತಂಗೆ, ಪಠಾಣರು ಪುನಃ ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಗೊಂದಲಹಾಕಹತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ನಾಳೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿಯುವವರೆಗೆ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಆಯೇಷೆ, ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನೇನಾದರೂ ಹೇಳುವೆಯೇನು?

ಆಯೇಷೆ— ಮಹಾರಾಜ, ಯುದ್ಧದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಯುದ್ಧ, ರಾಜ್ಯಪದ್ಧತಿ, ಪ್ರಜಾಹಿತ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ಕಡೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಯವನ್ನು ಪೂರಯಿಸುವದು ಬಾದಶಹರ ಕೆಲಸವು. ಅವು ನನ್ನಂಥ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?

ಮಾನಸಿಕ— ನಬಾಬಲು ಸ್ಥಾನವಾನನಿಗೆ ನೀನೇನಾದರೂ ಈ ಯುದ್ಧದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೇಳಬಹುದೇನು?

ಮಾನಸಿಕ—ನಾನೇನೂ ಹೇಳಲಾರೆನು. ನಬಾಬರು ಸ್ವತಃ ಶೂರರೂ, ತರುಣರೂ, ಬಾಹದ್ದರರೂ ಆಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಜಾಗೃತೆಯಿಂದಲೂ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದಲೂ ತಮ್ಮ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನಂಥ ನಿರ್ಬುದ್ಧ ಸ್ತ್ರೀಯು ಅವರಿಗೆ ಅಲೋಚನೆಯೇನು ಹೇಳಬೇಕು? ಅವರಿಗೆ ಅಲೋಚನೆ ಹೇಳುವವನನ್ನು ಮಾಡುವದು ಮೂರ್ಖ ತನವೇ ಸರಿ. ಅವರು ತಮ್ಮ ಕೃತ್ಯದ ಕಡೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇನಾದೀತೆಂಬದನ್ನು ಮುಂಗಂಡು, ತಮಗೆ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವಂತೆ ಅನುಕೂಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಅವರು ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಟೊಂಕಕಟ್ಟಿ ಸಹ ನಿಂತಿರಬಹುದು.

ಮಾನಸಿಕ—ಹೀಗೋ, ಒಳ್ಳೇದು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ನೀನು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕಾಗುವದು. ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯವರು ನಿನ್ನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವಂತೆ ನಾನು ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡುವೆನು. ಯುದ್ಧವು ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. ಆಗ ಏನು ಮಾಡುವೆನೆಂಬದನ್ನು ಈಗ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸುವೆನು. ಈಗ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾತಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಸ್ಥವಾಗಿಲ್ಲ.

ಆಯೇಷೆ—ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಗೆ ನಾನು ಹೊರತಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ನನ್ನ ಅಪ್ತನಾದ ತೇಜಖಾನನೆಂಬವನು ಇಲ್ಲಿ ಪಾಟಣಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವನು; ಆತನನ್ನು ಕಂಡು ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬರುವೆನು. ನನ್ನ ಈ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕು.

೧೩ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಒಂದು ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಎರಡು ಬಳ್ಳಿಗಳು.

ಹೀಗೆ ಆಯೇಷೆಯು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದ್ದ ಮಾನಸಿಂಹನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಗೆಬಗೆಯ ವಿಚಾರಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾದವು. ಪಠಾಣರು ಪುನಃ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ್ದರಿಂದಂಟಾದ ಸಂತಾಪ, ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ಮಗನ ಅಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದಿಂದಂಟಾದ ವಿಷಾದ, ಆಯೇಷೆಯ ಸದ್ಗುಣ-ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಯೋಗದಿಂದಂಟಾದ ಕೌತುಕ ಇವು ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚಂಚಲವಾಗಮಾಡಿದವು. ಅದರಲ್ಲಿ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಒಂದೊಂದೇ ಸದ್ಗುಣಗಳು ಆತನಿಗೆ ನೆನಪಾಗಲು, ಆ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ಯಾರಾಗಿರಬಹುದೆಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಆತನಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾದ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪರಿಚಯವನ್ನು ವಾಚಕರು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಮರೆತಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಚಿಂತಾಯುಕ್ತನಾದ ಔತುಸ್ಕಯದಿಂದ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಮಂದಿರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು, ರಾಣಿಯುನಗುತ್ತ ಸಮ್ಮುಖಳಾಗಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆತನನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಮಾನಸಿಂಹ—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತಿರುವೆಯಲ್ಲ, ನಿನ್ನ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?

ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿ—ನನ್ನ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು! ಅಂದಬಳಿಕ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ತಮ್ಮವಳಲ್ಲವೆಂದಹಾಗಾಯಿತಲ್ಲ!

ಮಾನಸಿಂಹ—ಹಾಗೇನು ಅಲ್ಲ, ಸಹಜವಾಗಿ ಕೇಳಿದೆನು. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಬಹು ಸುಶೀಲೆಯು, ಸರಲ ಹೃದಯದವಳು. ನಾನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಕೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೇನೆ. ಅಕೆಯು ಎಲ್ಲಿದ್ದಾಳೆ?

ಈ ಮೇರಿಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತ ಮಾನಸಿಂಹನು ಪಲ್ಲಂಗದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಗ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣೆಯು—

ಉರ್ಮಿಳಾ—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಮುಖಪ್ರಕ್ಷಾಲನಕ್ಕೆ ನೀರು ತರಲಿಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಳೆ, ಈಗ ಬರುವಳು. ಮಹಾರಾಜರು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೃಪಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲ. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನನ್ನನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವದನ್ನೂ, ನನ್ನ ಮೇಲಿರುವ ಆಕೆಯ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನೂ ನೋಡಿದರೆ, ನನಗಂತು ಇರಲಿ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಸಹ ಆಕೆಯು ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಮಗಳೆಂದು ತೋರುವ ಹಾಗಿದೆ. ಈ ಮೊದಲು ಮಾತೃಸುಖವು ನನಗೆ ಎಂದೂ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಅದನ್ನು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನನಗೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಟ್ಟಳು!

ಮಾನಸಿಂಹ (ಕನಿಕರದಿಂದ)—ಮಹಾರಾಣೀ, ಇದೇನು? ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುವೆಯಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಎಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾದದ್ದು! ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ನೀನು ಆಕೆಯನ್ನು ಮಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲ ಬಗೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಆದರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೋ. ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇರುವದು.

ಉರ್ಮಿಳಾ—ಅದರೆ ಮಹಾರಾಜರೇ, ಈ ಮಾತು ಹೇಗೆ ಸಾಧಿಸಬೇಕು?

ಮಾನಸಿಂಹ—ಯಾಕೆ ಸಾಧಿಸುವದಿಲ್ಲ? ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕೆ ಆಕೆಯ ತಾಯಿ-ತಂದೆಗಳು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇನು?

ಉರ್ಮಿಳಾ—ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಆ ಮಾತಿನ ಸಂಶಯವು ನನಗಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೆ ಯಾತರ ಸಂಶಯವು ನಿನಗಿರುವದು?

ಉರ್ಮಿಳಾ—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ

ಇರುವ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನಗೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರದಿಂದ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗದು. ಆಕೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಮಾತಿನಿಂದ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ ನಾವು ಮಾಡಬೇಕಾಗುವದು. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ರೂಪದಿಂದಲೂ ಅಪ್ರತಿಮಳಾಗಿರುವಳು; ಆದರೆ ಆಕೆಯ ಗಂಡನಿಗೆ ಆಕೆಯ ಅಂಗೀಕಾರ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ಆಕೆಯನ್ನು ನಮ್ಮ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಹೇಗೆ ಸುಖವಾಗುವದು?

ಮಾನಸಿಂಗ—ಏನಂದಿ? ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯಂಥ ಗುಣಾಢ್ಯ ಸುಂದರಿಯ ಅಂಗೀಕಾರಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವೇ?

ಉರ್ಮಿಳಾ—ಹೌದು ಮಹಾರಾಜ, ಪ್ರತಿಬಂಧವಿರುವದು! ಆಕೆಯ ಗಂಡನು ಮೊದಲು ಆಕೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣವನ್ನು ಬಹು ಆದರದಿಂದ ಮಾಡಿದನು; ಬಹು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೊಂಡನು; ಆದರೆ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನೀಚಕುಲೋತ್ಪನ್ನಳೆಂಬ ಅಪವಾದವು ಉಂಟಾಗಲು, ಆಕೆಯ ಸ್ವೀಕಾರಕ್ಕೆ ಆತಂಕಉಂಟಾಯಿತು!

ಮಾನಸಿಂಗ—ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನಿಜವಾಗಿ ನೀಚಕುಲೋತ್ಪನ್ನಳಿರುವಳೇನು?

ಉರ್ಮಿಳಾ—ನನಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಮಟ್ಟಿಗೆ ವಿಚಾರಮಾಡಲು, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ನೀಚಕುಲೋತ್ಪನ್ನಳೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲಂಕವಿದ್ದರೂ, ಪಾಪ, ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ತಪ್ಪು ಏನು? ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಲಗ್ನವಾದಬಳಿಕ ಅನವಶ್ಯಕವಾಗಿರುವ ಕುಲದ ಕಲಂಕವನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿ, ಆಕೆಯ ಪತಿಯು ಆಕೆಯ ಅಂಗೀಕಾರಮಾಡದಿರುವದು ಅಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ?

ಮಾನಸಿಂಗ—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಅಧರ್ಮವು! ಆ ಗುಣವತಿಯಾದ ಸುಂದರಿಯು ಸರ್ವಥಾ ತ್ಯಾಜ್ಯಳಲ್ಲ. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪತಿಯು ಯಾರು? ಆತನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು?

ಉರ್ಮಿಳೆ—ಆತನು ತಮ್ಮ ದಂಡಿನೊಳಗಿನ ಒಬ್ಬ ದಂಡಾಳುವಾಗಿರು

ವನು. ತಾವು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದರೆ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣಕ್ಕೆ ಕ್ಷಣವಾದರೂ ವಿಲಂಬವಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಆತನು ನಮ್ಮ ದಂಡಾಳುವಾಗಿರುವನೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿ. ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಪತಿಯೂ, ಆತನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರೂ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸುವಂತೆ ನಾನು ಮಾಡುವೆನು; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಗಂಡನಮನೆಗೆ ಹೋದ ಬಳಿಕ ನಿನಗೆ ಆಕೆಯ ವಿಯೋಗ ದುಃಖವಾಗುವದಲ್ಲ, ಅದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡುವೆ?

ಉರ್ಮಿಳಾ—ಅದೇಕೆ? ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯಾದರೆ, ಈ ವಿಯೋಗ ದುಃಖವು ನನಗೆ ಯಾಕೆ ಒದಗುವದು? ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗಂಡನು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಚ್ಚಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇರಹತ್ತಿದನೆಂದರೆ, ನಾನು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ತನ್ನ ಬಯಕೆಯು ಪೂರ್ಣವಾದ ಬಳಿಕ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಔದಾಸೀನ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಹತ್ತಿದಳೆಂದರೆ, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಗುವದು. ಮಹಾರಾಜರೇ, ತಾವು ನ್ಯಾಯಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳಿರುತ್ತೀರಿ, ಧರ್ಮಿಷ್ಠರಿರುತ್ತೀರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ಚರಣಸೇವಕಳಾದ ಈ ದಾಸಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಷ್ಟವನ್ನು ದೂರಮಾಡಬೇಕು.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುವಾಗ ಮಹಾರಾಣಿಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರುಗಳು ಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಗನು ಆಕೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಸ್ನೇಹಭಾವದಿಂದ—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಮನೋದಯವನ್ನು ಪೂರ್ಣ ಮಾಡುವೆನು; ಎಂಥ ವಿಪತ್ತು ಒದಗಿದರೂ ನಾನು ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವೆನು; ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಕಷ್ಟನಿವಾರಣಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು; ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ನೀಚನೂ, ದಯಾಶೂನ್ಯನೂ ಆಗುವ ಪ್ರಸಂಗಒದಗಿದರೂ ನಾನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಸರಿಯುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಆನಂದಪರವಶಳಾಗಿ

ಪತಿಯ ಚರಣಗಳ ಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಸದ್ಗದಿತ ಕಂಠದಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾರಾಜ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯಾಗಿರುವಳು. ಆಕೆಯಿಂದಲೇ ಅಂಬರಾಧಿಶ್ವರರ ವಂಶವು ಆಲಂಕೃತವಾಗಬೇಕಾಗಿರುವದು. ಆಕೆಯನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಮರೆಗೆ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರುಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಆ ಮಾವನ ಚರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ವಿಸ್ಮಯಪಟ್ಟು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ಇದೇನು? ಈಕೆಯು ನನ್ನ ಸೊಸೆಯೇ? ನನ್ನ ಸೊಸೆಯೇ? ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯೇ? ಅನ್ನಲು, ರಾಣಿಯು—ಹೌದು, ಮಹಾರಾಜ, ಈಕೆಯು ತಮ್ಮ ಸೊಸೆಯು, ಈಕೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ವಿನಾಹಿತ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯು. ಈಕೆಯ ಹೆಸರು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಂಗನು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಆತನು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ಕೇಳು, ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಕೇಳು. ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಸರ್ವಥಾ ಭಂಗವಾಗಲಾರದು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನನ್ನ ಸೊಸೆಯಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯಳಿರುತ್ತಾಳೆಂಬದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಷ್ಟು ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಒಳ್ಳೇ ಆದರದಿಂದ ಈಕೆಯನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಇಂದಿನಿಂದ ನಮ್ಮ ಪರಿವಾರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು. ರಾಜಮಹಿಷಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಎಲ್ಲ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಈಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿಸು. ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ನವವಧುವು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಇರುತ್ತ ಹೋಗುವಳು.

ಅಂಬರಾಧಿಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಾವನ ಚರಣಧೂಲಿಯನ್ನು ಮಸ್ತಕದಲ್ಲಿಧರಿಸಿ, ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಸರಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡು ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಅಳಹತ್ತಿದಳು. ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಪತಿಯ ಚರಣದ ಬಳಿಯಿಂದ ಸರಿದು ನಿಂತು, ವಿನಯದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಈ ದಾಸಿಯು ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯ ಲಾಭದಿಂದ ಧನ್ಯಳಾಗಿರುವಳು. ಮಹಾರಾಜರ ಉಪಕೃತಿಯನ್ನು ಜನ್ಮ

ವಿರುವತನಕ ಮರೆಯಲಾರಳು, ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಂಗೀ, ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮೀ, ನೀನು ಇಂದಿನಿಂದ ನನ್ನ ಮಗಳಾದೆ; ಹೋಗು, ನನ್ನ ಉಟದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡು ಹೋಗು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಇತ್ತ ಮಾನಸಿಂಹನು ವಿಚಾರಮಗ್ನನಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಯೇಷಾ—ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರಂಥ ಅಲೌಕಿಕ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳೆರಡು ತನ್ನ ಮಗನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆತನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯಂತು ಮಾನಸಿಂಹನ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಿಸಿದ್ದಳು. ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತ ಆ ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನು ರಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾರಾಜ್ಞೀ, ಒಂದೊಂದು ಸ್ತ್ರೀರತ್ನದ ಗುಣಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ ಮನಸ್ಸು ದಂಗುಬಡಿದು ಹೋಗುತ್ತದೆ! ನಮ್ಮ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿರುವಾಗ, ಈ ದಿನ ಆಯೇಷೆಯೆಂಬ ಸುಂದರಿಯೊಬ್ಬಳು ತನ್ನ ಉಜ್ವಲಗುಣಗಳಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸಿದಳು. ಪ್ರಿಯೇ, ನೀನು ಆ ಕಾತಲುಖಾನನ ಸಾಕುಮಗಳಾದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ? ಆ ಗುಣಸುಂದರಿಯ ದರ್ಶನವು ಇಂದೇ ನನಗಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಮನುಷ್ಯಳಲ್ಲ, ಸುರಸುಂದರಿಯೇಸರಿ. ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರತರುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಇದೇ ಪಾಟಣಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿರುವ ತನ್ನ ಅಪ್ಪನಾದ ತೇಜಖಾನನನ್ನು ಕಂಡು ಬರಲಿಕ್ಕೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಮೀರಲಾರದೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಆಯೇಷೆಯು ನಮ್ಮ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವಳು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಪ್ರೇಮವು ಆಯೇಷೆಯ ಮೇಲೆಯಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯೇ, ಆಯೇಷೆಯು ಪಠಾಣರಾಜಕುವರಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಬಹು ಗುಣಾಢ್ಯಳು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನವಾದ ಬಳಿಕ, ಆತನೊಡನೆ ಆಯೇಷೆಯ ಲಗ್ನವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕು. ಇದರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪೇನು? ಒಂದು ವೃಕ್ಷಕ್ಕೆ ಭಿನ್ನ ಜಾತಿಯ ಎರಡು ಬಳ್ಳಿಗಳು ಹಬ್ಬಿರಬಾರದೇನು? ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಲಗ್ನಮಾಡುವೆನು.

ಆಯೇಷೆಯು ಅಂಬರರಾಜವಂಶಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಭೂತಳೇಸರಿ.

ಪತಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟಳು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಆಯೇಷೆಯ ಮೋಹದ ಬಲಿಗೆ ಸಿಕ್ಕು, ಅಂಬರಕುಲದ ಅಪಮಾನ ಮಾಡಿದನೆಂಬ ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ಹಲವುಸಾರೆ ಹಳಿದದ್ದನ್ನು ಈಮೊದಲೆ ಆಕೆಯು ಕೇಳಿದ್ದಳು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಆಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸಕ್ಕೆ ಆಯೇಷೆಯೂ ಒಂದು ಕಾರಣವಾಗಿರಲು, ಈಗ ಮಹಾರಾಜರು ಆಕೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಸನ್ನ ಚಿತ್ತದಿಂದ ವರ್ಣಿಸುವದರಕಾರಣವು ರಾಣಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಮುಗ್ಧಭಾವದಿಂದ ಪತಿಯ ಮುಖವನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಾನಸಿಂಹನು ಗಾಂಭೀರ್ಯದಿಂದ—ಮಹಾರಾಜ್ಞೇ, ನಾನು ಜಗತ್ಸಿಂಗನನ್ನು ಆಜನ್ಮಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿದ್ದು ಅವಿಚಾರದ ಕೆಲಸವಾಯಿತು. ಕುಮಾರನು ಯಾವಮಾತಿನಿಂದಲೂ ಅಪರಾಧಿಯಿದ್ದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿದ್ದು, ಸಿಟ್ಟಿನಭರದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಆಜನ್ಮಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿರಿಸಿ, ನನ್ನ ಕಾಲಮೇಲೆ ನಾನು ಕಲ್ಲು ಹಾಕಿಕೊಂಡಂತೆ ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗಲಿ, ಉಸಾಯವಿಲ್ಲ. ನಾನಾಗಿ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು, ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಬಾದಶಹನು ಕುಮಾರನನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡಿದರೆ ಮಾಡಬೇಕು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಬಹು ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟು ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕನಿಕರಪಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಒಲವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿರುಗಿಸಿದ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿನಿಯಾದ ಆ ಆಯೇಷೆಯು ಎಂಥವಳಿರಬಹುದು! ಆಕೆಯನ್ನು ಕಾಣುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಈಗಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರೆಕಳುಹಬೇಕು. ಆಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಬಳಿಕ, ಬೇಕಾದರೆ ಈ ದಿನವೇ ತನ್ನ ಆಪ್ತನ ಮನೆಗೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಲೊಲ್ಲಳೇಕೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಂಹನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡು, ಭೋಜನಾನಂತರ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ಬರುವದೆಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುಮಾಸೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮೇಣೆಯನ್ನು ತಾಜಖಾನನ ಮನೆಗೆ

ಕಳಿಸಿದನು.

ಮಾನಸಿಂಹನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆಯೇಷೆಯು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಆಕೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಹೋಗಿ ಆದರದಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ಸುಂದರ ಮಂದಿರದೊಳಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಬಹುಮಾನದಿಂದ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ಒಂದು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನು ಆಯೇಷೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಆಕೆಯ ಸಲುವಾಗಿಯೇ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿನಯದಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಸೂಚಿಸಿದನು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಆ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳದೆ, ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಆಗ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಆಕೆಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಒಂದು ಆಸನದ ಬಳಿಗೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಅರ್ಧಆಸನದಮೇಲೆ ತಾನು ಕುಳಿತು ಅರ್ಧಆಸನದ ಮೇಲೆ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಪ್ರಥಮ ದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೇ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆದರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯು ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಬಳಿಕ ಮಾನಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು, ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಂಗೀ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಮ್ಮ ಜನರು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕರಕೊಂಡು ಬಂದರು. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಹಳ ತ್ರಾಸವಾಯಿತು; ಆದರೆ ನಿನ್ನಂಥ ಗುಣಾಢ್ಯಳ ದರ್ಶನವಾದದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿದೆ. ಈ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದರೆ, ನಮ್ಮ ಜನರು ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದರೆಂತಲೇ ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ; ಅದರೂ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮಿಂದಾದ ತೊಂದರೆಗಾಗಿ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನವಾಗಿರುವದು. ಈಗ ನಿನಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಉಪದ್ರವವನ್ನೂ ಕೊಡದೆ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸುವಂತೆ ನಿನಗೆ ಸೂಚಿಸಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಆತುರಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಇಷ್ಟು ಅವ

ಸರದಿಂದ ಕರೆಸಿ, ನಿನಗೆ ಉಪದ್ರವಕೊಡಬೇಕಾಯಿತು. ಅನ್ನಲು, ಆಯೇಷೆಯು—ಮಹಾರಾಜ, ಇದರಲ್ಲಿ ನನಗಾದ ಉಪದ್ರವವೇನು? ಮಹಾರಾಣೀಸಾಹೇಬರು ನನ್ನನ್ನು ಈಪರಿ ಆದರಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನನ್ನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಭಂಗಬಾರದಂತೆ ತಾವು ನಡಿಸಿ ಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ತಮಗಾದರೂ ನಾನು ಉಪಕೃತಳಾಗಿರುವೆನು, ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾರಾಣಿಯೂ, ಮಾನಸಿಂಹನೂ ಸಂತೋಷಬಟ್ಟರು.

ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಅನರು ಮೂನರೂ ವಿಚಾರಮಗ್ನರಾದಂತೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಬಳಿಕ ಮಹಾರಾಣಿಯು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಇನ್ನು ನೀನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವಳು, ಎಂದು ಕೇಳಲು, ನಾನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆಂದು ಆಯೇಷೆಯು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟಳು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು—ಹೌದು, ನೀನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವನೇ ಯೋಗ್ಯವು. ದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬಹು ಜನರ ಪರಿಚಯವಿರುವದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಮೀರ-ಖುರಾತುಗಳು ನಿನ್ನ ಆಸ್ತರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಅಕಬರಬಾದಶಹರವರಿಗೆ ಸಹ ನಿನ್ನ ಗುರುತು ಇರುವದು; ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ಖಜಾನುಬಂಧವು ನೊಗಲಬಾದಶಹರೊಡನೆ ಮೊದಲಿನಿಂದ ನಡೆದು ಬಂದಿರುವದು. ಇವಲ್ಲವೆ, ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಪಠಾಣರ ಅಧಿಕಾರವು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೆ ಲೋಪವಾದಂತೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನ ಖಜಾನುಬಂಧಿಗಳಾದ ಒಡಿಸಾದ ನಬಾಬರು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಥ ಐಶ್ವರ್ಯಶಾಲಿಗಳೂ, ಸನ್ಮಾನಾರ್ಹರೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಇಂಥ ಜನರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವದು ನನಗೆ ನೆಟ್ಟಿಗೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಆಯೇಷೆಯು—ಒಡಿಸಾದ ಪಠಾಣರ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಪಡುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅವರೊಡನೆ ಸ್ನೇಹಸಂಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡದಿರುವದೇ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ; ಯಾಕಂದರೆ, ನಬಾಬ ಕಾತಲುಖಾನರವರು ಅನಾರ್ಥಕವಾದ ನನ್ನನ್ನು ಬಾಲ್ಯದಿಂದ ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸಿರುವರು; ತಮ್ಮ ಕೃಪಾಭಿಮತದ ಬುಡದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ದೊಡ್ಡವಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ

ರುವರು; ನನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸುಖವೆಂತಲೂ, ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತಮ್ಮ ದುಃಖವೆಂತಲೂ ಅವರು ತಿಳಿಯುತ್ತ ಬಂದಿರುವರು. ಅಂಥವರ ಮನೆತನದವರು, ಈಗ ದುರ್ದೈವದ ಸೆಳವಿಗೆ ಬಿದ್ದು ಸಂಕಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿರಲು, ಅವರನ್ನು ನಾನು ತೊಲಗಿಹೋಗುವದು ಸೌಜನ್ಯದ ಲಕ್ಷಣವೆ? ಹಾಗೆ ತೊಲಗಿಹೋದರೆ ನಾನು ಕೃತಘ್ನತೆಯ ದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಈಗಿನ ಅವನತಿಯ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಡಿಸಾದ ನಬಾಬರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಅವರಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡುವದು ನನ್ನ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವದು.

ಆಯೇಷೆಯ ಈ ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ನಿರುತ್ತರನಾದನು. ಮುಂದೆ ಏನು ಮಾತಾಡಬೇಕೆಂಬದು ಆತನಿಗೆ ತಿಳಿಯದಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಪತಿಯ ಪರಾಜಯವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡುವದು ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿ—ತಂಗೀ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಮೊಗಲರ, ಅಥವಾ ಪಠಾಣರ ಸಂಬಂಧವೇನು? ನೀನು ಯಾರಕಡೆಗೂ ಹೋಗಬೇಡ, ನಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರು; ನೀನು ನಮ್ಮವಳಾಗಿರುತ್ತೀ.

ಆಯೇಷೆ—ಮಹಾರಾಣಿಯವರೇ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಮ್ಮ ವಿಶೇಷ ಲೋಭವಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ತಮ್ಮ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರಬೇಕೆಂದು ತಮಗೆ ತೋರುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವು; ಆದರೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ದಿಲ್ಲಿಯ ಕಡೆಗೆ ಜಗ್ಗುವದರಿಂದ, ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲೇಬೇಕಾಗಿರುವದು.

ಮಾನಸಿಂಹ—ಪಠಾಣರಿಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಕಠಿಣಕಾಲವಿರುವದರಿಂದ ಅವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿರುವದು ಯೋಗ್ಯವೆಂದು ಈಗ ನೀನು ಹೇಳಿಲ್ಲವೇ? ಅಂದಬಳಿಕ ಈಗ ನೀನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಹೋಗುತ್ತೀ?

ಆಯೇಷೆ—ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗರವರ ಬಂಧವಿಮೋಚನ ಮಾಡಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನಾನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ ಪತ್ರವು ದುರ್ದೈವದಿಂದ ಬಾದಶಹರಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿಲ್ಲವೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನಾನೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುವದು ನೆಟ್ಟಗೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ದರ್ಬಾರ

ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಬಾದಶಹರ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವದು.

ಮಾನಸಿಹ (ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ) — ನಬಾಬನಂದಿನೀ, ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಅರಸನಿಂದ ಶಿಕ್ಷೆಹೊಂದಿದವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ, ನೀನು ರಾಜದ್ರೋಹಿಯಾಗುತ್ತೀಯಾ? ನೀನು ಸ್ತ್ರೀಯೆಂದು ತಿಳಿದು ಈಮೊದಲು ಆದ ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿದೆನು. ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ನೀನು ಹೀಗೆ ಅಪರಾಧಮಾಡಹತ್ತಿದರೆ, ನಿನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆಯಿರುವದು ಹೇಗೆ? ನೀನು ಈ ಇಲ್ಲದ ಉಸಾಬರಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಾಜದ್ರೋಹಿಯೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಅನಿರ್ವಾಹಪಕ್ಷ ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗವು ನನಗೆ ಬಂದೀತು.

ಆಯೇಷೆ—ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವು ಮಹಾರಾಜರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಇರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜರು ಎಂದಿಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾರರೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿದ್ದೇನೆ.

ಮಾನಸಿಹ—ಅದೇಕೆ?

ಆಯೇಷೆ—ತಮಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುವವರನ್ನು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಶಿಕ್ಷಿಸುವದಿಲ್ಲ.

ಮಾನಸಿಹ—ನೀನು ನನ್ನ ತೀರ್ಪಿನ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಬಾದಶಹರ ಕಡೆಗೆ ಅಪೀಲು ಮಾಡುತ್ತೀ; ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ರಾಜದ್ರೋಹಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೀ. ಇಂಥ ನೀನು, ರಾಜನಿಷ್ಠನಾದ ನನಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುವವಳಾಗಬಹುದೋ?

ಆಯೇಷೆ— (ಗಾಬರಿಯಾಗದೆ) —ಮಹಾರಾಜ, ತಮ್ಮ ಮಾತುಗಳು ಕಠಿಣವಾಗಿರುವಂತೆ, ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣವು ಕಠಿಣವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಕುಮಾರರ ಅಜನ್ಮ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವು ತಮಗೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ತಾಪದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತದೆಂದು ನಾನು ನಂಬಿರುವೆನು. ಜಗತ್ತಿಗೆ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬಾದಶಹರಿಗೆ, ನ್ಯಾಯಪಕ್ಷಪಾತಿತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಸಾಧಾರಣ ತಪ್ಪಿಗಾಗಿ ಕುಮಾರರಿಗೆ ಕಠಿಣ ಶಾಸನವನ್ನು ತಾವು ವಿಧಿಸಿರುವಿರಿ. ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯ ಚಿಂತೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗ

ದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರರಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾದರೆ, ತಮಗೆ ಅನಂದವಾಗಲೇ ಬೇಕು; ಅಂದಬಳಿಕ ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡುವವರು ತಮಗೆ ಒಳಿತು ಮಾಡುವವರಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಅಂಥವರನ್ನು ತಾವು ಶಿಕ್ಷಿಸಬಹುದೇ?

ಆಯೇಷೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಂಹನು ವಿಸ್ಮಿತನಾದನು. ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಭಾವವನ್ನು ಅರಿತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅತನಿಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆದರಬುದ್ಧಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು; ಆದರೂ ಅತನು ತನ್ನ ಗಾಂಭೀರ್ಯವನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸದೆ, ಮತ್ತೆ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—
ಆಯೇಷೆ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಸತ್ಯಾಸತ್ಯತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಚರ್ಚಿಸುವದು ನನಗೆ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇವಲ ನನ್ನಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಹೆಣಗುತ್ತಿರುವೆಯೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಿನ್ನದೂ ಹಿತವಿರುವದು.

ಆಯೇಷೆ—ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ನಾನು ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕಾಗಿ ರಾಜಕುಮಾರರನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡಲು ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ, ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾಗುವದರಿಂದ ನನಗೊಬ್ಬಳಿಗೇ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ, ತಮಗೂ ಅದರಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದು; ಆದ್ದರಿಂದನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಬುದ್ಧಿಯು ತಮಗಾಗಲಾರದು.

ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಎರಡನೆಯಸಾರೆ ಪರಾಜಿತನಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ನಡುವೇ ಬಾಯಿಹಾಕಿ, ಆಯೇಷೆಗೆ—ನಿನ್ನಂಥ ಗುಣಸುಂದರಿಯನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೂ ಹೋಗಗೊಡುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಸೋಸೆಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು, ಅನ್ನಲು, ಆಯೇಷೆಯು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಆಕೆಯ ಮೋರೆಯು ಕೆಂಪಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಮುಖವನ್ನು ಬಾಗಿಸಿದಳು. ಆಗ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಮತ್ತೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ನೀನು ಮುಸಲ್ಮಾನ ಜಾತಿಯವಳೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೇನು ವಿಧಿನಿಷೇಧವಿಲ್ಲ. ಮಹಾರಾಜರು ಮೊದಲಿನಿಂದಲೇ ಮುಸಲ್ಮಾನರೊಡನೆ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಾಡಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಲಗ್ನದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಅವರ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪುಷ್ಟಿಯು ದೊರೆತಂತಾಗುವದು. ಯಾಕೆ ಆಯೇಷೆ, ಮಾತಾಡಲೊಲ್ಲೆಯೇಕೆ? ನಿನ್ನ ರೂಪ, ಗುಣ, ಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ

ಜೋಡಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸಿದವನು ಧನ್ಯನೇಸರಿ. ನಮ್ಮ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಧನ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಣ್ಣುಮುಟ್ಟಿ ನೋಡುವ ಸುಯೋಗವನ್ನು ನನಗೆ ನೀನು ಒದಗಿಸಿಕೊಡು. ನನ್ನ ಆಶಾಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಡ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಆಯೇಷೆಯು—ಮಹಾರಾಣೀಸಾಹೇಬರೇ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀರಿ. ನಾನು ತಮ್ಮ ದಾಸಿಯೇ ಇರುವೆನು; ಆದರೆ ನೀವು ನನಗೆ ಕೊಡುವ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಪಾತ್ರಳಿರುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ನನ್ನ ಜೀವನದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಮೊದಲೇ ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ಬೇಗನೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿರಿ. ನಾಳೆ ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೆ ನಾನು ಪಾಟಣಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು—ಇಲ್ಲ, ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿಕ್ಕೆಬೇಕು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದಳು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ನಾವು ಹೋಗೋಣ, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮಹಾರಾಜರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ಆಕೆಯು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕರೆಕೊಂಡು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟಳು.

೧೪ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ-ಅಂತಃಕರಣದ ಔದಾರ್ಯವು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕಾತಲುಖಾನನ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಇದ್ದಾಗ, ಆಕೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದನ್ನೂ, ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವು ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಮೇಲೆ ಇರುತ್ತದೆಂಬದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದದ್ದನ್ನೂ ವಾಚಕರು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರಬಹುದು. ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ, ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕ ಕರಿಸಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ, ಆಯೇಷಾ-ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರಲ್ಲಿ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದ ಪ್ರೇಮವು ಉತ್ಪನ್ನ

ವಾಗಿತ್ತು. ರಾಜಾಮಾನಸಿಂಹನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ತನ್ನ ಮಗನೆಂದು ನೋಡದೆ, ಆಜನ್ಮಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿದಾಗ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತನ್ನ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಪತ್ರಮುಖದಿಂದ ಆಯೇಷೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ, ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿನೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಹತ್ತಿದ್ದಳು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ತನ್ನ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಮಾವನಾದ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸ್ತೋಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಆತನ ಆದರಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಪತಿಯು ಕಾರಾಗೃಹದ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ತೊಳಲುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆ ಪತಿ ಭಕ್ತಿಪರಾಯಣಳು ಗೂಢವಾದ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯದರ್ಶನವಾದದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರು ಪ್ರಮದೆಯರು ಮನಬಿಚ್ಚಿ ಮಾತಾಡಲು ಸಂಕೋಚವಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಆಯೇಷೆಯು ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯ ಆಗ್ರಹದಿಂದ ಕೆಲವು ದಿನ ಪಾಟಣಾದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬೇಕಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಆಪ್ತನಾದ ತಾಜಖಾನನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆಗಾಗ್ಗೆ ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯನ್ನೂ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನೂ ಕಾಣುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಆಯೇಷಾ-ತಿಲೋತ್ತಮೆಯರು ಒಂದು ವಿಧದಿಂದ ಸಮಾನ ದುಃಖಿಗಳಾಗಿದ್ದರು; ಅದರಂತೆ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ್ದರು; ಮೇಲಾಗಿ ಇಬ್ಬರೂ ಸದ್ಗುಣಿಗಳಿದ್ದರು; ಅದರಿಂದ ಅವರಲ್ಲಿಯ ಪರಿಶುದ್ಧಪ್ರೇಮವು ವೃದ್ಧಿಗತವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪವಿತ್ರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಎರಡು ತಿಂಗಳುಗಳು ಕಳೆದುಹೋದವು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆಯೇಷೆಯು ಒಂದು ದಿನ ಮಾನಸಿಂಹರವರ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೊರಟಳು.

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸು ಎರಡುಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ತನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಒಮ್ಮೆ ದಿಲ್ಲಿಯಕಡೆಗೆ ಹರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ತನಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಅಣ್ಣನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿವ್ವ ಉಸ್ತಾನಖಾನನನ್ನೂ ಸಮಾಧಾನಗೊಳಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅದು ಒಮ್ಮೆ ಉಸ್ತಾನನ ಕಡೆಗೆ ಹರಿಯು

ತ್ತಿತ್ತು. ಆಯೇಷೆಯು ಇತ್ತ ಪಾಟಣಾದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅತ್ತ ಉಸ್ಮಾನನು ಮಾನಸಿಂಹನೊಡನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮುರಿದು, ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಕದನಹೂಡಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೋತು, ಮೊಗಲರ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ನಿಜವಾಗಿ ಉಸ್ಮಾನನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಆತನಿಗೆ ಸೋಲುವುದು ಸಂಭವವಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಹೊರಗಿನ ಜೀವನದಿಂದ ಆಯೇಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಅಗಲಿಹೋದದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ಹತಾಶನಾಗಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಹನಂಥ ಪ್ರಸಿದ್ಧವೀರನು ಆತನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯು, ಆಗಲೇ ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗತಕ್ಕವಳು; ಆದರೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಿಸುವ ದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ತಾನು, ಆ ಕೆಲಸ ಮಾಡದೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮೊದಲು ಆಕೆಯು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುವ ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವದರಿಂದ, ಆಕೆಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನವಾದಂತಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ, ಉಸ್ಮಾನನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಆಕೆಯು ಅರಿತಿದ್ದಳು. ಇಂದಿಲ್ಲ ನಾಳೆ ತಾನು ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಆತನನ್ನು ಉತ್ಸಾಹಗೊಳಿಸಬಹುದೆಂದು ಆಕೆಯು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಗೆ, ತಾನುಮಾಡತಕ್ಕ ಎರಡುಕೆಲಸಗಳು ಸಮಾನಯೋಗ್ಯತೆಯವಾಗಿ ತೋರಿದ್ದರಿಂದ, ಒಂದೊಂದುಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದುಮಾರಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡಲು ದೃಢಕೃತ್ಯವಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಆ ಸುರಸುಂದರಿಯು, ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಎದ್ದು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಉಪಚರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ಎದುರಾಗಿ ಹೋಗಲು, ಆ ನಬಾಬನಂದಿನಿಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಆಗ ವಾತ್ಸಲ್ಯದಮೂಲಕ ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣೊಳಗಿಂದ ನೀರುಗಳು ಸುರಿಯಹತ್ತಿದವು. ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿರುವ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಅಗಲಿಹೋಗುವಾಗ ಆಯೇಷೆಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಾದರೂ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಯಾಣದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ

ದ್ದಳು. ಅವರಿಬ್ಬರು ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಬಳಿಕ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ನೋಡುತ್ತ ಇಬ್ಬರೂ ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಹತ್ತಿದರು. ಒಬ್ಬರ ಮುಖದಿಂದಲೂ ಮಾತು ಹೊರಡದಾದವು. ಹೀಗೆ ಮೂಕವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅವರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ ಆಯೇಷೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಂಗೀ, ನಾನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಪುನಃ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವಾಗುವ ಆಶೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ದೇವರ ದಯೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಫಲಿಸಿ, ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಗಂಗರವರ ಬಂಧವಿ ಮೋಚನೆಯಾದರೆ, ನೀವಿಬ್ಬರು ಸುಖದಿಂದಿದ್ದರನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾನು ಇದ್ದಲ್ಲಿಯೇ ಆನಂದಪಡುವೆನು. ಕುಮಾರರ ಬಂಧವಿ ಮೋಚನೆಯಾದರೆ, ನಾನು ಕೃತಕೃತ್ಯಳಾಗುವೆನು. ಅದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ಆಶೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನಿರ್ಮಲ ಹೃದಯದವನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ಕುಮಾರಜಗತ್ತಿಗಂಗರವರಿಗೆ ನೀನು ಯೋಗ್ಯ ಹೆಂಡತಿಯಾಗಿರುತ್ತೀ. ನೀವಿಬ್ಬರು ಸುಖದಿಂದಿರುವದೇ ನನ್ನ ಸುಖವು. ಅಂಥ ಸುಯೋಗವನ್ನು ದೇವರು ಬೇಗನೆ ಒದಗಿಸಿಕೊಡಲಿ!

ಆಯೇಷೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನಿರ್ಮಲಾಂತಃಕರಣದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕನಿಕರಪಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಅಕ್ಕಾ, ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಪರಕೀಯಳಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೀಯೇ? ನೀನು ಯುವರಾಜರನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀಯೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಯುವರಾಜರ ಬಂಧವಿ ಮೋಚನೆಯಾದರೆ, ಅವರು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಬಹುದೇ? ಅವರು ನಿರಾಕರಿಸಿದರೆ ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರುವೆನೇ? ಒಂದು ವೃಕ್ಷವನ್ನು ಎರಡು ಬಳ್ಳಿಗಳು ಆಶ್ರಯಿಸಿರುವಂತೆ, ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಯುವರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರೋಣ! ಅನ್ನಲು, ಆಯೇಷೆಯು—ತಂಗೀ, ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ನಿನ್ನಂಥ ನಿರ್ಮಾತ್ಮರ್ಯದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನಗಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭವು. ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯು ನಿನ್ನಂತೆ ತಾನಾಗಿ ಸವತಿಮಾತ್ಮರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಸ್ಪದಕೊಟ್ಟಾಳು ಹೇಳು? ನಿನ್ನಂಥ ಉದಾರಾಂತಃಕರಣದ ಸುರಸುಂದರಿಯು ಯುವರಾಜರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡಿಕೊಂಡಿರಲು, ಅದರಂತೆ, ನಿನಗಾಗಿಯೇ ಅವರು ತಮ್ಮ ಪ್ರಶಸ್ತ ಹೃದಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿರಲು, ನಾನು ಆ ಪುಣ್ಯವಂತರ ಹೃದಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ ನಿನಗೆ ಸಂಕೋಚವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರೆನು. ನಿನ್ನ

ವಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ ಆ ಉಪಾರಾಂತಃಕರಣದ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರು, ಅನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ಕೊಡಲಾರರೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಪೂರಾ ಬಲ್ಲೆನು. ಯುವರಾಜರ ಮೇಲಿದ್ದ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಹೊರಗೆಡವದೆ, ಗುಪ್ತವಾಗಿಡತಕ್ಕದ್ದಿತ್ತು; ಆದರೆ ಅಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳೇ ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಅದನ್ನು ಹೊರಗೆಡವಿದೆನು. ಅವಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನನಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವಾಗುತ್ತಿದೆ! ಆದರೆ ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಮಾಡುವದೇನು! ಅದದ್ದು ಆಗಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ತಂಗೀ, ನೀನು ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಈ ಮಾತು ತೆಗೆಯಬೇಡ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಸುಖವಾಗದು. ಎರಡನೆಯ ವರಬಳಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಮಾತು ಆಡಬೇಡ. ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗರವರಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಹೃದಯವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಸಿರುವ ನನಗೆ, ಆ ಯುವರಾಜರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯುವಹಾಗಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ನಾನು ಅವಿವಾಹಿತಳಾಗಿಯೇ ಜನ್ಮವನ್ನು ಕಳೆಯುವೆನು. ಇದರಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜರದಾದರೂ ಏನುತಪ್ಪುಹೇಳು? ಅವರು ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವಾಗ, ಅವರು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನನಗಾಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳ ತರಬೇಕು? ಅದರಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮಾ, ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವದೇನಂದರೆ, ನೀನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮರೆತುಬಿಡು, ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು. ಅದಕ್ಕೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು—ಅಕ್ಕಾ, ಈ ಮಾತನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಮರೆಯಲಿ? ಅದರಂತೆ, ಅದನ್ನು ಎರಡನೆಯವರಿಗೆ ಹೇಳದೆಯಾದರೂ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ? ಯುವರಾಜರ ಮೇಲಿದ್ದ ನಿನ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಅವರ ಮುಂದೆ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಡುವೆಯಲ್ಲ? ಆದರೆ ಅಕ್ಕಾ, ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನಿಗೆ ಪ್ರೇಮದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸದಿದ್ದರೆ, ಸುಖವಾದರೂ ಹೇಗಾಗುವದು ನೀನೇ ಹೇಳು. ನನ್ನಂತೆ ನೀನಾದರೂ ಯುವರಾಜರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೇ? ಅಂದಬಳಿಕ ನನ್ನಂತೆ ನೀನು ವಿರಹವೃಥೆಗೆ ಯಾಕೆ ಒಳಗಾಗುವದಿಲ್ಲ!

ಆಯೇಷೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸರಲ ಹೃದಯಕ್ಕಾಗಿ ಅನಂದಪಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ತಲೆಬಾಗಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಬಲಹಸ್ತವನ್ನು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಹಿಡಿದು ಅದರೊಡನೆ ಆಡುತ್ತ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತು ಆಮೇಲೆ ವಿಷಾದಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಕ್ಕು—ತಂಗೀ, ತಿಲೋ

ತ್ತಮಾ, ನನ್ನ ಹೃದಯವು ನಿನ್ನಷ್ಟು ಕೋಮಲವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅದು ಪಾಷಾಣಕ್ಕಿಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನೀರಸವಾದ ನನ್ನ ಹಾಳು ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೃದಯದಷ್ಟು ಮಾರ್ದವವು ಇರುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ನಿಜವು; ಆದರೆ ಪ್ರಿಯ ಸಖೀ, ಯುವರಾಜರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸ್ಥಳವು ದೊರೆಯದಹಾಗಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ವಜ್ರಕ್ಕಿಂತ ಕಠಿಣವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿವೆ. ಪತಿ-ಪತ್ನಿಯರಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರರ ವಿಷಯವಾಗಿರುವ ಅಕೃತ್ರಿಮ ಪ್ರೇಮವೇ ಸರಸಪ್ರೇಮವು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರವಲ್ಲದ ಏಕಾಕಿಯಾದ ಪ್ರೇಮವು 'ಎಷ್ಟು ಬಲವತ್ತರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದು ನೀರಸವಾದದ್ದೇ ಸರಿ. ಇದರಮೇಲಿಂದ ಯುವರಾಜರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮವು ಸರಸಪ್ರೇಮವೆನಿಸುವದು; ಅದೇ ಯುವರಾಜರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೇಮವು ನೀರಸಪ್ರೇಮವೆನಿಸುವದು. ಯುವರಾಜರಿಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದಂತೆ, ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ತಂಗೀ, ಇದು ಮಾತ್ಸರ್ಯದ ಮಾತಲ್ಲ; ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ಇದ್ದಹಾಗೆ ಹೇಳುವದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ವಿಷಾದಪಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಯುವರಾಜರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದರ ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾವದೊಂದನ್ನೂ ನಾನು ಚಿಂತಿಸುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು ಸುಖಿಯಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನನಗೆ ಸುಖವಾಗಬೇಕೆಂದು ನೀನು ಸರ್ವಥಾ ಕಷ್ಟಪಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಾತನೆಯಾಗುತ್ತಿರಬಹುದೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ನೀನು ನಿನ್ನ ಸರಳ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ವೃಥೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಡ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ಆಕೆಯು ಕಣ್ಣೀರುಸುರಿಸುತ್ತ—ಅಕ್ಕಾ, ನೀನು ಹೀಗೇಕೆ ಉದಾಸೀನಳಾಗುತ್ತೀ? ಪುರುಷರ ಹೃದಯವು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಆ ಸಮುದ್ರದೊಳಗಿಂದ ತಮಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸ್ತ್ರೀಯರು ಯಾಕೆ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಾರದು? ಪ್ರಿಯಭಗಿನೀ ಆಯೇಷಾ, ನೀನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಯುವರಾಜರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತೀ. ಅಂದಬಳಿಕ ಪ್ರಸಿದ್ಧರೀತಿಯಿಂದ ಅವರ ಪ್ರೇಮಲಾಭವನ್ನು ಸಂವಾದಿಸಿ, ನೀನು ಯಾಕೆ ಸುಖಿಸಬಾರದು? ರಾಜಪುತ್ರರಮೇಲೆ ಅನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯು ಪ್ರೇಮಮಾಡಿದರೆ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಮಾತ್ಸರ್ಯಪಟ್ಟಾಕೆಂದು ನೀನು ಭಾವಿಸುತ್ತಿರಬಹುದು; ಹಾಗಿ

ದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಭಾವನೆಯು ಅಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಅಷ್ಟು ಕ್ಷುದ್ರ ಹೃದಯದವಳಲ್ಲೆಂಬದನ್ನು ಲಕ್ಷದಲ್ಲಿಡು, ನಬಾಬ ನಂದಿನೀ, ನಿನ್ನಂಥ ಗುಣಾಡ್ಯಳಾದ ಮಹಿಲಾಮಣಿಯು ರಾಜಪುತ್ರನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿರುವದರ ಸ್ಮರಣವಾದಕೂಡಲೆ, ನನ್ನ ಸರ್ವಾಂಗವು ಪುಲುಕಿತವಾಗುತ್ತದೆ! ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಯುವರಾಜರನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಸುಖಿಗಳಾಗಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಇಚ್ಛಿಸುವೆನು. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪ್ರೇಮದಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯವಿರುವದು ಅವಶ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿಯ ಭಗನೀ, ಆಯೇಷೇ, ಯುವರಾಜರ ಪ್ರೇಮಸಂಪಾದನೆಗಾಗಿ ನೀನು ಯತ್ನಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯು ಆಕೆಯನ್ನು ಬಿಗಿಯಾಗಿ ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಕೋಮಲಹಸ್ತದಿಂದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಗದ್ದವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಆಕೆಯ ನಿಷ್ಕಲಂಕ ಮುಖವನ್ನು ಏಕಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ—ನಿನ್ನಂಥ ಸರಲಹೃದಯದ, ಹಾಗೂ ಪ್ರೇಮಲ ಸ್ವಭಾವದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮುಖದಿಂದ ಇಂಥ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡತಕ್ಕವೇ ಸರಿ. ಇಂಥ ಉದಾರ ಹೃದಯದ ಸ್ತ್ರೀಯು ದೊರೆತದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಯುವರಾಜರ ಸುದೈವವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಕೊಂಡಾಡಿದರೂ ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಇರುವದು. ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿ ಯುವರಾಜರಿಗೆ ಲೇಶವಾದರೂ ದುಃಖವು ಸೋಂಕಲಾರದೆಂದು ನಾನು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಆದರೆ ತಿಲೋತ್ತಮೇ, ನನ್ನ ಜೀವನಕ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ನಿರ್ಧರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ಇನ್ನುಮೇಲೆ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರವಾಗುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದರಲ್ಲಿಯೇ ನನಗೆ ಆನಂದವಿರುವದು. ಆದರೆ ಪ್ರಿಯಭಗನೀ, ಇನ್ನು ಈ ಮಾತು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸಾಕು. ಮಾತಿನ ಭರದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ವೇಳೆಯು ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟಿತು! ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದರ್ಶನವು ಪುನಃ ಆಗಲಾರದು. ನನ್ನ ಬಂಧುವಾದ ಉಷ್ಣಾನಖಾನನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತು ಪುನಃ ಮೊಗಲರ ಮಾಂಡಲಿಕತ್ವವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಯುವರಾಜರ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾದನಂತರ ನಾನು ನನ್ನ ಬಂಧುವಿನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಮೊಗ

ಲರು ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಒಡಂಬಡಿಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ನೊಗಲರು ಬಲಿ ಸ್ತೂರೂ, ವೈಭವಶಾಲಿಗಳೂ ಆದ್ದರಿಂದ ಪಠಾಣರನ್ನು ರಸಾತಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಸದೆಬಿಡರು. ಪಠಾಣರೊಡನೆಯೇ ಆಯೇಷೆಯ ಅವತಾರದ ಸಮಾಪ್ತಿಯೂ ಆಗುವದು. ನನ್ನ ಮರಣದ ವಾರ್ತೆಯು ಸಹ ನಿನಗೆ ಹತ್ತಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಪ್ರಿಯಭಗಿನೀ, ಇದೇ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕಡೆಯಭೆಟ್ಟಿಯೆಂದು ತಿಳಿದುಕೋ, ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿರುಗಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯು ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ನಬಾ ಬಜಾದಿಯು ತನ್ನ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ಬಿಡಲಿಲ್ಲ. ಅವರಿಬ್ಬರು ಹೀಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ದಾಸಿಯು ಬಂದು—ಮಹಾರಾಣೀಸಾಹೇಬರು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಕರೆಯುವರು, ಎಂದು ಹೇಳಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆಯೇಷೆಯೊಡನೆ ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಕೆಲಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಆಯೇಷೆಯು ಉರ್ಮಿಲಾರಾಣಿಯ ಅನುಮತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳು. ಆಕೆಯು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಮೊದಲು ತನ್ನ ಬಂಧುವಾದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ, ಒಂದು ಪತ್ರವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಏನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬದನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಉಸ್ಮಾನನ ಮೇಲಿದ್ದ ಆಕೆಯ ಅಕ್ಕತ್ತಿಮ ಬಂಧುಪ್ರೇಮದ ಯೋಗದಿಂದ, ಆಕೆಗೆ ಪತ್ರಬರೆಯುವ ಸ್ಫೂರ್ತಿಯು ಸಹಜವಾಗಿ ಆಯಿತು. ನಿರಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ಬರೆದ ಸ್ಫೂರ್ತಿಪ್ರೇರಿತವಾದ ಆ ಪತ್ರವು, ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬರೆದು ಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನೊಳಗೆ ಓದಿನೋಡಿ ಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟಳು. ಆ ಪತ್ರದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂದರೆ—

ಪ್ರಿಯಬಂಧು ಉಸ್ಮಾನ,

ಅನೇಕ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ಸೋತದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ; ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ನಾನು ಎದೆಗುಂದಿರುವದಿಲ್ಲ; ಯಾಕೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅಲೌಕಿಕಧೈರ್ಯ, ವಿಪುಲಸಾಹಸ, ಮಹತ್ಪ್ರವಾದ ಉತ್ಸಾಹ, ಜಗತ್ತನ್ನು ದೆಗುಬಡಿಸುವ ಅಪೂರ್ವಶೌರ್ಯ ಇವು

ವಾಸಿಸುವವೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಿಮ್ಮ ಅಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಸಾಹಸಕ್ಕೆ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೋಡಿಸಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ಇಂಥ ನೂರಾರು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ದುರ್ವೈವದಿಂದ ನಿಮಗೆ ಸೋಲುಬಂದರೂ ನೀವು ಉದಾಸೀನರಾಗಲಾರಿರಿಂಬ ನಂಬಿಗೆಯು ನನಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಲಗತಿಯು ಎಂಥ ವರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸವನಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಏರಿಳಿತಗಳು ಎಲ್ಲರವಾಲಿಗೆ ಬರತಕ್ಕ ವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು. ಯಾವದೊಂದು ಸ್ಥಿತಿಯು ಕಡೆತನಕ್ಕೆ ಒಂದೇ ಸವನೆ ಇರುತ್ತದೆಂದು ತಿಳಿಯುವದು ಹುಚ್ಚುತನವೇ ಸರಿ. ಇಂದು ಅರಸನಿದ್ದವನು ನಾಳೆ ಬಡವನಾಗಬಹುದು. ಕಾಲದ ಈ ಕುಟಿಲಗತಿಯು ಸ್ವಭಾವಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನು ಸಹಿಸುವಧೈರ್ಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಸುಪಾದಿಸಿರುವವನೇ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು; ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಜವಾದ ಪೌರುಷವಿರುವದು.

ಇಂಥ ಕಠಿಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಬಂದದ್ದು ಅಪರಾಧವಾಯಿತೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದಿರಲಾರೆನು. ಪ್ರಿಯ ಬಂಧೂ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೇಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ನನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ನೀವು ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾದಿರಿಂಬದರ ಕಲ್ಪನೆಯು ಈಗ ನನಗೆ ಆಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಹೇಡಿ ನಿರುತ್ಸಾಹವೃತ್ತಿಯೇ ನಿಮ್ಮ ಈ ಅಪಜಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ರಬಹುದು. ನನ್ನ ಈ ಅಧಮಕೃತ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿರುವೆನು; ಆದರೆ ನನ್ನನ್ನು ನೀವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ನನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನೀವು ಕ್ಷಮಿಸಬಾರದೇನು?

ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾಕೆ ಬಂದೆನೆಂಬದರ ಕಾರಣವು ನಿಮಗೆ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಈಗ ನಾನು ಬಾಯಿ ಬಿಚ್ಚಿಹೇಳುವದೂ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಾನು ಯಾವ ವಿಷಯಸುಖಕ್ಕೂ ಆಶೆ ಮಾಡಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ನಿಜವು. ಯಃಕಶ್ಚಿತವಾದ ವಿಷಯ ಸುಖದ ಆಶೆಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾದ ಜನರನ್ನು ಅಗಲಿ ಬರುವಂಥ ಕ್ಷುದ್ರಗಳು, ಆಯೇಷೆಯಲ್ಲಿಂಬದನ್ನು ತಾವು ಮರೆಯಬಾರದು. ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಮಾಡುವ ಪ್ರೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಆಯೇಷೆಯು ಹಿಂದುಮುಂದು ನೋಡುವವಳಿಲ್ಲ;

ಆದರೆ ಅಂಥದೊಂದು ಉದಾತ್ತವಾದ ಉದ್ದೇಶದ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬಂದಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯ ಕಾರ್ಯವು ಇನ್ನೂ ಕೊನೆಗಂಡಿರುವದಿಲ್ಲ; ಅದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬರುವದು ಆಕೆಯಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲದು. ಆ ಕಾರ್ಯವಾದ ಕೂಡಲೆ ನಿಂತಕಾಲಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬರುವಳು. ಆಕೆಯು ಎಂದು ಬರುವಳೆಂಬದು ಇನ್ನೊಂದು ಸತ್ಯದಿಂದ ತಮಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದು.

ಪ್ರಿಯಬಂಧೂ, ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಾನೇನು ಬರೆಯಲಿ? ವಿಪದ್ಗ್ರಸ್ತರಾದ ನಿಮಗೆ ಧೈರ್ಯಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ದುಃಖದ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹೇಗೆ ಈಸುತ್ತಿರುವಿರಿಂಬದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಸಂಕಟಗಳ ಪರ್ವತಗಳನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೇಗೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡಿರುವಿರಿಂಬದನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಸಂಗವಶಾತ್ ನಿಮಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಿಮ್ಮ ದುಃಖದಪಾಲುಗಾರಳಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ನಿರುತ್ಸಾಹಿಗಳಾಗಿರುವ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾರ್ಯತತ್ಪರರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾನು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಬರುವೆನೆಂಬದನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಹೇಳುವೆನು. ನೀವು ನನ್ನ ಅನಂತ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಈವರೆಗೆ ಕ್ಷಮಿಸುತ್ತ ಬಂದಂತೆ, ಈಗಾದರೂ ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಎಂದಿನಂತೆ ಪ್ರೇಮಮಾಡಿರಿ. ಇದೇ ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು,

ಮಧ್ಯೆ ವಿಯಾದ,

ಆಯೇಷೆಯು.

೧೫ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ--ಪುನರಾಗಮನವು.

ಆಯೇಷೆಯು ಬರೆದ ಈ ಪತ್ರವು ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿ, ಆತನಿಗೆ ಹೊಸಜೀವಕಲೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಪತ, ದಲ್ಲಿ ಬರೆದಂತೆ, ತಾನು ಬರುವ ದಿವಸವನ್ನು ಮತ್ತೊಂದು ಪತ್ರದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನು ಅತ್ಯಾತುರತೆಯಿಂದ ಆಕೆಯನ್ನು ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಇಂದು ಮಹಾನದಿಯ ದಂಡೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಮಹಾನದಿಯ ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರವಾಹವು ಮಂಜುಲಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತ ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲನೆ ಸಾಗಿತ್ತು. ಅದರ ವಿಶಾಲವಾದ ಪ್ರವಾಹದಲ್ಲಿ ದೂರ ದೂರ ದೇಶದ ಹಡಗಗಳು ಬರುತ್ತಲಿದ್ದವು. ಅದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲಿರುವ ಕಟಕ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪಾರದ ಗದ್ದಲವು ಬಹಳ, ಪ್ರವಾಸಿಕರ ದಟ್ಟಣೆಯು ಹೆಚ್ಚು; ಇಳಿಯಹೊತ್ತಾದ ಕೂಡಲೆ ಪಟ್ಟಣದೊಳಗಿನ ಜನರು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಗಾಗಿ ನದಿಯತೀರಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಉಸ್ಮಾನನು ಈ ದಿನ ಮೂರು ಗಂಟೆಯ ಸುಮಾರಕ್ಕೇ ನದಿಯತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ಭಾದ್ರಪದ ಮಾಸವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಮೋಡದ ಬಿಸಿಲಿನ ಕಸುವು ಇನ್ನೂ ಆಷ್ವೊಂದು ಕುಗ್ಗಿ ದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವೃಕ್ಷಗಳಿದ್ದವು. ಉಸ್ಮಾನನು ನದಿಯ ದಂಡೆ ಯಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇತ್ತಿಂದತ್ತ ಅತ್ತಿಂದಿತ್ತ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ನಡುವೇ ನಿಂತು ನದಿಯಕಡೆಗೆ ಬಹುದೂರ ದೃಷ್ಟಿಯ ನ್ನಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಉಡಿಗೆ-ತೊಡಿಗೆಗಳು ಸರ್ವಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದವು. ಆತನು ಸೈಲಾದ ಚೆಣ್ಣುವನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪಂಜಾಬದ ಪದ್ಧತಿಯದೊಂದು ಅಂಗಿಯನ್ನು ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಜರದ ಟೊಪ್ಪಿಯಿಂದ ಆತನ ಮುಖದ ಸೌಂದರ್ಯವು ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿತ್ತು. ಆತನು ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಜರತಾ ರಿಯ ಕಲಾಕುಸುರಿನ ಚಡಾವುಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದ್ದನು ಇಂಥ ಸಾಧಾರಣ ಉಡವು-ತೊಡವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದಾಗಲೂ, ಸ್ವಭಾವಸುಂದರನಾದ ಆ

ತರುಣವೀರನ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉಷ್ಣಾನನು ನಿಶ್ಯಸ್ತ್ರನಾಗಿದ್ದನು. ಶಸ್ತ್ರಧಾರಿಗಳಾದ ಇಬ್ಬರು ಸೈನಿಕರು ಆತನ ಬೆಂಗಾವಲಿಗಿದ್ದರು. ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಹೂಡಿದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋತಿದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಮೋರೆಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಇಳಿದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಬರಬರುತ್ತ ಬಿಸಿಲತಾಪವು ಕಡಿಮೆಯಾಗಹತ್ತಿ, ತಂಗಾಳಿಯು ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಆಗ ಉಷ್ಣಾನನು ಒಂದು ವಿಶಾಲವಾದ ವೃಕ್ಷದ ದಟ್ಟನೆರಳಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಮಿಸುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಆತನು ಮತ್ತೆ ಎದ್ದು ಹೊಳೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ದೂರದವರೆಗೆ ಆತುರತೆಯಿಂದ ನೋಡಹತ್ತಿದನು; ಆದರೆ ಹಡಗುಬರುವದು ಆತನಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲೊಲ್ಲದು. ಇಂದು ಆಯೇಷೆಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಬರುವಳೆಂಬ ಉಬ್ಬಿನಿಂದ ಆತನು ನದೀ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತಾದರೂ ಹಡಗವು ಕಾಣದಾಗಲು, ಆತನು ಅಸಮಾಧಾನಪಟ್ಟನು.

ಹೀಗೆ ಆಯೇಷೆಯ ಹಾದಿಯನ್ನು ಆತುರತೆಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಉಷ್ಣಾನನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಬಹು ದೂರದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಹಡಗಗಳು ಬರುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಆ ದೂರದ ಹಡಗಗಳು ನೋಡುವವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ನದಿಯಮೇಲೆ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಹಡಗಗಳು ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬರಹತ್ತಿದಂತೆ, ಉಷ್ಣಾನನ ಉತ್ಕಂಠೆಯು ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಅಂತರದ ಮೇಲೆ ಹಡಗಗಳು ಬಂದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಐದು ದೊಡ್ಡ ಹಡಗಗಳೂ, ಮೂರು ಚೋಣಿಗಳೂ ಇದ್ದು, ಒಂದು ಹಡಗವು ಬಹು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳದ್ದಿತ್ತು. ಇದೇ ಹಡಗದಲ್ಲಿಯೇ ಆಯೇಷೆಯು ಇರಬಹುದೆಂದು ಉಷ್ಣಾನನು ತರ್ಕಿಸಿದನು. ಆತನ ತರ್ಕವು ಸುಳ್ಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಆ ಸುಂದರವಾದ ಹಡಗದಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯು ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕಿಡಿಕೆಯೊಳಗಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಸುಂದರವಾದ ನಗೆಮೊಗವು ಉಷ್ಣಾನನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳಲು, ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಉಭಯತರು ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಸಲಾಮುಮಾಡಿದರು. ಆಯೇಷೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಸ್ವಾಮಿಕರು ಬಹು ಒತ್ತರದಿಂದ ಹಡಗಗಳನ್ನು ನಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಷ್ಟು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಆಯೇಷೆಯ ಹಡಗದ ಗತಿಯು ಮಂದವಾಯಿತು.

ಉಳಿದ ಹಡಗಗಳು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋದವು. ತಮ್ಮ ಹಡಗವು ಹಿಂದೆ ಉಳಿದದ್ದನ್ನು ಆಯೇಷೆಯ ನಾವಿಕರು ನೋಡಿ ನಾಚಿ, ತಮ್ಮ ಹಡಗವು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಸಾಗುವದಕ್ಕಾಗಿ ಶಕ್ತಿಮೀರಿ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾವಿಕರು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೀತಿಯಿಂದ ಅವಲೋಕಿಸಲು, ಹಡಗಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ ತೂತುಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನೀರು ಒಳಗೆ ಸೇರಹತ್ತಿ ಹಡಗವು ಮುಳುಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ತೋರಿತು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವಿಕರು ಗಾಬರಿಯಾದರು. ಅವರು ಹಡಗವನ್ನು ದಂಡೆಗೆ ಒಯ್ಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಹತ್ತಿದರು; ಆದರೆ ಅವರ ಪ್ರಯತ್ನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ, ಹಡಗವು ಮುಣುಗಹತ್ತಿತು. ದಂಡೆಯಮೇಲಿನವರಿಗೂ ಹಡಗವು ಮುಣುಗುವದೆಂಬದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಹತ್ತಿತು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ಗಾಬರಿಯಾದನು, ಆತನು ದಂಡೆಯಮೇಲೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಯೇಷೆಯು ಚಕಿತಳಾದಳು. ತನ್ನ ಹಡಗವು ಮುಣುಗುತ್ತಿರುವದೆಂಬ ಸಂಗತಿಯು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಆಯೇಷೇ, ಕೋಣೆಯೊಳಗಿಂದ ಹೊರಟು ಹೊರಗೆ ಬೈಲಿಗೆ ಬಾ, ತಡಮಾಡಬೇಡ; ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಯಾರಿದ್ದೀರಿ? ನಬಾಬಕುವರಿಯನ್ನು ಬೇಗನೆ ಹೊರಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬರಿ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಕುತ್ತಿಗೆಯವರೆಗೆ ನೀರೊಳಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಯೇಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಸೂಚನೆಯಂತೆ ತನ್ನ ದಾಸಿಯೊಡನೆ ಕೋಣೆಯ ಹೊರಗೆ ಬರಲು, ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೂ ಆ ಅನರ್ಥಪ್ರಸಂಗವು ಬಿದ್ದು, ಉಸ್ಮಾನನು ನೀರಲ್ಲಿ ಈಸಿ ಬರುವದರ ಕಾರಣವು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಆಗ ಆಕೆಯು ಕನಿಕರದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು—ಉಸ್ಮಾನ, ಇದೇನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಿ? ನೀರಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟುದೂರ ಬರುವಕಾರಣವೇನು? ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಿ ನೀವು ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು, ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಈಸುತ್ತ ಹಡಗದ ಕಡೆಗೆ ಭರದಿಂದ ಸಾಗಿದ್ದ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಗೆ—ನಿನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿಕೊಂಡು ದಂಡೆಗೆ ಹೋಗಲು ಸಮರ್ಥನಾದರೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ತಿರುಗಿ ದಂಡೆಯನ್ನು ಕಾಣುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ

ನಿನ್ನೊಡನೆಯೇ ಈ ಪವಿತ್ರಜಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಗೋರಿಯು! ಎಂದು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟನು. ಉಸ್ಮಾನನ ಈ ಉತ್ತರವು ಮುಗಿಯುವದರೊಳಗಾಗಿಯೇ ನಾವಿಕರು “ಘಾತವಾಯಿತೆ”ಂದು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗಿದರು. ಆಯೇಷೆಯು “ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ ತಿರುಗಿ ಹೋಗಿರಿ” ಎಂದು ಕೈಸನ್ನೆಯಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ತಿಳಿಸಹತ್ತಿದಳು. ಆಕೆಯ ಸಖಿಯು ಅಕ್ರೋಶ ಮಾಡತೊಡಗಿದಳು; ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಡಗವು ನದಿಯ ತಳವನ್ನು ಕಂಡು ನೋಡಿದತ್ತೆಲ್ಲ ಹಾಹಾಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು.

ನಾವಿಕರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಈ ದಂಡೆಗೆ ಬರುವ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಹಡಗವು ಮುಳುಗಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಾರ್ಥವಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಹಡಗವೂ ಬಂದಿತ್ತು. ಅದರಲ್ಲಿಯ ಎಷ್ಟೋಜನ ಸಾಹಸಿಗರು ನೀರಲ್ಲಿ ಮುಳಗಿದವರನ್ನು ಬದುಕಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನೀರಲ್ಲಿ ಹಾರಿಕೊಂಡರು. ಕೆಲವು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ನೀರಮೇಲೆ ಕಂಡನು; ಆದರೆ ಈಸುವ ತ್ರಾಣವು ಆತನಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಕೈಗಳು ಸೋತು ಆತನು ನೀರು ಗುಟುಕರಿಸಹತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ತನ್ನ ಬಿನ್ನಿಗೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಬಹು ಭಾರದ ಪದಾರ್ಥವು ನೀರೊಳಗೆ ಜಗ್ಗುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆತನ ಈಸುವ ಅವಸಾನವು ತೀರ ಅಳಿದು ಹೋಗಿತ್ತು. ಜೀವಹೋಗುವಕಾಲಕ್ಕೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಶ್ವಾಸವು ಹತ್ತುವಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಶ್ವಾಸವು ಹತ್ತಿತ್ತು. ಆತನಿಗೆ ಮಾತಾಡುವ ಶ್ರಾಣಸಹಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಈ ಕಷ್ಟಮಯಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಒಬ್ಬ ನಾವಿಕನು ತನ್ನ ನಾವೆಯನ್ನು ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದನು. ನಾವಿನೊಳಗಿನವನೊಬ್ಬನು ತನ್ನ ಮೈಮೇಲಿನ ದೋತರದ ಒಂದು ತುದಿಯನ್ನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಒಗೆದನು. ಖಾನನು ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಿಡಿದಕೂಡಲೆ ಆ ಮನುಷ್ಯನು ಖಾನನನ್ನು ಜಗ್ಗಿಕೊಂಡನು. ಖಾನನು ನಾವಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಬಗ್ಗಿ ಖಾನನಿಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟು, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಆತನನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎಳೆಕೊಂಡನು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಖಾನನ ಮೈಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಖಾನನು ತನ್ನ ವಸ್ತ್ರದ ಪದರಿನಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ತನಿಟೊಂಕಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಕೆಲವು ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನಿಗೆ

ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಆತನು ಆಯೇಷೆಯ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಹನು. ಆಯೇಷೆಯು ಇನ್ನೂ ಎಚ್ಚತ್ತಿರದಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಯು ಜೀವದಿಂದಿರುವಳೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು—“ನಾವಿಬ್ಬರಂತು ಬದುಕಿದೆವು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯ ದಾಸಿಯನ್ನು ಯಾರಾದರೂ ಬದುಕಿಸಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಇನಾಮು ಕೊಡುವೆನು. ” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಾವಿನೊಳಗಿದ್ದವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು—“ಆಕೆಯನ್ನು ನಾವು ಬದುಕಿಸಿದ್ದೇವೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದರು. ಆಯೇಷೆಯ ಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿಯಿದ್ದವು. ಸಂಗಮರವರಿಯ ಸುಂದರವಾದ ಪುತ್ಥಳಿಯಂತೆ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ನಾವಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸಿದ್ದರು. ಉಸ್ಮಾನನು ಆಕೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಯೋಗ್ಯ ಉಪಚಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಲು, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಆಯೇಷೆಯು ಎಚ್ಚರಿಯುತ್ತ ಕಡೆಗೆ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಎಚ್ಚತ್ತುಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಅಂತರ್ಗೃಹಕ್ಕೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋದನು.

ಈಮೇರೆಗೆ ಆಯೇಷೆಯು ನೀರಿನ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರಾದರೂ, ಭಯಂಕರವಾದ ಜ್ವರದಬಾಧೆಯಿಂದ ಆಕೆಯು ಬಹಳವಾಗಿದಣೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಹಕ್ಕೀಮರು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಕೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಉಪಚಾರಮಾಡಿದರು. ಉಸ್ಮಾನನಂತು ಅನ್ನ ನೀರಿನ ಪರಿವೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಯೇಷೆಯ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಯೇಷೆಯು ನಬಾಬನ ರಾಜಧಾನಿಯ ಅಲಂಕಾರವೂ, ಎಲ್ಲರ ನೇತ್ರಕ್ಕೆ ಆನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವಳೂ, ಸರ್ವರ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಸುಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸುವವಳೂ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಬೇನೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗೃಹದೊಳಗಿನ ಜನರೆಲ್ಲ ಉದಾಸೀನರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾತಲೂಖಾನನ ಯಾವತ್ತು ಬೇಗಮೆಯರು ದುಃಖಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಕಾಶ್ಮೀರೀ ಬೇಗಮೆಗಂತು ಹಗಳು—ರಾತ್ರಿ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲ. ಇವರಂತು ಇರಲಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷಯಸುಖದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನನಾಗಿರುತ್ತಿದ್ದ ಸುಲೇಮಾನಖಾನನೂ ಆಯೇಷೆಯ ಅಸ್ವಸ್ಥತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿತನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಮದ್ಯಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ, ಸುಂದರ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಶ್ರೇಷ್ಠಾಕೌತುಕಗಳನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಿ, ದಿನಕ್ಕೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಆಯೇಷೆಯ

ಯೋಗಕ್ಷೇಮವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬರತೊಡಗಿದನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನಂತು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ಆಯೇಷೆಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ತತ್ಪರನಾಗಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಎಲ್ಲಿಯರಾಜ್ಯ, ಎಲ್ಲಿಯ ಒಡಂಬಡಿಕೆ, ಎಲ್ಲಿಯ ಉತ್ಸಾಹ, ಎಲ್ಲಿಯ ಅನಂದ ಅನ್ನುವಹಾಗೆ ಆಗಿತ್ತು. ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಆತನು ಮರೆತು ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿವಸವಾಯಿತು, ಎರಡು ದಿವಸವಾಯಿತು; ತಿಂಗಳುಗಟ್ಟಲೆ ಆಯೇಷೆಯು ಬೇಸೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದಳು. ಈ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋಸಾರೆ ಆಕೆಯ ಜೀವ ಹೋಗಿ ಜೀವವು ಬಂದಿತು. ಕಡೆಗೆ ದೇವರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಆಯೇಷೆಗೆ ಗುಣವಾಗಹತ್ತಿತು. ಬರಬರುತ್ತ ಆಕೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸುಧಾರಿಸುತ್ತ ಹೋಗಿ, 'ಆಕೆಯ' ನಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಶರೀರ ಸೌಂದರ್ಯವು ಪುನಃ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಗೆ ಗುಣವಾಗುತ್ತ ಹೋದಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಯೇಷೆಗೆ ಪುರ್ಣ ಗುಣವಾದ ಬಳಿಕಂತು ಆತನು ಆಯೇಷೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟನು.

ಒಂದುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಹನ್ನೆರಡು ಗಂಟೆಯ ಹೊತ್ತಾಗಿರಬಹುದು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯು ಒಬ್ಬಳೇ ತನ್ನ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಾಸಿಯರು ಸಹ ಯಾರೂ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ತನ್ನೊಳಗೆ ಏನೋ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದು ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು:—

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೇ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಕೃತಿಯು ನೆಟ್ಟಿಗಿರುವದಷ್ಟೇ?

ಆಯೇಷೆ—ನೆಟ್ಟಗದೆ. ಉಸ್ಮಾನ, ಒಳಗೆ ಬರಿ.

ಉಸ್ಮಾನ—ನೀನು ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತಿಕೊಂಡಿರುವೆಯೇನು? ಒಳ್ಳೆದು ಕುಳಿತುಕೋ. ನಾನು ಈಗ ಒಳಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಯಾವಾಗದರೂ ಬಂದೇನಂತೆ.

ತಾನು ಒಬ್ಬಳೇ ಕುಳಿತಿರುವದರಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನು ಒಳಗೆ ಬರುವದಕ್ಕೆ ಸಂಕೋಚವಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆಯೇಷೆಯು ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದು ಅತುರದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ—ಉಸ್ಮಾನ, ಒಳಗೆ ಬರಿ. ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ

ನಾನು ಬಹಳ ಮಾತಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ, ಅನ್ನಲು, ಉಸ್ಮಾನನು ಅಸಮ್ಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸದೆ, ಒಳಗೆ ಬಂದು ದೂರ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಒಂದು ಮಂಚದ ಹೊರತು ಎರಡನೆಯ ಅಸನವು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದೇ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯು ಆಗ್ರಹ ಮಾಡಹತ್ತಿದಳು. ಆದಕ್ಕೆ ಉಸ್ಮಾನನು—ಆಯೇಷೆ, ನೀನೇ ಕುಳಿತುಕೋ. ನನಗೆ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವ ಅಭ್ಯಾಸವಿರುವದರಿಂದ, ನಾನು ಇಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರಬೇಕು. ನೀನಾಡುವ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಎನ್ನಲು, ಆಯೇಷೆಯು—ಉಸ್ಮಾನ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟು ಪರಕೀಯತ್ವವನ್ನು ಭಾವಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಇಷ್ಟು ಸಂಕೋಚದ ನಡತೆಯೇಕೆ? ನೀವು ನನಗೆ ಇಷ್ಟು ಬಹುಮಾನಕೊಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ನೀವು ಈ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು; ಎಂದು ಆಗ್ರಹಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡನು. ಆಯೇಷೆಯಾದರೂ ಅದೇ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನಿಗೆ ಬಹಳ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯು ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು:—

ಆಯೇಷೆ—ನಾನು ಇಷ್ಟು ದಿವಸ ನಿರ್ವಾಹವಿಲ್ಲದೆ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿದ್ದೆನು. ಜೇನೆ ಬಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವದೂ ಆಗಿ ದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದರೆ ಉಸ್ಮಾನ, ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಆಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿದ್ದ ಒಬ್ಬ ಸ್ತ್ರೀಯಿದ್ದು, ನಿಮ್ಮ ಇಚ್ಛೆಗೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಗಲಿಹೋದದ್ದು ಮಹಾಪರಾಧವು. ಆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನೀವು ದಯಮಾಡಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೆಯ ಅಪರಾಧವೇ ನನಗೆ ಗೋಚರವಾಗದಿರಲು, ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸುವದಾದರೂ ಏನು? ಆಯೇಷೆ, ನೀನು ತಿರುಗಿ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಹೋದಪ್ರಾಣವು ತಿರುಗಿ ಬಂದಹಾಗಾಯಿತು. ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ನಮ್ಮ ಯಾವತ್ತು ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಉತ್ಸಾಹ, ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಇವೆಲ್ಲ ಹೋರಟುಹೋಗಿದ್ದವು. ಇಂಥ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ ಪರಾಣರು ಸೋತದ್ದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ ಸರಿ. ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗನು ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು. ಆತನು ನಿನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅರ್ಕಷಿಸಿಕೊಂಡಿರುತ್ತಾನೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನೀನು ಆತನ ಹಿತವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ

ಹೋದದ್ದು ನನಗೆ ಅಸಮ್ಮತವೂ ಆಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯಾದರೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ಮಹದುಪಕಾರ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವದು.

ಉಷ್ಣಾನನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತನ್ನ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದ ಉಷ್ಣಾನನು, ಈಗ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸಮಾಧಾನಪಡುವದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಯು ಉಲ್ಲಾಸಪಟ್ಟಳು. ಆಕೆಯು ಕೌತುಕದಿಂದ ಉಷ್ಣಾನನನ್ನು ಕುರಿತು—

ಆಯೇಷೆ—ಉಷ್ಣಾನ, ಇದರಲ್ಲಿ ಉಪಕಾರವೇ ತರದು?

ಉಷ್ಣಾನ—ನಾನು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕೈಮುಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ? ಆತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ನಾನು ಪ್ರಾಣಧಾರಣಮಾಡಿರುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಒಂದು ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೇಳಬಹುದಾಗಿದೆ, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮರಣಪರ್ಯಂತರ ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿದ್ದರೆ, ಆತನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವ ಸಂಧಿಯು ನನಗೆ ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತಿತ್ತು ಹೇಳು? ಅಂದಬಳಿಕ ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿದಹಾಗಾಗಲಿಲ್ಲವೋ?

ಉಷ್ಣಾನನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಗೆ ಬಹು ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಆಕೆಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವು ಕರಗಿ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಹೊರಬೀಳತೊಡಗಲು, ಆಕೆಯು ಒತ್ತಟ್ಟಿಗೆ ಮೋರೆ ತಿರುಗಿಸಿದಳು. ಕೂಡಲೆ ಬಡಬಡ ಕಣ್ಣೀರುಗಳು ಸುರಿದವು. ಆಕೆಯು ಅವನ್ನು ಉಷ್ಣಾನನಿಗೆ ತೋರಗೊಡದೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಒರಿಸಿಕೊಂಡು ತಲೆಬಾಗಿಸಿ ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಳು. ಆಕೆಯ ಈ ಮುಖದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಉಷ್ಣಾನನ ಹೃದಯವೂ ಕರಗಿತು. ಆತನು ಕನಿಕರದಿಂದ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

ಉಷ್ಣಾನ—ಆಯೇಷೇ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವ ಇಚ್ಛೆಯು ನನಗಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ನನ್ನ ಸಹವಾಸವಾಗುವ ಯೋಗವು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲವೆಂಬದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು; ಆದರೂ ನಿನ್ನ ಮೇಲಿನ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮವು ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಕುಂದಿರುವದಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ನನಗೆ ಪರಮ ಪಿತ್ರಯಳಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಖಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಕೆಡವುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು

ವದು ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆತನೂ ಒಂದು ಬಗೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಬಂಧುವೇ ಸರಿ; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆ, ಕುಮಾರನು ತಾನಾಗಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾನು ಒಲ್ಲೆನೆನ್ನುವದಾದಾದರೂ ಹೇಗೆ ಹೇಳು? ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವೇ ಒದಗಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ವೀರರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ರಣಕರ್ಮವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಲೇಬೇಕಾಗುವದು. ಆಗ ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕು.

ಆಯೇಷೆ—ಉಸ್ಮಾನ, ನಿಮ್ಮಂಥ ಉದಾರಾಂತಃಕರಣದ ಪುರುಷರು ಈ ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವದು ಅಪರೂಪವೇ ಸರಿ. ನಿಮ್ಮಂಥ ಸತ್ಪುರುಷರಿಗೆ ದುಃಖಕೊಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇಕೆ ಜನ್ಮವೆತ್ತಿರಬಹುದು? ನನ್ನಿಂದ ಯಾರಿಗೂ ಹಿತವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ನನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಿಂದ, ಜಗಳಗಳು, ಯುದ್ಧಗಳು, ಹಲವು ಪ್ರಕಾರದ ಸಂಕಟಗಳು ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುತ್ತ ಬಂದಿರುವವು. ಪ್ರಿಯಬಂಧೂ ಉಸ್ಮಾನ, ನೀವು ಹಗಲು-ರಾತ್ರಿ ವಿರಹವೃಥೆಯಿಂದ ಕುದಿಯುತ್ತಿರುವದು ನನ್ನ ಕಾಲಲ್ಲಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ? ಇಂಥ ಕೃತಘ್ನಳನ್ನು ನೀವು ಹಲವು ಸಾರೆ ಗಂಡಾಂತರದಿಂದ ಪಾರು ಮಾಡಿದಿರಲ್ಲ! ನನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಔದಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾಕೆ ತೋರಿಸಿದಿರಿ?

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೆ, ನೀನು ಪ್ರೇಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಅರಿಯದವಳಲ್ಲ. ನೀನೇ ಹೇಳು, ರಾಜಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿದ್ದರೂ, ಆತನ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ನೀನು ತಟ್ಟನೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಆತನ ಬಂಧವಿಮೋಚನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದೆ? ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯಕರನ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸವನ್ನು ನೋಡುವದು ನಿನ್ನಿಂದ ಆಗದಿರಲು, ನನಗೆ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕ ಪ್ರಿಯಳಾಗಿರುವ ನೀನು ಸಾವಿಗೀಡಾಗಿರುವಾಗ, ನಾನು ಹೇಗೆ ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕು ನೀನೇ ಹೇಳು.

ಆಯೇಷೆ—ಉಸ್ಮಾನ, ನಿಮ್ಮ ಈ ಔದಾರ್ಯದ ಉಪಕೃತಿಗಾಗಿ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳೇ ನನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳು; ನಿಮ್ಮ ಲಾಭ-ಹಾನಿಗಳೇ ನನ್ನ ಲಾಭ-ಹಾನಿಗಳು; ಆದರೆ ಅಷ್ಟಾಗಿ

ಉಸ್ಮಾನ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಲಗ್ನವಾಗುವದು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಸಂಭವವಿದ್ದರೂ, ಬಂಧು-ಭಗಿನಿಯರಲ್ಲಿಯ ಪ್ರೇಮವು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧವಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಆತಂಕವೇನಿದೆ? ವಿಸತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾವಿಬ್ಬರು ಪರಸ್ಪರರಿಗೆ ಸಹಾಯವೇಕೆ ಮಾಡಬಾರದು? ನನ್ನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಅನುಚರಳೆಂದು ಭಾವಿಸಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಹಿಂಪೆ-ಮುಂದೆ ನೋಡಲಾರೆನು. ಪ್ರಿಯ ಬಂಧೂ, ಇನ್ನುಮೇಲೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಒಮ್ಮನಸಿನಿಂದ ನಡೆಯೋಣ. ಇನ್ನು ಉಳಿದಿರುವ ನಮ್ಮ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು, ಕಳೆದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವ ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವ ಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯೋಣ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಆಯೇಷೇ, ಇಂದು ನೀನು ಈ ಹತಭಾಗ್ಯನನ್ನು ಆನಂದಗಿರಿಯ ಶಿಖರವಮೇಲೆ ಹತ್ತಿಸಿದೆ! ನಿನ್ನ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಪರಮಾವಧಿ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿದೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನು ಯಾತರ ಇಚ್ಛೆಯೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಆಯೇಷೆಯು ಪಾಲುಗಾರಳಾಗಿರುತ್ತಾಳೆಂಬದೊಂದೇ ಸಂಗತಿಯು ನನ್ನ ಸುಖಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿರುತ್ತದೆ! ಇದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನದೇನೂ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ.

ಆಯೇಷೆ—ಅಣ್ಣಾ, ನಿನ್ನ ಶೀಲಕ್ಕೂ, ಪರಾಕ್ರಮಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಈ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳವಾಗಿ ಒಪ್ಪುವವು. ನಿನ್ನ ಅಲೌಕಿಕತೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ನನಗೆ ಸಾಕಾಗದು; ಆದರೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟಿರುವ ರಾಜ್ಯವು ಪುನಃ ನಿನ್ನ ಕೈಸೇರುವವರೆಗೆ ನನಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಲಾರದು. ನೀನು ಮೊದಲಿನಂತೆ ವೈಭವಶಾಲಿಯು ಹೇಗೆ ಆದೀಯೆಂಬ ಚಿಂತೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಟಿಯುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಈ ಮಾತಿನ ಚಿಂತೆ ನೀನಿಗೆ ಬೇಡ. ಇನ್ನು ನಾನು ತೋರಿಸುವ ಸಮರಚಾಪಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಶತ್ರುಗಳು ಬಟ್ಟುಕಚ್ಚಿ ಬಹುದು; ನನ್ನ ಪ್ರತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಅವರು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ತಲೆಬಾಗಿ ಸಬೇಕಾದೀತು. ಆಯೇಷೆ, ಬಹಳ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೆನಿಸುವ ನೀನು ನನ್ನ ಪಕ್ಷದವಳಾಗಿರುಳು, ನಾನು ಯಾರಿಗೆ ಸೊಪ್ಪು ಹಾಕೇನು ಹೇಳು? ಪುತ್ರಕ್ಷ ಅಕಬರಬಾದ್ ಶಹನು ಬಂದರೂ ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಖಿಂಬೀರತನವನ್ನು ಆತನಿಗೆ ತೋರಿ

ಸದೆ ಬಿಹನೆಂಬದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು.

ಈಮೇರೆಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಕಾಶ್ಮೀರೀಬೇಗಮೆಯು ಆಯೇಷೇಯನ್ನು ಕರೆದು — “ ಆಯೇಷೇ, ಔಷಧವನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.” ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಳಗೆ ಬಾರೆಂದು ಕರೆಯಲು, ಆ ಕಾಶ್ಮೀರೀಬೇಗಮಳು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ ಇಬ್ಬರೂ ಪಲ್ಲಂಗದಿಂದ ಇಳಿದು ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯ ಚಿಹ್ನೆವು ವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬೇಗಮಳು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟಳು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಪ್ರಸನ್ನತೆಯನ್ನು ಆ ರಾಣಿಯು ಶುಭಸೂಚನೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಳು.

ಬೇಗಮಳೊಡನೆ ಆಯೇಷೆಯು ಹೊರಟು ಹೋದಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಾದ ಸುಲೇಮಾನನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದನು. ತನ್ನ ಬಂಧುವು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಲೇಮಾನನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅಣ್ಣನು ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಉಸ್ಮಾನನು ಸಹಸಾ ಆತನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆಯಿಸದೆ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅಂಥವನು ಈ ದಿನ ತಾನಾಗಿ ಹೋಗಲಿಕ್ಕೆ, ಅತನಲ್ಲಿ ಉಂಟಾದ ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವೇ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಅನುಚರಳಾಗಿ ತನ್ನ ಸುಖ-ದುಃಖಗಳ ಸಾಲುಗಾರಳಾದದ್ದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಲವೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು. ಈ ಅನಂದದ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆತನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದನು. ಶಿಷ್ಯಾಚಾರದಂತೆ ಆ ಬಂಧುಗಳ ಆದರೋಪಚಾರಗಳಾದ ಬಳಿಕ ಉಸ್ಮಾನನು ತನ್ನ ಅಣ್ಣನಿಗೆ—ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ಮೊಗಲರು ಕಸಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಇಂದಿನಿಂದಲೇ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಆಯೇಷೆಯು ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದದ್ದು, ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ನಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಹಾಗಾಯಿತೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮೊಗಲರೊಡನೆ ಅಪಮಾನಕಾರಕವಾದ ಒಡಂಬಡಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವರ ಮಾಂಡಲಿಕರಾಗಿ ನಾವು ಜೀವಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ, ಸಮರಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಡುವದು ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು. ಇದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಕಾದುಕೊಂಡಂತಾಗುವದು, ಅನ್ನಲು, ಸುಲೇ

ಮಾವನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು. ಕೂಡಲೆ ಉಸ್ಮಾನನು ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು.

— (೦) —

೧೬ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ--ನೂತನಸುಬೇದಾರನು

ಆಯೇಷೆಯು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯ ಸಲುವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಪ್ರಯತ್ನವು ವೃಥಾವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಮಾನಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಮಗನ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ವಿಧಿಸಿದ ಕಠಿಣಶಿಕ್ಷೆಯು ಉದಾರಾಂತಃಕರಣದ ಅಕಬರಬಾದಶಹನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಸಮ್ಮತವಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಗುಣಾಢ್ಯಳು ಮಧ್ಯಸ್ಥಳಾದದ್ದರಿಂದಂತು ಬಾದಶಹನು ಜಗತ್ಸಿಂಗನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಮಾನಸಿಂಹನಕಡೆಗೆ ಬಹು ಬೇಗನೆ ಕಳಿಸಿದನು. ಬಾದಶಹನು ತನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ— “ ನೀವು ಕುಮಾರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಇಷ್ಟು ಕಠಿಣಹೃದಯರಾದದ್ದು ನನಗೆ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ. ಆತನ ಅಪರಾಧದಮಾನದಿಂದ ಆತನು ಇಷ್ಟುದಿನ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭೋಗಿಸಿದ್ದೇ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು. ನಮ್ಮ ಈ ಹುಕುಮು ಮುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೆ ಕುಮಾರನ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಮಾಡುವದಲ್ಲದೆ, ಆತನನ್ನು ಬಂಗಾಲ, ಬಿಹಾರ, ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತಗಳ ಸುಬೇದಾರನನ್ನಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ನೀವು ಮತ್ತೊಂದು ಮಹತ್ವದ ಕೆಲಸವನ್ನು ವಹಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು. ಪಠಾಣರ ಶಾಸನದ ಭಾರವನ್ನು ಕುಮಾರನೇ ವಹಿಸಲಿ ” ಎಂದು ಬರೆದಿದ್ದನು. ಬಾದಶಹನ ಈ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತೆಂದು ಬರೆಯುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಆತನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಹೊಗಳಿದನು. ಆ ಕನ್ಯಾರತ್ನದೊಡನೆ ತನ್ನ ಮಗನ ವಿವಾಹವನ್ನು ಮಾಡಲೇಬೇಕೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು. ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಸೇವಕರು ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾರಾಗೃಹಕ್ಕೆ

ಬಂದರು. ಆಗ ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ದುಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತ ಚಿಂತಾಮ ಗ್ನನಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು.

ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆಯೇಷೆಯು ಪಟ್ಟಶ್ರಮವೂ ಮಾಡಿದ ಸಾಹ ಸವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದವೆಂದು ಆತನು ಬಹಳ ಅಸಮಾಧಾನ ಪಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಯೇಷೆಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಆತನಲ್ಲಿ ಆದರವು ಬಹಳ. ಆತನು ಕಾರಾಗೃಹ ದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಆಕೆಯ ಗುಣಗಳ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದನು. ಆಗ ಆತನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—“ ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಸದ್ಗುಣಸಂಪನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯ ಸಹಾಯ ವುಳ್ಳ ನಾನೇ ಧನ್ಯನು. ಮನುಷ್ಯರ ಹೃದಯವಂತು ಇರಲಿ. ದೇವತೆಗಳ ಹೃದಯವೂ ಆಯೇಷೆಯ ಹೃದಯದಷ್ಟು ಪವಿತ್ರವಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಆಯೇ ಷೆಯು ದೇವಿಯು, ದಿವ್ಯಗುಣಗಳ ಖನಿಯು! ಆದರೆ ಹಾಯ್! ಇಂಥ ಮಹಿ ಲೆಯು ತನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಸಾತ್ರನಾದ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ನಿರಂತರ ದುಃಖ ವನ್ನು ಭೋಗಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಅಧಮನಾದ ನಾನು ಆ ರಮಣಿಯ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣೀಭೂತನಾಗಿರುವೆನು. ಪಾಪಿಷ್ಠನಾದ ನಾನು ಆ ದೇವಿಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ಬೀಳದಿದ್ದರೆ, ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಆಕೆಯು ಸುಖಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಯಾವನಾ ದರೂ ಪ್ರೇಮಮುಗ್ಧನಾದ ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಆ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ ವನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬಹು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸು ತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಾಗಿದ್ದರೆ ಆಯೇಷಾರೂಪ ಕುಸುಮವು ಈಗಿನಂತೆ ಮಲಿನ ವಾಗಿ ಬಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಉಪಾಯವೇನಿದೆ? ಕೃತಜ್ಞನೂ, ನರಾ ಧಮನೂ ಆದ ನಾನು ಆಯೇಷೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರುವದ ರಿಂದ, ಆಯೇಷೆಗೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲ. ” ಎಂದು ಆಯೇಷೆ ಯನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವಭರದಲ್ಲಿ ಆತನಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಆಗ ಆತನು ಶೋಕಾತಿಶಯದಿಂದ—ಹಾಯ್, ದುದೈವವೇ! ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ದರ್ಶನವು ನನಗೆ ಪುನಃ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಆಕೆಯೊಡನೆ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಾತಾಡುವ ಯೋಗವು ನನಗೆ ಒದಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೇ? ಕರ್ತವ್ಯನಿಷ್ಠರಾದ ನನ್ನ ಹಿರಿಯರು ನನ್ನ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ಇಂಥ ಕಠಿಣಶಿಕ್ಷೆ ಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿರುವರು; ಆದರೆ ಮಗನಮೇಲಿನ ಅಂತಃಕರಣದಿಂದ ಅವರ

ಹೃದಯವು ಕರಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ನನಗೆ ಹಲವುಜನ ಮಲತಾಯಂದಿರು ಇರುವರಲ್ಲ; ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಾದರೂ ನನ್ನ ಬಂಧವಿವೋಚನದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸಬಾರದೇನು? ಇಷ್ಟಜನ ಆಪ್ತೇಷ್ಟರಿಂದರೂ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ಹೀಗೆ ಮನಸ್ತಾಪದಲ್ಲಿ ಕಳೆಯಬೇಕಾಯಿತೇ? ನನಗೆ ಸಂಕೋಲೆಗಳ ದುಃಖವಿಲ್ಲ, ಬಂಧನದ ಭಯವಿಲ್ಲ; ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಹಂಗು ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಯೇ ದೂರದಿಂದ ಯಾಕಾಗಲಿಲ್ಲದು, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಪ್ರಿಯರಾದ ಜನರನ್ನು ನೋಡುವ ಸುಯೋಗವು ಒದಗಿದರೆ, ಇಂಥ ಕಷ್ಟವನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಸಹಿಸುವೆನು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನೋಡುವದಕ್ಕೂ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲವೇನು? ಆಯೇಷೆಯ ಪುಣ್ಯಮೂರ್ತಿಯ ದರ್ಶನವು ಪುನಃ ನನಗೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆ?

ಹೀಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಸೆರೆಮನೆಯ ಬಾಗಿಲು ದಡಕ್ಕನೆ ತೆರೆಯಿತು. ಕಾರಾಗೃಹರಕ್ಷಕನನ್ನು ಮುಂದೆಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ಒಳಗೆಬಂದು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಬಹು ವಿನಯದಿಂದ ಮುಜುರೆ ಮಾಡಿದನು. ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಮಥುರಾಸಿಂಹನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಆಗ ಮಥುರಾಸಿಂಹನು ವಿನಯದಿಂದ ಕೈಜೋಡಿಸಿ — “ಯುವರಾಜರೇ, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಮಂದಾರಣಗಡದಹತ್ತರ ತಮ್ಮನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಕೊಂಡು ಬಂದ ಈ ದಾಸನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಬಂಧವಿವೋಚನೆಮಾಡುವ ಬಗ್ಗೆ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವ ಬಾದಶಹರ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವಿರುತ್ತದೆ. ಅವಲೋಕಿಸುವ ದಾಗಬೇಕು. ಸ್ವಾಮಿನಿಷ್ಠಸೇವಕರಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಯಾವಯಾವ ಆಜ್ಞೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರುವದೆಂಬದನ್ನು ಹೇಳಲಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಸೇವಕರ ಅಸರೂಢಗಳನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲು ಒಡೆಯರೇ ಸಮರ್ಥರು! ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಂಧವಿವೋಚನದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಕಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಬಾದಶಹನ ಆಜ್ಞಾಪತ್ರವನ್ನು ಯುವರಾಜನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ರಕ್ಷಕನು ಬೀಡಿಗಳನ್ನು ಕಡಿದು ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಬಂಧಮುಕ್ತಮಾಡಿದನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮಂಗಲಸ್ನಾನಮಾಡಿ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತನಾಗಿ ತನ್ನ ಅತ್ಯಂತ

ಪ್ರೀತಿಯ ಬಿಳಿಯ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ದರ್ಬಾರಕ್ಕೆ ಸಾಗಿದನು. ಆಗ ಮಹಾ ಪ್ರತಾಪಿಯಾದ ಸುಂದರ ರಾಜಪುತ್ರನನ್ನು ನೋಡಿ ಪಾಟಣಾಪಟ್ಟಣಹ ಜನರು ಸಂತೋಷಬಟ್ಟರು. ದಂಡಾಳುಗಳ ಆನಂದವು ಅವರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಸದಾಯಿತು. ಬಾದಶಹನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಮಾನಸಿಂಹನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ಯುವರಾಜನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಜಯಘೋಷಗಳಾಗತೊಡಗಿದವು. ನೋಡಿದತ್ತಿಲ್ಲ ಆನಂದವು ತುಳುಕುತ್ತಿತ್ತು. ಕೆಲವು ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಯಾವತ್ತು ಜನರು ದರ್ಬಾರದ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಮುಟ್ಟಿದರು. ಇದೇ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ಮಾನಸಿಂಹನು ಆಜನ್ಮ ಬಂದಿವಾಸದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದ್ದನು. ಕುಮಾರನು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಕುದುರೆಯನ್ನು ಇಳಿದನು. ಆಗ ಹಲವುಜನ ರಜಪೂತ ಸರದಾರರೂ, ಮೊಗಲ ಸರದಾರರೂ ಕುಮಾರನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದು, ಆದರದಿಂದ ಆತನನ್ನು ದರ್ಬಾರದೊಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋದರು.

ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ಪಿಂಗನ ಕೈಗೆ ಬೇಡಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿದ ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟು ದಿವಸಗಳಮೇಲೆ ಜಗತ್ಪಿಂಗನು ಸನ್ಮಾನದಿಂದಲೂ, ಗೌರವದಿಂದಲೂ ರಾಜಕೀಯ ಪೋಷಾಕನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಮಾಡಿದ್ದನು. ಅಂದಿನಂತೆ ಇಂದೆಯಾವರೂ ಮಾನಸಿಂಹನು ಉಚ್ಚಾಸನದಮೇಲೆ ಗಂಭೀರಮುದ್ರೆಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಕೆಳಮಗ್ಗಲಿಗೆ ಸರದಾರರೂ, ದರಕದಾರರೂ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸೈನಿಕರಿಂದಲೂ, ರಾಜಸೇವಕರಿಂದಲೂ, ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದಲೂ ದರ್ಬಾರವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತುಂಬಿಹೋಗಿತ್ತು. ಕುಮಾರನು ದರ್ಬಾರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತ ಬರುತ್ತ ಮಾನಸಿಂಹನ ಸಿಂಹಾಸನದ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಸಿಂಹಾಸನವು ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯಿತ್ತು. ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲಿನ ಮಂದಿಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಮಾನಸಿಂಹನ ಚರಣದೆಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಕೈಜೋಡಿಸಿ—ಮಹಾರಾಜ, ಅಸರಾಧಿಯಾದ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರನು ನಮ್ರಭಾವದಿಂದ ತನ್ನ ಅಸರಾಧದ ಕ್ಷಮೆಯ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವನು, ಅನ್ನಲು, ಮಾನಸಿಂಹನು ಗಂಭೀರಭಾವದಿಂದ—ವತ್ಸಲ, ನಿನ್ನ ಯಾವತ್ತು ಅಸರಾಧಗಳನ್ನು ಸ್ವತಃ ಅಕಬರಬಾವಶಹರೇ ಕ್ಷಮಿಸಿರುವದರಿಂದ, ನೀನು

ನನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮೆಯಸಲುವಾಗಿ ಯಾಚಿಸುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು—ಶಹಾನಶಹನ ಅನುಗ್ರಹವು ನನ್ನ ಮೇಲಿರುವದು ನಿಜವು; ಆದರೆ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯಗುರುವೂ, ಇಹ-ಪರಗಳ ಪವಿತ್ರ ಸಾಧನವೂ ಆದ ಪಿತೃದೈವತವು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಜೀವನವು ವೃಥಾವೇ ಸರಿ; ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಧಮಪುತ್ರನು ತಮ್ಮ ಅಂತಃಕರಣದ ಗೂಢ ಘಾವವನ್ನು ಅರಿತುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸುಕನಾಗಿರುವನು, ಅನ್ನಲು, ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಹನು—ಕುಮಾರಾ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಯಾವತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಕರ್ತವ್ಯ ಪರಾಯಣನಾಗಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಶಸ್ವಿಯಾಗೆಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕುಮಾರನಮಂದಿಲವನ್ನು ಕೈಮುಟ್ಟಿ ಆತನ ತಲೆಗೆ ಹಾಕಿದನು. ಆಗ ಜಯಧ್ವನಿಯಿಂದ ಸಭಾಗೃಹವು ಪ್ರತಿಧ್ವನಿತವಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮುಖದಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಹೊರಡದಾದವು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಆತನು ಕೈಜೋಡಿಸಿತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿನಯದಿಂದ—ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಯಿತು. ಪಿತೃದೇವತೆಯ ಅಸಂತೋಷದ ಭಾರವನ್ನು ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊತ್ತುಕೊಂಡು ಬಾಳುವದಕ್ಕಿಂತ ಸಾಯುವದೇ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಿತ್ತು. ನಾನು ಈ ವರೆಗೆ ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತಂತೆಯೇ ಇದ್ದೆನು. ಕರುಣಾನಿಧಿಯಾದ ತಂದೆಯೇ, ನಾನು ಒಂದಲ್ಲ-ಎರಡಲ್ಲ, ಹಲವು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆನು; ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವಯಾವ ಅಪರಾಧಗಳು ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು, ಯಾವಯಾವ ಅಪರಾಧಗಳು ಕ್ಷಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದಿಲ್ಲ, ಎಂಬದನ್ನು ತಿಳಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಗಿ ಚರಣದಡೆಯಲ್ಲಿ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೋ? ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮಾನಸಿಹನು—ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಾ, ನಿನ್ನ ಎಲ್ಲ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಎಂದೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿಲ್ಲೆಂಬದು ನಾನು ಮನಗಂಡಿರುವೆನು. ನಬಾಬ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನೇ ಈ ಮಾತನ್ನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಂದು ತಿಳಿಸಿರುವನು; ಆದ್ದರಿಂದ ಆ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಅಪರಾಧಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದು ಅನ್ಯಾಯವು, ಅನ್ನಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮೋರೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಲಜ್ಜೆ

ಯಿಂದ—ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಅಪರಾಧಗಳು ನನ್ನಿಂದ ಘಟಿಸಿರುವವಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಕುಮಾರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಗಂಭೀರವಾದ್ದು. ಯಲ್ಲಿ ನಾನುನಿಂತು ತೋರಿತು. ಆತನು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು—ಹ! ನೀನೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳನ್ನು ನೀನು ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುತ್ತೀ. ನಿನ್ನ ಈ ಕೃತಿಯನ್ನು ನಾನು ಮಹಾಪರಾಧವೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದೇನು; ಆದರೆ ಅದು ನನ್ನ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಸರಿ. ನೀನೇಂದ್ರಸಿಂಹನ ಮಗಳಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ರೂಪ-ಗುಣಗಳಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠಳಿರುತ್ತಾಳೆಂಬುದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಿದೆ. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಅವತಾರವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯೊಡನೆ ನೀನು ಲಗ್ನವಾದದ್ದರ ಅಪರಾಧವನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಹೃದಯವು ಅನಂದಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಆತನ ಕಂಠವು ಬಿಗಿದು ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡದಾದವು. ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಕುಮಾರನನ್ನು ಕುರಿತು—ನಿನ್ನ ರಾಜಕೀಯವಾದ ಅಪರಾಧವನ್ನಂತು ಬಾದಶಹರು ಕ್ಷಮಿಸಿರುವದರಿಂದ ಅದರ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ಏನೂ ಹೇಳುವದು ಉಳಿದಿರುವದಿಲ್ಲ; ಉಳಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನಾನು ಕ್ಷಮಿಸಿಯೇ ಇರುತ್ತೇನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ಬಾದಶಹರ, ಹಾಗೂ ನನ್ನ ಇಬ್ಬರ ಮತದಿಂದಲೂ ನೀನು ನಿರ್ದೋಷಿಯೆಂದು ಸಿದ್ಧವಾದಂತಾಯಿತು, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಮತ್ತೆ ಸಭಾಗೃಹವು ಜಯಘೋಷದಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ಆಗ ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಕಬರಬಾದಶಹನ ಸನ್ನದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಅನಂದಭರದಿಂದ—ಯುವರಾಜನೇ, ಶಹಾನಶಹಾ ಅಕಬರರವರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ನೀನು ಇಂದಿನಿಂದ ಬಂಗಾಲ-ಬಿಹಾರ-ಒಡಿಷಾ ಪಾಂತ್, ಗಳ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿರುವೆ. ನಿನ್ನಂಗೆ ಎಲ್ಲರ ದೈವವು ತೆರೆಯುವದು ದುರ್ಲಭವು. ಇಂಥ ಭಾಗ್ಯವು, ಎಲ್ಲರ ಹಣಿಬರಹದಲ್ಲಿ ಬರೆದಿರುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಕರ್ತವ್ಯಪರಾಯಣನಾಗಿ ನ್ಯಾಯದಿಂದ ನಡೆದು ಸತ್ಯ-ಸಾಹಸ-ಸುವಿಚಾರಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಯಾಗೆಂದು ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸುವೆನು, ಎಂದು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ದರ್ಬಾರದೊಳಗಿನವರೆಲ್ಲರು ಬಹುಮಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎದ್ದುನಿಂತು ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿದರು.

ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮುಂದೆಬಂದು—ಪ್ರಜೆಗಳಾದ ನಾವು ನೂತನ, ಸುಭೇದಾರರನ್ನು ಅಭಿನಂದಿಸಿ, ಅವರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿ ಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ. ನಾವು ಅವರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಶಿರಸಾವಹಿಸಿ ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಸದಾ ತತ್ಪರರಾಗಿರುವೆವು. ಇವರ ಅಧಿಕಾರವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಜನರು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಇವರ ಉತ್ಕರ್ಷವು ಆಗಲೆಂದು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆವು, ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಸಭಾಗೃಹವೆಲ್ಲ ಕುಮಾರನ ಜಯಜಯಕಾರಧ್ವನಿಯಿಂದ ತುಂಬಿಹೋಯಿತು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟನು. ಎಲ್ಲಿಯ ಭಯಂಕರವಾದ ಕತ್ತಲೆಯ ಕೋಣೆಯು, ಎಲ್ಲಿಯ ಕೈಕಾಲುಗಳೊಳಗಿನ ಸಂಕೋಲೆಗಳ ಭಾರದಿಂದ ತಳಮಳಿಸುವ ದುಸ್ಥಿತಿಯು; ಅದರೆ ಈಗ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ಎಲ್ಲಿಯ ಬಂಗಾಲ-ಬಿಹಾರ-ಒಡಿಸಾಪಾಂತ್ರಗಳ ಈ ಸುಭೇದಾರ ಕೆಯು! ತನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶದಷ್ಟು ಅಂತರವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಮಾರನು ಮೂಢನಾದನು. ಹೀಗೆ ತಾನು ದೊಡ್ಡ ಪದವಿಗೆ ಹೋದೇನೆಂಬ ಕಲ್ಪನೆಯು ಸಹ ಕುಮಾರನ ಕನಸು-ಮನಸ್ಸುಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಆತನು ದಂಗುಬಡೆದು ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತಿರಲು, ಮಾನಸಿಂಹನು—ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಹ, ನೀನು ಇಂದಿನಿಂದ ಈ ಸುಭೇದಾರಿಕೆಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಿಸ್ತರಿಸಬೇಕಾಗುವದು. ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು; ಆದರೂ ಕುಮಾರನ ಮುಖದಿಂದ ಮಾತುಗಳು ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ತಂದೆಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಸುಮ್ಮನೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು. ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನ ಮನೋಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆತನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಈ ಹುಕುಮು ಮುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೆ ಅಮಲಿನಲ್ಲಿ ತರಬೇಕೆ ” ಎಂದು ಬಾದಶಹರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದಾರೆ; ಮತ್ತು ಬೇಗನೆ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಬರೆದಿರುವರು; ಆದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಬೇಗನೆ ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ದಿಲ್ಲಿಗೆ, ಪ್ರಸಂಗಬಿದ್ದರೆ ಅಜಮೀರಕ್ಕೆ ಸಹ ಹೋಗಬೇಕಾಗಬಹುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಆದೀತೆಂದು ಈಗ ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಬರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಗೃಹಾಜರಿಯಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನ ಸುಭೇದಾರಿಯ ಕೆಲಸವನ್ನು ಸಾಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಬಾದಶಹರು ಸೂಚಿಸಿರುವರು. ನಾನು ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು

ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ; ಬಾದಶಹರ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಇದೆಲ್ಲ ಒದಗಿಬಂದಿರುವದು, ಎಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. ಅದರಿಂದ ಕಮಾರನಿಗೆ-ಸಮಾಧಾನವಾಗಿ ಆತನು ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ಪೂಜ್ಯರೇ, ಮಾನ್ಯರಾದ ಬಾದಶಹರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ನಾನು ಸದಾ ತತ್ಪರನಾಗಿರುವೆನು; ಮತ್ತು ಮಹಾರಾಜರ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುವದಂತು ಈ ದಾಸನ ಪರಮಾರ್ಥವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಈ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಬಾದಶಹರ, ಹಾಗೂ ಮಹಾರಾಜರ ಚರಣಗಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಅಂತಃಕರಣಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೃತಜ್ಞತೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಟಿಸುವೆನು.

ಇಷ್ಟಾದಬಳಿಕ ಮಾನಸಿಂಹನು ಸಿಂಹಾಸನದಿಂದ ಇಳಿದು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಆ ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವಾಗ—ಪ್ರಿಯಪುತ್ರಾ, ಬಾ, ನನ್ನ ಈ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಆರೋಹಿಸು. ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾಗಿಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈಗ ನಿನ್ನ ಒಬ್ಬ ಪ್ರಜಾಜನವಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಾದಶಹರ ಸನದು ಕೊಡಲ್ಪಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ನೀನು ಬಂಗಾಲ-ಬಿಹಾರ-ಒಡಿಸಾಸ್ತ್ರಾಂತಗಳ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿರುತ್ತೀ; ಆದ್ದರಿಂದ ಸುಬೇದಾರನ ಆಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಎಂದು ನುಡಿಯಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಂದೆಯ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟನು. ಆಗ ಮಾನಸಿಂಹನು ಮಗನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ, ತನ್ನ ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾದ ದೊಡ್ಡ ಗೊಗ್ಗರ ದನಿಯಿಂದ ಸಭಿಕರನ್ನು ಕುರಿತು—ನಾನು ಮಾನಸಿಂಹನು, ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಅಕಬರನ ಏಕನಿಷ್ಠ ನೌಕರನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಬಾದಶಹರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಾನು ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಮಕ್ಷಮ ಕುಮಾರನನ್ನು ಸಿಂಹಾಸನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತೇನೆ. ಈತನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳ ಸುಖ-ಶಾಂತಿಗಳು ಹೆಚ್ಚುವವೆಂದು ನಾನು ಆಶಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ನೂತನ ಸುಬೇದಾರನು—ನಾನು ಬಾದಶಹರ ಮಂಗಳವನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವಲ್ಲಿ ಜೀವದಪರಿವೆಯಿಡೆನು. ರಾಜ್ಯಕಾರಭಾರವನ್ನು ನಡಿಸುವಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪೂಜ್ಯ ತಂದೆಯಾದ ಮಾನಸಿಂಹರವರ ಅನುಕರಣವಮಾಡಲು ಹೆಣಗುವೆನು; ಅದರಂತೆ ಯಾವತ್ತು ಪ್ರಜೆಗಳ, ಹಾಗೂ ನೌಕರರ ಸುಖವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಸುವಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಯತ್ನಿಸುವೆನು, ಎಂದು ಉತ್ತರರೂಪದಿಂದ ಭಾಷಣಮಾಡಲು, ದರ್ಬಾರದ ಶಿಷ್ಟಾಚಾರಗಳೆಲ್ಲ ತೀರಿ

ದರ್ಬಾರದ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು.

ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಲಗ್ನದ ವಿಷಯವಾಗಿ ತಂದೆಯ ಒಪ್ಪಿಗೆಯು ದೊರೆತದ್ದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪಾಟೀಣಾಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದು ಆತನಿಗೆ ಗೊತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ; ಆದ್ದರಿಂದ ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಳನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗ ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸೇನೆಂದು ಆತನು ಆತುರಪಡಹತ್ತಿದನು. ದರ್ಬಾರವು ಬಿಟ್ಟಬಳಿಕ ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದರು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜರು ಕುಮಾರನಿಗೆ—ನೀನು ನನ್ನ ತಾಯಂದಿರ ಭೆಟ್ಟಿಯಾಗು. ನಾನು ಆಗ್ರಾಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ, ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಕುಮಾರನನ್ನು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಮೊದಲು ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಇರುವ ಮಹಾಲಿಗೆ ಹೋದನು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಆತನ ಮೂವರು ಸಾಪತ್ನ ಮಾತೆಯರು ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಭಕ್ತಿಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಅವನ ಮಾತೃವರ್ಗವು ಅವನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ಆತನು ಕಾರಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಪಟ್ಟಿತು. ಬಳಿಕ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ಕುಮಾರನನ್ನು "ಕುರಿತು—ಜಗತ್, ನೀನು ಇನ್ನೂ ಉಟಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ, ಆದ್ದರಿಂದ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಉಪಹಾರಮಾಡು. ನಿನಗೆ ಸಂಗಡ ಆಡುವ ಸುಖದುಃಖದ ಮಾತುಗಳು ಬಹಳ ಇರುತ್ತವೆ; ಆದರೆ ಹಿಂದುಗಡೆ ಮಾತಾಡೋಣವಂತೆ; ನೀನು ಮೊದಲು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ, ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕುಮಾರನನ್ನು ಒಂದು ಕೋಣೆಯೊಳಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಉಪಹಾರ ಮಾಡಿಸಿ, ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಶ್ರಮಿಸು. ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಾನು ಎರಡನೆಯ ಕಡೆಗೆ ಹೋದಳು. ಇತ್ತ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಹಾಸಿ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ ಮಂಚದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡ್ಡಾಗಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಹತ್ತಿದನು. ಆತನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಆಕರ್ಷಿಸಿ ಬಿಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಆಕೆಯ ದರ್ಶನವಾಗದಹೊರತು ಆತನಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವಂತೆ ಇದ್ದಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳ ಚಿಂತನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ತಾಂಬೂಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಳು. ಆಕೆ

ಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕುಮಾರನು ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ಎದ್ದು ಮಂಚದಕೆಳಗೆ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು. ತಾನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿರುವನೋ? ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯು ಆತನಿಗೆ ಆಯಿತು. ಈ ದಿನ ಒಂದರಹಿಂದೊಂದರಂತೆ ನಡೆದ ಅಸಂಭವವಾದ ಸಂಗತಿಗಳಿಂದ ಆತನು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ಭ್ರಮಿಷ್ಠನಂತೆ ಆಗಿದ್ದನು. ಆತನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ—ಎಲ, ಈಕೆಯು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯಿರುವಳಲ್ಲ! ಈಕೆಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದಳು? ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದರೂ ಈಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಬರಗೊಟ್ಟಿರಬಹುದು? ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಈ ಸುಖಕಗವಾದ ಸಮ್ಮೇಲನದ ಯೋಗವು ಯಾರ ಪುಣ್ಯದಿಂದ ಈಗ ಒದಗಿರಬಹುದು? ಈ ಮಾತು ಸಂಭವನೀಯವಾಗಿರುವದೋ? ಸಂಭವನೀಯವಾಗಿರದಿದ್ದರೆ ಈಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದಕ್ಕೆ ಏನೆನ್ನಬೇಕು? ಛೇ, ಈಕೆಯು ನಿಶ್ಚಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳು; ಸುಗುಣಮಣಿಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು!

೧೭ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ, ಶೌರ್ಯಸಂಜೀವನ!

ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ವರ್ಣನೀಯವಾಗಿತ್ತು. ಈಗ ಆಕೆಯು ಅನಂದದಲ್ಲಿರುವಳೋ ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವಳೋ ಎಂಬದನ್ನು ಹೇಳುವದು ಕಠಿಣವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕಂದರೆ, ಆಕೆಯು ಅನಂದದಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ಆಕೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು; ದುಃಖದಲ್ಲಿರುವಳೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಆಕೆಯ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳುನಗೆಯು ಒಪ್ಪುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆ ಅದ್ಭುತವಾದ ದೃಶ್ಯದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕೈಯೊಳಗಿನ ತಾಂಬೂಲಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕೆಳಗಿಟ್ಟು ಪತಿಯ ಚರಣಗಳಮೇಲೆ

ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದಿತ್ತಿ ಸಂತಯಿಸುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—ತಿಲೋತ್ತಮೇ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆಬಂದೆ? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು; ಆದರೆ ಆನಂದಾಶ್ರಯದಿಂದ ಕಂಠಬಿಗಿದು ಒಂದೇ ಸವನೆ ಆನಂದಬಾಷ್ಪಗಳು ಉದರಲು, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಬಾಯಿಂದ ಅಕ್ಷರಗಳೇ ಹೊರಡದಾದವು! ಆಕೆಯು ಪ್ರೇಮಭರದಿಂದ ಪತಿಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಲು ಅಕ್ಷತ್ರಿಮ ಪ್ರೇಮದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಮೂಕಭಾವದಿಂದ ಆಲಿಂಗನದ ಸ್ವರ್ಗ ಸುಖವನ್ನು ಬಹಳಹೊತ್ತು ಅನುಭವಿಸಿದರು; ಈ ಅಲಭ್ಯಸುಖವು ಆ ನೂತನ ಸುಜೀವಾರನ ಇಂದಿನ ಸುಖದರಾಶಿಗೆ ಶಿಖರಪ್ರಾಯವಾಯಿತು!

ಹೀಗೆ ಅಕ್ಷತ್ರಿಮಪ್ರೇಮದ ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಆನಂದಾಶ್ರಯಗಳು ದುರುತ್ತಿರಲು, ಕೆಲಕಾಲ ಆಲಿಂಗನದ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಗೌರವಕ್ಕಾಗಿ ಪತಿಯಿಂದ ದೂರವಾಗಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಆಕೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಮಂಚದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸುತ್ತ ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ— “ ತಿಲೋತ್ತಮೇ, ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ? ” ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ವಿನಯದಿಂದ— “ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಲಗ್ನ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ ತಮಗೊದಗಿದ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದರೆ, ತಾವು ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಯೋಗ್ಯವೆಂತಲೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವದು; ಬೇರೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೀಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಅದನ್ನು ವಿಲಕ್ಷಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕಾಗುತ್ತಿತ್ತು; ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ ಗಂಡನ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಗೆ “ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದೆ? ಎಂದು ಕೇಳುವದು ವಿಲಕ್ಷಣವಲ್ಲವೇ? ಆ ಸ್ತ್ರೀಯಾದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ಏನೆಂದು ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕು? ” ಎಂದು ಕೇಳಿ, ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು—ಶ್ರೀಕ್ಷೇತ್ರ ಪುರಿಯಯಾತ್ರಿಗೆ ಮಾನಸಿಹರವರು ಬಂದಾಗ ತಾನು ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉರ್ಮಿಳಾ ರಾಣಿಯವರ ಆಶ್ರಯ ಪಡೆದದ್ದನ್ನೂ, ಆ ಕರುಣಾಮಯಳಾದ ರಾಣಿಯ ಕೃಪೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಮಹಾರಾಜರ ಪರಿಚಯವಾದದ್ದನ್ನೂ, ತನ್ನ ಸೇವೆಯಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ಪ್ರಸನ್ನರಾದದ್ದನ್ನೂ, ಮಹಾರಾಣಿಯ ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಮಹಾರಾಜರು ತನ್ನನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಿ ಸೊಸೆಯೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದದ್ದನ್ನೂ, ಸ್ವಲ್ಪದರಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೇಳಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು— “ ತಿಲೋ

ತ್ತಮೇ, ಎಲ್ಲ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಂದು ಆಲೋಚಿಸಿದರೆ, ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಕೌಶಲ್ಯದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ಶುಭದಿನವನ್ನು ಕಂಡೆನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ಯಾವ ಶಬ್ದದಿಂದ ನಿನ್ನ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನೆನಿಸಲಿ? ನನ್ನ ಬಿಡುಗಡೆಯು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಆಯಿತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಎಳ್ಳಮ್ಮ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಪತಿಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಸರಳ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ—
ಪ್ರಾಣನಾಥ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪರಿಶ್ರಮದಿಂದಲೇ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಾವು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೀರಿ; ಇದರಿಂದ ತಮಗೆ ನಿಜವಾದ ಸಂಗತಿಯು ತಿಳಿದಿರುವುದಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕಾಗುತ್ತದೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಹಾರಾಜರ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಸೊಸೆಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟೆನು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಿನ ಕೆಲಸವೇನೂ ನನ್ನಿಂದ ಆಗಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನೇನು ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಹಾಗಾಯಿತು? ತಮ್ಮ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆಗಾಗಿ ನಾನೇನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟ ಹಾಗಾಯಿತು? ಇದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಚಾತುರ್ಯವಾದರೂ ಏನು ಇರುವದು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳುವದಾದರೂ ಏಕೆ? ನಿಜವಾಗಿ ತಮ್ಮ ಸ್ತುತಿಗೆ ಪಾತ್ರರಾದವರು ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅವರು ಆಯೇಷೆಯೆಂಬ ದನ್ನು ಮರೆಯಬಾರದು. ಆ ಮಹಾತ್ಮಳ ಉಪಕಾರವನ್ನು ನಾನಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ನೀವು ಸಹ ಎಷ್ಟು ಸ್ಮರಿಸಿದರೂ ತೀರದು. ತಮ್ಮನ್ನು ಈ ವೈಭವದ ಶಿಖರದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದವಳು ಆ ನಬಾಬಜಾದಿಯು! ಆಕೆಯ ದೀರ್ಘ ಪ್ರಯತ್ನದ, ಹಾಗೂ ವಿಲಕ್ಷಣ ಚಾತುರ್ಯದ ಫಲವೇ ಇಂದಿನ ನಮ್ಮ ಸುದಿವಸವಾಗಿರುವದು. ಆಯೇಷೆಯ ಔದಾರ್ಯವು ಅದ್ವಿತೀಯವಾದದ್ದು. ಪರೋಪಕಾರನಿರತಳಾದ ಆ ತರುಣಿಯು ನಿಮ್ಮ ಸಲುವಾಗಿ ಬಹಳ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟಿರುವಳು. ಆಕೆಯು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಆಗ್ರಾಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಕಬರ ಬಾದಶಹರನ್ನು ಕಂಡು ನಿಮ್ಮ ಬಂಧವಿಮೋಚನೆ ಮಾಡಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ, ನಿಮಗೆ ಈ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡಿಸಿದಳು. ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗಾಗಿ ಒಂದು ಲಕ್ಷ ರೂಪಾಯಿಗಳ ಜಹಗೀರನ್ನು ಆಕೆಯು ಬಾದಶಹರಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿರುವಳೆಂದು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ; ಅಂದಬಳಿಕ ನಿಮ್ಮ ಬಂಧ

ವಿಮೋಚನೆಯಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಅವರಂತೆ ನಿಮಗೆ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರವು ದೊರೆತ
ದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಕೃತಜ್ಞರಾಗಬೇಕೆನ್ನುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಆಯೇ
ಷೆಯೇ ಆ ಮಾನಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಿರುತ್ತಾಳೆ. ನನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕಲ್ಪನಾ
ಶೀತ ಸುಖಕ್ಕೆ ಆಯೇಷೆಯ ಅವಿಶ್ರಾಂತಶ್ರಮವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವದರಿಂದ
ನಾವು ಆಕೆಯ ಋಣದೊಳಗಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗಲಿಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಬೇಕು.

ತನ್ನ ಮೇಲಿದ್ದ ಆಯೇಷೆಯ ದೃಢತರವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಜಗ
ತ್ಸಿಂಗನು ಈ ಮೊದಲೇ ಅರಿತಿದ್ದನು; ಆದರೂ ತನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ಆಕೆಯು
ಪಟ್ಟ ಶ್ರಮವನ್ನೂ ಮಾಡಿದ ಸಾಹಸವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಆತನ ಕಂಠವು ಸದ್ಗತ
ವಾಯಿತು. ಆತನು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಕುರಿತು—

• ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ಪ್ರಿಯೇ, ನೀನು ಹೇಳುವದುಯಥಾರ್ಥವು! ಆದರೆ ಆ ದೇವಿ
ಯುಋಣದಿಂದ ಹೇಗೆ ಮುಕ್ತನಾಗಬೇಕೆಂಬದೇ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದಾಗಿದೆ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ನಾಥ, ಅದನ್ನು ನಾನು ತಮಗೆ ಹೇಳುವೆನು.
ದಯಮಾಡಿ ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ನಡಿಸಿದರೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಆಯೇಷೆಯ ಋಣ
ದಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುವೆವು. ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿಷ್ಟೆ, ನೀವು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು
ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು.

ಜಗತ್ಸಿಂಗ—ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರಿ, ನಿನ್ನ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ
ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗುತ್ತದೆ. ನಿನ್ನಂಥ ಉದಾರ ಮನಸ್ಸಿನ ಹೆಂಡತಿಯು
ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನೇ ಸರಿ. ಆಯೇಷೆಯ ಗುಣಗಳಿಗೆ ಲುಬ್ಧಳಾಗಿ
ನೀನು ಆಕೆಯನ್ನು ಸವತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ-ಮುಂದೆ ನೋಡ್ಡ
ದೆಯಿರುವದು ಸಾಧಾರಣ ಸಂಗತಿಗಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಹೃದಯವು ಬಹು ಉಚ್ಚ
ತರದ್ದಾಗಿರುವದು; ಆದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಶಕ್ಯವಿರುವದೇ ಎಂಬದನ್ನು
ಕುರಿತು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುವದಿಲ್ಲ. ನನಗಂತು
ಈ ಕಾರ್ಯವು ಅಸಂಭವವಾಗಿ ತೋರುತ್ತದೆ.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಮಹಾರಾಜ, ಅಸಂಭವವೆಂದು ಯಾಕೆ ಹೇಳುವಿರಿ?
ಆಯೇಷೆಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಆಕೆ
ಯಿಂದ ವಿಘ್ನವಾಗುವ ಸಂಭವವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಹಿರಿಯರ ಅಂಜಿಕೆಯ
ಮೊಂದು ದೊಡ್ಡ ವಿಘ್ನವು. ಆದರೆ ಆ ವಿಘ್ನವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತರುವ

ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಯಾಕಂದರೆ, ಮಹಾರಾಜ್ಞಿಯೂ ಮಹಾರಾಜರೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಆಯೇಷೆಯ ಲಗ್ನವಾಡಬೇಕೆಂದು ಹಲವುಸಾರೆ ಆಲೋಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವರು ಆಯೇಷೆಯ ಮುಂದೆಯೂ ಈ ಮಾತು ತೆಗೆದಂತೆ ಮಾಡಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಒಪ್ಪಿಗೆಯು ದೊರೆಯುವದೋ ಇಲ್ಲವೋ, ಎಂಬ ಅಸನಂಬಿಗಿಯಿಂದ ಆಯೇಷೆಯು ಅವರ ಮಾತಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ತಾವು ನನ್ನ ಮಾತು ನಡಿಸುತ್ತೇವೆಂದು ವಚನಕೊಟ್ಟರೆ, ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಒಡಗಡಿಸುವೆನು.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಆಯೇಷೆಯು ನನ್ನೊಡನೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಡಂಬಡುವಳೆಂದು ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಸರಿ. ಯಾಕಂದರೆ, ಆಯೇಷೆಯು ತಾನು ನನ್ನನ್ನು ಪತಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಪತ್ನಿಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವದಿಲ್ಲೆಂಬದು ಆಕೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರುತ್ತದೆ. ನಾನಾದರೂ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವದಿಲ್ಲವೆಂತಲ್ಲ. ಆದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟು ನಾನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಪತ್ನಿ ಭಾವದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಲಾರೆನು. ಈ ಮಾತು ಆಯೇಷೆಗೆ ಗೊತ್ತಿರುವದರಿಂದ, ಆಕೆಯು ನನ್ನೊಡನೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲಾರಳು.

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಶೋಭಾಯಮಾನವಾದ ಕುಸುಮವು ಹೀಗೆಯೇ ಬಾಡಿಹೋಗಬೇಕೆಂದು ನೀವು ಇಚ್ಛಿಸುವಿರೋ? ಆ ಸುರರಮಣಿಯು ದಾರುಣವಾದ ದುಃಖದಿಂದ ತನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕಳೆಯುವದೂ ನಿಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಾಗಿರುವದೋ? ಸ್ವಾಸ! ಆ ಹತಭಾಗ್ಯಳ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಫಲವು ನಿಮ್ಮಿಂದ ಯಾಕೆ ದೊರೆಯಬಾರದು?

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ಪರಮೇಶ್ವರನ ಇಚ್ಛೆಯೇನಿರುತ್ತದೆಂಬದನ್ನು ನಾನೇನು ಹೇಳಲಿ? ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ತನ್ನ ಶೇಷಾಯುಷ್ಯವನ್ನು ದಾರುಣವಾದ ಯಾತನೆಯಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕಾದೀತೆನ್ನುವಹಾಗಿ ನನಗೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಆಕೆಯ ದುಃಖನಿವಾರಣವು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಆಗಲಾರದು. ನಾನು ಆಕೆಯನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವೆನು ಆಕೆಯ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಗೆ ನಾನು ಅತ್ಯಂತ ಲುಬ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಆಕೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ನನಗೆ ಅದ್ವಿತೀಯವಾಗಿ ತೋರುವದು. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ಮಾಡಿರುವ ಉಪ

ಕಾರವನ್ನು ತಿರಿಸುವದು ಕಲ್ಪಂತದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ಆದರೆ ಇನ್ನೆಲ್ಲ ನಿಜವಿದ್ದರೂ ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಲಿಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ನಾನು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ನಿನಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೃದಯವನ್ನು ನಾನು ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿರುವದರಿಂದ, ಆಯೇಷೆಯ ವಾಸಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳವೇ ಇಲ್ಲ. ಆಯೇಷೆಯು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಸಂಪೂರ್ಣ ಹೃದಯವನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕವಳು, ಸಂದಿಗ್ಧಿಗೊಂದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇರತಕ್ಕವಳಲ್ಲ. ಅಂದಬಳಿಕ ನಾನು ಆಯೇಷೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಲಗ್ನವಾಗಲಿ? ಆಯೇಷೆಯಾದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಹೇಗೆ ಲಗ್ನವಾಗುವಳು? ಆಕೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಲಗ್ನವಾಗುವಹಾಗಿಲ್ಲ, ಮಂದಿಯನ್ನೂ ಲಗ್ನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಯೇಷೆಯು ಈಜನ್ನ ದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡತಕ್ಕವಳೇ ಸರಿ. ತಿಲೋತ್ತಮೆ, ನಮ್ಮ ಬೃರನೇಲೆ ಆಯೇಷೆಯು ಪ್ರೇಮವು, ವಿಶೇಷವಾಗಿರುವದು. ಆ ಪ್ರೇಮದ ಯೋಗದಿಂದಲೇ ಆಕೆಯು ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಉಪಕಾರಮಾಡಿರುವಳಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಿಂದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಬಯಸಿಮಾಡಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯನ್ನು ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಸಂಸಾದನದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಉಪಕಾರಮಾಡಿದ್ದರೆ, ಮೇಲಿಂದಮೇಲೆ ನನ್ನ ಭಿಟ್ಟಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಸ್ವಾರ್ಥದ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಕೆಯು ನಮ್ಮಮೇಲೆ ಉಪಕಾರ ಮಾಡಿವಂತಾಗಿರುವದು

ತಿಲೋತ್ತಮೆ—ಸರಿ ಸರಿ; ತಮ್ಮ ಬೋಧನೆಯ ಆಯೇಷೆಯ ಯೋಗ್ಯತೆಯ ಜ್ಞಾನವು ನನಗೆ ಕೆಲವುಬೈಗೆ ಆಮತಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯು ತಮ್ಮ ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸಂಸಾದಿಸಿದ ಹೊಗತು ಸಂತು, ಸ್ವಲಾಗಲಾರಳು. ಒಬ್ಬನೊಬ್ಬ ರಾಜನಿರುವ ಅನೇಕ ಹೆಂಡತಿಗೆ “ನಾವು ರಾಣಿಯರು” ಎಂದು ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಸ್ತವ ಸಿಕ್ಕಮಾತ್ರದಿಂದ ಅವರು ಸಂತುಷ್ಟರಾಗಿರುವಂತೆ, ಆಯೇಷೆಯು ಸಂತುಷ್ಟಲಾಗಿರಲಾರಳು; ಆಯೇಷೆಯು ಪ್ರೇಮ-ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರಕಾಶವು ಹರಡಲಿಕ್ಕೆ ಸ್ವತಂತ್ರ ಹೃದಯಾಕಾಶವೇ ಬೇಕಾಗಿರುವದು; ತಮ್ಮ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯಂತು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲ; ಅಂದಬಳಿಕ ಆ ಮಹಾತ್ಮಳ ದುಃಖವಿವಾರಣವು ಹೇಗಾಗಬೇಕು? ಆದರೆ ಮಹಾರಾಜ, ಇದಕ್ಕೆ ಉತ್ತರವೇ ಇಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಬಲ ವಾಸನೆಯಿಂದಲೂ, ಭಗೀರಥ ಪ್ರಯ

ತನ್ನದಿಂದಲೂ ಅಸಾಧ್ಯ ಸಂಗತಿಗಳೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತವೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಆಯೇಷೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣನನ್ನು ನೀವು ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ವಾಸನೆಯು ನನಗೆ ಪ್ರಬಲವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ಆ ವಾಸನೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದರೆ, ನಾನು ಭಗೀರಥ ಪುರುಷನನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಆಯೇಷೆ ಗಾಗುವ ತಾಸವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸುವ ಕೂಡ ನನ್ನಿಂದಾಗದು.

ಜಗತ್ತಿಂಗ — ಸ್ತ್ರೀಯೇ, ಆಯೇಷೆಯ ದುಃಸ್ಥಿತಿಯ ಸ್ಮರಣೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೋಮಲ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಾಸವಾಗುವದು ಅಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲ. ವಾಸನಾಬಲದಿಂದ ಜನ್ಮಾಂತರವಲ್ಲಾದರೂ ಕಾಮವಾಸನೆಯು ಪೂರ್ತಿಯಾಗುತ್ತಿರುವದಂತೆ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ನೋವನ್ನು ಈಗಲೇ ಕಳೆಯುವದು ನನ್ನ ಕೈಯೊಳಿಲ್ಲ; ಆದರೂ ಸಮಾಧಾನವಾಡಿಕೋ. ಇವರಮೇಲೆಯೂ ಈಶ್ವರೇಚ್ಛೆ ಇದ್ದಂತಾಗುವದು. ಈಶ್ವರೀತಂತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಘಟಿತಘಟಿತ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವು ಇರುತ್ತದೆ.

ಈಮೇರೆಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿರಲು, ಊರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯವರು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಕರೆಕಳುಹಿದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಅಕೃತ್ರಿಮ ಪ್ರೇಮದ ತನ್ನ ತಾಯಿಯು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಡಿಸಿದ ಉತ್ತಮೋತ್ತಮವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಉಂಡು ಸಂತುಷ್ಟನಾದನು. ಇಷ್ಟು ದಿನ ಕಾರಾಗೃಹವಾಸದ ಕಷ್ಟದಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿಿದ್ದ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಕಾಲಹರಣವು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಆನಂದನುಯವಾಯಿತು. ಆತನು ಬಂಗಾಲ, ಬಿಹಾರ, ಒಡಿಷಾ ಪ್ರಾಂತಗಳ ಸುಬೇದಾರನಾಗಿ ಆಡಳಿತವನ್ನು ಸಾಗಿಸಹತ್ತಿದನು. ಅವನ್ನು ನೋಡಿ ಮಾನಸಿಕವು ಸಂತೋಷಬಟ್ಟನು. ಬಾದಶಹರ ಆಪ್ತನೆಯಂತೆ ಮಾನಸಿಕವು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಸಿದ್ಧತೆಯಾಯಿತು. ಮೂವರು ರಾಣಿಯರನ್ನೂ, ದಾಸವಾಸಿಯರನ್ನೂ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಅಂಬರಾಧೀಶ್ವರನು ದಿಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟುನಿಂತನು. ಆತನು ತನ್ನ ಮಗನಿಗೆ ರಾಜ್ಯದಾಡಳಿತದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವು ಅಬಾಧಿತವಾಗಿ ನಡೆಯುವಂತೆಯೂ, ಆತನ ಕೀರ್ತಿಯು ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚುವಂತೆಯೂ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದನು. ಇತ್ತ ಊರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ತಿಲೋತ್ತಮಿಗೆ—
“ ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಬರುವೆಯಾ ” ಎಂದು ಕೇಳಿದಳು. ಮಾನಸಿಕವು ನಿಗಾದರೂ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಾದರೆ ಚಡಪಡಿಕೆ

ಯಾದಂತಾಯಿತು. ಆದರೆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋದರೆ ಕುಮಾರನಿಗೆ ಅಸಮಾಧಾನವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ವಿನಯಶಾಲಿನಿ ಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು, ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೊಳಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಆತ್ಮ ಮಾಂದಿರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸೌಜನ್ಯದಿಂದ ಹೊರ ಡಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಕೆಯ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ತಡೆದದ್ದರಿಂದ, ಆ ನಮ್ರಭಾವದ ಸೊಸೆಯು ನಿಂತುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಯಿತು. ಮಾನಸಿಂಹನಿಗೂ, ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಗೂ ತಿಲೋ ತ್ತಮೆಯನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಯಿತು. ಹೊರಟು ನಿಂತ ಮಾವನಿಗೆ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯು ಕಣ್ಣೀರು ಹಾಕುತ್ತ ನಮಸ್ಕರಿಸಲು, ಕಠೋರ ಹೃದಯದ ವೀರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಮಾನಸಿಂಹನ ಕಣ್ಣುಗಳೋಗಿಂದ ಬಳಬಳ ನೀರುಗಳು ಉದುರಿದವು. ಉರ್ಮಿಳಾರಾಣಿಯ ಶೋಕವಂತೂ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ತಿಲೋತ್ತಮೆಯನ್ನು ಆಸ್ಪಿಕೊಂಡು ಹೊಟ್ಟೆಯ ಮಗಳಂತೆ ಆಕೆಯ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆಂದು ಮಾನಸಿಂಹನು ತನ್ನ ಚಿಕ್ಕ ಮಗನಾದ ಕುಮಾರ ಮಹಾಸಿಂಹ ನನ್ನು ಪಾಟಣಾಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟನು. ಮಹಾಸಿಂಹನು ಚತುರ ಸೇನಾ ಪತಿಯೂ, ಸಾಹಸಿಯಾದ ವೀರನೂ, ಮೊಗಲಬಾದಶಹರ ಏಕನಿಷ್ಠ ಸೇವ ಕನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗಿಂತ ಮಹಾಸಿಂಹನು ಎರಡುವರ್ಷ ಚಿಕ್ಕವ ನಾಗಿದ್ದನು.

ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಆಡಳಿತದಲ್ಲಿ ಮೊದಮೊದಲಿಗೆ ಬಾಗಾಲ, ಬಿಹಾರ ಒಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷ ಗೋದಲವೇಳಲಿಲ್ಲ; ರಾಜಕಾರ್ಯವು ಸುಸೂತ್ರವಾಗಿ ಸಾಗಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಇಲ್ಲದೆ, ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಿಂದ ಕಾಲ ಹರಣಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಅಸಂತೋಷದ ಚಿಹ್ನವು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಉಳಿದಂತೆ ತೋರಲಿಲ್ಲ, ರಾಜಕುಮಾರನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಉಚ್ಚ ಪದವಿಯನ್ನು ಉಪಭೋಗಿಸುತ್ತ ಅನಂದದಿಂದ ಕಾಲಹರಣಮಾಡಹತ್ತಿದರು. ಆದರೆ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸರ್ವ

ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆನಂದಸ್ಥಿತಿಯು ಯಾರಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿದೇ ಉಳಿದೀ ತೆಂದು ಹೇಳಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಯಾವ ಸಾಂಸಾರಿಕರಿಗೂ ಸ್ಥಿರವಾದ ಆನಂದವು ಆಗದಿರುವಾಗ, ಅದು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗಾದರೂ ಯಾಕೆ ಆಗಬೇಕು? ಒಡಿಸಾ ಪ್ರಾಂತದಿಂದ ರಾಮಚಂದ್ರದೇವನು ಜಗತ್ತಿಂಗನಿಗೆ— “ ನಬಾಬ ಉಸ್ತಾನ ಖಾನನು ಪ್ರಚಂಡವಾದ ಸೇನೆಯನ್ನು ಕೂಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನು ಬಾದ ಶಹರ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬದಿಗೊತ್ತಬೇಕೆಂದು ಮಾಡಿದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಘೋರವಾದ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವು ಒವಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಳಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೂತನ ಸುಭೇದಾರನು ಚಿಂತಾಮಗ್ನನಾದನು. ಆತನು ತನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಮಹಾಸಿಂಹನನ್ನು ಕರೆಸಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಕೇಳಲು, ಪಠಾಣರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವನು ಹೇಳಿದನು. ಮೊಗಲಸೈನ್ಯವೂ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧವಾಗತೊಡಗಿತು. ಅಪ್ಪರಲ್ಲಿ ಉಸ್ತಾನಖಾನನು ಪುರಿಯಮೇಲೆ ದಾಳಿಮಾಡಿರಾಮಚಂದ್ರದೇವನನ್ನು ಓಡಿಸಿದನೆಂಬ ವರ್ತಮಾನವು ಬಂದಿತು. ಪಠಾಣರು ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆವೇಶದಿಂದ ಕಾದಿ ಭರದಿಂದ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವರೆಂತಲೂ ಚಾರರು ಸುದ್ದಿಯನ್ನು ತಂದರು.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದಕೂಡಲೆ ಕುಮಾರ ಮಹಾಸಿಂಹನು ಪಠಾಣರನ್ನು ದಂಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಚಂಡ ಸೈನ್ಯದೊಡನೆ ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತದಮೇಲೆ ಸಾಗಿ ಹೋದನು. ಭದ್ರಕೇದಾರದ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಅವೆರಡು ಸೈನ್ಯಗಳ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವು ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಆ ಘನಘೋರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಪಠಾಣರ ಮುಖ್ಯ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ಉಸ್ತಾನಖಾನನು ಸ್ವತಃ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ನಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ನೈಕ್ಯಮಾಡಿದನು. “ ಹೊಡೆಯಬೇಕು, ಇಲ್ಲವೆ ಮಡಿಯಬೇಕು. ” ಎಂಬ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಪಠಾಣರು ಅಂದು ಕಾದುತ್ತಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಅವರಲ್ಲಿ ಆವೇಶವು ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಅವರ ಆವೇಶಕ್ಕೆ ಮೊಗಲಸೈನ್ಯವು ತಡೆಯಲಿಲ್ಲ. ಜಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪಠಾಣರಿಗೆ ಮಾಲೆಹಾಕಿದಳು. ಸೋಲಿನ ಕುಂದು ಮೊಗಲರಿಗೆ ತಗಲಿತು. ಮಹಾಸಿಂಹನ ಹಲವು ಸೈನಿಕರು ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇಹವಿಟ್ಟರು. ಉಳಿದ

ವರು ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ದಾರಿಸಿಕ್ಕತ್ತ ಓಡಹತ್ತಿದರು. ಮಹಾಸಿಂಹನು ತತ್ಪರಿಸಿದನು. ಆತನೂ ರಣಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬೆನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಅತ್ತವಿಜಯಮದದಿಂದ ಉನ್ನತ್ತರಾದಪಠಾಣರು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡರು. ಆದರೆ ಇಷ್ಟರಿಂದ ವಿಜಯಮದದಿಂದ ಉನ್ನತ್ತನಾದ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ತೃಪ್ತನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯದ ಮೋರೆಯನ್ನು ಬಂಗಾಲಪ್ರಾಂತದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಸಿದನು. ಅದನ್ನು ತರಬುವದಕ್ಕಾಗಿ ಮಹಾಸಿಂಹನು ವಿಶ್ವಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿದನು. ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು ಆಗಲಿಲ್ಲ. ಕಡೆಗೆ ಸ್ವತಃ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ರಣಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬರುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪಠಾಣರು ಅರ್ಧಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬಂಗಾಲಪ್ರಾಂತವನ್ನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಮೇದೀನೀಪುರ, ಮಲ್ಲಭೂಮಿ, ಕಾರ್ಲಹಾವ, ವೀರಭೂಮಿ, ಬಾಕುಂಡ, ಬರದ್ವಾನದ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ಭಾಗ ಇದಿಷ್ಟನ್ನು ಪಠಾಣರು ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಒಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡರು. ಒಟ್ಟಿಗೆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಒಂದೇಸವನೆಗೆ ಗೆಲ್ಲುತ್ತ ನಡೆದನು. ಆತನ ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ, ಯುದ್ಧಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ ಮೊಗಲರು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಆತನ ಬಾಹುಗಳಲ್ಲಿಯ ಅಮಾನುಷಶಕ್ತಿ, ಹೃದಯದೊಳಗಿನ ನೆಲೆಯಿಲ್ಲದ ಉತ್ಸಾಹ ಇವನ್ನು ನೋಡಿ ಈತನು ಹೀಗೆಯೇ ಜಯಶೀಲನಾಗುತ್ತಾ ಮೊಗಲರನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮೀರಿ ನಿಲ್ಲುವನೆಂದು ಜನರು ಅನ್ನಹತ್ತಿದರು. ಒಡಿಸಾಪ್ರಾಂತವಂತೂ ಮೊದಲೇ ಆತನ ಕೈಸೇರಿತ್ತು; ಸ್ವಲ್ಪ ದಿವಸಗಳಲ್ಲಿ ಆತನು ಬಂಗಾಲ ಬಿಹಾರ ಪ್ರಾಂತಗಳನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೋರಿತು. ನೋಡುವವರೂ ಪುನಃ ಉಸ್ಮಾನನ ಶೌರ್ಯಸಂಜೀವನವಾಯಿತೆಂದು ಭಾವಿಸಿದರು.

೧೮ ನೆಯ ಪ್ರಕರಣ-ಪ್ರೇಮಾಂಧತೆ

ಉಸ್ಮಾನನ ಈ ಜಯದವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಆಯೇಷೆಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಶಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮಹಿಷಾಸುರ ಮರ್ಧಿನಿಯಂತೆ ಸ್ವತಃ ಯುದ್ಧಮಾಡದಿದ್ದರೂ, ಯುದ್ಧದ ಚಾಲಕಳು ಆಕೆಯೇ ಆಗಿದ್ದಳು. ಹಲವು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಪರಿವಾರದೊಡನೆ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಎಷ್ಟೋ ಸಾರೆ ಹೋಗಿದ್ದಳು. ಉಸ್ಮಾನನು ದಾರುಣವಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಜರ್ಘ್ನನಾಗಿ ಬಂದಾಗ ಆಯೇಷೆಯೇ ಆತನನ್ನು ಉತ್ಥಾಹಗೊಳಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕಳಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಸಂಗಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ಉಸ್ಮಾನನಿಗೆ ತೋರಿಸಿದ ಮಾರ್ಗವೇ ಆತನ ವಿಜಯಸಂಪಾದನೆಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಆಯೇಷೆಯು ಬೇನೆಯಿಂದ ಎದ್ದ ಬಳಿಕ ಒಂದುದಿನ ಉಸ್ಮಾನನೊಡನೆ ಆಕೆಯು ವಾತಾಡುವಾಗ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿಯೆ ಜಯದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡೆಲ್ಲ ಈಗ ನಿಜವಾದಂತೆ ಆಗಿತ್ತು. ಉಸ್ಮಾನನ ಅಬ್ಬರಕ್ಕೆ ಮೊಗುರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಸ್ವತಃ ರಣಾಂಗಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದರೂ, ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಸೋಲಿಸಲಿಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥನಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆತನು ಖಾನನಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು ಯುದ್ಧಮಾಡದೆ, ಮರೆಮೋಸದ ರೀತಿಯಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ವರ್ಧಮಾನವನ್ನು ಗೆಲುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಆತುರಪಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಯಾಕಂದರೆ, ವರ್ಧಮಾನವನ್ನೊಂದು ಗೆದ್ದುಬಿಟ್ಟರೆ ಬಂಗಾಲದಲ್ಲಿ ಆತನ ಅಧಿಕಾರವು ಸ್ಥಿರವಾದಂತಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆತನು ಮಂದಾರಣಗಡಕ್ಕೆ ದುಡನ್ನು ಕಳಿಸಿದನು. ಯಾಕಂದರೆ, ಮಂದಾರಣಗಡವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿ ಮದ್ದುಗುಂಡಿನ ಸಂಚಯಮಾಡಿಟ್ಟುಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟರೆ, ವರ್ಧಮಾನವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಸುಲಭವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮಂದಾರಣಗಡವು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಮಾವನ ಮನೆಯಾದ್ದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು

ಹೋಗಬರುವ ಸಂಭವವು ವಿಶೇಷವಾಗಿತ್ತು. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿದರೆ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸವಾಗುವದೆಂತಲೂ ಉಸ್ಮಾನನು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನು. ಇದೇ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಖಾನನು ತನ್ನ ಶೂರರಾದ ಪಠಾಣ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಕಾದು ಇದ್ದು, ಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಕೂಡಲೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಸೆರೆಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದನು. ಸೆರೆಹಿಡಿಯುವದು ಸಾಧಿಸದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳಿಗೆ ಆತನ ಅಪ್ಪಣೆಯಾಗಿತ್ತು. ತನ್ನ ದಂಡಾಳುಗಳು ಮೋಸದಿಂದ ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಯಾವರಿತಿಯಿಂದಾದರೂ ಗೊತ್ತಿಗೆಹಚ್ಚಿದರೆಂದರೆ, ತಾನು ಮಂದಾರಣಗಡವನ್ನು ಮುತ್ತಿ, ಅದನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಉಸ್ಮಾನನು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದನು.

ಉಸ್ಮಾನನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ದಂಡಾಳುಗಳು ಮಂದಾರಣಗಡದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತಲಿನ ಅಡವಿಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತು, ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಹಾದಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಆದರೆ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಸುಳುವು ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಜಗತ್ತಿಂಗನಾದರೂ ಉಸ್ಮಾನನ ದಂಡಿಗೆ ಎದುರಾಗಿ ನಿಂತು, ಯುದ್ಧಮಾಡುವದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ಮರೆಮೋಸದ ಯುದ್ಧದಿಂದಲೇ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಹಣ್ಣಿಗೆ ತರಬೇಕೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ತನ್ನ ಶೂರ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಗುಪ್ತರೀತಿಯಿಂದ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಅವನು ಸ್ವಲ್ಪ ದಂಡನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಹೊರಟು ಒಡಿಸಾದ ಕಡೆಗೆ ಸಾಗಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ತರುಣ ವೀರರು ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಹೊಂಚುಹಾಕಿ ಸಂಗಡ ತಮ್ಮ ದಂಡಾಳುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಹೀಗೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಸುರ್ವಣರೇಖಾನದಿಯತ್ತಿರುವನ್ನು ಮುಟ್ಟಿದಾಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿಯೇ ಉಸ್ಮಾನನ ದಂಡಿನಬೀಡು ಬಿಟ್ಟಿರುವದೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಆತನಿಗೆ ಹತ್ತಿತು. ಪಠಾಣ ಒಡೆಯನಮೇಲೆ ಬೀಳಲಿಕ್ಕೆ ಇದು ತಕ್ಕ ಸಮಯವಾಗಿತ್ತು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಉಸ್ಮಾನನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ದಂಡಾಳುಗಳು ಬಹು ಸ್ವಲ್ಪ ಜನರಿದ್ದರು. ಈ ಸಂಧಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಪಠಾಣರಮೇಲೆ ಬಿದ್ದನು.

ಹೀಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ

ಉಸ್ಮಾನನು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ತನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪ ದಂಡು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ದೊಡ್ಡ ದಂಡಿಗೆ ಈಡಾಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲೆಂದು ಆತನು ತಿಳಿದನು. ಸುಮ್ಮನೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡಿಸುವದಕ್ಕಿಂತ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಜಗತ್ತಿಂಗನೊಡನೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧ ಮಾಡುವದು ನೆಟ್ಟಗೆಂದು ಆತನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದನು. ದೂತನು ಒಡೆಯನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು—ಮಹಾರಾಜ, ನನ್ನನ್ನು ನಬಾಬಸಾಹೇಬರು ತಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ, ಸುಮ್ಮನೆ ಸೈನ್ಯದ ಸಂಹಾರ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಉಭಯತರು ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ನೆಟ್ಟಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಲು ನನಗೆ ಹೇಳಿರುವರು. ಇಬ್ಬರ ಯುದ್ಧದ ಕಡೆಯ ಪರಿಣಾಮವೇ ಮೊಗಲ-ಪಠಾಣರ ಯುದ್ಧದ ಕಡೆಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು. ಇದಕ್ಕೆ ತಾವು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಬಾಬಸಾಹೇಬರೂ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಎಂದು ಹೇಳಲು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತನ್ನ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿ, ದೂತನಿಗೆ—ಯಾಕಾಗಲೊಲ್ಲದು, ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿರುತ್ತದೆ. ನಬಾಬಸಾಹೇಬರ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡಲು ನಾನು ಸಿದ್ಧನಿರುತ್ತೇನೆ. ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದೂತನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಬಾಬಸಾಹೇಬರ ಬಳಿಗೆಬಂದು, ಜಗತ್ತಿಂಗರು ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಿರುವರೆಂದು ತಿಳಿಸಿದನು. ಕೂಡಲೆ ಖಾನನು ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಸಜ್ಜನಾಗಿ ಡೇರೆಯಿಂದಹೊರಬಿದ್ದನು. ಆತನು ಯುದ್ಧಭೂಮಿಗೆ ಬರಲು, ಅಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕುದುರೆಯನ್ನು ಹತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಉಸ್ಮಾನಖಾನನು ಕಾಲನಡಿಗೆಯಿಂದಲೇ ಎದುರಾದನು. ಆದರೆ ಅಶ್ವಾರೂಢನು ಪಾದಚಾರಿಯೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಕುದುರೆಯಿಂದಿಳಿದು ತಾನೂ ಪಾದಚಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ತೀರ ಸನಿಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಎದುರಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಉಸ್ಮಾನಖಾನನನ್ನು ಕುರಿತು, ಜಗತ್ತಿಂಗ—ಹಿಂದಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗವು ಬಂದಿತ್ತು; ಈಗ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ಪ್ರಸಂಗವು ಬದಗಿಬಂದಿರುವದು; ಆದರೆ ಈ ಸಾರಿಯ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವು ಕಡೆಯದೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿಯು

ತ್ತೇನೆ. ಈಮೊತ್ತಿನ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೊಳಗೊಬ್ಬರು ಗೊತ್ತಿಗೆಹತ್ತು ಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಕು.

ಉಸ್ಮಾನ—ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಯೋಗ್ಯವೇಸರಿ. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗ ಒದಗಿದಾಗ ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಶತ್ರುನೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ಆಯೇಷೆಯು ಕೇವಲ ನನ್ನ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಿರುವಾಗ ನೀವು ಆಕೆಯ ಸಂಬಂಧಿಕರಾಗಿರಲು, ನಿಮಗೆ ಕೇಡುಬಗೆಯುವ ಇಚ್ಛೆಯು ಈಗ ನನಗಿರುವ ದಿಲ್ಲ. ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವದೆಂದರೆ, ನನಗೆ ಜೀವದ ಸುತ್ತು ಬರುತ್ತದೆ. ಆದರೂ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವೇ ಒದಗಿರುವದರಿಂದ, ಒಣ ಮೋಹವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಾದರೂ ಮಾಡುವದೇನು?

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ನಬಾಬಸಾಹೇಬ, ಆಯೇಷೆಯಂಥ ಸುಗುಣಸುಂದರಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸದವರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಿರಲವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಆಕೆಯು ನನಗಂತೂ ಕೇವಲ ಸನ್ಮಾನನೀಯಳು. ನನ್ನ ಉತ್ಕರ್ಷಕ್ಕೆ ಆಕೆಯೇ ಕಾರಣಳಾಗಿರುವಳು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಆಯೇಷೆಯು ಪ್ರಿಯಬಂಧು ವೆಂದು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವದರಿಂದ ನಿಮಗಾದರೂ ನಾನು ಹೇಗೆ ಕೇಡು ಬಗೆಯ ಬೇಕು? ನಿಮ್ಮ ಕೇಡಿನಿಂದ ಆಯೇಷೆಯ ಮನಸ್ಸು ನೋಯಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ? ಆ ದೇವಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೋಯಿಸುವದೆಂದರೆ, ನನಗೂ ಜೀವದಸುತ್ತು ಬಂದ ಹಾಗಾಗಿರುತ್ತದೆ.

ಉಸ್ಮಾನ—ಮಹಾರಾಜರು ಹೇಳುವದು ಸುಳ್ಳಲ್ಲ. ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ನಾಶ ವಾದರೂ ಆಯೇಷೆಗೆ ದುಃಖವಾಗುತ್ತದೆ. ಆದರೆ ಕ್ಷಾತ್ರವೃತ್ತಿಗೆ ಈ ಮೋಹವು ಕೆಲಸದಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಕ್ಕೇ ಸನ್ನದ್ಧರಾದಬಳಿಕ ಶೂರರಿಗೆ ಯಾತರ ಹಂಗು? ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಂಗವೇ ಒದಗಿರುವದರಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂತೆ ಇಂದು ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲತಕ್ಕವನೇ ಸರಿ.

ಜಗತ್ತಿಂಗ—ನಿಮ್ಮ ಮಾತು ಬಹಳ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು. ಶೂರರಿಗೆ ಒಪ್ಪುವಂತೆ ನೀವು ಮಾತಾಡಿದಿರಿ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಸೋಲುಗೆಲವುಗಳು ಯಾರ ಕೈಯೊಳಗಿನವೂ ಅಲ್ಲ. ಆದರೂ, ಆಯೇಷೆಯ ಮೇಲಿನ ಪೂಜ್ಯಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನು ಸ್ವಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಯುದ್ಧಮಾಡುವ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೀವು ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ತಡವುವದಿಲ್ಲ; ಎಂಥ ಯುದ್ಧದ

ಆವೇಶದಲ್ಲಿಯಾದರೂ ಈ ಮಾತನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿ ಹಣ್ಣುಮಾಡಬಹುದಲ್ಲದೆ ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾದ ನಾನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಲಾರೆನು. ಆಗಲಿ, ಇನ್ನು ತಡವೇಕೆ? ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಮರಪಾಂಡಿತ್ಯವನ್ನು ಈ ಉಭಯ ಪಕ್ಷದ ಸೈನಿಕರು ನೋಡಲಿ.

ಈಮೇರೆಗೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ನುಡಿದನಂತರ ಅವೇಬ್ಬರು ವೀರರು ಪರಸ್ಪರ ಯುದ್ಧಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆ ಇಬ್ಬರು ವೀರರ ಯುದ್ಧಸೈಪುಣ್ಯವನ್ನೂ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗ ಕೌಶಲ್ಯವನ್ನೂ, ಸಮರಚಾಪಲ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ತಂಭಿತರಾದರು. ಒಮ್ಮಿಂದೊಮ್ಮೆ ಜಗತ್ತಿಂಗನ ಖಡ್ಗದ ಹೊಡತದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನ ಖಡ್ಗವು ಎರಡು ತುಂಡಾಯಿತು. ಕೂಡಲೆ ಖಾನನು ಖಡ್ಗವನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಕುಮಾರನಮೇಲೆ ಎರಿಹೋದನು. ಆಗ ಕುಮಾರನೂ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಚಲ್ಲಿಕೊಟ್ಟು ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಖಾನನನ್ನು ತಡೆದನು. ಉಸ್ಮಾನನು ಎಸೆದ ಬರ್ಚಿಯು ಕುಮಾರನ ಹೆಗಲಿಗೆ ತರೆದು ದೂರಹೋಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ಖಾನನು ವಿದ್ಯುದ್ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗಿ, ತನ್ನ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಕುಮಾರನು ತನ್ನ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ಖಾನನಿಗೆ ಗುರಿ ನೋಡಿ ಎಸೆದನು. ಅದು ಖಾನನ ತಲೆಗೆ ಬಡಿದು, ತುರಾಯಿಯಿಂದ ಸಹಿತವಾದ ಖಾನನ ಮಂದಿಲವು ಹಾರಿಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ತಲೆಗೆ ವಿಶೇಷ ಗಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಂಗನಾದರೂ ಅಪೂರ್ವವಾದ ದಕ್ಷತೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಖಾನನು ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ಕುಮಾರನಮೇಲೆ ಎಸೆಯಲು, ಅದು ಕುಮಾರನ ಥಾಲಿಗೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿತು. ಆಗ ಕುಮಾರನು ಆ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಳ್ಳಲಿಕ್ಕೆ ಖಾನನಿಗೆ ಅಪ್ಪದಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಖಾನನ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ತಕ್ಕೊಂಡು ಗುರಿನೋಡಿ ಅದನ್ನು ಖಾನನ ತಲೆಗೆ ಕಸುವಿನಿಂದ ಎಸೆದನು. ಖಾನನು ಮೃತನಾದನೆಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಆತನ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು ತಾನು ತಪ್ಪಿದನೆಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

ಪಟ್ಟನು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಸುಂದರಿಯು, ಖಾನನ ಎದೆಗೆ ಬಡಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಬರ್ಚಿಗೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ ಅಡ್ಡಾಗಿ ತನ್ನ ಎದೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಳು. ಕೂಡಲೆ ಉಭಯ ದಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹಾಹಾಕಾರವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಜಗತ್ತಿಂಗನು “ ಎಲ ಎಲಾ!” ಎಂದು, ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ನೆಗವಿ ಮೈಮ ರೆತು ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಆದರೆ ಕೈಮೀರಿ ಹೋದ ಬರ್ಚಿಯು ನಡುವೆ ನಿಲ್ಲದೆ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೇರಿತು. ಆಗ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಕೋಮಲಾಂಗವು ಅಶ್ರಯದಪ್ಪಿದ ಲತೆಯಂತೆ ಉಸ್ಮಾನನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತು.

ಕಮಲದಂತೆ ಸುಕೋಮಲವಾದ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಬರ್ಚಿಯು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸೇರಿ ರಕ್ತಪ್ರವಾಹವು ಹರಿಯಹತ್ತಿತು. ಅದರಿಂದ ಆ ಸುಂದರಿಯ ಸೀರೆಯ ಸೆರಗು ತೊಯ್ದು, ಉಸ್ಮಾನನ ಮೈಮೇಲಿನ ವಸ್ತ್ರಗಳೂ ತೊಯ್ದವು. ಆಗ ಆ ಸುಂದರಿಯು ಉಸ್ಮಾನನ ಮೈಮೇಲೆ ಬಿದ್ದುಕೊಂಡೇ ಅತನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಉಸ್ಮಾನ್, ಪ್ರೀಯಬಂಧುವೇ, ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಜೀವಕ್ಕೆ ಯಮಯಾತನೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದೆನು. ಯಾವ ಮಾತಿನಿಂದಲೂ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಿಲ್ಲ! ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ಅಲ್ಪವಾದ ಸಹಾಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ದೇಹವು ನಿಮ್ಮ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣದ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗವಾದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ; ಆದರೆ ನನ್ನಿಂದ ನಿಮಗೆ ಉಂಟಾದ ತಾಪವನ್ನು ನೆನಿಸಿದರೆ ಈಗಲೂ ನನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಿವಿಸಿ ಯಾಗುತ್ತದೆ. ಆ ತಾಪಜ್ವಾಲೆಯು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕಾದರೂ ಬರಬಹುದು; ನಾನು ಮರಣಹೊಂದಿದಬಳಿಕ ನನ್ನ ಆತ್ಮವು ಆ ತಾಪಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ತಳಮಳಿಸುತ್ತ ಭ್ರಮಣವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಿತು; ಅದರ ನೆನಪು ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಭೇದಿಸದೆ ಇರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ ” ಎಂದು ನುಡಿದಳು. ಆಗ ಉಸ್ಮಾನನು ದೊಡ್ಡ ದನಿಯಿಂದ ಅಳುತ್ತ— “ ಹಾಯ್ ಹಾಯ್ ಆಯೇಷೆ, ಇದೇನು ಅನರ್ಥಮಾಡಿದೆ? ” ಎಂದುಆಕೆಯನ್ನು ಎದೆಗವಚಿಕೊಂಡು ಆಕೆಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟಿದ್ದ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತಿತೆಗೆದನು. ಕೂಡಲೆ ರಕ್ತವು ಬಳಬಳ ಸುರಿಯಿತು. ಇತ್ತ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಶೋಕಾತಿಶಯ.

ದಿಂದ ಹಣೆ ಹಣೆ ಬಡಕೊಳ್ಳುತ್ತ— “ ಹಾಯ್ ಹಾಯ್! ಜಗತ್ತಿನ ಸಾರ್. ರತ್ನವೂ, ನನ್ನ ಪರಮ ಹಿತ್ತಿಣಿಯೂ ಆದ ಆಯೇಷಾದೇವಿಯು ನನ್ನ ಬರ್ಚಿಯಿಂದ ಗಾಯಹೊಂದಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದಳಲ್ಲ! ರಜಪೂತ ಕುಲಾಧಮನಾದ ನಾನು ನನ್ನ ವಚನವನ್ನು ಮರೆತು, ಉಸ್ಮಾನನ ಪ್ರಾಣಹರಣ ಮಾಡುವಂತೆ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ಏಕೆ ಎಸೆದಿದ್ದೇನು? ಹಾಗೆ ಎಸೆಯದಿದ್ದರೆ, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯದ ದೋಷವಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ, ಮಹಾ ಕೃತಘ್ನತೆಯ ದೋಷವೂ ಈಗಿನಂತೆ ನನ್ನ ಪಾಲಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನು ಮಾಡಲಿ? ಖಾನನ ಕೈಯಿಂದ ನನ್ನ ಸಂಹಾರವಾಗಿದ್ದರೆ ಬಹಳ ನೆಟ್ಟಗಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಎಲೈ ನಿಷ್ಕಾಮಪ್ರೇಮದ ಅಲಭ್ಯನಾದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನವೇ, ಆಯೇಷೇ, ಏನು ನಿನ್ನ ಗತಿಯು! ನೀನು ಮಾಡಿದ ಮಹೋಪಕಾರಕ್ಕೆ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವು ಇದೆಯೇ? ಎಲೈ ನೀಚನಾದ ಜಗತ್ತಿಂಗಾ, ನಿನ್ನ ಕಠೋರ ಹೃದಯವು ಸದಾ ನಿಂದಿತವಾಗಲಿ ” ಎಂದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕುಮಾರನು ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಹಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರರಾದ ಕುಮಾರ ಜಗತ್ತಿಂಗ, ನೀವು ನನ್ನ ಹತ್ತಿರಬರಬೇಕು. ಪ್ರಿಯಬಂಧೂ ಉಸ್ಮಾನ, ದುಃಖವನ್ನು ಸಾಕುಮಾಡಿ ನನ್ನ ಕೆಡೆಗೇ ನೋಡಿರಿ. ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯವು ತೀರ ಅಲ್ಪಕಾಲ ಉಳಿದಿರುವದು. ರಾಜಕುಮಾರರು ಬೇಕೆಂದು ನನ್ನಮೇಲೆ ಬರ್ಚಿಯನ್ನು ಎಸೆದಿರುವದಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅವರು ಅಪರಾಧಿಗಳಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ದುಃಖಪಡುವ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಉಸ್ಮಾನ, ನೀವೂ ದುಃಖಿಸಬೇಡಿರಿ; ನಿಮ್ಮಂಥ ನಿಷ್ಕಾಮಪ್ರೇಮದ ಪುರುಷರು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವೇ ಸರಿ. ”

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿದು ಆಯೇಷೆಯು ಆಯಾಸದಿಂದ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಕೆಲಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ಕಣ್ಣು ತೆರೆದು ಜಗತ್ತಿಂಗನನ್ನು ಕುರಿತು— “ ರಾಜಕುಮಾರರೇ, ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮಮಾಡುವೆನು; ನಿಮ್ಮ ಬರ್ಚಿಯಿಂದ ಉಸ್ಮಾನರವರ ಪ್ರಾಣಹರಣವಾಗಿದ್ದರೆ, ರಜಪೂತರಾದ ನಿಮ್ಮ ವಚನಕ್ಕೆ ಭಂಗಬರುತ್ತಿತ್ತು. ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಚನಭಂಗದೋಷಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡದಿರುವದು, ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಥಾಂಗಿಯೆನಿಸುವ ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಬರ್ಚಿಗೆ

ಅಡ್ಡಾಗಿ ಪ್ರಾಣಕೊಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಬಂಧುಪ್ರೇಮವೂ, ಪತಿನಿಷ್ಠೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತವಾದದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಪ್ರತಿಫಲವು ದೊರೆಯಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಎಂದೂ ಇಚ್ಛಿಸಿದ್ದಿಲ್ಲ. ನಬಾಬ ಉಸ್ಮಾನ ರವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಿಷಯದ ಪ್ರೇಮಪ್ರವಾಹವು ದಂಡೆಸೂಸಿ ಹರಿಯುತ್ತಲಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಅತ್ತಕಡೆಗೆ ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ; ಯಾಕಂದರೆ, ಆಯೇಷೆಯು ಪೋಸಗಾರಳಲ್ಲ! ನನ್ನ ಮೇಲಿನ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನರವರು ಅಂಧರಾದ್ದರಿಂದ ಅವರ ಆಯುಷ್ಯದ ಸುಖ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹಾಳಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಯತ್ನವಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಉಳಿದಿದ್ದ ನಿಮ್ಮ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಹಾಕುವದಕ್ಕೆ ಯಾರೂ ಸಮರ್ಥರಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ರಾಜಪುತ್ರಾ, ನನ್ನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅಪರಾಧವಾಗಿದ್ದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು, ನಿಮಗೆ ತಾವನನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಾರದೆಂದು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು; ಆದರೆ ನನ್ನ ಬಂಧುವಿನ ಪ್ರಾಣರಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ, ನಿಮ್ಮ ವಚನ ಪಾಲನದ ಪ್ರಸಂಗವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳಕೊಳ್ಳುವದು ನನ್ನಿಂದಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಯೇಷೆಯು ಒಬ್ಬ ಹತಭಾಗ್ಯಳಾದ ಸ್ತ್ರೀ ಇರುವದರಿಂದ, ಆಕೆಯ ಅಂತವು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ಆಗುವದು ನೆಟ್ಟಗೆ. ರಾಜಪುತ್ರಾ, ಈಮೊದಲು ಒದಗಿದ ಕಷ್ಟಮಯ ಪ್ರಸಂಗಗಳನ್ನೂ, ಆಯೇಷೆಯ ಕಷ್ಟಮಯ ಜೀವನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೂ ನೀವು ಮರೆತುಬಿಡಬೇಕು. ನೀವು ಆನಂದದಿಂದ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಇಚ್ಛಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ತಂಗಿಯಂತೆ ಇದ್ದ ತಿಲೋತ್ತಮೆಗೆ ನನ್ನ ನೆನಪು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟ ವ್ಯಸನವಡಿಸಬೇಡಿರಿ. ಆಕೆಯ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವು ದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದು. ಮಹಾರಾಜ, ಇನ್ನು ನನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ. ಪ್ರಾಣೇಶ್ವರರಾದ ನಿಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಮರಣವು ಒದಗಿದ್ದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಧನ್ಯಳೆಂದು ತಿಳಿಯುವೆನು.

ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಮೋರೆತ್ತಗ್ಗಿಸಿ ಸಣ್ಣ ಹುಡುಗನಂತೆ ದೊಡ್ಡ ದನಿತೆಗೆದು ಉಳಹತ್ತಿದನು. ಆಯೇಷೆಯ ಬಾಯಿಂದ ರಕ್ತವು ಬೀಳಹತ್ತಿತು. ಆಕೆಯು ಗಂಟಲು ಗೊರಗುಟ್ಟಹತ್ತಿತು. ಆಕೆಯು ಬಹು ಕಷ್ಟದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು

ಕುರಿತು — ಅಣ್ಣಾ, ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಮೋರೆಯು ನನಗೆ ಅಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವದು, ಇನ್ನು ನಾನು ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಬದುಕಲಾರೆನು. ಇರುವತನಕ ನಿಮಗೆ ನಾನು ಬಹಳ ಕಷ್ಟಕೊಟ್ಟಿಲ್ಲದೆ, ಸಾಯುವಾಗೂ ನಿಮಗೆ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದೆನು. ಪ್ರಿಯಬಂಧೂ ಉಸ್ಮಾನ, ನನ್ನ ಈ ಮರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯಾವತ್ತು ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ನೀವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಸೆರಗೊಡ್ಡಿ ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಇದೇ ನನ್ನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು. ಮತ್ತೇನು-ಮತ್ತೇನು ನಿಮಗೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಿ? ಇನ್ನು ನನಗೇ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಿರೆಂದರಾಯಿತು. ನೋಡಿರಿ, ನಾನು ಹೊರಟೆನು.

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ಆಯೇಷೆಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ತಿರುಗಿದವು. ಉಸ್ಮಾನನ ಸ್ಥಿತಿಯು ವಿಲಕ್ಷಣವಾಯಿತು. ಆತನ ಕಂಠೀರು ಇಂಗಿದವು, ಆತನ ಮುಖದಿಂದ ಶ್ರುಗಳು ಹೊರಡದಾದವು, ಆತನ ಎದೆಯು ಮಂದವಾಗಿ ಹಾರಹತ್ತಿತು. ಯುದ್ಧವೇಷದಿಂದ ಒಪ್ಪುವ ಆ ವೀರಪುರುಷನು, ಅತ್ತಿತ್ತ ಉಲುಕವೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಆತನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ರಕ್ತದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದ, ಹಾಗು ಮೃತ್ಯುವಿನ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದ ಭುವನಸುಂದರಿಯಾದ ಆಯೇಷೆಯು ಮಲಗಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಆಗ ಜಗತ್ತಿಂಗನು ಶೋಕಕಂಪಿತ ಸ್ವರದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನನನ್ನು ಕುರಿತು — “ಖಾನಸಾಹೇಬ, ನಬಾಬಜಾದಿ ಆಯೇಷೆಯು ನಿಮ್ಮ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ.” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಚ್ಚತ್ತ ಉಸ್ಮಾನನು — “ಎನು? ಆಯೇಷೆಯು ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವಳಿ? ಆಯೇಷೇ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಗಲಿ ಹೋಗುವೆಯಾ? ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡಲಿ? ಆಯೇಷಾ, ನೀನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಹೋಗುವೆಯೇನು? ಒಳ್ಳೆದು ಹೋಗು; ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಉಸ್ಮಾನನೂ ಬೇಗನೆ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುವನೆಂಬದನ್ನು ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಡು.” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಆಯೇಷೆಯ ಮುಖದಿಂದ ಶಬ್ದಗಳು ಹೊರಡದಾದವು, ಆಕೆಯ ಶ್ವಾಸೋಚ್ಛ್ವಾಸವು ತೀರ ಮಂದವಾಯಿತು; ನಾಡಿಗಳು ಸಡಿಲವು. ಆಕೆಯು ಖೇದಪರ ಸ್ವರದಿಂದ ಉಸ್ಮಾನ, ನೀವು ನನ್ನ ತಾಯಿಗೆ ಸಮಾಧಾನ ಹೇಳಿರಿ. ಅಹಾಹಾ! ಉಸ್ಮಾನ, ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ

ಎಷ್ಟು ಪ್ರೇಮಸಾಡಿರಿದಿರಲ್ಲ; ಅದರಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವಾಗ ನನಗೆ ಬಹಳ ಅನಂದವಾಗುತ್ತದೆ; ಉನ್ನಾನ, ನಾವಿಬ್ಬರು ಅಣ್ಣ ತಂಗಿಯರು ಬಂಗಾರದ ರಥದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೇಗೆ ಹೋಗುವೆವು ನೋಡಿರಿ; ಉನ್ನಾನ, ನಾನು ಬರುವೆನು. ಯಾ-ಪರವರದಿಗಾರ ಅಲ್ಲಾ. ”

ಈಮೇರೆಗೆ ನುಡಿಯುವಾಗ ಆಯೇಷೆಯ ಪ್ರಾಣವಾಯುವು ಹಾರಿ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲರೂ ದುಃಖದಿಂದ “ಯಾ ಅಲ್ಲಾ, ಈ ಕೋಮಲ ಕುಸುಮವು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಉದುರಿಬಿದ್ದಿತು. ” ಎಂದು ನುಡಿದರು. ಒಂದು ರಮಣಿಯವಾದ ಏಕಾಂತಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಆಯೇಷೆಯ ಸುಂದರ ದೇಹದ ಗೋರಿಯು ಕಟ್ಟಲಟ್ಟಿತು. ಉನ್ನಾನನು ಸ್ವತಃವಿವಸ ಮುಂಜಾ ವು-ಸಂಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಗೋರಿಗೆ ಬಂದು ಹೂವನ್ನು ಏರಿಸಿ ಗೋರಿಯಮೇಲೆ ಮಸ್ತಕವನ್ನಿಟ್ಟು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಬರಬರುತ್ತ ಅವನು ಶಕ್ತಿ ಹೀನನಾದನು. ಮುಂದೆ ಪೊಗಲರೊಡನೆ ಅದ ಯಾವತ್ತು ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಠಾರು ನೋತು ಒಡಿನಾಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಪೊಗಲ ನಾಮ್ರಾಬ್ಬವು ಪುಸ್ತಾಪಿತ ವಾಯಿತು. ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಉನ್ನಾನನು ಮರಣಹೊಂಪಲು, ಅತನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಆಯೇಷೆಯ ಗೋರಿಯ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ, ಅತನ ಗೋರಿಯನ್ನೂ ಪಾಡಿದರು.

ಸಂಪೂರ್ಣಂ

— (೦) —

ವೇಂಕಟೇಶ ತಿರಕೋ ಕುಲಕರಣಿ ಗಳಗನಾಥ ಇವರು ಹಾವೇರಿಯಲ್ಲಿ
ತಮ್ಮ ವೇಂಕಟೇಶ ಪ್ರೇಷಿನಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು.

